This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

WIDENER
HN ZR4V 8

Cclt 2536.50 (2)

HARVARD
COLLEGE
LIBRARY

Seanmóirí Muige Nuadad,

. . tóstá . .

Ar na Láimhsgríbhnibh i Leabhraibh
mór an Cholláire:

Iar n-a n-aithsgríobad agus a gcur i n-eagar ag na
macaib-léigind do Chonnrad Chuilm Naomhta.

An Dara Imleabhar.

"Do-chum glóire Dé agus Onóra na hÉireann."

Áth-cliath:
M. H. Gill & a Mac, Teor., Sráid Uí Chonaill.
1907.

Ital 1655.20 (2)
Ital 1636.52 (3)

Nihil Obstat:

W. LANDERS, S.T.L., B.A.,
Censor Theol. Deput.

Imprimi Potest:

✠ GULIELMUS,
Archiep. Dublin.
Hiberniae Primas.

HARVARD
UNIVERSITY
LIBRARY
OCT 2 1967

Réam-Rádh.

Do ghealladar dóibh, a dáirde, nuair a thugadar imleabhar a h-Aon der na Seanmóirídh seo dóibh go gcuirfimís i gcló a lán eile acu dá n-éireochadh le n-ár gcéad iarrtacht. D'éirigh go maith agus seo dóibh anoir beart eile acu. Duine ar bith a léigfidh na Seanmóirí seo dírid gé gur toga na Gaedhilge atá ionntu agus go dearbhta, níor b'fhéidir a thalairt de ghéal a beith acu agus a ghlaine ⁊ a threise a'r a bí an teanga nuair a cumadh agus a ghríobadh iad na céadta bliadhain ó foin.

Tá ceapaighte againn leabhar eile Seanmóirí do thabairt dóibh agus 'na diaidh sin cromfamuid ar fud éigin eile do chur amach.

Gabhamuid ár mbuidheachar ó n-ár gcroidhe amach leis an *Maynooth Union* agus le n-a lucht striúrtha fá'n mbronntanas fialmhar, flaitheamhail do thugadar dúinn chum cuidiughadh leis an obair seo.

Na h-Eagarthóirí.

Coláiste Muighe Nuadhad,
Lá Bealtaine, 1907.

Clár an leabair.

		Leathanach
Seanmóir	I.—Ar an mbreithneamhnas nDéidheanach - - -	1
,,	II.—Ar Soiscéal an Dara Domhnaigh de'n Aibhint - -	23
,,	III.—Teacht an Tighearna - -	38
,,	IV.—Ar an Aithrighe - -	56
,,	V.—Ar an Aithrighe - -	76
,,	VI.—Gnáth na Comharran - -	97
,,	VII.—Ar Ghlóir Flaitheamhnais -	113
,,	VIII.—Ar an gComaoin - -	124
,,	IX.—Fáir 7 bár ár dTighearna -	144
,,	X.—Ar Eiréirighe an Tighearna -	175
,,	XI.—Uirchóid an tSaoghail - -	184
,,	XII.—Torthúil an Chuirp agus Imtheacht an Anma - -	197
,,	XIII.—An bhreithneamhnas Déidheanach -	205

SEANMÓIRÍ MUIGE NUADAD.

SEANMÓIR A hAON.

AR AN mBREITEAMHNAS nDÉIDEANAC.[1]

(Do'n Ċéad Domhnaċ de'n Aidbinn.)

Tunc videbunt Filium hominis venientem in nube cum potestate magna et maiestate.

Annsin ċíḟid siad mac an duine ag teaċt i néal maille le h-iomad comhaċta 7 mórdaċta.

—Lúcás xxi. 27.

AN ṡéidir a beiṫ síḟinneaċ, a ḋeaṙbráiṫreaċa, go mbéid bneiṫeamhnaṙ geineaṙálta ag deiṙeadh an tsaoġail seo i n-a gcuimneoċtaṙ an cineadh daonna go comh-ḋoiṫċeann, a bí aṙ maṙtain ó na h-uile aimseaṙaib 7 ó na h-uile áṙdaib de'n domhan, de gaċ aoiṙ, de gaċ cinéal daoine 7 de gaċ gaisim beaṫadh i n-aṙ mairseaṙ, do-ċum cloisin ó béal an bneiṫimh síḟ-ċinn ṡéin créad é an ronaṙ ruṫain aṙ dliġeaċ dóib do fealḃuġadh nó an doilġeaṙ doi-ċríoċnuiġte aṙ dual dóib d'fulang?

Aṫá ré, gan aon amhaṙ, síḟinneaċ 7 cneidim é aṙ gaċ modh, a Ċiġeaṙna, óin is ponc éiseaċtaċ é de'n ċneideamh 7 de'n ċráḃadh i n-aṙ mian liom mo beaṫa

[1] O'Renehan MSS., vol. 76, pp. 125-140.

do cairdeam 7 bár d'fagbáil. Ar dtaob amuig de'n bhreitheamhnas áirithe do béarfar ar gach aon ar uair a báir, atá, fós, bhreitheamhnas eile ann do-chum an céad bhreitheamhnas fin do choimh-neartughadh. Is moigéanar fin do na firéanaibh, gidheadh, is maith dubhónach do'n droing damanta é, de bhrígh nach bhfoghlóchaid ár mbreitheamh a béal an tráth fin acht chum an chéad bheith do tuigsi dhainn d' ath-nuadhughadh go fíorthaidhe i láthair uile chineadhach an domhain.

Ó tá ré fír-chinnte go bhfuil bheith phuiblidhe le tabhairt ar an uile dhuine, atá ré anoir fiadhanach agam a mhíniughadh díbh cia h-é an neach úd do béar 'n-a fiadhanaibh ar an obair thárgamhail seo 7 'n-a bheithea-mhain choitcheann ar na h-uile dhaoinibh. Foillsighean, iomorro, ár scriobhamh dhúinn-ne gurab é Íosa Críost, ar Dia 7 duine i n-éinfeacht, do-bhéarfaidh an bheith dhainn: *Tunc videbunt Filium hominis venientem in nube, etc.* "Annsin cífidh siad Mac an duine ag túirling ar néal lonnrach maille le mórdhacht do-fhairnéire 7 le comhachtaibh ríoghamhla;" 7 is ó'n tráchtadh so tarraingim an dá fírinne seo do-ghníodhar uile dhruighadh 7 eagar mo chomhairle. An chéad fhírinne, ar an ádhbar go bhfuil an bheithea-mhnas dhéidheanach i n-áirithe do'n uile dhuine, ní fhéidir, mar sin, le h-obair a choimh-iomlead ughdaráis 7 fhíréantachta do bhaint le neach 'ran mbith acht le Mac Dé. An dara fírinne, ar an ádhbar gurab aige sin atá na mór-cháilidheachta sin, cuirfidh sé, gan contabhairt, i ngnáthughadh iad chum fóláir do'n chuallacht beannuighthe 7 chum dóláir do'n dream mhalluighthe go fíorthaidhe. Gidheadh, is iad cáilidheachta éagsamhla doi-innsrte an bheithim mórdha so na mbeo 7 na marbh mar aon le clódhaibh contrárdha na luathgháire 7 an éadóchais do chuirfidh a

dheilb 7 a láthairecht ar na firéanaibh 7 ar na neamh-firéanaibh do-ghníodar iomfháine mo seanmóra.

An Céad Roinn.

Tá sé 'n-a fírinne dhomh soiléir 7 dhomh bunadharach sin ar n-a cruthughadh 'san Sgríbinn Diadha gurab é Iosa Críost tiocfar chum breitheamhnas do dhéanamh ar beodhaibh 7 ar mharbhaibh go ndéanann sé aon de phoncaibh bunáiteacha ár gcreidimh. An uair bhí toil le n-ár Slánuighthеoir flán d'fhágbháil ag a abhcalaibh, as so na briathra déidheanacha do labhair sé leo: "Is mithid dhomh-sa filleadh chum m'Athar féin 7 imtheacht chum bur n-ionaid féin d'ullmhughadh dhíbh-se. Gidheadh, an fad a bhéid fíb ar an saoghal so imthighidh 7 seanmóraighidh an Soisgéal ar fuaid na talmhan go h-uile, 7 má fiafruighthear díbh cia thíd a labharthaoi, aithrisidh dhóibh gurab uaim-se do fuaireadhar bur dteachtaireacht; óir atá comhacta do-choimrighthe agam-sa ar neamh 7 ar talamh, agus soisgéalaidh dhóibh gur mise an té tiocfar do bheith bheithe ar beodhaibh 7 ar mharbhaibh. Slán agaibh, a abhcala, as so na neithe déidheanacha atá agam le rádh libh."

Léighimid i nGníomharthaibh na n-Abhcal 'san 10 caib. an uair d'áireamhann an naomh abhcal Peadar na soiscéadail 7 na h-óighughthe do thug Iosa Críost dó féin, soillsighean 'n-a measg sin uile dúinn gur óghuigh an Tighearna dóibh na puibleacha do theagasg 7 fairnéir dóibh go oiceallach gurab é féin atá ar n-a oirnead ó Dia mar bheitheamh bunadharach ar beodhaibh 7 ar mharbhaibh. *Praecepit nobis praedicare populo et testificari quia ipse est qui constitutus est a Deo iudex vivorum et mortuorum* (Gníomhartha na n-Abhcal x. 42).

Cionnar ar n-a oirneadh ó Dia mar breitheamh dearbtha ar beodhaibh 7 ar marbaibh? An é nach bruil an ceannar rin aige uaidh féin? Ní h-eadh, oir atá an t-uchtarán rin aige uaidh féin, mar ir Dia é, ar an ádhbar go nderneann comhachta an bhreitimh aon de na feadhmaibh foir-imeallacha atá coitcheann d'uile Fearannaibh na Trionóide. Acht fós, fuair sé an tighearnas so fá mar ar duine é, 7 tug an t-Athair neamhda na comhachta so dó mar ar Mac an duine é. Do réir mar atá, ní h-é amháin naomhthacht gan chruthughadh i n-Íosa Criost, acht fós, gráfa iomda 7 naomhthacht chruthuighthe ann, 7 ionamhail a'r mar atá, ní h-é amháin eolas 7 tuigsin neamh-chruthuighthe, acht fós, tuigsin chruthuighthe, mar an gcéadna, ir amlaidh rin, do réir an teagasg-thóra ró-foghlumtha Anroilm, ar otaoh amuigh de mhór-comhachtaibh an bhreitheamhnais atá coitcheann d'uile Fearannaibh na Trionóide ion-adhanta, atá, mar an gcéadna, uachtaránacht na mórdhachta annsin go fonnmhadh, 7 dá réir sin, ir é ár mbreitheamh é ar dá mhod; 'gan chéad mhod i gcáilidheacht a dhiadhachta 7 'gan dara mod do réir a dhaonnachta. Má'r mian libh príomh-ádhbair na neithe seo do thuigsin ag so na réarúin ar mearamhla 'r ar fearr do geibhmid air.

Do thárlas roimhe seo ar na príomh-ádhbaraibh sin an tan adubairt mé gurab ó Dia fuair ár Slánuighthoir an mór-cheannar so. Do réir mar ar Dia é, ir é iomáigh fírinne an Athar é, 7 atá an naomhthacht chéadna, an fhírinneacht chéadna 7 an t-uchtarán chéadna aige, 7 dá bhrígh sin, atá na comhachta chéadna aige cum bhreitheamhnas do dhéanamh. Do réir mar ar duine é, atá iomad foir-liontacht na diadhachta ag áitiughadh go corpardha ann, mar aoibh an naomh abhtal fós, 7 mar gheall ar aontacht fói-fearmaighthigh na diadhachta

inr an daonnacht atá, dá brígh rin, comh-chothugadh na foirfeachta diadha 'n-a daonnacht ion-adhairte. Oir do thug Dia dó foir-líontacht a uile ungadh 7 lionmhaireacht a dhiadhachta chom iomadamhail 7 do b'féidir a roinn, 7 ir ar an ádhbar ro adeir na diadhairí go bruair ré grádha iomda nach féidir a n-áireamh ag aimsir a beith comh-fhéamhuighthe i mbroinn na Maighdine ró-naomhta, 7 dá brígh rin, ó chomh-chothuigh an t-Athair a foirfeacht féin leis, gur roinn leis, dá réir rin, a fíréantacht. Agus, go firinneach, gan an comh-chothugadh ro na fíréantachta, níor b'féidir a rádh go bruil uile líonmhaireacht na diadhachta ag áitiughadh i ndaonnacht Mic Dé, 7 ó tá an fíréantacht rin ann, ní féidir leis gan a cur i ngníomhughadh. Agus ó nach ndéanann ré aon fheadhmannas puiblidhe ná follamhanta 'gan beathaidh reo, ní mór dó a théanamh 'gan beathaidh eile 7 rin ag deireadh an tsaoghail. Agus go firinneach, ir é reo contasgradh 7 léar-aighneas an doctúra ró-foghlumhta San Aibirtin ar na h-ádhbaraibh rin.

Acht tráchtaim níor ria ar na h-ádhbaraibh reo. Éirigheann, fós, comhachta an bhreitheamhnas comh-choitcheann do théanamh, do bainear le Mac Dé go fonnradhach, ó n-a cáilidheacht mar ar é ceann na h-Eaglaise go h-uile é, 7 ó'n gceart do thuill ré tré n-a eiréirghe 7 tré n-a bás. Aoudhairt mé ó n-a cháilidheacht mar ar é ceann na h-Eaglaise go h-uile é, óir ir é rém go h-aonracánta, mar adeir an naomh abrtal Pól, ar ceann ar an gcorp múin-diamhrach ro 7 ar céad-ghein ar mearg na marbh, 7 innreann an t-abrtal céadna dúinn gurab é ar ceann mar ir aige atá ró-cheannas inr na h-uile neithibh.

Atá trí gnéithe de phriomh-chomhachtaibh inr an ceann ro do réir Naomh Diomnáisio má ghníomhoghadh coramhlacht

ioir é 7 na ballaib, mar atá, príomh-ċeannar na h-oileamna, príomh-ċeannar na h-aontacta 7 príomh-ċeannar na h-uaċtaránacta 7 na h-áiro-ċéime: *Influit, unit, eminet.* Agus ir é Íosa Criost a fealbuiġeas na h-uile neiṫe, óir níor b'féidir leis beiṫ i n-a ċeann ar ċorp na h-Eaglaise go h-uile gan na h-uile neiṫe do beiṫ aige: *Ut sit in omnibus, ipse primatum tenens* (Col. i. 18); príomh-ċeannar na h-oileamna, mar ir uaiḋ do ġeibmid na h-uile ġrása: *Gratia per Iesum Christum facta est* (Eoin i. 17); príomh-ċeannar na h-aontacta, óir d'aontuiġ ré le ċéile na luaiġṫe 7 na cineaḋaċa ionnas go nderna díoḃ aon ḟobal amáin; agus ir é do rġrior na h-uile neiṫe le n-a ċuid fola daor-luaiġ féin 7 d'aontuiġ neamh le talamh; príomh-ċeannar na h-uaċtaránacta 7 na bárrduiḋeacta, óir ir é ar uaċtarán ar na h-uile ḋaoinib, óir ir aige atá comhacta ar iad do riaġaluġaḋ, ar ḋuair 7 ar ḟiondr do ṫabairt doíb, 7 dá bríġ sin, ir aige atá ceart ar breiṫeamnas do ṫéanamh orra.

Act déanann Mac Dé úráid 'san mbeaċaid seo der na céad príomh-comhacṫaib sin atá aige mar ar é ceann na h-Eaglaise é. Giḋeaḋ, cuireann ar cáirde an tsear seaḋmanntar 7 congḃann é i gcomhair na beaṫaḋ eile. Doirteann sé 'san mbeaċaid seo ionainn-ne, na baill, iliomad de ġráraib 7 de beannuiġteacṫ; aontuiġeann sé 'san mbeaċaid seo a baill le sriorad na síoṫċána d'fág sé 'n-a ċorp súin-diamhaċ; act i dtaoḃ príomh-ċeannair na mór-comhacṫa 7 an breiṫeamnair, ní cuirtir ar aon ċor i ngnáṫuġaḋ é go lá an breiṫeamnair ḋéiḋeanaiġ i n-a gcruinneoċtar an t-Áḋam-fuil le ċéile cum breiṫeamnair.

Aoubairt mé roimhe seo do réir an abrtail céadna go mbaḋ ḋual ḋó beiṫ i n-a breiṫeamh ar an gcineaḋ

daonna de bríg gur fulaing sé bás ar a son. Atá ceart nádúrtha aige cum breitheamnar do dhéanamh orainn má mar ar Dia é. Atá, fós, ceart bunadúrach do tugadh dó mar ar duine é, 7 ar dtaob amuig de ceart na h-uachtaránachta 7 na h-áird-céime atá aige orainn mar ar é ceann na h-eaglaise go h-uile é, atá, fós, ceart oligtheach aige ór án gcionn tré n-a bás 7 tré n-a dortadh fola. Cuirfear, mar sin, gairm choitcheann ar na h-uile daoinib do látair a chatadhreach breitheamhnais de brígh gurab Dia é, de brígh gurab Dia 7 duine i n-éinfeacht é, de brígh gurab é ceann na h-eaglaise go h-uile é 7 fá dheoigh, de brígh gurab é a Slánuigtheoir é.

Cad é an fáth gur fulaing sé bás? Atá, ar dtús, cum sinn-ne d'fuasgladh, 7 'san dara h-áit cum breitheamnar do dhéanamh orainn: *In hoc enim mortuus est et resurrexit ut et mortuorum et vivorum dominetur* (Rómh. xiv. 9). Do bíomar-ne fá mhoghaine an diabail do bí mar thigearna orainn, 7 do fhaor feirean uaid sinn. Do bíomar-ne neicthe do'n diabal do fuair áird-cheannar orainn tré n-ár méirleachar 7 tré n-ár n-at-chogadh féin, 7 do bain feirean ar a láimh an láimh-sgríbinn do bí aige 'n-ár gcoinnibh. Samluigthear an ceart foir-líonta atá ag Íosa Criost cum breitheamnar do dhéanamh ar an gcineadh daonna mar ar é ár gCruitigtheoir 7 mar ar é ár Slánuigtheoir é, le ceart choimh-dhligtheach an ríogh nó an árd-uachtaráin úd ór cionn a fomhoruidhe nó a iocuigtheoiri an uair fuagar sé an náimh choigcríoch do thug na fomhoruidhe eadaontacha céadna irtheach i n-a bhroilleabh dúthchair.

Atá, fós, ceart eile aige cum breitheamnar do dhéanamh ar na daoinibh, do réir na nuiadhairí bhogh-lumtha, ar an ádhbar go dtugadar-san breith air-fean.

Do tugad breith daor air go neamh-cionntach; ní mór dó-ran, dá brígh rin, na cionntaí 7 an marlugad rin do díogal 7 do leaghugad.

Nach ró-éagsamail le n-aithir é gur thréig a bhreitheamhain gach uile ghné fíréantachta i gcúirfhreagrad Mic Dé 7 gur thuaillead ar a noligthe bunáiteacha féin i n-a cúir-rin go gonnradach. Do tugad do láthair Píolái mar bhitheamhnach é, do fhreagair ann ar a fon féin 7 cionntuigear na fiadhnéidhe bréagacha do tugad 'n-a aghaidh de chaoine 7 de bhréagaireacht. Admhuigear Píolái an fírinne, go bfuil ré neamh-chionntach, 7 iar rin daorann é ag rádh: "An iarrthaoi orm-sa é? Imthigidh, beirim fuar díbh é. Acht créad é an t-olc a dhein ré? Ní feicim-se cúis báis ar bith ann. Acht má'r mian libh-se go bhfulaingidh ré bás, dhéinidh bur dtoil féin leis, ionnlaidhim-se mo lámha ar. Tiomnaim fuar díbh é i n-aghaidh gach neacta 7 fírinne, i n-aghaidh gach ghné ghnáthaighe 7 fóir, i n-aghaidh mo dhoscuibair féin." A ghníomhaidhe, a fhairsineacha agus a theagarghtóirí an oligidh, do fíreabhar a bás air, acht créad é an fáth? Ar an ádhbar go nderarna ré iomad míorbhal, gur shlánuig ré na h-easlána, go dtug a rabhaic do na dallaibh, gur aith-beodhuig ré na mairbh. Ó'r i n-aghaidh gach ghné cirte 7 fírinne do thugabhar breith air 7 do chuireabhar cum báis na gcroire é, créad é an comhall péine ar oireamhnach dhó fá n-a chomhair? Atá, iomorro, an neach céadna úd le beith mar bhreitheamhain 7 'n-a dhíogaltóir orraibh, mo Thigearna, do dhaoin-bheathuigh rib mar dhia-mharluighteoir, mar bhaisdeartóir, mar neach realbhuighe le deamhan 7 mar dhroch-dhuine. Acht éirigh, a Dhia mhóidhe, 7 tabair breith in do chúir féin mar adeir Dáibhí: *Exsurge Deus, iudica causam tuam* (Sailm lxxiii. 22). Cuimhnigh ar an

easonóir do thugadar-san duit. *Memor esto improperiorum tuorum* (Sailm lxxiii. 22).

Coimh-líonsat, gan amhras, athchuinge an psailm-chéadlaigh níoghamhail, óir d'imthigh aimsir na foighide agus páirt Íosa Chríost tharainn agus tiocfaidh am na físeantacha agus an díoghaltais. Foillseochaidh sé an Dia úd do bí coimh táir, coimh dí-mheasta sin go gcreathnamhail agus go h-uathbharach, agus ionamhail a'r mar d'foillsigh sé a foighide agus a mhilseacht roimhe seo, mar an gcéadna, dearbhóchaidh sé a fearg agus a mhórdhacht 'n-a dhiaidh seo do réir an Achar foghlumtha Aibistín. I n-a chéad tseacht do chuimhnigh a thaonnacht ghlóire a dhiadhachta coimh iomathamhail sin nár measadh é 'n-a Dhia ar aon chor, gidheadh, ins an tsaoghal chaochlóchaidh a dhiadhacht uisce-ísleacht a thaonnachta coimh iomathamhail sin tré lionmhaireacht a ghlóire nach samhlóchthar le duine é. Óir cia h-é an duine dá dtiubhradh an nádúir go h-uile omós agus a cháirdeas gach nídh ar measamhla agus mórdhálaighe an n-a luighe ag a choraidh, cinn foimpeamhla na físte ar bailli-chriost agus uile chomachta an domain ag fuireach maille le gséan agus criost-eaglais le n-a mbreitheamhnas déidheanach?

Téidheann San Criosostom níos sia ar an dtráchtadh so óir adeir sé nach dligheach d'aon-neach acht do Mhac Dé beith 'n-a bhreitheamh ar na daoinibh ar an ádhbar gur cóir coramhlacht éireachtamhail do beith idir an mbreitheamh agus cáilidheachtaibh an bhreitheamhnais. Déidh uile torgain an bhreitheamhnais dhéidheanaigh roi-chéadfadach nó ion-mhothuighthe. Is cuma chéad é an t-ionad 'n-a mbéidh sé, má's i nglean Íosafat nó i n-áit ar bith eile, acht béidh sé ion-mhothuighthe. Béidh na h-uile thaoine ion-mhothuighthach ann. Tiocfaidh siad do láthair ann maille le n-a gcorpaibh, má's glórmhar iad, amhail luchd na

deig-cinneamna, nó má'r malluigte iad, amail luct na droic-cinneamna. Tuga, a bean uasal mórdálaċ, do-beir an oiread go ceanamlaċta 7 macnaiv duv' ċorp maille le h-órnáidíb iomda 7 le h-éadaċ deag-maireaċ daċ-áluinn, ciocraid tú ċum breitheamnair Mic an duine. Oċ! má bíonn ré de mío-áid ort beit damanta, cionnar féaċfaid tú an tráċ rin? Féaċfaid tú go fírinneaċ maille le morgtaċt bioċ-ġránna, le deilb gréanmair, le féaċain adhaċmair, níor gráineamla 'ná na h-oill-biasta, mar adeir an Sgríbinn Diadha, 7 níor duibe 'ná an gual.

Déid fiadnéidte an breitheamnair déidheanaig, mar an gcéadna, ion-mhoduigteaċ 7 má leanamuid lorg 7 léar-aigneas mórán de na h-Aitreaċaib naomta, geobaid na deamain féin cuirr umpa ċum a mbeit ro-faicsiona 7 ċum a ngéir-leanamain 7 a ndiain-gearáin féin do beit roi-céadfadaċ nó ion-mhoduigte. Tairbeanfar ann an ċnoic, ar comarta le Mac an duine, de láċair ilċineadaċ an domain, agus, dá brig sin, ó 'tá uile torga an breitheamnair ion-mhoduigte, ir dual do'n breitheam a riaġalóċaid é beit amlaid. Act ó naċ bfuil aon fearra 'gan Tsionóid ró-naomta do ġab colann daonna act an Mac ċum beit ion-mhoduigte, ar an ádbar sin, ir dó go fonnradaċ ar ceart beit 'n-a breitheam orainn.

An bfuil ré riaċtanaċ agam, a dearbráitreaċa, nior mó do ráid lib ċum go dtuigfead sib firinne na mbréitre seo, go breicfid na h-uile daoine Mac an duine 'n-a suide ar néal ag déanamh breitheamnair ar an Ádamh-fuil maille le comaċtaib flaitheamla. Act ir cuma so uile le lucт na h-an-toile. An tan ċuimhnigim ar ċuirpteaċt uaċbáraig na h-aimsire seo ramhluigteas dom go bfuilmid tagaide ċum na n-amann

ndéidheanach úd ar a dtráctann an naomh abrtal Peadar 'n-a dara epistil catoilice, mar a n-abrann ré go dtiocfaid lucht fuige ⁊ fonomhaide ag leanamhain ainmhian na colna adéarfad: "Tá fiad ag tráct linn-ne ar ait-theact Mic an duine. Táid ag innsin dúinn go minic gur ghell ré go dtiocfad ré, act cá h-uair tiocfas ré? Ó fuair ár n-aitheasca bás ní facamar éinneach do táinig ó'n saoghal eile ná atarnuigad ar bit ar an saoghal so." *Ubi est promissio aut adventus eius?* (2 Peadar iii. 4). An é nach é seo an t-urlabhradh a tugann a n-ainmhiana ⁊ nó-dearmad ar fírinnibh bunáiteacha na Críostamhlacta má ndeara ar iliomad de daoinibh? Act cad é an fheagra do-beir an naomh abrtal céadna orra? "'Sea, 'sead" deir ré "tiocfaid Mac an duine ⁊ tiocfaid ar an aimsir nach dóigh leat. Imtheochaid na neamha tarainn, dealóchaid na cáirde ar sráidhmaibe le téile ⁊ claochlóchtar leis an teinid gach níd atá le feicsin ar talamh. Amhail an gaoithe tigeann i gan-fhios 'san oidhche, is mar sin tiocfaid lá an Tigearna d'éin-béim. Cíbrid sib é an uair nach smuaineochaid sib air." Act is iad na clóda a cuirfid a teacht ⁊ a fearsa ar sriosradaibh ⁊ ar chroidthibh na ndaoine atá agam le cuardughad 'san dara poinnte.

An Dara Roinn.

Ní féidir liom an dara poinn seo do thionnscnamh nios fearr 'ná leis an iompród so Naoimh Dionnáisio adeir, ó tá lá an bheitheamhnais déidheanaigh 'n-a lá duairc ⁊ péin-éirce, 'n-a lá molta ⁊ dío-mholta, béid na malluigtheoiri ag fuireach leis maille le cnit-eagla ⁊ na deagh-daoine mailli le lán-ádar, ar an ádbar

gur óiouig an Tigearna é ar mod go mbéid adnáire fíorraide ar na mallaigtheoiríb i dtaob a fáruigte, 7 go bruigid na deag-daoine coróin glóirmar 7 torta milre a ngabáltair 7 a nglan-dorgair. *Iudicii dies expectatur ab omnibus, ut et victi erubescant, victores palmam adipiscantur victoriae.*

Is ar an ádbar ro deimnigeann na Soiscéalaidte, ag tráct ar an lá ndéideanach, go gcromfaid na mallaigtheoiri a gcinn gur an talam le h-éigean fgannarta 7 uactáir, 7 go n'árdócaid na deag-daoine a gcinn go dócarach 7 go neim-eaglach 7 go mbéid fiad tuilte de luactáin 7 d'áird-intinn i dtaob torad féanmar a bruargalta 7 a lagraine d'fagbáil. Uch! créad é an fát eagla, mío-dócair 7 fgannarta ar mó do na reactacaib 'ná láthaireamlact 7 amarc Íosa Críost.

Aoeir Naom Baral gur mó 7 gur reannaideamla dóib é 'na uile fianta irrinn 7 is inr an céill reo minigear ré na briathra ro lób. *Quis mihi hoc tribuat ut in inferno protegas me et abscondas me donec pertranseat furor tuus?* (lób xiv. 13) "A Athair neamda, díon 7 cumduig mé." "Créad é an comairce ar mian leat d'fagbáil, a reactaig gráineamail, do marluig mé com minic rin?" "Leig dom fanamain i n-irrionn." "Act is é irrionn árur na n-uile fórt pian 7 amgair." "Níl cár orm tríd, fág mé i n-irrionn 7 cumduig mé leis na teintheacaib buileamla 7 leis na lagrhacaib greadacha, ionnar nac féidir liom téarnód ar. Is fearr liom beit ag fulang na brian rin 'ná fearam aon nóiméad amáin de láthair an Breitimh reo." *Nec aspiciat me visus hominis* (lób vii. 8). "Ní féidir liom nadarc an Breitimh reo, Dia 7 duine i n-éinfeacht, d'fulang ná d'foigidead."

Atá a léir-fhios agam, a uairle, go dtugann Aithreacha na h-Eaglaise éifeacht eile do na briathraibh seo libh, acht do-beir Naomh Barail an éifeacht úd dóibh 7 adeir sé go mb'fhearr leis an noiomhthas neamanta beith ag fulang na brian fíorfhaide gan fúil fóirithe 'ná fearamh cum aon amhairc amháin ó'n mbreitheamh. Créad é fáth an buaidhearta nó-mhóir sin? Atá, iomorro, de bhrígh go dtiubhraidh aon amharc amháin ó'n mbreitheamh trí clóda nó athruighthe fá dearadh orra ag ar mheadh an ceann ar lugha díobh 'ná an bás 7 'ná ifrionn féin.

Déidh an céad chlóidh a thiocfaidh ar na malluighteoiribh i dtaobh láthaireachta Mhic Dé 'n-a chlóidh fuatha 7 feirge. Dá mbadh féidir leo é, d'alfradadaibh fuar é; dá bhféadfaidís, do raobfaidís 'n-a blódannaibh é. Atáid ar buile 'n-a aghaidh, atá fuath aca dhó 7 fuathuighean feirean iad-san, acht, tar éis sin uile, ní fuláir dóibh é feicsin 7 beith fárdha le n-a bhreitheamhnas orra.

Déidh an dara clóidh do thiocfaidh orra 'n-a chlóidh mhíodhóchair de bhrígh go bhfuil a fáir-fhios aca nach bfuil fé ar chumas dóibh teicheadh ó n-a láthair ná ó n-a bhreitheamhnas. "Imthigh chum fada a'r féadfaidh tú é, a thruaghán, atá an raoghal óg do chomhair. Slánuigh tú féin má'r féidir leat é, cumhuigh tú féin inr na cuarántaibh ar iar-gcúlta, bádh tú féin i noubaigéanaibh na bfaithfí, téithigh isteach tré pannaibh doimhne na talmhan, geobaidh mise amach tú 7 cuirfead d'fiachaibh ort teacht dom' láthair."

Is é an tsear clóidh 'ná an buaidhfead do chuirfidh láthaireamhlacht Íosa Chríost ar chroidhthibh na malluighteoiri i lá an bhreitheamhnais dhéidheanaigh, de bhrígh go dtiubharthar bheith orra do réir oligheach na firinne 7

na cinte 7 ní do réin na noligeadh do leanadar féin 'ran mbeatáid seo, óin ir é an Soiscéal, an chor, 7 créachta Íosa Críost do tiubraid breitheamhnas orra 7 do daoraid iad.

Uch! Créad é an fáth adhnáire 7 feirge do'n duine faidhbir, fanntach nár fmuain ar fead a faogail go léir act ar chuimniughadh maoine 7 airgid, nuair cífid ré breith dá tabairt air do réir oligid na hoctaineacta 7 fin le breitheamh do bí com tarcuisnigthe, com hoct fin, nach raibh cloch aige do chuiseadh ré há n-a chionn. O'éis fin, a duine mío-ádhmharaigh, dona, is do réir an oligid 7 an neachta seo na hoctaineachta criostamhla do-béarsar damaint ort i dtaobh do faidhbris 7 do flainte, le breitheamh hoct do fugadh noctuigthe i bfoslong arail, 7 do fuair bás noctuigthe ar an gcroic.

Uch! Créad é an fáth dóláis 7 bit-eagla do lucht an díomais 7 an uabair, nár fmuain riamh act ar iad féin d'ármughadh cum uachtaránachta 7 árd-caithréime thré n-a gcreidheamhain 7 thré n-a bfeadhmanntas, 7 cuig iad féin, suas go h-iomlán d'uaill 7 d'ainmhéin an traoghail as com-brúghadh na mbocht 7 na n-úis-íseal, an uair cífid riad breith damanta dá tabairt orra do réir oligid na h-umhlachta 7 fin le breitheamh do bí com úis-íseal 'ran traoghal go gur theonuig ré marbhain go toileamhail ar fead tríochad bliadan i gceárdcha an traoth-chainn íosel 7 gur teit re d'eagla go dtiubhrad na daoine níoghacht dó. O'éis fin, a duine mío-ádhmharaigh, is do réir an oligid seo na h-úis-írleachta do-béarsar breith damanta ort le breitheamh do bí com umhal, com tarcuisnigthe roimhe seo.

Tar annso cum breitheamhnais, a ghluaire 7 tar maille leis, a duine uasail, nár fmuain riamh ar aon

nío act ar ráthas do tabairt duit' éolainn le craos 7 le póit 7 le beit ag ite an bíd blasta 7 nár éoigs riamh riachtanas na mbocht. Do bí dá Dia agat 'gan beatáid reo, mar atá Dia 7 do bolg. Féach anoir íosa Críost ar Dia fíre. Ní món duit teacht cum breitheamhnais, cia béid 'n-a breitheamh ort? An é do bolg béas 'n-a breitheamh ort? Ní h-eadh, go deimhin, óir béid ré as fulang na brian fíorthaide maille leat i n-ifrionn. Act do-béarfar breith ort le breitheamh measardha, trachtuighthe, neamh-póiteamhail, do éaid dá fichid lá 7 dá fichid oidhche gan biadh gan deoch, 7 an tan do bí tarrthas ar an gcroich nach bruair le caitheamh act fínéagna 7 domblas.

Tagaid cum breitheamhnais, a lucht na neamh-ghlaine 7 an trthiaracais, do mheasadh go nabadh saor ó hinneadh bur trthiaracas 7 bur n-adaltrannas i gan-fhios 7 go folaighead. Act féachaid! Atá bur bpeacaidhe uile ar n-a fhíonadh de láthair an nádúir go h-uile ór comair fúl bur mbreithimh. An amharcann rib an Mac go na Maighdine, bad ghlaine 7 bad ghleanmnuidhe 'ná na h-uile óga 7 an ghlaineacht féin. Ir do réir na glaine 7 na gleanmnuidheachta go do-béarfar breith orraibh 7 ir é an breitheamh go, do céadadh ar an gcroich 7 'n-ar cuimhneach coróin fhíne air, do ainmneochaid bur nduaigh féine 7 amhgair óir.

Tagaid cum breitheamhnais, a lucht an díoghaltais, do mheas go mbad tarcuisne fíorthaide ar bur fórt uairle a'r mór-chúire dá dtiubhradh rib maitheamhnas d'éinneach do cuir fearg nó mío-oibliogáid riamh orraibh, 7 as a mbíodh fuath bioth-buan do-marbtha agaibh do'n té labharadh aon focal amháin dochrach nó mío-fhuamhda, 7 nár b'áil lib teacht cum aon focrhuighthe nó ceannfhachta leis go brách. Téanam, a chroidhe alilta an mhic díle, 7

féad ar an nolighead deart le n-a noaorfar tú 7 féad ar do bheitheamh an Dia foighidneach, milir, ceannfa úd do dáil a beatha go léir ag déanamh maitheasa dá náimhdib 7 du deonuigh guide orra ar an gcroir.

Tagaid-re dum bheithéamhnair, mar an gcéadna, a lucht na leirge 'n-ar gnátaé lib ranamhain ó Airrneann 7 ó feanmóir 7 ó feirbír Dé le leirge 7 le radaile 7 do-gnídh mainneachtnaidhe rá urnaighthib 7 rá na deagoibheachaib, do dáil mórán bliadan go neamh-dairbheach, 'n-ar ria leat ranamhain le h-aon Airrneann nó aon feanmóir amháin 'ná dá fichid lá do dáitheamh le n-dul rúghad a'r le n-dul ráithe. An amharcann rib dul n'Dia do bí dom cúramach rin dum dul slánuighthe, do fiudhail an oifeadh rin i n-dul nduiaid 7 do cuireadh dom minic rin dá dul leanamhain, do díol ag fuireach lib leir an oifeadh rin foighide 7 maitheasa, féachaid anoir air. "Uch! Ní tualaing rinn ar a radharc d'fulang. Do b'fearr linn-ne go mór rinn do dáitheamh gan fuireach inr na largnaéaib greadhaéa ar fead na fíorraidheachta 'ná aon amharc amháin de'n bheitheamh mórdha ro d'feicfin."

Acht créad a déanfamuid-ne, mar adeir an Doctúir Naomhta San. Chriosostom, má déimid dom mío-ádhmharach rin agus beit damanta go h-irreann i dtaob ár breacaidhe? Cad do déanfamuid nó cad do déanfamuid an uair cuirfear gairm ormainn do láthair cathaoirneach bheithéamhnair ár Slánuighthora a dtionnscnóchaid ár ndólár 7 ár mío-dóchar leir na bhiathraib seo: "Ar díomhaoin doim-sa teacht ar an traoghal so 7 bár d'fulang ar an gcroir do dul saoradh? Ar díomhaoin doim-sa an oifeadh rin de ghnáthaib do thabairt díb dum rib do naomhughadh, 7 mar d'forgail mé fuar díb cathaoirbheithéamhnair na h-aithrighe dum rib do crior 7

d'ionnlaod ó nDia bpeacaidib, mar d'oileas 7 do chodhuigeas fib lem' chuid fola 7 feola i sacramaint Chuirp Chriost chum m'aontacta lib 7 oigneacht glórmhar do thabairt dib? Cá méad uair do bhuail mé as dorus do chroidhe 7 nach bhfosglóchtá dom? Cá méad uair do theasairgeas tú 7 do chuireas d'ainmhiana i n-umhail duit chum go smachtóchtá iad 7 go bhillfeá chum do dhaltgair? Cá méad seanmóirí do chualaid tú? Cá méad leabhar maith do léig tú? Cá méad sompla chuid-eaglach do connaic tú? Cá méad cinneamhain sgéanmhar, dólásach 7 bás obann d'iompuig mórán eile 7 nár bog do chroidhe saothraigeamhail ar aon chor? Cad do b'féidir liom a dhéanamh nach ndearna mé duit? Féach mo dhige, féach mo Shoisgéal, féach mo chros, féach mo chéachta; mo dhigead do bhrisis 7 do chruailligis, mo Shoisgéal go ndearnais sgige 7 fonomhaid faoi, mo chros do faltsais fád' choraib 7 mo chéachta d'fosglais com minic a's do minnis an peacadh. Acht féach anois ar do lucht géilleanamhna 7 ar do bhreitheamhain." Uch! Is croidhe bhisis an t-aigneas seo do lucht na malluigteachta.

Adeir Naomh Aibistín nó neach eile de na h-Aithreachaib naomhta go dtaisbeánfaidh ár Slánuigtheoir a chéachta nuadh-loiscthe do na malluigtheoiribh mar do thaisbeán sé i n-allóid do Naomh Tomás iad, acht is chum chiche nó-contrárdha do thaisbeán Íosa Criost do'n abstal so iad as fádh leis: "Is mise féin atá ann, ná bíodh amhras ar bith agat air. Cuir do mhéara isteach in mo chéachtaibh. Do chreid tú ar son go braca tú iad." Acht taisbeánfaidh sé a chéachta do na malluigtheoiribh chum iad do dhaoradh 7 do damnadh as fádh leo: "Féachaidh mise an duine úd do céasadh ar chroich, féachaidh na chéachta do thugadh dom, cuimnigidh orraibh féin, a daoine barbardha, cuimnigidh ar oibreachaibh dubh

láṁ. Ná bíod aṁrar agaib ná gur mire atá ann. Féaċaid annro críoċ bur mborbaċta, bur neaṁ-ġlaine, bur noia-ṁarluġaḋ 7 bur noíoġalcair. Ag ro an cliaḃ d'forgail mé go minic díḃ, giḋeaḋ, níor b'áil liḃ dul irteaċ ann; ag ro an ceann 'n-ar ċuireaḃar féin coróin rpíne air tré iomarca bur n-aoiḃnir; ag ro na láṁa 7 na cora do ċollaḃar le tairngíḃ ar an gcroir tré n-bur neiṁ-ḟíréantaċt, tré n-bur luaiṫ-iomḋar nó ioncamuir 7 tré n-bur neaṁ-ġloine 7 bur gcorbaḋ.

Ego sum qui sum (Exod iii. 14). "Ir mire, ir mire féin atá ann." *Reduc me in memorias et iudicemur simul* (Isaiah xliii. 26). Cuiṁniġ ort féin, a ṫruaġáin, 7 cugamaoir rá deara cia againn atá 'ran éagcóir, cura nó mire? *Narra si quid habes ut iustificeris* (Isaiah xliii. 26). Má'r mire é, innir dom créad do dí d'uirearbaiḋ ort ċum do ḟlánuiġṫe? Act má'r cura é, an é naċ dtuilleann tú an ḟeannaiḋ 7 an náire ḟaoġalta atá tú ag fulang?"

Act créad do ṫiocfaiḋ do na torgaiḃ rin? An níḋ úd do reiṁ-innir an príoġ-ráiḋ Daibí: *Videbunt recti, et laetabuntur; et omnis iniquitas oppilabit os suum* (Psalm cvi. 42). "Aṁarcfaiḋ na fíréin é 7 béid tuilte de luaṫġáir act dúnfaiḋ na malluiġṫeoirí a mbéil." Béid an neaṁ-ġlaine, an dia-ṁarluġaḋ 7 an naoṁ-aiṫir, an díoġaltar, an traint, an uaill-ṁian 7 an díomar, an formad 7 an fuaċ mar aon le gaċ cinéal peacaide 'n-a ngnáṫ-dorc ó'n dtráṫ rin. Labair-re anoir ar do fon féin, a ḋuine mío-ġráraṁail ṫruaiġ-méiliġ, aon focal amáin. "Uċ! Níl aon níḋ agam act amáin go bruil do breiṫeaṁnar-ra díleas cearc. *Iustus es Domine; et rectum iudicium tuum* (Psalm cxviii. 137). Tá fuaċ agam duit act atá tú cearc,

atá do bheit damanta orm creachnuighteach, aidhéil, giúdeadh, atá fí comhthrom ceart."

Anubairt mé roimhe seo go dtabharfaidh Láthairneamhlacht agus fadharc Íosa Chríost as an mbreitheamhnas neamhdheanach éireachta ró-chontráidhe inar an chuallacht beannuighthe, óir dírigh Lucht an deagh-chroidhe é agus béidh siad ar n-a bhroin-líonadh le luathghair thíos. An céadh fáth, ar an ádhbar go bhfeicfidh siad é le n-a súilibh féin, mar aneir Iób, agus i n-a gcolnaidh féin. Roimh an mbreitheamhnas neamhdheanach ní bhíonn seachas na naoi bhroin-líonta agus do réir Tertuillianus ní bhíonn beannuighthe acht roinn bheag. Amharcann a n-anama Dia, aithnighean siad Dia, féachann siad ar Dia, aghaidh ar aghaidh, gnádhuighean siad Dia agus realbhuighean siad é; giúdeadh, atá a gcuirp as fanamhain 'san lobhadh agus a gcuid fola agus feola i n-a luaithreamhán. Aneir Íosa Chríost do ghnádhughadh iad go dtiocfaidh sé i n-aitheamheamhnacht. *Ecce venio cito et merces mea mecum est, reddam unicuique secundum opera sua* (Tairgh. xxii. 12). "Féach, atáim as teacht agus beirim mo luach-saothair liom chum a thabairt do gach aon do réir a oibreach. Bí tusa id' fhláidhibh dílegar ionnsaighe agam, do bhí do chorp as coimh-oibriughadh leo' anam chum m'aitheanta do choimeád, agus atá ré anoir ceart go gcúiteochainn leo an maitheas do rinneadar"; agus coimh-fhreagradh na naoi dó d'aon ghuth as ráidh: "Bíodh mar sin, bíodh mar sin, a Thighearna, tar a Thighearna Íosa, tar a Shlánuighteoir ion-adhartha." *Amen, Amen, Veni Domine Iesu* (Tairgh xxii. 20). Chéadh é an fáth luathghaire dóibh daonnacht naoimhthe oirdheirc Íosa Chríost d'feicsin le n-a súilibh corpardha!

'Sé an dara fáth luathghaire do'n chuallacht beannuighthe láthairneamhlacht a mbreithimh, ar an ádhbar go bhfeicfidh

riad é ag déanamh díoghaltais ar a náimhdib, dá raltairt fá n-a comhairb, ag tabairt náire coitcinne dóib 7 dá muirnighiughadh le n-a féachain 7 le n-a caraid. Do bí tú, a Dia, fá mhíchlú 7 tarcuisne, acht atá tú anois líonta de ghlóire. Do mharbhuigheadar 7 d'aithrigheadar tú ór do choinne, do rinneadar rgrige 7 fonomhad fád' Shoirgéal, acht is iad do náimhde anois do fróir 7 do chaitheamh aimrire 7 curbóiri laga do díoghaltais.

Is é an tres fáth luathghaire do na naomhaibh, ar an ádhbar go breicfidh riad cnoc Íosa Críost 7 a chréachta. Fiafruighthear de ghnáth créad fá 'n-a dtairbheanfaidh ár dTighearna glórmhar do-mharbha a chréachta dóib ins na flaithearaibh. Adeir Naomh Peadar Chrisologus gur chum tearcughadh i dtimcheall fírinne a chuirp i n-aghaidh na droinge nár chreid go raibh colann follas aige. Adeir Naomh Tomás gur chum go broillfeochaidh ré rgéimhe 7 breaghthacht a dhaonnachta naomhtha, do gheobaidh nuadh-ghlóire cinneamhnach tré n-a chréachtaibh lonnrach. Adeir Naomh Ambrós chum go gcuirfidh ré i n-uimhail do na h-uile dhaoinibh créad é méad a comhairn ré dó, iad d'fuarglaodh.

Gidheadh, méadóchaidh na rátha ro, bíodh gur contráirdhe iad, rólár 7 meanmna na bfíréan óir má atá ré cinnte go broillfeochthar a lotha chum tearcughadh i dtimcheall fírinne a chuirp, créad é méad an áthair 7 na luathghaire dóibh rianta na lot n-uafal rin d'feicfin ar an gcolainn maighdeanda, d'fulaing iad leis an ngnáth éaghmaiseach, ghlan úd do bí aige dúinn-ne? Má tá ré fírinneach gur chum glóire a dhaonnachta do méadughadh, créad é an fáth luathghaire 7 rólair dóibh féachain go múchfaidh an neach úd, do tarcuisnighead roimhe seo, tré lonnradh a chréacht uile foillre flaithearthnaigh; 7 fá deoigh, má tá ré deimhneach go broillfeochaidh ré a

chéachta cum a cur i n-uimhil dóib chéad é méad 7 mórdacht luach a bruaigthalta, chéad é an fáth aoibhnis 7 lán-mheanmna dóib a beith deimhnighthe go bhfuil fiadh ag faghbáil a dorcha 7 go mbéidh fiadh dá faghbáil an fad do bhéar Dia 'n-a Dia: *Tunc videbunt Filium hominis, etc.* "Annsin do chífidh fiadh Mac an Duine ag teacht 'n-a uile mhórdacht"; 7 do réir mar mhúrthlódaidh a láthairneamhlacht, foirfidhtheacht, fearg 7 mío-dhócas ins na malluighthe oirdhibh, ir amhlaidh sin do thuibhfidh fé ádhbar luathghátre, fóláir 7 foirtile do'n chuallacht beannuighthe.

Chríochnughadh.

Ir é nídh atáim ag iarraidh dhíbh do dhenadh an chomhráidh seo, a éirtighthe oirdhi pó-ghrádhacha, cuimhneam go minic ar na firinnibh seo. Ní féidir breithneamhnas Dhé do fheachain dhon ar bith. Bhéarfaidh fé bhreith orraibh go firinneach 7 orm-fa mar aon libh. Gidheadh, an fad atáthaoi ar an traoghal so ir féidir libh cruadhail a bhreithneamhnair do fheachain. Caithidh fidh féin anoir ag cogaidh Íosa Chríosd atá milis, foighidheach, ionnas nach bhfulaingeochaidh fidh ins an mbeathaidh eile láthairneamhlacht chith-eaglach Íosa Chríosd go feargach doi-cheannsa.

Anoir, a Thighearna, ní'l agat acht fmuainte ríochdána dom 7 ní mian leat mo dhíoghbháil; atá do fúile dúnta, atá do láimh cuibhrighthe; atá do cheann gan corrughadh 7 atá do chorp uile ar n-a cheangal fuar le taithnigh ar an gcroich cum mé d'aith-leasughadh. Ir féidir liom, a Thighearna, mé thumadh in do chréachtaibh gan peannaid, 7 má iarraim maithneamhnas a'r trócaire ort i dtaobh an buille feill do thabairt duit, ir é do bhár ar adhbhacóideach ar mo fhon 7 do thagróchar mo chúis chom maith agus guidh dá thaobh sin do-beir tú maithneamhnas dom.

Act má leigim tarm tré m'failligé an aimrir seo na ngrár, ir é do cuid fola a'r feola-sa, do chor, do chéadta, do láthair 7 do gabarc do cionntóthaibh mé de náirse 7 do líonsaibh mé de mío-óthar.

Tar éis seo, a dearbráithreacha, créad é an amuidheacht 7 an neamh-mhothughadh óib-se má ghnéthí failligé 7 maidhneachtnaidhe de churbóir bur slánuighthe 7 de bur luaith-iompódh? Do bí mórán de na naomhaibh ann d'fág gleo an traoghail i dtaobh an bheitheamhnar déidheanach d'feicsin i dtaibhre 7 d'éaluigh gur an bhráthach cum marthana ar fead a mbeathadh i dtréigeannar 7 i fuaimhneas. Ní iarrfainn-se an níbh seo ó nbur nduadha-fhámlacht act go bruil a fáir-fhior agam go bruil fhior 7 eolas ar an mbheitheamhnar nséidheanach chomh miathanach óib-se 7 do bí sé óibh-san, 7 ó'n am úd níl an Dúileamh fhothuighthe i nbur bráithre, agus athchuingim oraibh gan bhéithe Dé do feanmóidhim óib do leigean i ndeaghmad nó i mío-chuimhne, óir do ginne an Tighearna úrádh díom-sa 7 de'n chomhrádh so chum fhibse d'fhilleadh air féin.

(Tá beagán i n-earnamh annso.)

"Seanmóir do tharraing mé amach ar an leabhar fhranncach dá ngoirtear *Claude Joli*, ar n-a eitir-mhinughadh 'san teangain Gaedhilge chomh dílear 7 do ráinig lem' lagchuigsin a théanamh."

Seagan Ua Connaire, 1770.

Seanmóir a Dó.

Ar Soiscéal an Domnaig.[1]

(Do'n Dara Domnaċ de'n Aidbinn.)

Euntes renuntiate Ioanni quae audistis et vidistis.

Ar n-imṫeaċt dib, innis d'Eoin na neiṫe do ċualabar agus do ċonnacabar.

—Maṫa xi. 4.

Adubairt ár Slánuiġṫeoir le deisciobalaib Eoin Baiptió: "Ar n-imṫeaċt dib, innis do Dia máiġistir na neiṫe do ċualabar agus do ċonnacabar; tá a radarc ag na dallaib, agus a siubal ag na bacaċaib; táid na lobair sláinte; tá a n-éisteaċt ag na bodaraib; eiréiriġid na mairb; tá an Soiscéal dá ṫeagasg do na boċtaib" (Maṫa xi. 4-5).

Na míorbailí do-ġníod Mac Dé ag taḃairt na sláinte comparda do na daoinib, do-ġníod a ġrára na míorbailí céadna ar a n-anmannaib, óir ní leiġeasrad ré cuid aca aċt ċum na coda eile do leiġeas; agus na míorbailí soir-imeallaċa do-ġníod ré, baḋ ċomarṫa ar na míorbailiḃ inmeaḋonaċa iad d'oibriġeas i gcroiḋṫiḃ éagcruaiḋe na bpeactaċ. An prong so ar a labarṫar i n-ár Soiscéal, is í corad a ṫeagaisg soillsiġeas na daill,—*caeci vident*,—óir is é Íosa Criosd an solas sírinneaċ soillsiġeas an uile ḋuine ṫig ar an saoġal: *Erat lux vera quae illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum* (Eoin i. 9).

[1] Murphy MSS., vol. 101, pp. 160-179.

Roimh teacht Íosa Críost do bí an domhan ins an doirchadas. Do bíodar na pagánaig i ndoirchadas an iodhal-adhartha; créad é an doirchadas ar mó ar bith 'ná gan an Dia firinneach d'aithint agus beith ag adhradh créatúirí bodhar balbh, dhaibh a láimh féin. Do bíodar na Giúdaig ins an doirchadas de bhrígh nach raibh i nDiaigeadh Maoise acht fíoghair dhamhair foluigthe na firinne. Acht do táinig Íosa Críost ar an raoghal chum gach níbh aca do foillsiughadh: *Illuminare his, qui in tenebris et in umbra mortis sedent* (Lúcás i. 79); agus adeir an t-abhstal Pól ag labhairt ar an dá reacht, *Nox praecessit, dies autem appropinquavit* (Rómh. xiii. 12). D'imthig doirchadas oidhche an tsean-reachta agus do dhruid solas an lae leo .i. soillse an tSoisgéil.

An mian libh a fhios do beith agaibh an le h-Íosa Críost, an clann de'n tSoisgéal sibh? Féach! An bhfuil sibh glan-radharcach. Ar an gcomhartha so measaim gur bhó-bheag atá d'fhir-chríostaidhibh le fagháil agus gur bhó-réabhúnta adeir Eoin 'san tsear caibidil mar seo: *Dilexerunt homines magis tenebras quam lucem* (Eoin iii. 19): "Is mó do ghradhuigio na daoine an doirchadas 'ná an solas." Tá an domhan lán de dhoirchadas de bhrígh go bhfuil sé lán de peacthaibh agus go bhfuil an uile peacthach dall: *in tenebris ambulant* (Sailm lxxxi. 5). Ní feiceann sé solas do-béarfaidh air an Tigearna Dia d'aithint mar ar iomchuibe; ní feiceann sé díomhaoineas agus fallsacht an traoghail seo do-beir sé de hoga tar saidhbreas na nGrás. Ní feiceann sé aoibneas agus bó-bheathacht na beatadh fíorghaidhe do thug sé i ndeaghmadh chum na glóire bige, díomhaoine, raoghalta, talmhaidhe, agus pléisiúir mhalluighte na beatadh so do beith aige. Ná cuir i n-uimhir duit féin go bhfuil tú ciallmhar, eolgarach, glic; go bhfuil tú ábalta i

ngnóċaiḃ an ṫraoġail. Ní h-é ṙin an ṙolaṙ aṫá ve
ṁaċtanaṙ oṙc; ní h-é ṙin an ṙolaṙ ċuġ Íoṙa Cṙíoṙt aṙ
an ṙaoġal ṙo. Dá ḃṙíġ ṙin, tá ṙiḃ vall agus ionnaṙ
go mbaḋ ḋeonaċ le Dia an ṙolaṙ ṙíṙinneaċ úḋ vo
ḋoṙtaḋ i ṙúilib áṙ gcoinṙiaṙ, abṙamaoiṙ ṙáilte an
Aingil tré impiḋe na Maiġoine Muiṙe. *Ave Maria, etc.*

Claudi ambulant: "Siubhlaiḋ na bacaiġ go ḋíṙeaċ." An ṙiubhlann ṙiḃ go ḋíṙeaċ i ṙliġiḋ an tSoiṙgéil nó an ṙiubhlann ṙiḃ aṙ ċoṙ aṙ biṫ? Siubhlann ṙiḃ, iṙ baoġal liom, i ṙliġiḋ na h-uṁċóiḋe, nó tá ṙiḃ leoiṁṫe iṁṫe, fá maṙ ċaṙaṙ an ṙáiḋ le pobal Iṡṙael: *Usquequo claudicatis in duas partes.* "Cá ṙaḋ béaṙ 'ṙiḃ bacaċ ioṁ ḋá ḋoṁaiṁle" (III. Ríoġ xviii. 21)?

Aḋṙann ṙiḃ Dia agus Beliaḃ, tá buṙ ṙeiṁbíṙ aġ Íoṙa Cṙíoṙt agus aġ an ṙaoġal. An meaṙann ṙiḃ ṙeiṁbíṙ an ḋá ṁáiġiṙtiṙ ṙeo vo ċuṙ i n-oiṙeaṁaiṁ ḋá ċéile aṫá ṁó-ḋoṁṫaṁḋa? An bṙuil ṡioṙ aġaiḃ go noeiṁ Íoṙa Cṙíoṙt naċ ṙéiḋiṙ ṙeiṁbíṙ ḋá ṁáiġiṙtiṙ vo ḋéanaṁ? *Nemo potest duobus dominis servire* (Maṫa vi. 24). Roiṁ ṫeaċt Íoṙa Cṙíoṙt aṙ an ṙaoġal, vo bí naċ móṙ gaċ uile ḋuine bacaċ agus ní ṙiubhlaiḋíṙ i ṙliġiḋ na ṙíṙinne. Do bíoḋaṙ a ṙliġṫe cam, cṙoṙtálṫa. Iṙ uime ṙin vo ċuiṙeaṙ an ṙáiḋ i n-uṁail ḋóiḃ go bṙuil an Tiġeaṙna aṙ tí teaċta go gṙoḋ, aġ ṙáḋ: *Parate viam Domini, rectas facite semitas eius* (Maṫa iii. 3): "Ullṁuiġiḋ ṙliġe an Tiġeaṙna, míniġiḋ agus díṙiġiḋ a ċaṙáin."

Do bí oliġe aġ na Giúḋaċaiḃ do ṫaiṙbeánaḋ an níḋ baḋ ċóiṙ ḋóiḃ do ḋéanaṁ. Giḋeaḋ, ní ṫugaḋ ṙé cumaṙ ċum a ḋéanta. Baḋ ṙgáṫán é i n-a bṙeiciḋíṙ na ṙmáil do bíoḋ aṙ an anam, giḋeaḋ, ní ġlanaḋ ṙé na ṙmáil ċéaḋna. Iṙ uime ṙin aḋeiṙ an t-abṙtal Pól:

Lex propter transgressiones posita est (Gal. iii. 19). "Tugaó an dlige do na daoinib dum go n-aitheochaidís a gcoirtte." Gidheadh, ar dteacht Íosa Críost ar an saogal, do thug sé na gnátha leis le n-a sublóchaid na daoine i slighidh an dirt: *Et faciam ut in praeceptis meis ambuletis* (Exec. xxxvi. 27). Adeir sé gur ab é séin an tslige: *Ego sum via et veritas et vita* (Eoin xiv. 6). Do shuidhil sé séin ar dtúis 'san tslighidh, ag tabairt sompla an uile shuidhilce dúinn-ne: *Exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego feci vobis, ita et vos faciatis* (Eoin xiii. 15).

Sgrúdhuighidh bur gcroidhthe, a dáirde, agus féachaidh an siubhlann sib mar órduigh an Slánuighteoir dúibh. An ndéanann sib na deagh-oibreacha adubairt sé lib? Muna ndéanadh sib iad mar ar cóir, tá sib só-bhacach agus ní siú sib bur n-ainmniughadh mar chlainn; óir ní h-é amháin go siubhlann clann Dé go díreach, acht fós, bíd só-mhal, só-éagcaidhe cum aitheanta Dé do choimeád. Bíd a gcorp coth innealta le corpaib siadh cum a gcoimeádta ar an uile chontabairt. Do bídís a gcorp so ag Dáibhídh, an síg, an tan adubairt le Dia: "Do sinne mo chorp ionann le corpaib siadh": *qui perfecit pedes meos tanquam cervorum* (Sailm xvii. 34).

Leprosi mundantur: "Táid na lobair ar na nglanadh." Do b'éagcruar i measg na nGiúdaighthe an loibhre chorpardha agus ir só-choitcheann atá loibhre sriopadhálta an pheacaidh i measg na gcríochtaidhthe. Tá go leor nach n-aitnighean í. Tá gean só-mhór ag mórán dí agus ní h-áil leo beith leighearta uaithi. Tá iliomad díobh le n-ar dóigh beith 'na bhríghéanaibh agus glan ó'n uile pheacadh, atá dá n-úrscaith féin i láth an uadhair, na sainnte sil. Ní fmuaimid siad go bhfuilid uaibhreach, formadach, díoghaltasach, monabhrach, díoghánach,

mioṫaireaċ; ṫo bṫuilio lionta de ṫnúṫ aguṫ de ṫráin ar a ṫcomarṫain. Ir díomaoin aoeirio na reanmóirióe leo inṫ an aimṫir naomṫa ro: "Féaċ an liaiṫ móṫ uile-ċomaċtaċ do ṫáinig ar an ṫaoṫal; iarṫaiṫ air riṫ do leiṫeaṫ; iarṫaiṫ air bur naḋarc do ṫaḃairṫ díḃ,"—*Domine ut videam* (Lúcáṫ xviii. 41).

A Ṫiṫearna, roillriṫ doṁṫaḋaṫ mo ṫuiṫriona. Deonuiṫ lúṫmaireaċt do ṫaḃairṫ dom' ċoraiḃ ionnaṫ ṫo mb'féidir liom riuḃal ṫo díreaċ aḋ' diaiḋ. Leiṫeaṫ mo loiḃre ionnaṫ ṫo bṫaṫainn úráid comaċt m'anma, úráid mo ċéille, mo ṫoile, mo meaḃraċ ċum do mórṫlóire féin aguṫ leaṫa m'anma. Sáḃáil mé ó diaḃal na rainnṫe, an uaḃair, na ṫnúṫa aguṫ na druire. Ionnal aguṫ ṫlan mo loiḃre ionnaṫ ṫo bṫaiṫinn roinn i meaṫṫ na bṫíréan, aguṫ naċ mbéinn ṫṫaṫṫa leo amail d'órduiṫir raḋa ó ṫoin na loḃair do ṫṫaṫaḋ leir na daoinib folláine.

Surdi audiunt: "Tá a n-éirteaċt aṫ na daoinib boḋara." Do laḃraḋ Dia leir na daoinib inṫ na criáṫúiríb. Innsid na flaiṫir a ṫlóire: *caeli enarrant gloriam Dei* (Saiḷm xviii. 2). Aoeir an ṫruan, an ṫealaċ, na péaltanna aguṫ criáṫúirí an aeir, na talmain, aguṫ na fairṫṫe: *Ipse fecit nos et non ipsi nos*. "Ir é an Tiṫearna do rinne rinn aguṫ ní rinn féin" (Saiḷm xcix. 3). Aoeireaḋ Maoise aguṫ na fáiḋe leir na Giúḋaċaiḃ: "Éirt, Israel, ir mire do Ṫiṫearna Dia do ċruṫuiṫ ṫú aguṫ ṫuṫ ó ṫalaṁ na h-Éigipte ṫú; na h-aḋair, ar an áḋar rin, aċt mé aguṫ na h-aḋair na déiḋe fallsa" (Deuṫer xxxii. 6; Ecroour xx. 2, 3, 7rl). Aċt ní éirtiúir na Giúḋaiṫ leir na fáiḋiḃ; do ṫoraiḋir a ṫcluara: *auribus graviter audierunt* (Maṫa xiii. 15). Níorḃ fuláir iora Críorṫ do ṫeaċt ċum cluara na mboḋar ro ċum cumair aguṫ

toile éirteacta do tabairt dóib: *tunc . . . . . et aures surdorum patebunt* (Isaiar xxxv. 5).

Féadaid, a dearbhráithre, an bfuil fíb leigeanta ó'n mbodaire, an bfuil bur gcluara orgailte ag éirteacht le bréithribh Dé. Tugtar fá deara inr an Soirgéal go raib ár Slánuigtheoir ag leigear duine bodair agur gur chuir fé ornaid ar: *Et suspiciens in caelum ingemuit* (Marcur vii. 34). Ní bíod fé ag ornaigil an tan thugad a radairc do na dallaib, ná an uair do-beired fé a friubal do na bacadaib, ná an uair leigearad fé na lobair, ná an tan d'aithbeodad fé na mairb, gidead gur mó na míorbailí iad 'ná cluara duine bodair d'orgailt. Ní gan ádbar d'ornuig fé; ir uime d'ornuig fé ionnar go gcuirfead fé i dtuigsin dúinn-ne gur ab í an bodaire do bainear dínn gan bréithre Dé d'éirteacht agur gan aitheanta Dé do choimeád, gidead nár b'féidir linn teacht chum na beatad fíorraide gan a gcoimeád. Chum a gcoimeádta ní fulair do neach creidfeam do beit aige: maired, a h-éirteacht tig an creidfeam: *Fides ex auditu* (Rómh. x. 17).

An gcluineann fíb gur Dé? An gcluineann fíb ornaigil an leinb naomhta i trátha na beitile? go mbogaid a guth leanbaide chuadar bur gcroidhe; go mbeirid arta an uilcóid, an díogaltar, an miorgail i n-agaid bur gcomharsan, an grád raogalta, agur ainmianna na colna; rá deoig, an uile níd do béad contrárda do lear bur n-anmann.

Mortui resurgunt: "Eiréirigid na mairb." Dobeir an Tigearna trócaireach mar chomarta gur ab é féin do táinig chum an cinead daonna do fábáil, eiréirge na mairb. Dá loirgimír urmhór na gcríortaidhe, do-geobaimír go bruil ainm orra beit 'na mbeataid,

ġiḋeaḋ go bṙuil ṙiaḋ maṙḃ ġan contaḃaiṙt, amail ṙgṙíoḃaṙ an t-Aingeal ċum Earḃuiġ Saṙoaiṙ i leaḃaṙ na nDaiṙḃeánta—*scio opera tua, quia nomen habes quod vivas et mortuus es*: "atá ainm oṙt tú beiṫ io' beaṫaiḋ agus tá tú maṙḃ" (Taiṙb. iii. 1)—óiṙ iṙ é an peacaḋ báṙ an anma, de bṙíġ go mbaineann na ġṙáṫa de aṙ beaṫa dó. Cá méaḋ cṙíoṙtaiḋḋe atá 'n-a mbeaṫaiḋ? An móṙ aca maiṙeaṙ i mbeaṫaiḋ na ngṙáṙ? Tá dṙeam aca maṙḃ go h-iomṙlán. Iṙ iaḋ ṙo an muinnteaṙ aṙ a mbíonn móṙḋáil de ṫaoiḃ a bṙeacaiḋe do ṙloiġeaṙ iaḋ maṙ ṙloiġṙeaḋ uiṙġe. Meaṙaiḋ dṙeam eile aca a mbeiṫ beo, ġiḋeaḋ, táiḋ maṙḃ de láṫaiṙ Dé. Do-ġní ṙiaḋ ġníomaṙṫa éiġin beaṫaḋ .i. obaiṙ éiġin diaḋa. Ġuiḋid ṙiaḋ Dia; éiṙtid le n-a bṙéiṫṙiḃ; téid ṙiaḋ ġuṙ an eaglaiṙ; déanaid ṙiaḋ caṙṫannaṫ. Taṙ a ċeann ṙin, atá ġṙáḋ aca do'n tṙaoġal; táid iomaṙcaċ, móṙḋálaċ, ṙanntaċ, díoġaltaċ aṙ ócáidíḃ; ní maiṫṙid ṙiaḋ níḋ aṙ biṫ d'éinneaċ agus, leiṙ ṙin, iṙ dóiġ leo go bṙuiliḋ beo, ġiḋeaḋ go bṙuiliḋ maṙḃ ġan contaḃaiṙt.

Féaċaiḋ, a ċáiṙde, an bṙuil an ċaṙṫannaṫ, aṙ beaṫa do'n anam, i nḃuṙ gcṙoiḋċiḃ; muna bṙuil, biḋid ṙó-ḋeimneaċ go bṙuil ṙiḃ maṙḃ agus naċ maiṫ-ġníomaṙṫa do-ġní ṙiḃ: naċ bṙuil aċt ainm beaṫaḋ oṙṙa agus ġuṙ coṙmail leiṙ na ġníomaṙṫaiḃ iaḋ do-ġníd na deaṁain iṁṙ na coṙṙaiḃ i n-a dtéid. Ġiḋeaḋ, do b'féidiṙ go ndéaṙṙaḋ ṙiḃ: "Iṙ fíoṙ go naḃamaṙ maṙḃ, ġiḋeaḋ, támaoid anoiṙ eiṙéiṁiġṫe maille le ġṙáṙaiḃ Dé i Sacṙamaint na h-Aiṫṙiġe." "D'eiṙéiṁiġeamaṙ." Agus cionnaṙ tá a fíoṙ ṙin agaiḃ? An bṙuil fíoṙ agaiḃ cṙéaḋ é an níḋ eiṙéiṁiġe ċṙioṙtaṁail? Foġlumaoid ó'n abṙtal Pól é: *Christus resurgens ex mortuis iam non moritur; mors illi ultra non dominabitur*;

réir ár Slánuigtheora, Íosa Críost, ionnas gur b'féidir linn triall ó'n mbeatáid go gur an mbeata fíorraide.

Pauperes evangelizantur: "Tá an Soisgéal dá ghaod-sgaoileadh do na boctaib." An comharta deimneach tug ár Slánuigtheoir do deisgiobalaib Eoin Baistió cum a deimhniughadh dóib gur ab é féin go fírinneach an Messiar .i. fuasgaltóir, agus nach raib gnó aca púil beit le n-a atarraig, tá ré com éasgamhail rin nach mearraide go bruil ré oireamhnach do mhórdacht Íosa Críost. Gidheadh, na h-oibreacha go .i. tá a nadarc ag na dallaib; atá a gniubal ag na bacacaib; tá a n-éisteacht ag na bodhránaib; táid na lobair leighearta; eiréirigid na mairb; is iad go oibreacha mór-comhacht Dé le'r féidir a didhacht do chudughadh go h-uilar. Gidheadh go bruilid na boicht dá dteasgarg, créad é an t-iongnadh atá ann le'r féidir comhachta Íosa Críost do tairbeáin? Is é sin ar mian liom do ghaob-sgaoileadh dóib: an céad uair, gur comharta ar teacht an Messiar an nann-páirt do-gní ré de'n traoghal do na boctaib; an dara h-uair, gur ab oireamhnaighe na boicht cum an Soisgéal do glacadh 'ná an muinntear eile; an tiear uair, gur ab í an bocataineacht an t-ullmhughadh ar fearr ar bith cum an Leanb Naomhta go do glacadh i trátha na Beithle. Do réimh-innir an fáidh Isaiar mórán bliadan roimh teacht Íosa Críost go mbadh dóir na boicht do teasgarg—*Evangelizare pauperibus misit me* (Lúcás iv. 18). Nior b'fhuláir dó, dá bríg sin, an fáirtine do coimh-lionadh. Nior glac Maoire ná na fáidhe orra féin na boicht do teasgarg. Do labhraidhir leir na príghthib, leir na rasgartaib, leir na bheitheamhnaib agus leir an bhobal go coitcheann. Gidheadh teasgargann Íosa Críost go príomhúdheach na boicht, de

bṙíġ ġur máiġiṙtiṙ nuaḋ é do-beiṙ ṙiaġlaḋa nuaḋa uaiḋ. Na daoine boċta ag ṙéaċain ar a dṙioblóid agus ar a n-ainbeiṙe, táid úiṙ-íṙeal, tarcuiṙneaċ, díbeaṙṫa ó'n uile onóiṙ ṙaoġalta, ó'n uile ionnṁuṙ baineaṙ le h-onóiṙ. Ní ġlaċtaṙ iad i meaṙg na ndaoine móṙ, bṙoġlumṫa, raiḋiṙ. Giḋeaḋ, ní h-é ṙin do Mac Dé, do táinig ar an ṙaoġal ċum a ṁúineaḋ do na daoiniḃ ġur beannuiġṫe ṙtáid na boċtaineaċta, de bṙíġ ġur leo ṙioġaċt niṁe. Do ḋeiġil ṙé na daoine raiḋṙe ar a ċuideaċtain, agus níoṙ b'áil leiṙ aċt na boiċt maṙ ḋeiṙgioḃail. Do ġlaoiḋ ṙé iad i ṙtáid na boċtaineaċta. Ní ṙaiḃ de ṙaiḋṙeaṙ ag na h-abṙtalaiḃ aċt oṙoċ-báid agus a líonta, agus ṙóṙ do ċuiṙ ṙé oṙṙa a dtṙéiġean: *Et protinus relictis retibus secuti sunt eum* (Maṙcuṙ i. 18). Do ġairm Maċa ar mbeiṫ dó ag ġlacaḋ airġid na bpuiḃleaċ, agus do ṫréiġ Maċa ġan ṁoill an t-óṙ 'ṙ an t-airġead do bí aige ċum a leanaṁna. Ir teaġaṙg nuaḋ, dá bṙíġ ṙin, do ṁúineaṙ íoṙa Criosṫ do'n traoġal.

Pauperes evangelizantur: Tá an Soiṙgéal dá ṫṙaoḃġaoileaḋ do na boċtaiḃ. Na daoine boċta ṙo, atá ċoṁ táiṙ, ċoṁ tarcuiṙneaċ ṙin ag na daoiniḃ, ir iad do ġlacaṙ teaġaṙg an tSoiṙgéil. Ir é an ṙaḃaṙ aṙ mó aṙ ṙéiḋiṙ le Dia do ḋéanaṁ do na daoiniḃ, óiṙ ir é an teaġaṙg ṙoilliṙiġeaṙ doṙċadaṙ na h-intinne, do-ġní ábalta iad agus do-ġní oiġní ḋíoḃ ar ṙioġaċt na bṙlaiṫeaṙ. Ní ṙéiḋiṙ le híġ éin-níḋ do ḋéanaṁ aṙ mó 'ná aṙ ṙeaṙṙ ḋeaṙḃuiġeaṙ a ċoṁaċta 'ná duine ró-úiṙ-íṙeal do ṫaṙṙaing ó'n mboċtaineaċt i n-a raiḃ ċum go leoṙ raiḋṙiṙ do ṫaḃaiṙt dó, iomaḋ uġdaṙáiṙ do ṫaḃaiṙt dó 'ran uile níḋ, ar ċoṙ muna bṙuil ainm ṙioġ aige go bṙuil a ċumaṙ aige; aċt ṙóṙ, dá mb'ṙéiḋiṙ leiṙ a ċoṙaṁlaċt ṙéin do ṫaḃaiṙt dó maṙ atá a aġaiḋ,

a fearfa, a ġuit, a fúile agur a béarla do tabairt dó, nach fíor nach dteagtóčaó níó ar bit uaió le déanamh ar a fon? Ir é ro do-ġní ár Slánuiġteoir do na boċtaiḃ. Do-beir fé a ċoramhlaċt féin dóiḃ, óir do fuġaó é 'fan mboċtaineaċt mar iad-roin; táid fiad uirearbaċ mar eirean; ní fuil áit d'áiriġe aca níor mó 'ná 'bí aiġe-fean ag nach faiḃ ionad i n-a ġcromfaó a ċeann: *Filius autem hominis non habet ubi caput reclinet* (Mata viii. 20; Lúcáf ix. 58). Táid fiad droċ-éaduiġte mar eirean; fuilingid fiad tairt agur ocrar mar eirean; triéiġeann an faoġal iad mar do thréig fé eirean; do-beir táirge dóiḃ; díbeartar ar ġaċ deaġ-ċuideaċtain iad; ní éirteap leo; ní féaċtap orra. Ag ro coramhlaċt iongantaċ, tairbeaċ, ġlórmhar; óir do toġ Íosa Criost an tarcuirne atá do-ġeabta leir an mboċtaineaċt tar an nglóire do-ġeoḃaó fé dá dtairbeánaó é féin mar Mac Dé, mar Ríġ na n-aingeal agur na nuaoine, mar Áiro-Tiġearna an uile níó. An tan imnigeap do na h-aoḋaiméiḃ a ċeaċt, ní abraid na h-aingil leo: "Do-ġeoḃaid fiḃ Mac Ríoġ na ḃflaiṫeap maille le go leor aingeal 'na timċeall, i bpálár oirdearc, i gcliabán óir, i lín-éadaċ mór-luaiġ, agur armáil mó-mór dá ċoimeád;" aċt ir é aduḃrad leo: "Do-ġeoḃaid fiḃ leanḃ, (an bfuil níó ar bit ar laiġe 'ná leanḃ?) lín-éadaċ beag 'n-a timċeall ingar an trábla." An bfuil boċtaine ar mó 'ná sin?

Do bí dá péarún ag Mac Dé ċum teaċt ar an faoġal 'fan mioċt ro. An ċéad péarún, do-ċonnaic fé 'fan mboċtaineaċt móir-diġnit, mór-fuḃailceap, agur mór-fiúntap naċ bfreicidir na daoine innte, agur nár b'féidir leo d'fheicsin go nádúrta; óir ar mbeit dó lán d'eagna agur d'eolap do toġ fé an trátho ċéadna ro. An dara péarún, ní fuláir gur bain fé de'n

ṫraiḋḃreaṙ a ṙgéim náḋúṙṫa agus an cumaṙ aṙ ġnáṫ leiṙ do ḋuṙ aṙ ḋroiḋṫiḃ na noaoine, agus, dá ḃríġ ṙin, ġuṙ ḋuiṙ ré aṙ neim-níḋ lonnṙaḋ an ṫraiḋḃiṙ. Is ṙíoṙ naċ féiḋiṙ le h-éinneaċ aċt le Dia amáin na neiṫe ṙo do ḋéanam, agus ṙóṙ, ní ṙáṙuiġeann ṙiaṙ oiṙḋeaṙcaiṙ na boċtaineaċta Ioṙa Criosṫ; taiṙiṙ ṙin ní ṙuláiṙ, leiṙ, ġuṙ ab í an ṙtáiḋ ċéadna aṙ meaḋón oiṙeamnaċ ḋum é féin d'aiṫint.

Taṙṙaingeann an ṙaiḋḃreaṙ aiṙ féin ġean an ḋroiḋe; is leiṙ ṙin ḟoṙ-fóġṙaṙ an ṙáiḋ níoġḋa do na daoiniḃ ṙaiḋḃṙe ġan ceangal a ġroiḋe do ḋuṙ inṙ an ṫraiḋḃreaṙ: *Divitiae, si affluant, nolite cor apponere* (Saiḷm lxi. 11). Deiṙ aṙ Slánuiġṫeoiṙ féin, "Inṙ an áiṫ a ḃṙuiḷ do ṙtóṙ, is ann aṫá do ḋroiḋe": *Ubi enim est thesaurus tuus, ibi est et cor tuum* (Maṫa vi. 21). Cá ḃṙuiḷ do ġráḋ? Maṙ a ḃṙuiḷ do ṙtóṙ, maṙ a ḃṙuiḷ d'intinn, maṙ a ḃṙuiḷ do ċeangal. Óṙduiġeann an Soiṙgéal áṙ ġroiḋe do ṫaṙṙaing ó ġráḋ an ṫraoġail agus ó ġráḋ an uiḷe níḋ ḃaineaṙ leiṙ.

Is léiġeann umḷaċta an Soiṙgéal do ṫeaġaṙġaṙ ḋúinn diúlṫuġaḋ ḋúinn féin. Aḋeiṙ Mac Dé leiṙ na ġroíoṙṫaiḋḋiḃ uiḷe: *Discite a me quia mitis sum et humilis corde*: "Foġluimiḋ uaim-ṙe, go ḃṙuiḷim ceannṙa, umal, roiġḋeaċ" (Maṫa xi. 29). Tá an móṙḋáil neam-ṙġaṙṫa leiṙ an ṙaiḋḃreaṙ. Is uime ṙin aḋeiṙ an t-abṙṫal le n-a ḋeiṙġioḃal éinniḋ amáin do ṫeaġaṙġ do luċt an ṫraiḋḃiṙ: *Divitibus huius saeculi praecipe non sublime sapere, neque sperare in incerto divitiarum*: "Óṙduiġ do ḋaoiniḃ ṙaiḋḃṙe an ṫraoġail ṙo gan ḃeiṫ móṙḋálaċ agus gan a nḋóċaṙ do ḋuṙ inṙ an ṫraiḋḃreaṙ i naċ ḃṙuiḷ aon ṫriúṙáilṫaċt" (1 Taḋg vi. 17). Is maiṫ an ṙéaṙún, leiṙ, ġuṙ meaḋón oiṙeamnaċ ḋum ṫeaċt ḋum onóṙa, comaċta, agus uġdaṙáiṙ an ṫraoġail

an raidhbreas, de bhríg go n-áiroidheann an mhuinntear as a mbíonn ór cionn cáich. Adeir San Aibirtín: *Ipsum [i.e., superbia] enim malum est quod important maxime divitiae incautis hominibus* (Tráct ar na Salm. cxxxvi. 5); *vermis divitiarum superbia est; difficile est ut non sit superbus qui dives est; tolle superbiam, divitiae non nocebunt* (38ad Seanmóir atá ar an rann ro: *Ne tardas converti ad Deum neque differas de die in diem*, Eccl. v. 8): "Ir í an mhórdáil an t-olc ar mó tharraingeas an raidhbreas ar an muinntir nach mbíonn ar a gcoimeád air; ir í réirt an traidhbhir an mhórdáil; ir deacair beith raidhbhir gan beith mórdálach; fág an mhórdáil, ní déanfaidh an raidhbreas díogbáil." Adeir an Soiscéal leis na criostaidhthibh a muinighin do chur i n'Dia: *Nolite ergo solliciti esse in crastinum*: "Ná bíodh cúram agaibh 'ran lá i mbárach" (Matha vi. 34). An raidhbreas, iomorro, dearglann dóchas an duine as ar dóigh leis tearct cum an uile mhaitheasa i ngeall air, agus gur réidir leis an uile dhochar do fheachaint. Ir uime sin labhras Dáibhidh an ríg i bhreathain an fhíréin as magadh rá luchd an traidhbhir ar uair a mbáis as rádh: *Ecce homo qui non posuit Deum adiutorem suum, sed speravit in multitudine divitiarum suarum et praevaluit in vanitate sua*: "Féach an duine nár ghlac Dia mar dhionuigheoir, acht do chuir a dhóchas i lionmhaireacht a raidhbhir agus do rug buadh i ndíomhaoineas" (Sailm li. 9). An bhfuil níos ar bith, adeir San Aibirtín, ar díomhaoine 'ná an té fhaoileas gur mó an threibhír ar réidir le n-a chuid airgid do dhéanamh dó 'ná ar réidir le Dia? *Quid vanius eo qui putat plus valere nummum quam Deum* (Tráct ar na Salm. li. 9)? Ar an ádhbar sin, ná bíodh cás orais i dtaobh bur mbochtaine níos mó; déanfaidh oireamhnach rib cum an tSoiscéil do

ġlacaḋ,—*Pauperes evangelizantur.* Is libṫe baineann an Soiṫséal, de bṫiġ gur lib Ríoġacṫ Nime,—*Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum caelorum* (Maṫa v. 3),—óir má's lib Ríoġacṫ Nime, is lib na meaḋóin cum triall cuige, de bṫiġ naċ fuiṁiġeann Dia éinneaċ cum a ċṫíċe gan na meaḋóin oireamnaċa do ṫabairt dó roiṁ ré.

Ná bíoḋ, dá bṫiġ fin, formad ar biṫ agaib leis an droing faiḋbir i dtaoib na ponna atá aca de'n traoġal so, de bṫiġ go n-imṫeoċaiḋ ar neiṁ-níḋ le n-a poimp agus le n-a ṁóriḋáil. Tabraiḋ fá deara teaċt an Leinb Naoṁṫa so agus ullṁuiġiḋ fib féin roime. Do fuġaḋ é i gcruṫ ró-boċt i trábla fuar, lomnoċtta, gan teine, gan teagaiḋeaċt, ioir dá beaṫaiḋeaḋ, gan aoibneas, gan fliuċtáileaṁ, i brad ó tiġ a ṁáṫar, i lán d'fuaċt, d'anró, agus d'uireasbaiḋ. An ṁuinntear ar boiṫte ar biṫ is iad ar coraṁla leis, agus is iad ar mó ceart ar na taḃartaraiḃ, ar na beannaċtaiḃ, ar an naoṁṫaċt, ar an nglóire do-beir ré do gac aon do ġnáḋuiġeas é go firinneaċ.

Iarraimid go dúṫraċtaċ air an gnáḋ céadna agus an boċtaineaċt ar iomċuiḃe do ṫabairt dúinn-ne 'san traoġal so ionnas go mbéimis fann-fáirteaċ i raiḋbreas na beaṫaḋ fíorraiḃe, an níḋ go dtugaiḋ ré díb-re agus doṁ-sa. I nAinm an Aṫar agus an Mic agus an Spioraid Naoiṁ. Amen.

[Finit an 20aḋ lá de September, 1740.
Composuit Ioannes O'Brien, 1739.]

Seanmóir a Trí.

Teacht an Tighearna.[1]

(Do'n Treas Domhnach de'n Aibhint.)

Ego vox clamantis in deserto: dirigite viam Domini.

Mise guth an té éigeas ar an bhfárach: oibrigidh fliuch an Tighearna.
—Eoin i. 23.

Is cum tuirling i n-ár gcroidthibh, a chríortaidhe, do chuir Íosa Críost d'fiadhaibh ar a réimh-theachtaire Naomh Eoin Baiptidh do theagasg dúinn fliuch an Tighearna do réidheadh le réabadh agus le bhfeadh tríd gach toirmeasg do thigeas roimh finn agus trócaire Dé. Acht créad iad na toirmisg do fgaras finn le n-a trócaire agus le n-a ghráthaibh bríoghmara? Tá, a dheaghbháithreacha, na corpa gháineamhla malluighthe, le n-a faluighmídh finn féin chomh minic sin, do chornamh i n-ár gcroidthibh an tan bhídh chóir a múchadh le h-aithighe fíreinnigh; na droch-chaonta 'beith comhnuighteach buaintreamhach ionainn an uair bhídh chóir a dtreasgairt le treoir go meirneamhail 'n-a n-aghaidh; na fiosracha nó ócáidí peacaidh, an charraig chontabhartach, ar a finneamar go ró-mhinic roimhe sin loing-bhfeadh ar ár neimh-chionntacht, do long agus do leanmhain an uair bhídh dúinn a reachnadh go h-aireach. I n-éan-focal, cum fliuch an Tighearna do réidheadh agus d'ullmhughadh i n-ár gcroidthibh mar ar cóir, ní fhuláir dúinn ár mbeatha d'airtheughadh agus iompódh uirre go fíreinneach.

[1] Murphy MSS., vol. 42, pp. 233-252.

Fiodh, diod gur ab é airtriughadh ár mbeathadh an obair ar fuimeamhla agus ar tábhachtaighe do b'féidir linn do dhéanamh; bíod gur ab é an t-éinnídh bhadh dóir dhúinn do bheith ar ár n-aire é, de bhrígh gur ab air atá ár n-ádh nó mío-ádh fíorfhaidhe, monuar! thío an dailliughadh atá ar urmhór an domhain, ní fuil níodh ar bith ar a fhuaimnidh níor luighe 'ná air, de bhrígh go gcuirid ar at-lá an aithrighe de ghnáth. Acht, a chíorthaidhe, cad le n-a bhfuiltí ag feitheamh? Nach bhfuil Íosa Críost gach aon lá i mbéal a feanmóirídhe ag innsin dídh an tubairte agus an mío-ádha dhoi-chíochnuighthe atá ré ag cruadhaghairt ar lucht na neamh-aithrighe?

Nach bhfuil ré fós, go foilcheartach, fáth-fúnda ag labhairt i n-iochtar bun gcroidhe ag rádh: "Nach mithid dídh éirighe ar an duibheaghán agus ar na peacaidhibh i n-a bhfuiltí floighthe? Nach mithid duinneamh ar an mbeathaidh fíorfhaidhe? Agus tar éis an oineadh foin de bhur n-aimsir do chaitheamh i nodhbhfhláthaidheacht an traoghail seo, nach mithid libh cathadh agus iomphódh ormsa"? Acht chéadh é an fheasfa thugann fídh ar an ngnúth cheannsa chaoin-mhilis seo? Do-beirtí, gan amhras, fheasfa, tathcuirneach de chaoibh Dé, agus gan taithbe de bhur dtaoibh féin .i. dá leith-ghéal oícéillidhe do cumadh. An céadh leith-ghéal, nár thug Dia fós dídh an congnamh riachtanach chum éirighe ar an ghnáth thubairtigh i n-a bhfuiltí. An dara leith-ghéal, go bhfuiltí ceangailte chomh daingean foin le claonthaibh na colna nach féidir libh ghathamhain leo an tsnáth so. Mar seo, a dhearbhráithreacha, do chuireann fídh an aithrighe agus lear bhur n-anmann ar cáirde. Ar dtúis, mar ar dóigh libh go dtearthuighean ghnátha agus congnamh Dé uaibh ar ar mian liom thráth ins an gcéadh foinn dem' chomhádh. Ins an dara h-áit, mar ar dóigh libh go dtioc-

fard an lá i n-a mbéid fíb níor lugha ceangailte do'n traogal agus do claonadh na colna agus inneamhail cum beatha éasgt chíortamhail do leanmhain ar a dtráchtad 'gan dada roinn. Ach cum go mb'fearrde do b'féidir liom mór-chontabairt agus dít céille na mbréag-leit-fséal go do tairbeáin agus do chuchuigeáil díb, agus cum gur móide do racad ré cum glóire Dé agus leasa anmann an choimh-chionóil atá i látair, iarrfaimíd cabair an Spioraid Naoimh tré eadar-guide na Maighdine Muire ag rádh: *Ave Maria, etc.*

An Céad Roinn.

Ní inoiu ná go déideanach do tornuig na peacaig ar milleán do tabairt do Dia tré mí-riaghaltacht a mbeatad. Ní inoiu, adeirim, do finneadar díchealt a eagna agus a féile do déanamh cionntach i n-a laigeacht neimh-cirt, óir ir féidir liom a rádh go bfuil an dailleo seo chomh árda leis an bpeacad féin, de bríg nár loisg ár gcéad-athair Ádhamh leit-fséal ar bit dá athriach; agus i bfad ó feirg Dé do maolughad le h-aomhail a mhío-fhomóir agus a laige, admhaim go borb agus go díchéillidhe gur ab é féin do bí cionntach le n-a peacad tré an mhaoi do ceangail ré leis. Seo mar mheallaid an muinnteas do cuireas an aithrige ar cáirde iad féin, óir ir é a bfreagra oiamh de gnáth, nach obair dhaonda an aithrige, gur ab é Dia amháin d'oibrigeas agus d'airtrigeas an chroidhe agus do-beir grádha agus rudhailce ann, atá i n-uireasbha orra-roin, ionnas nach bfuilid fárta le feirg do chur air tré gan a mbeatha do leasughad, ach deirid go malluighte ainfhianta gur ab é féin ar cionntach le n-a gcruadhas chroidhe agus le n-a neamh-aithrige. Gidheadh innsim díb, a chíortaidhe,

an baoiċ-leiċ-ṙżéal ro oo bíor i mbéal żaċ peacтaiż oo żnáċ-ṁaireap inr na coṁtaiḃ, má bheaċnuiżmío oe ċaoiḃ Dé é, żo bṙuil ré oiorṙuiṙż mío-buiḋeaċ; má bheaċnuiżmío oe ċaoiḃ an peacтaiż, żo bṙuil ré mí-ċeart, nó, má bheaċnuiżmío ann ṙéin é, żo bṙuil ré buileaṁail, oo-ṙoiżniżte.

Ar otúir, má bheaċnuiżmío an ṙaoiḃ-leiċ-ṙżéal ro oe ċaoiḃ an peacтaiż oo-beir uaiḋ é, aoeirim żo bṙuil ré mí-ċeart, óir ní ṙuil níḋ inr an ooman ar éażcór-aiże 'ná tura, a peacтaiż ṁalluiżte, aż a bṙuil oo ċroiḋe bruaċ-lionta le h-aimṁianaiḃ na colna, oo beiċ aż żearán ar Día tré żan blar ná úil oo beiċ agat oo'n ċráiḃteaċt? Nó an bṙuil níḋ ar ooman ar ion-żantaiże 'ná tnúċ oo beiċ agat żo n-airtreoċaḋ Día, żan congnaṁ ar biċ uaiċ ṙéin, oo ċroiḋe atá ṙloiżte múċta i żclaontaiḃ mí-riażalta, ionnar żo mbéaḋ mór-úil agat i noiaḋaċt agur żo n-aireoċtá le mian milreaċt ċuṁra na ruḃailci? Má tá an t-anoóċar ro agat, a peacтaiż, ir ḋearḃta żur ab ionann tú agur ouine oo ṁairreaḋ ar ḋomblar nó ar luiḃeannaiḃ reariḃa, agur 'n-a ḋiaiḋ rin tú 'beiċ aż żearán agur aż caraoiḋ naċ bṙażaḋ blar milir ar éinníḋ. Act aoéarṙair liom ṙór, żur oo Día ṙéin baḋ ċóir mian agur blar oo ċaḃairt ouic ċum a ḋliże agur a aiċeanta oo leanṁain agur oo ċoiṁ-líonaḋ, dá mbaḋ ṁaiċ leir żo noéanṙá a ṙéir. Tura oo ṫruailliżear tú ṙéin le craoṫ agur le ṫrúir, tura oo ċuireap teora oo-bṙirte ioir tú ṙéin agur trócaire Dé, tura, aoeirim, oo ḋéanar oíċeall le oo ḋroiċ-żníomarṫaiḃ żaċ oeaż-ṙmuaineaṁ atá in oo ċroiḋe ó náḋúir oo ṁúċaḋ, na beaż-ċomarṫaí reo na neiṁ-ċionnaċta o'ṙan againn tar éir peacaiḋ ár ṙinnṙir, le n-ar ṙéiḋir linn, le congnaṁ Dé, ṙilleaḋ ar an żceart

agus ar na rubailcíb. O! a duine dona, dar nóig, ní h-é Dia ar cionntaċ le gaċ oroiċ-ġníom díob ro.

Aċt, a peaċtaiġ ċruaḋ-muinéalaiġ, bíoḋ go n-oibreoċaḋ Dia an mian agus an dúil reo ionnat ċum fliġeaḋ do flánuiġte le n-a bfuilir ag feiteamh, fiarfuiġim díot, lán de ċraor agus de dhúir mar atáir, an n-aireoċtá oibriuġaḋ a ġrád an t-am do ġlaoḋaḋ ort; an n-éirtreá leir, agus gan taire, dar leat, ar éinníḋ aċt ar fólár agus ar aoidneas an traoġail reo? An uair do ċorróċaḋ le n-a ġrádaiḃ tú, cad é an t-airtriuġaḋ beaċaḋ do déanfá agus tú 'ġá fiorṁúċaḋ le do ċlaontaiḃ ainṁianaċa atá, fáirior, nó-ċeangailte leat tré do ċionnta féin agus ní tré earbaiḋ ġrádha Dé? Oir an Dia ġráṁail fao-fuilingeaċ ro, lán d'foiġne agus de ċróaire, tá ré de ġnáċ ag oibriuġaḋ i d'intinn ag fior-ḋortaḋ a féile do-aiṫriġte innte. Aċt, monuar! ní h-iad ġrádha Dé ċeartuiġeas uait, aċt mar do ġlacair iad i gcroiḋe lán d'aindeire agus de ċruailleaċt ionnas naċ n-oibriġiḋ éinníḋ ann; agus fós, gur nó-beag an corruiġe do-ġníḋ air, ar ṁoḋ naċ bfuil i larair na ngrádh ag cuicim ann aċt mar grré ceineaḋ ag cuicim i bruaċair lán de smúiceán agus de falaċar do múċtar sul do ċiġeas go grinneall.

Giḋeaḋ, ċum na leiġ-sséil ḋona ro do ċlaoċlóḋ, fiarfuiġim díot cad é an t-uġdaras le n-a n-abrair gur ab uirearbaiḋ grád ar áḋbar duit' ṁio-aiṫriġe? Ni fuil, gan aṁras, d'uġdaras agat leir, aċt gur luġa corróċaḋ ré duit fanaṁain innte 'ná éirġe ar an tsáiḋ ṁalluiġte i n-a bfuilir. Aċt créad le n-a bfuil do fúil? An bfuil tnúċ agat grádha d'faġbáil d'airtreoċar tú gan congnaṁ 'ná coṁ-oibriuġaḋ ar biċ uait féin? Grádha, adeirim, naċ bráġraiḋ ainṁiana

ar bith agat cum troid 'n-a n-aghaidh, flaitheas le hiompodh, ná cathaidh cum buadha d'faghail orra: grádha, i n-éan-focal, do-théanadh aithighe fíriúnneach duit gan doilghear, gan deora, gan docamhail ar bith eile? Mo mhíle thruagh tú, a pheacthaigh boicht, ní fhaghair go brách grádha dícéillidhe de'n tsórt so, óir tá neamhthairneacht do-ghéibeann duine ní leor iad gan míorbhailí ó Dhia. Ní fhuláir dó dícheall do théanamh a chaonta agus a aimhiana do fhacthughadh, do ghrafamhain leis na neithibh ar iomhuin leis, agus iodhbairt do gach nídh do cheangladh agus do congbhail i ngeibeann é. Má tá agó ar bith agaibh annso, a chríostaidhe, féachaidh cad é an méid do chosain fé do'n mhór-naomh San Aibhistín, é féin do ghrafamhain leis an falach le n-a naibh ceangailte, agus cum na flaithis do hiompodh le n-a naibh cuibhithe, bíodh gur oibrigh na grádha go foirfionta i n-a chroidhe; leis sin, a dheaghráthaireacha, gur ab iodhbairt docamhlach, bairtheadh duaidhnéireach, leanbaidheacht dóláthach, agus cath-buadh é nach féidir d'faghail acht le troid na h-aithighe. Tá fé deimhneach go laghuigeann na grádha na docamhail seo. Gidheadh, bídh dearbtha nach múchfaidh go h-iomlán iad, agus gach n-aon do chuireas an aithighe ar cáirde ag fuireach le grádha de'n chinéal so, gur duine é gan fuim i flánughadh síorraidhe a anma, de bhrígh gur andóchas atá aige nach coimh-lionfar go brách.

Acht má tá leith-sgéal uireasbaidhe na ngrádh mí-cheart de thaobh an peacthaigh, tá fé, mar an sgéadna, diomhuighe, mío-buidheach de thaobh Dé, ar a gcuirid na peacthaigh milleán nà h-uireasbaidhe seo; óir adeirid gur ab é Dia Áird-Tighearna an domhain, agus, dá bhrígh sin, gur féidir leis an croidhe do chomhuighe an uair ar maith leis é. 'Sé sin le rádh nach

bruil agat-ra, a peacdaig mallaigte, act do beadh do caitheamh i n-aoibneas na colna agus i nglóire díomhaoin an traoghail seo, gan oireas agus smuaineamh ar flaithe an anma, ná ar congnamh ar bith cum do beatha d'airtriughadh, act ag fíor-chur i n-aghaidh grádha Dé, comh maith agus go dtabharfadh Dia saor-cheas duit gan cúram ar bith do beith agat i mór-obair do flánuighte, act gadh mí-ghníomh gráineamhail badh toil leat, do dhéanamh agus go n-airtheochadh féin tú an uair badh toil leis é. Fiafruighim díot cad é an nuadh-foirgéal i n-a bruairir an ghealladhmain seo? Óir tá sé deimhneach nach Soirgéal Íosa Chríost do fuairir í, agus ní lugha atá an sean-reacht 'na coinnibh mar do chruthuigeas an fáidh Israel dúinn ins na focladh seo: *Stultus enim fatua loquetur, et cor eius faciet iniquitatem, ut perficiat simulationem et loquetur ad Dominum fraudulentur* (Israel xxxii. 6).

Fá dheoidh, ní fuil 'sa' leith-ghéal so act buile agus díth céille, óir adeirir gur ab uirgeardaidh gráfa ar ádhar dod' mhí-aithrighe. Gidheadh, do thairbeánadh roimhe seo duit dá mbadh maith leat an fírinne do dhéanamh, go n-admhálfá nach uirgeardaidh gráf atá ort act uirgeardaidh deagh-choile cum comh-oibriughadh leo; go n-admhálfá, adeirim, gur minic d' aithigir deagh-smuainte flaithcheamhla i do chroidhe do-bhéarfadh, gan athgar, buadh ar do chaomhaibh agus ar d'ainmhianaibh muna mbíodh do chruadhar chroidhe agus do neamh-aithrighe, agus go n-admhálfá, fós, go dtug do Dia uile-mhaith, le n-ar mian gach n-aon do fhábáil, agus nár chruthuigh ar neimhnídh éinneach act cum a réir do dhéanamh agus cum é do fealbhughadh, míle congnamh duit-se agus do gach peacthach eile ar an domhan, do struidheadh frib gan toirmeasg i fligidh na beathadh fíorghraidhe, dá mbadh áil lib éirtheacht

leiṙ, aġuṙ toṙaḋ nó ṙuim do ḋéanaṁ dá ġlóṙ beannuiġṫe, tṙócaiṙeaċ.

Acτ i n-aiṁḋeoin ṙeo go léiṙ aṙéaṙṙaḋ tú ġuṙ uiṙeaṙbaiḋ ġṙáṙ ata oṙt. Mo ṙṙeaġṙa oṙt iṁṙ an bṙonc ṙo: dá ṙaiḋ do ċuiṁṙiṁ an aiṫṙiġe aṙ cáiṁde ġuṙ luġaiḋe na ġṙáṙa é; de bṙíġ, dá ṙaiḋ do ċuiṁṙiṁ aṙ cáiṁde í, ġuṙ i méiḋ do ṙaċaṙ do ċoṙṫa, aġuṙ dá méiḋ na coṙṫa ġuṙ móiḋe ṫaṙṙaingeaṙ Dia a ġṙáṙa uaiṫ; aġuṙ aṙ a ṙon go bṙuil anoiṁ 'n-a Dia tṙuaiġṁéileaċ tṙócaiṙeaċ, go mbéiṫ, i mbeaġán aimṙiṙe, 'n-a Dia cṙiṫ-eaglaċ, uaṫbáṙaċ, lán de ċeaṙt, d'ṙeiṁ, aġuṙ de díoġaltaṙ; aġuṙ muna bṙuil ġṙáṙa aġaṫ inḋiu inneaṁail ċum ṙilleaḋ aṙ Dia, do b'ṙéiḋiṁ i mbáiṙeaċ naċ mbéaḋ ġṙáṙa aġaṫ ċum ṙeiċṙiṁ go bṙuil ṙé ṙiaṫtanaċ aġaṫ ṙilleaḋ aiṁ, nó uaim aiṫṙiġe do ḋéanaṁ. Óiṁ do b'ṙéiḋiṁ go laġóċaḋ nó go ṫaṙṙaingeoċaḋ Dia a ġṙáṙa aġuṙ a naoṁ-ġaoiṫe uaiṫ, ionnaṙ go ṫuiṫṙeá i n-éaḋóċaṙ iomṙlán nó i ṙuaiṁneaṙ i do ċoṙṫaiḃ,—an dá ċoṁaṙṫa aṙ uaṫbáṙaiġe aġuṙ aṙ ciṁṫe aṙ ḋamnuġaḋ ṙíoṁṙaiḋe.

Taṙ éiṙ a nouḃṙamaṙ cuiṙim i ġcáṙ go bṙuil uiṙeaṙbaiḋ ġṙáṙa oṙt, cṙéaḋ do leaṁaṙ aṙ acτ, má ṫiġeann an báṙ oṙt iṁṙ na coṙṫaiḃ malluiġṫe i n-a bṙuiliṁ aḋ' iomlaṫ féiṁ go laeṫeaṁail, ġuṙ ḋuiṁe caillṫe daṁanta go ṙíoṁṙaiḋe ṫú? Ó, monuaṙ! dá méiḋ d'eaṙṙáiḋ aġuṙ do malluiġṫeaċt, ní leiġṙeaḋ eaglа ḋuiṫ an ṙíṁiṁne d'iṁṁṙiṁ; acτ, buṅ-óṙ-cionn leiṙ ṙiṁ, iṙ é aḋeiṁiṁ go buileaṁail, eaṙṙáiḋeaċ naċ bṙuil ṫú cionnṫaċ aṙ éaṅ-ċoṙ i láṫaiṙ Dé ṫṙé do neaṁaiṫṙiġe, de bṙíġ naċ aṙ do ċumaṙ féiṁ ata do beaṫa d'aiṫṙiuġaḋ acτ aṙ ċumaṙ Dé aṁáiṁ. Tá ġaċ peaċtaċ do ṙuaiṙ báṙ ó ṫúiṙ an doṁain ṙaoṙ, neaṁ-cionnṫaċ, ionnaṙ naċ bṙuil iṙṙionn acτ i ġcoṁaiṙ na bṙíṁéan ṙá

leit! Má'r fíor ro, aoeirim, ní mirte duit gabáil de
clairdeamh tré do chroide nó tú féin do teilgean ior an
braighge, ag rád go bfuil fíor ag Dia an uair do
ceap duit cum aitrighe do déanamh agus cum do fábála,
cibé ar bit mod i n-a gcaitrir d'aimsear. Mo chreach,
a chíortaidhe, nach bocht an dít céille agus an daill'
intinne é seo? Agus gur ab ar an ádhbar so adubairt
an t-abstal le h-iongantas agus le h-uathbás tré
mhalluigheacht na proinge seo: "An mar seo beimid
tarcuisne i bréile do-cuimhighthe Dé?"

Nár cóir go dtarrthaingeochadh a foighne cum aitrighe
tú, i bfad ó ughdar do thabairt duit lonnuighadh agus
maitheadhtain i do chomhaidh? Gidheadh, tré do chuadar
croide, is é atáid-se ag déanamh cruinniughadh agus ag
méadughadh feirge Dé duit féin le h-aghaidh an lae
uathbáraigh úd do tiocfar i ngan fíor ort, i n-a dtabhar-
far do gach n-aon do réir a oibreach ior an traoghal so.

Leis sin, a fheadhaigh bhoicht, is dóigh liom gur ab é
an t-éan-bunadhas bhadh cóir duit do tharraing ar
uiscarbhaidh na ngrás, gur móide bhadh cóir a n-iarraidh
agus guide níos dúthaidhaighe cum iad d'fhaghail; agus
ior an am céadna fgarmhain le gach nídh do congbas
uait iad; mar atá, riocair nó ócáidí an feasaidh do
feachnadh go h-aireach, oícheallach, óir is é seo an mod
ceart chíortamhail cum glóire do thabairt do Dia agus
filleadh air. Act 'gá rád mar adubhairt go nuige seo
gur ab é Dia ar Máighistir agus ar Aithe-Tighearna ar
an gcroide, agus an uair ar toil leis, is féidir leis
mé do chomhuighe cum na h-aitrighe; 'sé sin le rád, "ní
fuil aithe agam air go fóill. Is mian liom fós,
m'aimsear do chaitheamh i subailceas agus i n-aoibneas
an traoghail, agus an tan do déanfar Dia éigean orm
agus nach féidir liom cur 'n-a coinnibh, umhlóchadh dó."

A Tiġearna naċ boċt an t-ullmuġaḋ é reo voṽ' ġnáṫaiḃ oiṁḋeirce! Ir é reo, ar a fon roin, an t-ullmuġaḋ vo-beirid luċt na mío-aiṫriġe nó na neaṁ-aiṫriġe orra féin leir na baoiṫ-leiṫ-rgéalaiḃ ṫugaid uaṫa ve ṫaoiḃ Vé, agur le n-a leiṫ-rgéalaiḃ tubairteaṫa ṫugaid uaṫa vá vtaoiḃ féin, ar ar ġeall mé tráṫt inr an vara roinn.

An Vara Roinn.

Ir ró-iongantaċ, a ḋearḃráiṫreaṫa, tar éir gionnaṫt ár raoġail, neiṁ-ċinnteaṫt ama an ḃáir, rocaṁlaṫt na h-aiṫriġe, móir-nuiṁir na droinge ar a mbeirtear i gcoolaḋ an ṗeacaiḋ, agur uaṫḃáraiḋeaṫt a gcríċe, go mb'ṗéidir le neaċ ar bit leiṫ-rgéil ṫuarraṫa vo ċearaḋ ċum na h-aiṫriġe vo ċur ar cáirde, agur naċ ḃruil contaḃairt ar bit eile vo-ċímíd ag baġairt orainn naċ noéanaimíd oíċeall ar a reaċnaḋ aċt aṁáin contaḃairt ṫíorraiḋe an anma—níḋ ar vo-ċuimriġṫe 'ná ro go léir; naċ ḃruil éinneaċ ve'n muinntir vo ċuirear ar cáirde í, naċ n-aṁálann riaṫtanar na beaṫaḋ v'airtriuġaḋ, agur naċ ḃruil ainḋeire ná mío-áḋ inr an doṁan baḋ ṁeara leo v'éirġe ḋóiḃ 'ná bár v'ṫaġḃáil inr an rtáid ḋona i n-a ḃruiliu; agur vá aiṁḋeoin rin, go ḃruiliu ċoṁ lag roin ċum an ċoinġill ċriṫ-eaglaiġ reo vo ṫréigean naċ noéanaid aċt baoiṫ-leiṫ-rgéil leanḃaiḋe, oíċéil-liḋe vo ṫaḃairt uaṫa; 'ré rin le páḋ, baoir na h-óige, ainṁiana na colna, vocaṁlaṫt na h-aiṫriġe agur eaglа naċ ḃraiġiḋir buain-treaṫaṁ innte. Ag ro na leiṫ-rgéil ḋíċéilliḋe vo-ḃeir na peaċtaiġ ḋona vá vtaoiḃ féin inr an aiṫriġe aṫá Dia v'iarraid orra ve ġnáṫ.

Ar dtúr aoirid gur mian leo bliadanta na h-óige do leigean tarta agus fuireach le h-aimsir d'áirithe i n-a mbéid níor thuime agus níor inneamhla dum na mór-oibre seo do dul i nginiomh nó i gcrích, agus an tráth seoin nach mbéid níd ar bit le n-ar féidir a gcorg ó aithisge do déanamh. Acht fiafruighim díb cia dug deimhin nó fiúráltach díb go maisfeadh fiú i gcomnuide an aimsear so do ghearradar amach díb féin dum na h-aithisge do déanamh? Cia gheall díb nach dtiocfadh an bás i gan-fhios oraib ar fead na mbliadan so do dearadbar dum fadhailcir na colna agus aoibnis an traoghail seo? Fiafruighim díb an barántas díleas díb an óige i n-aghaid an báis? Óir, gan tráth ar an gcuid eile de'n domhan, féachaid ar beag-nuimhir bur gcasrad féin, nach bhfaghadh fiú roinn díob do ghearr Dia amach i bhfior-thúir a raoghail, a nirt agus a gcumair? "Mar an mblát bíor go mórdhach ar maidin, um thráthnóna bíor feirgte feodhte" (Sailm lxxxix. 6).

Dá nglaodhfadh Dia oraib-se, a fheachtacha chuadhnuiméalacha, ar fead na h-aimsire seo ar mian lib do chaitheamh i n-aghaid a toile, créad d'éireochadh díb? Créad an tairbhe déanfadh dur leit-fhéil díb? Nó an laghódhadh an aithisge seo do chuirr ar cáirde, agus do ghealladar do déanamh i n-am d'áirithe éan-chuid deid' mhío-ádh fiorraidhe.

Acht, cuirim i gcás nach dtiocfadh an bás i gan-fhios nó go h-obann oraib, créad é an fáth 'n-a ngealladann fiú díb féin go n-airtheochadh an aoir árra dur mbeatha agus dur mbéara? Ar airtheis an aoir árra Solamh badh céilidhe agus badh eaghnaidhe míle uair 'ná fiú-se? Nach an tráth seoin do chuaid a dhíoic-ghníomharta ina an fiot do b'aoirde, ar mhó nach faib teora le n-a mhalluighteacht? Ar umhluigh an aoir Saul chum aithisge

do dhéanamh? Nach an uair sin do chonntuigh sé i mbréagadhradh, i gcruadhar chroidhe agus i n-éadóchas.

Do b'fhéidir, ar a fhonn roimh, a fheachtaigh, an tan thiocfar an aoir árda go dtréigfeá droich-bhéasa agus comhtha d'áirithe. Gidheadh, ní bhéidh tairbhe dhuit ann, de bhrígh gur dhoo' aimhdheoin agus thé gan cumar do bheith agat a gcur i ngníomh do thréigin iad agus nach le dúil aithrighe ná le h-eaglas lae an chunntais. Má'r dóigh leat, a chroidhe chruaidh, gur bhréag sin, ní fuil agat acht féachain cad d'éirigheas go laethamhail do'n droing do chíochnuigheas inr an bpeacadh, agus do-chífir nach fgarann gradh an traoghail leo nó go fgarann an bás leo é; agus má thigid ó'n mbaoghal agus ó'n aicídh i n-a bhuilid, bíodh gur aithrigh an deagh-eolas agus an teagarg do fuaradar an taobh amuigh díobh, do-chífir an gradh agus an t-anúil chéadna aca inr an traoghal, na claonta céadna cum caithimh aimsire agus aoibhis na colna; agus inr an trean-cholainn chionuigthe feirgthe, do-chífir chroidhe óg, ainmianach, do leanar nior beodha agus nior ciocraighe rubailcí raoghalta 'ná do sinne roimhe sin, dá mhéid do theicid uaid.

Agus bíodh nach n-éireochadh an mío-áidh so duit-se, a chriortaidhe, tá a fhior agat gur ab é Dia áird-bheitheamh agus fiaghuighthe na h-uile aimsire agus na h-uile aoise. Leis sin, nach bhfuil sé foiléir, fo-thuigse agat go mbéidh sé éadmhar, feargach leat thé túis do chroidhe agus do fhaoghail do thabairt fuar do'n diabhal agus dá oibreachaibh; an túis seo, adeirim, do fhiadh, nó le n-a dtug sé mar chomhlacht dúinn túis agus céad tomhta na talmhan d'ómhuigh inr an trean-peacht d'iodhbairt agus do thabairt fuar do féin de ghnáth? Go dearbtha, ir eaglach liom go ndéanfadh sé leat mar doubairt an fáidh Isaiar as caradhairt leis na pagánachaibh agus leis

na díghreitheamhaibh. "Gearrais," ar sé, "i sliabh Libeanus an crann ar áilne agus ar uairle agus cuiseo an cuid ar fearr de cum gach gnóthe ar toil leo; agus déanaid dia bhéidh de'n cuid ar mearr de do n-a dtugaid adhradh:" *De reliquo autem operatus est deum, et adoravit* (Isaiae xliv. 15), agus is féidir liom do rádh gur ab é seo an nídh do déanaid na peacthaigh agus na saoghaltánaigh, an tráth so; óir gearrais amach an cuid ar taithneamhaighe agus ar bláthmaise dá saoghal cum obair an áirdheisreora; agus an t-am nach bfuilid inneamhail cum obair an traoghail ná cum claonta na colna, déanaid dia bhéidh de'n cuid ar mearr dá n-aimsir do n-a dtugaid adhradh agus do n-a ndéanaid iodhaisc náisneach, sgannalach, —*De reliquo autem operatus est deum, et adoravit.* Sidheadh, sealltaim-se dóidh gur ab olc do rachar so dóidh. Tá focal Dé againn ag rádh i mbéal an abstail: "Cibé cuisfear isin an thuaillidheacht, ní bainfear ach thuaillidheacht agus lobhtacht": *Quoniam qui seminat in carne sua, de carne et metet corruptionem* (Gal. vi. 8); agus fós, is focal nó rádh ró-coitcheann gur mar mhaisear duine, do-gheidheas bás, an mhodh nach laghuighean an aois na lochtaí; agus leis sin, nach bfuil nídh an bit ar céilidhe agus ar áthmaraighe 'ná an mbéarra do chearadh go h-óg mar adeir an fáidh: *Bonum est viro cum portaverit iugum ab adolescentia sua* (Thiamhna Ier. fáidh, iii. 27).

Tá an fírinne seo, dom cinnte agus dom láidir sin nach féidir agus nach leigeann faitchear do na peacthaidh a réanadh. Sidheadh, i bfad ó n-a mbeatha do riaghlughadh dá réir, is é do-ghnídh airis leith-ghéal eile dídéilidhe do thabairt uatha; 'sé sin go bfuilid anoir ró-cheangailte ins na peacaidibh, go bfuil a slabhraí

ró-ðaingean, ró-ðo-ðrigte, na claonta i n-a ðruiliu i n-aċrann ró-ðeoða, ró-ðo-ċlaoiðte cum grgaraṁain leo agur an uair do ċríocnóċaid na claonta go naċ é aṁáin naċ leanfaid éan-nuaḋ-claonta, acт fóg, go leanfaid gaċ uile ġubailce ar niaċtanaċ. Acт fiafruiġim arís díot, a ðuine ðona, cia ġeall duit go mairfeá leis feo do ċuiticim amaċ? Cuirim i gcás go mairfeá. Dar nḋóiġ, ní fuil dá ðoiṁne naċar fṁéaṁa do loċtaí, naċ i méid agur i noainġne naċar do fliaḃraí agur do ġeiḃeanna, naċ móide leaṫnóċar an t-oċrar agur an uiċdíd i do ċroide agur i d'aigne ċruailleoċar d'anam go h-iomlán. Má tá agḋ agat ann, féaċ ar féim do ḃeaṫaḋ féin agur do-ċífir cad é an ġnáth agur an fuaṫ do bí agat ar dtúis ar na coṁtaiḃ do n-a ðruiliġ anoir tugda agur cad é an docaṁal do bí agat cionntuġaḋ ionnta. Acт monuar! ní fuil dá ṁéid do ċuaḋair 'n-a dtaiṫiġe, naċ móide do ċuaid a neiṁ i ðreidim oir, naċ móide do fgaraig le dúil na h-aiṫriġe do ċuġ gnáth Dé agur ciall náduṙta duit, ionnar ġur leigir do'n ṁéid do bí glán folláin deo' anam cruailliuġaḋ go h-uile.

Ag feo an níḋ go puinnteálta do-ċífear gaċ peaċtaċ i n-a ḃeaṫaiḋ féin, má ðéanfar maṫcnaṁ uirre, agur dá mbreaṫnóċaḋ go gcinn é, d'aṁálfaḋ gur díċéilliḋe an níḋ do ðuine leigean dá ċneaḋaċaiḃ loḃaḋ agur cruailliuġaḋ, ag cnúd go mb'furaide iad do leigear é. Acт aoeirir go h-amaḋántaṁail naċ ðruil claonta ar biṫ buain-creagṁaċ, do-leigirte, ná ainṁiana naċ mbíonn neaṁ-ðlasta, fuaṫṁar le h-aimrir. Mo fréagra dit, a ðuine gan ċéill, go mb'féidir naċ ðruil claonta fá leiṫ nó go h-aonracánaċ, naċ laġouiġeann le h-aimrir; gideaḋ, naċ mbéaḋ tairbe ar biṫ duit-re annroin, de ðrig go

méadóchá an cirte malluighe atá agat 'gá chuimniugad le h-aghaid Lae móir-feirge an Tighearna. An cuid beag de, do b'féidir leat do laighe do tairbeáin agus do cur i n-uthail dod' Dia agus do rádh leis: "A Thighearna, do-chíonn tú mo dúil agus mo laighe. Créad fá dearna nach bruil mo chroidhe níor dílre duit, a Thighearna, níor neamh-fhuimeamhla inr an traoghal bréagach so, agus níor dainghne, níor threire i ngrádh na firinne? Socruigh, a Thighearna, mo luaichintinn agus mo neamh-fhearmhacht; bain de'n traoghal an mháighirtreacht atá aige ar mo chroidhe, agus glac féin feilb dílear ann. Táim dom líonta rin de náire thé do-mhantacht mo beathadh, nach leighfeadh eaglais dom mo fhúile do tógbáil fuar cughat-sa, a Chruthaighteoir, agus a Thighearna an uile nídh, ná a ghealladhmain duit do beith níor dílre ar so fuar, de bhríg gur bhfuil dom minic mo ghealladhmain duit. Tá mo chroidhe ag éalódh uaim gach móimeint, ionnas míle uair tar éis do látair d'fágbáil le mo fhúilibh líonta le deoraidh, le doilghear agus le chroidhe-bhúghadh thé fearg do cur ort, gur thuitear an ath-uair leis an ócáid gcéadna do cuireadh romham do thréigean roimhe rin. A Dhia uile chumhachtaigh, ó díonn tú mo laighe agus an mhór-dontabairt i n-a bruilim, féach leo' fúilibh trócaireacha ar neamhéireacht mo mheirnigh, ar díombuaine agus ar neamhfhochracht m'aigne, óir tá a fhior agam nach bruil comharba níor bith-chinnte ar damnughadh fíorfhaidhe 'ná 'beith neamhfhearmhach mío-choinghealladh i n-ár gcroidhe agus i n-ár n-aigne. Leis rin, a Shlánuighteoir, an fhaid do béad ion-chorruighthe leo' ghráfaidh beannuighthe, déanfad dícheall ar charad ort, agus má caillteam mé ir fearr liom go mór mé do chaillealmain ag déanamh an díchill seo ar fhilleadh ar mo Dhia agus ar mo Chruthaighteoir

nach dtréigeann go brát an té loingeann é go firinneach, 'ná fanamhaint i gcrích, fraoántacht thuaillighte, 7 i méirleachar 'na aghaidh, agus 'ná duil i n-éadóchar ar an nglóire do ghealladh, a Thighearna, do gach n-aon do mholfadh agus do ghrádhfadh tú go firinneach, deagh-rúnda"; an nídh d'iarraim-re dhíbh-re agus dom fhéin.—I n-Ainm an Athar agus an Mhic agus an Spioraid Naoimh. Bíodh mar sin.

Ar n-a ait-ghríobadh le S. Ua h-Ughdair do'n Dochtúir Diadha, Seaghan Ua Murchadha, Earbog Chorcaighe, 1817.

Seanmóir a Ceathair.

AR AN AITRIGE.[1]

(Do'n Ghaeilge Dhomhaidh de'n Aibhinn.)

Venit in omnem regionem Iordanis, praedicans baptismum poenitentiae in remissionem peccatorum.

"Do thiall do na criochaibh uile timcheall fhocha Iórdán, ag craobh-fhaoiseamh fasfhamainte na h-aithrige cum maithfheathair na bpeacaidhe"—Bhiadhra do Léigimíd ag Naomh Lúcás, Soiscéalaidhe, an 3 caibidil, 3 fann.

CRÉAD an t-iongantas fo do-chímíd i foircéal an lae inniu? Tá, a dheartháithreacha, Naomh Eoin Baiste, réamh-theachtaire an Tighearna, ag thiall ar an bhráthaidh, ag craobh-fhaoiseamh na h-aithrige i measg caithreacha agus coillte, i bhfad ó naidhe a'r ó chomhluadar na ndaoine, ag leigean fuaime a ghotha beannuighte fá chriochaibh baidh comhfhogus do'n abhainn Iórdánán nó Iórdán, ionnas, le binneas a ghlóir gus tharraing mór-nuimhir daoine tuillte de gach gné peacaidh ag éirteacht leis, agus, le milreacht a theagaisc, gus comhnuigh iad cum fuath fíthinneach do beith aca do'n pheacadh, mailli le mian dionghálta cum iad féin d'ollmhughadh le deagh-oibreacaibh cum fhighe an Tighearna do réidheadh i n-a gcroidibh, agus cum buain-threaraimh innte.

Ag seo an t-iongantas ar a labhraim lib. Óir measraim gur iongantas mó-mhór dionnas do bhi ag an gné beannuighte seo buadh ar chlaontaibh agus ar mhór-

[1] Murphy MSS., Vol. 42, pp. 185-206.

ṗeaċaiṫiḃ na ṗoinġe ṁíċ-ċneiṫmiġe ṗeo; an ċan ṫo-ċím ṁinn féin ar a ḃṗuil aiṫne ḃiṫ-ċinnte Dé, an ċeaġaṗc agus an ṗíṗinne ċéaṫna ṫo cṗaoḃ-ṗcaoileaḋ maille le congnaṁ gṗáṗa an nuaiṫ-ṗeaċta, aċá gan coṁṁóṗaḋ óṗ cionn gṗáṗa an ċṗean-ṗeaċta; ní ar an ḃṗáṗaċ aċt i gcoṁ-ċlos ṫo ṁóṗ-uiṁiṗ ṫaoine ṫo ċionól go ṫoilteanaċ ċum ṁinn ṫo ċlos; ní ṫo ṫaoiniḃ aċá ainḃṗioṗaċ ar an ḃṗíṗinne aċt ṫo ṫṗoing aċá ṗeaṗaċ uiṗṗe, cionn go ṗéanaiṫ í ṫe ġnáṫ cṗé n-a gcṫaontaiḃ. Ag ṗeo an ṫṗeam aċá ṫ'ualaċ oṗainn-ne ṫo ċeaġaṗc. Aċt cṗéaṫ an buaḋ ṫo-ḃeiṗimíṫ oṗṗa? Tá, go n-éiṗṫiṫ linn ar uaiṗiḃ; go ṫeiṫgiṫ iaṫ féin i láṫaiṗ Dé; go n-uṁluiġiṫ iaṫ féin ag coṗaiḃ an oiṫe ṗaoiṗtine; go mionṗcṙúaiṫ a bṗeaċaiṫe 'na láṫaiṗ. Aċt ṫ'éiṗ ṗeo uile, an ṫeiṫgiṫ ṫíoḃ ṗean-ioṗṗaḋ nó ṗean-éaṫaċ an ṗeaċaiṫ agus an gcluṫuiġiṫ iaṫ féin le nuaiṫ-éaṫaċ na ngṙáṗ? An mḃeiṗiṫ buaḋ ar a ṫoṗoċ-ḃéaṗaiḃ? An gcaṗaiṫ ar an ḃṗíṗinne ṫo ṫṗéigeaṫaṗ? I n-aonḟocal an ṫoéanaiṫ ṫeaġ-aiṫriġe?

Ní ṫéanaiṫ, a ṫeaṗḃṙáiṫṙeaċa, aċt ṙcáil ḟolaṁ na ṫeaġ-oiḃṙeaċ, naċ leoṗ ċum aiṫriġe ṙíṗinneaċ ṫo ṫéanaṁ. Cṙéaṫ ar áṫḃaṗ ṫo'n ṁóiṗ-ṙíṗinne ṗeo? Tá, naċ ḃṗuil peaċtaċ ṫá ċeann-ṫṙéine, naċ mealłann é féin le ṙúil ṫeiġ-ċṙíoċ ṫo ċuṗ ar a ḃeaċaiṫ le h-aiṫriġe ṙíṗinniġ. Aċt cṙéaṫ í an aiṫriġe ṙíṗinneaċ? In ṫá ḟocal iṗ í ar aiṫriġe ṙíṗinneaċ ann an aiṫriġe a ġluaiṙeaṗ ó'n gcṙoiṫe agus ó iomṙlán an ċṙoiṫe.

Iṗ cṙé eiṫiṗ-ṫealuġaḋ ṫo ṫéanaṁ iṫiṗ an ṫá ḟocal ṗo aṫá muiniġin agam a ḟoilḷṙiuġaḋ ṫíḃ cṙéaṫ í an aiṫriġe ṙíṗinneaċ, agus cṙéaṫ í an aiṫriġe ḃṙéaġaċ. Inṗ an gcéaṫ ṗoinn taiṗḃeáṁaiṫ mé ṫíḃ naċ ḟuláiṁ ṫo'n aiṫriġe ġluaiṙeaċt ó'n gcṙoiṫe; inṗ an ṫaṁa ṗoinn naċ ḟuláiṁ ṫí ġluaiṙeaċt ó iomṙlán an ċṙoiṫe.

Tugamaoir aire go oíceallach do'n rubailce riachtanaigh ro; riachtanach, adeirim, óir, de bríg go bruilmid gach trát ag tuitim 'ran bpeacadh, ir fíor go bruil ré riachtanach againn gach trát aithrighe do déanamh agus gnáith-chleachtadh do déanamh dí cum teacht cum árr gcríche déidheanaighe, .i. Íosa Críost.

Impighid liom go dúthrachtach congnamh an Spioraid Naoimh cum mo thuigsin do foillsiughadh le n-a naomghaethibh beannuighte, ionnas go mb'féidir liom an mórfhírinne seo do chaobh-scaoileadh cum glóire Dé agus leasa anma gach n-aon atá i láthair, tré mór-luach árr Slánuighteora, Íosa Críost, ag eadarghuidhe a Máthar Beannuighte Muire, ag rádh fáilte an Aingil.

An Céad Roinn.

Ir féidir linn an aithrighe do thabairt fá ndeara ar dhá mhodh; ag fín le rádh, mar ar rachamaint í, nó mar ar rubailce í d'ollmhuighear finn cum na rachamainte do ghlacadh. Mar ar rubailce í, ní fuil innte do réir Naoimh Tomáir acht fuath toilteanach do'n peacadh, maille le rún fírinneach finn féin do leasughadh agus buadh do bheith ar fhíomh-ádhbar feighe Dé le n-árr ndeadh-oibreacaibh.

Anoir ó'r fíor nach féidir le fuath de'n ghné seo thiall acht ó'n sgriobhe tá ré, mar an sgéadna, cinnte go bruil an fuath so géir-riachtanach cum na fíor-aithrighe agus nach bruil in gach aithrighe déantar 'n-a h-éagmais acht scáil gan focal gan tairbhe. Mar chuchuighadh ar an nídh seo nó ar an bhfírinne seo éirtidh le briathraibh Íosa Críost i mbéal a fáidh Ezechiel: "Iompuighidh orm," ar ré, "déanaidh aithrighe; coimcidh bur sgiaonta; agus déanaidh ath-nuadhain oraibh go h-iomlán"; agus arís i mbéal an fáidh Ióel: "Iompuighidh orm,"

ar ré, "agus cionnṫcnaiḋ croṫcaḋ, déirc agus urnaiġṫe; glanaiḋ riḃ féin le deoraiḃ na h-aiċriġe; réabaiḋ ḃur gcroiḋṫe, adeirim, agus ní h-iad ḃur n-ionaiṁ ná ḃur n-éadaċ:" *Scindite corda vestra, et non vestimenta vestra* (Ióel ii. 13).

Óir is é gluaiseaċt agus fíor-ḋoilġeas an ċroiḋe aṁáin ar anam do'n aiċriġe, de ḃríġ gurab í aiċriġe an ċroiḋe rá leiṫ do-ḃeir buaḋ ar an bpeacaḋ. Óir, fiarfuiġim ḋíḃ créad an níḋ an peacaḋ? Tá, a Ċríosṫaiḋe, roġa ṫoilteanaċ do ġaḃáil leis an gcréaṫúir ceaċ an Cruṫuiġṫeoir, ré fein le ráḋ, roġa ṫoilteanaċ do ḋéanann an peaṫaċ de ṁaiṫeas ċailleaṁnaċ ḋíombuan an traoġail seo, noiṁ maiṫeas ḋo-ṫuimriġṫe fíorṁaiḋe .i. Íosa Críosṫ, críoċ ḋéiḋeanaċ agus mian gaċ fíréin.

Anois ó'r fíor gur ó'n dtoil agus ó mian an ċroiḋe geinteas an peacaḋ, agus gurab ins an gcroiḋe coṫuiġṫeas é tré ḃuan-ċoṁnuiḋe ins an olc, is fíor, mar an gcéadna, gurab ins an gcroiḋe le taṫaiġe na ruḃailciḋe do treasgaṙṫar an peacaḋ. Óir nár ṁór an ḋíṫ-ċéille do'n té do ḃéaḋ dá iṫe ag an loḃair i n-a ċoraiḃ, a láṁ do ġearraḋ de ċum é féin do leiġeas, de ḃríġ naċ dtiuḃraḋ gearraḋ na láiṁe congnaṁ ar doṁan leiġis dó? Mar an gcéadna, is mór an ḋíṫ-ċéille a ṁeas gur féidir an peacaḋ do ṫreasgairt agus do ċlaonaḋ i n-ár mḃallaiḃ, de ḃríġ naċ ins na ballaiḃ aċt ins an gcroiḋe do ċoṁnuiġeas ré, aṁail mar ċruṫuiġeas Naoṁ Eoin Criosoṙtom ḋúinn ins na briaṫraiḃ ro-ṫuigre seo: "Is é an croiḋe," ar ré, "ṫobar an uile ṡubailce agus an uile uilc, ní ṡuil neaċ ar ṫáid na ngrár aċt tré gluaiseaċt geanmnuiḋe an ċroiḋe ná neaċ dionnsaċ 'ran bpeacaḋ aċt tré gluaiseaċt ain-ṁeasaiḋa an ċroiḋe, óir," ar ré, "ní

fuil fé i gcumar na mball go h-uile ná fóir, i gcumar náṁad an duine go h-iomflán é déanaṁ cionntaċ i n-aon peacaḋ aṁáin gan gluaiseaċt an ċroiḋe, de bríġ naċ bfuil peacaḋ gan toil ná toil gan aontuġaḋ an ċroiḋe."

Dá bríġ sin, is féidir linn a ráḋ naċ bfuil ins na baillaiḃ agus ins na céadfaḋaiḃ aċt sliábuiḋe, agus gurab é an croiḋe ar áiro-ċriaċ agus ar máiġistir orra, do déanar aiṁ díoḃ ċum troda i n-aġaiḋ a Ċruṫuiġeora, dá fforaḋ go h-uile le n-a ġaeṫiḃ cealgaċa ċum gaċ peacaḋ do ċur i ngníoṁ; maille leis an gcoir ċum siubail go saoḃ, an trúil ag feáċaint go claon, an láṁ ag lot na coṁarsan, an béal dá sír-ġearradḋ, an ċluas ag cloisin na n-olc, an tuigsin ag tairbeánaḋ na bpeacaiḋe, an toil dá ngnáṫuġaḋ. I n-aon focal, a ḋearḃráiṫreaċa, is tré na céadfaḋaiḃ ġluaiseas an peacaḋ agus is na baill, tré oibriuġaḋ an ċroiḋe, ar áṫḃar cinneaṁnaċ doíḃ aṁail mar do-ċímíd sruṫuiġṫe 'san gcúigṁaḋ caibidil déag de Naoṁ Maṫa i mbriaṫraiḃ Críost féin: "Ar an gcroiḋe," ar sé, "do ġluaiseas agus do geinteas gaċ droċ-smuaineaṁ, dún-ṁarḃaḋ, aḋaltranas, gaḋaiḋeaċt, agus gaċ gné eile peacaiḋ (Maṫa xv. 19).

Anois, a ċríortaiḋe, ó'n follas ar a nduḃramar gurab ins an gcroiḋe do geinteas agus do cotuiġteas an peacaḋ, naċ fíor gur do'n ċroiḋe baḋ ċeart gráin agus fuaṫ do beiṫ do'n peacaḋ, ag coṁ-oibriuġaḋ go díċeallaċ le gráġa Dé, nár ċeil siaṁ ar neaċ dár ċruṫuiġ, tré iomaḋaṁlaċt a trócaire, cum aiṫriġe fírinneaċ do déanaṁ, maille le caṫuġaḋ agus doilġeas tré feirg do ċur ar Dia, cuṁaḋ agus doḃrón tré beiṫ cionntaċ 'san bpeacaḋ, agus fán dionġáilta gan tuiteam ann go bráṫ.

Seo iad na coinġill le n-a mbeiriomd buaid ar ár náṁaid; seo iad na coinġill a ċreorruiġeas finn ċum ár gcríde déideanaiġe; rá deoiġ, adeirim, seo iad na coinġill nać féidir linn a beit againn gan toil an ċroide, de bríġ gur ó'n gcroide tigeas an intinn agus gur ó'n intinn meartar ár ngníomarta. Óir ní fuil i n-ár dtoirgeadh, i n-ár n-urnaiġthibh, agus i n-ár ndéirc act neiṁ-níd i láthair Dé muna bfuil ár gcroide deiġilte, fearta le gać taitneaṁ do'n feadaḋ agus dá ócáidíb.

Seo mar ṁínig an naoṁ ráid lóel é tré oibriuġad an Spioraid Naoiṁ, ag teagarc na droinge raoḃ-ċráidtiġe inr na briathraib ro-tuigre seo: "*Scindite corda vestra et non vestimenta vestra*," dá cur i gcéill dóib gurab í iodbairt an ċroide aṁáin a bíodr taitneaṁać i láthair Dé.

Ag seo, a ċríortaidhe, an teagarc bad ċóir dúinne a ċur i n-oireaṁain dúinn féin an tan ṁearaimíd gur leor raoirtin iomlán ár bpeacaidhe do déanaṁ agus an breitheaṁnar aitriġe do cúiteaṁ nó doiṁlíonad. Óir cé go bruilid seo tádaċtać, folláin, riaċtanać má táid coiṁ-ċeangailte le dólás agus le dobrón inṁeadónać tré beit cionntać 'gan bpeacad, giḋeaḋ, ní fuil toradh ná tairbe ionnta gan na coinġill seo. Óir bíodh gur déin ár láṁ, ár dteanga i n-aon focal, ár mbaill go h-uile a leoir-díċeall, níor táinig an croide leo ar ṁod nać bruilimíd ar fligid na fíor-aitriġe, agus de bríġ gurab é an croide do gníḋeas peaċtaiġ dinn, ir do'n croide bad ċeart aitriġiġ do déanaṁ dinn tré iodbairt toiltean ać do déanaṁ dá ċlaontaib mí-riaġalta.

Act dá ndéanaimír compráid idir an géar-aireaċar do gníḋeas an peaċtać gan aon feadaḋ do deanmad i

n-a faoistin leis an neamh-fuim do díos aige i n-a chroide d'aistriughadh nó d'at-nuadhain, nach measfaimís gurab é léan-nochtadh na bpeacaidhe amháin de láthair an oide faoistine ar miadhanach cum na fíor-aithridhe? Ná measaimís, óir ní fuil chíostaidhe ar bith nach bfuil fíor aige nárb é mian ár Slánuighthesa, ag tionnscnamh na h-aithridhe cum na bpeacaidhe i n-ar dtuiteamar tar éis baistidh do léir-sgrios, go mbadh leor ár bpeacaidhe do dhul síos do'n oide faoistine, mailles le comharthaíbh foir-imeallacha cathuighthe agus dobhróin. Dun ós cionn leis sin, tá fios ag an uile chíostaidhe gurab é badh mian leis go gcuirfimís cogadh ar ár gcroidhe leis an am éireachtach so do cearadh dúinn cum bruighidh agus fcaoileadh do dhul ar gach fconnfa agus daingean do sinne ár náimhid, an peacadh, timcheall ár gcroidhe, agus dá éis sin, a mbáthughadh agus a otreafcairt go h-uile ó thárla ar aon-láthair againn iad .i. ar macaibh péidh ár measbhach.

Acht an gcuimhnímíd i ngníomh na meodhon seo do thionnscain an Eagna fhíorghaidhe dúinn cum fuaimhnis agus fláinte ár n-anmann? Ní cuimhnímíd, fáthfiosa! Oir dhé an noaill-chiach atá ar ár dtuigse ir leor linn faoistin do dhéanamh gan ghnáth ná fuath do ghlacadh do'n pheacadh; ir leor linn mar chroidhe-bhrúghadh, cathughadh agus dobhrón do thairbeánadh i n-ár n-aghaidh; measaimíd gur leor an t-éigean do dhéanamíd ar ár náduir ag foillsiughadh ár gcorpa dár n-oide faoistine, mar fhárash i n-ár bpeacaidhibh, agus cum maithfeachair d'faghbáil dúinn.

Acht cum go mb'fhairrde do thuigfeadh fibh earrdhid agus urchóid na fmuainte seo féachaidh chéadh an dícheall do sinne Saul ar fearg Dé do thaolughadh, do thuill ré thé gan an aithne do chur Dé air do choimh-líonadh an tan

do bí i gcogaḋ le muinntear Amalec, dá ḟor-ḟógraḋ ḋó iad uile do ṫreasaiġt agus do ḋíbirt. Níor ċoimlíon Saul an aiṫne aċt do ḟáḃáil ríġ na ndroinge malluiġṫe reo. Uime sin, cuir Dia an ḟáiḋ beannuiġṫe Samuel cuige. An uair do connaic Saul cuige é, do ġlac imeagla mór é agus d'aṁáil an ċoir do sinne sé, ag ráḋ: "Peacuiġeas, a ḟáiḋ beannuiġṫe, óir do ḃrisear an aiṫne do cuir Dia orm. Do labrair liom i n-a ainm agus do ṫarcuirniġeas do ġlór. Do bí eagla orm buaiḋreaṁ do ċur ar mo ḟluaġ, agus ní raiḃ eagla orm a ċur ar Dia, agus leis sin ní fiú mé maiṫreaċas d'ḟaġḃáil."

Cia h-é an t-aitriġeaċ le n-a mb'ḟéidir d'aṁáil níor ḟeairr agus níor ionnsaice 'ná an ríġ comhaċtaċ so? Aċt créad an freagra do fuair sé? Tá, gur labair an ḟáiḋ leis, agus go noubairt sé leis imteaċt, ag ráḋ: "An Dia seo ar ar cuisir seasg, do rug buaḋ duit ar do náṁaid, agus de bríġ go breiceann sé gluaiseaċt neiṁ-díleas do ċroiḋe agus an intinn malluiġṫe le n-ar déanais aitriġe, sé sin le ráḋ eagla mío-ċlú saoġalta d'ḟaġḃáil, ní déanfaiḋ Sé trócaire ar bit ort."

Ag sin, a ḋearḃráiṫreaċa, sompla ró-uaṫḃárach ar an aitriġe foir-imeallaiġ nach dtigeann ó'n gcroiḋe.

Ṡéaċaid arís créad do déin an ríġ oirḋearc Achab cum maiṫreaċais d'ḟaġḃáil ins an gcoin i n-a raiḃ sé cionntach. Do réab agus do stiall sé iomadaṁlaċt a ḋoilġis an t-éadaċ síoġḋa do bí uime, agus do ċlúdaiġ é féin le garḃ-éadaċ póin; do ċéas a ċolann le trorcaḋ agus le tréaḋanas. In aon focal do bí a ḋoilġeas comh mór sin i gcoraṁlaċt gur cuir sé iongantas éagraṁail ar gaċ n-aon do connaic é. Do comhuiġ sé Dia féin sé an deaġ-sompla do ṫug uaiḋ cum gan díoġaltas

do déanamh air do láthair. Acht is é do rinne, do chuir Sé ar at-lá é de bhríg go bfaca ré an fearamh ain-mianta do rinne croidhe an ríoghalluighthe reo ins an olc agus nach raibh in gach nídh dá ndearna ré acht neimh-nídh agus fcáil gan taithbe. Leis sin níor thug Sé dó acht maith-feathar aimsearadha ag rádh: *Non inducam malum in diebus eius* (III Rioghr xxi. 29), ré sin le rádh, "Ní dhéanfad díoghaltar air ins an traoghal so, acht tar éis bháis bainfead díoghal daor-dhálach de in gach mí-ghníomh do rinne ar fead a beathadh."

Ó! a chríortaidhe, ná fanaidh leis an mbreith chuad-dhálaigh so. Is fíor go bfuil Dia lán de thrócaire agus de thuaigh-mhéil ag fíor-bualadh dóibhse bus gcroidhe 'gá iarraidh orraibh a n-orcailt dó cum feilbh do ghlacadh agus buan-chomhnaidhe do dhéanamh ionnta. Agus mara n-éirtidh fibh leis anoir i n-uain cheannsa, thuaigh-mhéiligh, bidhidh deimhnighthear go gcaithfidh fibh éirtheacht leis i n-am eile .i. i n-am bus mbáis, adeirim, 'n-a leomhan fearghach dhíoghaltarach ag baint léar-chunntais dhíbh i ndiaidh ngníomharthaibh do réir riaghalach a chirt do-chuimhnighthe, agus ag roinn le gach n-aon do réir a bheathadh agus a oibreach.

Ná measaidh go gcuirfidh bus n-urnaighthe, bus ndéirc, ná bus ndeagh-oibreacha fearg agus díoghaltar Dé ar gcúl gan aontughadh agus airtriughadh an chroidhe. Do b'fhéidir go ndéanfadh fibh liom gus féidir libh seo go léir do dhéanamh ar am bus mbáis, agus ar an ádhbar sin nach gcuirfidh fibh go fóill fhiain le n-dus n-ainmhianaibh? Acht mo fhreagra ortha gus dhít-chéillidhe an dóchas é, dhíodh go mb'fhéidir a chuidim amach, óir tá sé contabhartach de dhígh go bfuil bus náimhde go h-uile .i. an diabhal, an saoghal, agus an cholann ag déanamh dhícill cum buadh do bheith ar bus dtuigse, agus a

ḃoirmeas c oṁaiḃ aitriġe do ḋéanaṁ, agus ar an áḋḃar foin nac ġnáṫaċ an aitriġe déantar i n-am an ḃáis, tairḃeaċ. *Poenitentia sera, raro vera.*

Cum na fírinne seo do ḋeiṁniuġaḋ díḃ, féaċaimíd cféad an díċeall do rinne Antiochus ar maitseaċar d'faġḃáil, do réir mar léiġimíd 'san Scríḃinn Diaḋa. An raiḃ peaċtaċ riaṁ do rinne aitriġe níor puiḃlide 'ná a rinne sé? An raiḃ peaċtaċ riaṁ ag a raiḃ rún leoir-ġníoṁ do ḋéanaṁ níor mó 'ná bí aige? An raiḃ peaċtaċ le n-a mb'féidir fuat agus gráin do ġlacaḋ do'n peacaḋ ní baḋ ṁó 'ná é? I n-aon focal, an raiḃ peaċtaċ riaṁ do rinne aitriġe do réir an uile ċoraṁlaċta ní b'éigeaċtaiġe 'ná a rinne sé? Agus tar éis seo uile ní fuair sé maitseaċar ins an gcoir i n-a raiḃ cionntaċ.

Do b'féidir go ḃriaġnóċaḋ rib díom cféad an fáċ nac ḃfuair sé maitseaċar tar éis a ndearna sé? Innsim díḃ nac é a beiṫ ar leabaiḋ an ḃáis, nac aon ḃneiṫ ḋamanta do rugaḋ air sul ar ċionnsain aitriġe do ḋéanaṁ, baḋ ċúis dó gan maitseaċar d'faġḃáil aċt an intinn ṁalluiġṫe sé n-a ndearna sé an aitriġe .i. le súil go saoraḋ Dia é ó na piantaiḃ tinnis i n-a raiḃ agus go ḃruiġeaḋ tar n-ais an trláinte caillte sé iomaḋaṁlaċt a ċorṗa agus a ḋroiċ-ċleaṫṫa.

Anois, a ḋearḃráiṫreaċa, ó ċionn rib go foiléir nac ḃfuil maiṫ ar biṫ i bfaoistin, i dtroscaḋ, i n-urnaiġṫib, i ndéirc, ná i n-oibreaċaiḃ na h-aitriġe le céile gan coṁ-oibriuġaḋ an ċroiḋe, de bríġ gur ó'n gcroiḋe tigear an intinn, agus gurab é uireasbaiḋ deiġ-intinne baḋ cúis do Antiochus gan maitseaċar d'faġḃáil, déanaiḋ díċeall ag triall cum na h-aitriġe díḃ, bur gcroiḋe do cur i gcoṁ-oibriuġaḋ le nDur

mballaib, de bhíg nach bfuil i gcumar neach 'ran domhan beit deig-dheimhnigtheach an bfuil ré ar gcáid na ngrádh gan faoistin diadha, amail mar chuduigear an fíg eagnaidhe Solaimh dúinn: "Ní fuil," ar ré, "fíor ag neach cia aca tuillear ré fuath nó gráidh," agus is mór an fonar dó é ar an áidhar an fear atá ré ainbhfiorach ar an gcoingeall i n-a bfuil go mbéid cnit-eagla air.

Dearbann an fíg céadna dúinn gur beannuigthe an duine ar a mbíonn cnit-eagla de ghnáth. "Óir," ar ré, "is í threoruigear ár n-anmanna go cuan a fádála, tré stoirm agus fairrge chaorthain contabairtaig an traoghail seo; is í a fádálar finn ar loing-bhriseadh do dhéanamh ar dheachtar de'n dá charraig ar baoghalaighe ar domhan .i. an-dóchas agus éadóchas; is í a congbar finn inar an trligid dírig cum ár gcnídhe déidheanaighe do fealbughadh; rá deoig, is í an eagla seo a cuireas d'fiachaib ormainn gnáith-chleachtadh do dhéanamh de gach meodhan agus de gach fligid éirgheachtaig cum ár n-aithrige do dhéanamh rochairach. Ach ní fulaing díb féachaint go ginn an bfuil an eagla so measardha, agus cum so do dhéanamh tugaid aire an bfuil dhur n-aithrige ó chroidhe, agus má tá, féachaid an bfuil ó iomlán dhur gcroidhe, nío ar ar gcallar tráth 'ran dara poinn dem' chomhrádh.

An Dara Roinn.

Is í an eagna céadna do thionntgain an aithrige mar meodhan éirgheachtach cum buaidh do bheith ar an bpeacadh agus ar ár gclaontaibh tar éis baistidh, a innsear dúinn i n-iomad d'áitibh de'n Scríbinn Diadha gur Dia éadhmar é, agus nach maith leis éinne do beith pann-

ṗáirteaċ leir i n-ár gcumann ná i n-ár ngráḋ, agus, ḋá brígh sin, naċ fuilair úinn iompóḋ air le h-iomṡlán ár gcroiḋe, amail mar aḋeir sé i mbéal an ṗáiġ Ieremiar: "Ioirgfiḋ sib mé, agus do ġeoḃaiḋ sib amaċ mé, an uair do thiallfaiḋ sib orm le h-iomṡlán bur gcroiḋe." An féidir le níḋ ar domhan a beiṫ níos cirte 'ná so atá ár Slánuiġtheoir beannuiġte ḋá iarraiḋ orainn? Ní féidir, óir, mar ar mian linn go maiṫfeaḋ ár Slánuiġtheoir ḋúinn ó iomṡlán a croiḋe, naċ ceart úinn aiṫrige do ḋéanaṁ, maiṫfeaċar d'iarraiḋ, agus iompóḋ air le h-iomṡlán ár gcroiḋe, de bríġ gurab é aṁáin do cíḋear na fmuainte ar uaigniġe agus ar iar-gcúlta do bíos i n-ár gcroiḋe?

Óir créad an t-eiseir-ḋealuġaḋ atá idir an maiṫfeaċar do-beir Dia ḋúinn agus an maiṫfeaċar do-ġeibmíd ó neaċ ar a gcuirimíd fearg ar an raoġal so? "Tá," ar Tertullianus, "naċ beag leir an té ar a gcuirimíd fearg go dtairbeánfaimíd caṫuġaḋ i n-ár n-aġaiḋ go n-aṁóċaimíd ár gcoir, go mbéimíd ullaṁ chum ráraiṁ, agus leoir-ġníoṁa do ṫaḃairt ḋó, chum maiṫfeaċair d'faġḃáil uaiḋ, ar a son naċ bruil a fios aige naċ bruil ár gcroiḋe ins an am céadna bruaiċ-líonta de miorcair agus de díoġaltar. Gidheaḋ, cuirimíd i gcár go breicfeaḋ sé an croiḋe mar aon le gluaiseaċt na mball, naċ fios naċ maiṫfeaḋ do'n té do chuir fearg air, mara breicfeaḋ sé a croiḋe ag comoibriuġaḋ le n-a céadfaḋaiḃ chum cáir agus doilġir fírinniġ tré gaċ marla, gaċ mío-chlú agus gaċ díoġḃáil ḋá nḋearna ḋó, mailli le rún diongṁálta ráraiṁ agus leoir-ġníoṁ do ḋéanaṁ ionnta? Ní maiṫfeaḋ ar aon chor, agus, ḋá bríġ sin, a ḋearḃráiṫreaċa, briḋiḋ deimniġeaċ, an Dia seo, ar naċ féidir éinniḋ do ceilt, ar ar cuireaḃar fearg tré iomaḋaṁlaċt dur breacaiḋe,

bídid deimnigtheach, aneirim, nach mbéid fé fárta le nDun Scathach foir-imeallach. Féachaid fé go glinn ar na fmuaintib ar fia irtheach i n-Dun Scroide, agus ní maithfid fé díb acht do réir mar a cídfear dílir dó iad. *Re-propitiaberis . . . sicut videris cor eius* (III. Rioġ. viii. 39).

Leir sin, a ṡhíorthaidhe, bad ċeart díb Dun Scroide go h-iomlán do fhreagar agus do ġhíorad, le cong-nam na nglár atá Dia ag tairgsint díb go laethamail, cum fuath fírinneach do ġlacad, ní h-é amáin do'n fheachd, acht fós, do gach fiocair nó ócáid fheacaid, agus géar-aithreachas do dhéanam ar gach peacad i n-a bhfuil fib cionntach do thabairt ar aon-láthair .i. ar macaire na meabhair, agus troid go cródha 'n-a n-aghaid, dá dtreasgairt go h-uile le gaethib bhíoġmara, neart-mara an ċroide. Óir is iad na peacaide na h-Amalecitae malluiġthe a comnuidear 'n-ár mearc le n-a bhfuilimíd i gcogad amail mar do bí Saul, agus tá aithne bith-ċinnte Dé orainn, rá mar bí ar Saul, léirsgrios agus iodhbairt iomlán do dhéanam díob.

Acht má dhéanaimíd aithis ar an ríġ dít-ċéillidhe seo, do ġlac thuaiġ-mhéil do ríġ na droinge malluiġthe sin tré eadar-ġuidhe a muinntire, agus go mbrisfimíd an aithne do chuir Dia orainn, is fíor nach bhfuilimíd 'n-ár gearbhóġantaidhthib dílre dó, de bhríġ nach bhfuilimíd 'nár náimhid ag a náimhib; agus ar an ádhbar so is baoġalach liom go mbéid ár maithreachar mar do bí maithreachar Saul gan rochar, gan tairbhe.

Créad rád 'n-a dtángadhar ar an raoġal so? An ndéanaimíd dearmad de'n teachtaireacht le n-ar cuireadh sinn? Tá, a dhearbhráithreacha, cum eolair d'fhaġbáil ar Dia, cum gnádha do thabairt dó ór cionn an uile nídh, agus cum a réire agus a toile do dhéanamh go fírinneach ó chroidhe.

Ir de dóit fmuaintce go dúthaċtaċ agus go minic ar díomhaoineas agus ar díombuaine an traoġail seo, ar an mbár, ar an mbreiteamhnas, ar neamh, agus ar irrionn do-beirimíd do noċa aoidheas agus faidhbheas na beatad so, seac díceall do déanamh ó iomlán ár gcroide an faidhbheas fíorraide do faothuġad dúinn féin le congnamh na nġrás; ir de dóit fmuaintce go laetheamhail agus dáiríribh ar núin-diamhar ár bhuarġalta .i. ar ion-ċolnadh, beatadh, bás, páirt, eiréirġe ġlórmhar, agus deargġabáil ċaitheimiġ ár Slánuiġtheora Íofa Criofd do ġlacaimíd an oifead foin faothair ofainn ar fon na beatad thuaillifte seo, agus nach mór go fmuainimíd amháin ar níd ar bith do déanamh mar ġeall ar an Té do ċhuċuiġ agus do ċeannuiġ finn as fulang báir fcannalaiġ na croiche ar ár fon.

Ir de dóit fmuaintce mar bad ċuibe ar a mórchrócaire agus ar a ġéin-bheitheamhnas nach gcoifceann a ġrád nó eagla finn ar feargġ do ċur air. Ir de dóit a tabairt fá deara go dícheallach agus go minic nach bhfuil tábhacht ná taithbe dúinn corc do ċur ar ċuid d'ár gcloinntibh muna ndéanfam dícheall ar buaid do bheith orra go h-uile. Ní leor dúinn, ar thiall ċum na h-aitriġe, finn féin do ċorc ar beith uaibhreach, earfamach, cé go bhfuilimíd 'fan am gcéadna mhúirneamhail, bhuiġeanach, cúl-ċaintheach, chaorach, chuad-chroidheach le bocthaibh, éagcórach, mío-ċoinġeallach dár gcomharfain.

Ir de dóit a ṁear go minic agus go fuaimneach go bhfuil coinġeall do-fcaoilte ofainn uile Dia do ġrádúġad ó iomlán ár gcroide, agus ór cionn an uile níd agus ár gcomharfa mar finn féin ar fon Dé, aitheanta agus dualgar ár nġairme do ċoimh-líonad, a ġrára d'iarraid go h-úir-ireal agus de fíor, de bhríġ nach féidir linn aon ċoircéim amháin do déanamh ċum

Rioghacht Neimhe gan iad, labhairt leis le h-iomhlán ár gcroidhe, agus éisteacht leis go h-aireach, dúthrachtach an tan do-ghní ré d'onóir dúinn labhairt le n-ár gcroidhe.

Is de dhíth, adeirim, an ponc mór-thábhachtach do dár gcreidimh do bhreathnughadh, agus do mheabhrughadh go dúthrachtach agus go lionmhar i n-ár gcroidhe athíos ós agus árda, bocht agus raidhbhir, ireal agus uaral, i n-aon focal, an chuid ar mó de'n chineadh daonda i ngrádh leis an raoghal bhréagach chúl-cainnteach so, tuigtha dá n-ainmhianaibh, gloighe, báidhe i n-ainbhfios agus i bhreacadh. Seo iad do chuireas toimhearc ghainn an aithighe do dhéanamh mar ar cuidhe de bhrígh nach fulaing, cum aithighe chríochnamhail do dhéanamh, fuath do ghlacadh do'n fheacadh; gidheadh, is é uair do ghlacaimíd fuath dár gclaontaibh an uair nach féidir linn a gcleachtadh ní bhadh fhia, nó an uair ar féidir linn a gcleachtadh acht go nglacaimíd fuath agus ghráin dóibh le dúil tuitim i nuadh-chlaontaibh. Acht ní fhuaimhnímíd ar ghráin ná fuath do ghlacadh dóibh dionn fearg do chur ar Dhia.

Acht chum go mb'fhéidir do thiocfadh liom an dailleas seo do chur i gcéill dóibh, agus bur dtuigse do foillsiughadh chum na h-aithighe do dhéanamh ó chroidhe, taighbéanfaidh mé dóibh go foiléir nach leor dúinn fuath do bheith againn do na coitchibh i n-a bhfuilimid cionntach, acht fós, nach fulaing dúinn cás agus doilghear do bheith againn thré fheirg do chur ar Dhia.

Óir féachaidh chéadh an tuigse agus an dobhrón do bí ar Éadh an uair dhíol le n-a dheaghbhráthair, Iacób, a cheart oighreachta ar mhéir bídh dheagh-blasta chum a chraoi do fhághadh. Féachaidh chéadh an gol agus an fileadh deor do sinne ré cé nach raibh maitheas dhó ann de bhrígh nach raibh fuim aige ins an bhreith do chur ar Dhia; mar do b'é badh chúis bhróin dhó an raidhbheas rao-

[illegible]

fan 'fan bpeacad, do-cífead fíb nach bfulaingeann fíb acht neimh-níd i gcomh-mórad leir an gceann-tréine feo. Leir fin, beirid buad orra aon uair amháin, agus cífid fíb créad iomadamlacht bur fólair agus bur fuaimnir aigne; cífid fíb bur gcolann fá géar-fmacht na fpriomaide nó anma agus bur gcroide go h-iomflán as comh-oibriughad lib cum na h-aithrige agus as feitheamh go luathgáireach le h-am an báir; cífid fíb mar a dotódaid agus mar a neartódaid Dia fíb cum na h-aithrige, mar a milfeodar díb gach duad agus deadamail atá i n-a déanamh le bríoghmaireacht a ghára beannuighte.

Leir fin, a déaribháithreacha, tionnfcnaid i n-am ar aithrige do déanamh. Abraid mar a dubairt an mac rabairneach: *Surgam,* "Éireochad," agus comhairighid bur n-intinn cum oibre as ráid: *et ibo,* "agus rachad." Éireochaimíd ar an marbh-fuan i n-a bruilimíd agus rachaimíd. Acht cia go dtí n-a rachaimíd? Go dtí ár n'Dia—ní go dtí Dia mío-chúireach, díoghaltaireach acht go dtí Dia ghráthmar atá mar athair as feitheamh linn. *Surgam et ibo ad patrem* (Lúcás xv. 18).

Acht créad a déanfam dá láthair? Nó créad a déarfam leir? Tá, go dteilgfimíd finn féin as a doraid, agus go n-ionnalfam iad le h-iomad deor, agus go ndéarfam leir: "A Athair ghráthmair, do peacuigheamar i d'aghaid," *Pater peccavimus* (Lúcás xv. 21).

A Thighearna, táimíd caillte gan gairm tar n-air do miaghlad do chirte. Acht tá ár muinighin in do thrócaire, agus in do ghealladhnaib neimh-mheallta.

Dubhair agus do ghealladar dúinn nach gcuimhneochtá ar dhortaib an peacthaigh an tan d'athálfad iad, go

n-iompóċċá air an uair d'iompóċaḋ ort le h-iomṁlán a ċroiḋe.

A Ċiġearna, reo rinn-ne anoir oilaṁ ċum triallta ort; glac linn anoir, a Ċruċuiġteoir beannuiġte, taḃair ḋúinn go ceannta an abrolóid beannuiġte le n-a maiṫreas ár gcoṁḋa agus ár gclaonta ḋúinn, le n-a neartóċċar ár noóċar ar ro ruar, le n-a dtreoruóċaiḋ tú, fá ḋeoiġ, rinn ċum na beaṫaḋ fíorṁaiḋe do ċeapair ḋúinn, níḋ atáim ag iarraiḋ díḃ-re agus dom féin.

I-n Ainm an Aṫar agus an Mic agus an Spioraid Naoiṁ. Amen.

Ar n-a aiṫ-rgríoḃaḋ ag S. ua h-úġḃair, 1817.

Seanmóin a Cúig.

ar an aitriġe.[1]

(Do Céadaoin an Luaiṫrinġ.)

Convertimini ad me in toto corde vestro, in ieiunio, et in fletu, et in planctu. Et scindite corda vestra, et non vestimenta vestra.

Uime sin, adeir an Tigearna, filliḋ-se ċugam-sa maille le nḃur uile ċroiḋe, le trorgaḋ, agus le gol, agus le buaiḋ bor, ag raḋaḋ bur gcroiḋe, agus nár ab iad bur n-éadaiġe.

—Ióel, ii., 12,13.

Nuair adeirim liḃ gurab oirċeas agus gur dual aitriġe do ḋéanamh, cia aca ar dóiġ liḃ, gur firinne agus gur ḟrioṅaḋ bunaḋarać, do-ġairmtea, nó fmuaineaḋ barramlać agus ror-fóġra gan éireaċt ataim ag luaḋ liḃ? Nó an bruil sé riaċtanać aitriġe do ḋéanamh iar mbár ár Slánuiġteora, Íosa Criosd, do fil a ċuid fola ar ár son-ne, do bí ċom glan, ċom mór-luaiġ sin, go nḋéanfaḋ an bliaon ar luġa dí an domhan go léir do flánuġaḋ? 'Seaḋ, is dliġe éireaċtać ata gearrta amać do na peaċtaċaiḃ, agus is breiteamhnar gan uain aiṫ-éirteaċta do'n uile ḋuine do ċuiteas i bpeacaḋ, mar nać bruil sé ar ċumar dó dul go flaiteamhnar muna bfillió sé ar Dia le n-a uile ċroiḋe, agus muna n-orgluiġteas dorus na Ríoġaċta neamḋa dó trér an aitriġe. Ní fuil an baisteaḋ, ar sorać do na h-uile sacramaintíḃ, an

[1] O'Renehan MSS., Vol. 76, pp. 85-100.

creideamh, ar bun-áit agus ar columhan do'n chráibhdeach, agus na gnáthaibh ar tionnsgnuighthe do'n luaidheacht agus ar tobar agus ar phéamh do'n ghlóire, ní fuil fiadh, adeirim, níor fiachtanaighe dhuit flánughadh an anma 'ná an aitriġe do'n duine úd do thuaillighidh neimhdhionntacht a bhaitiú leis an bpeacadh.

'Sé fliġe i n-ar dóir an aitriġe ró-fiachtanach do dhéanamh, mailleadh le doilġeas chroidhe chíortamhail, le leoir-ghníomh chíortamhail, agus le díoghaltas do bheanann an t-aitriġeach de féin i dtaobh feartha do dhuine ar Dhia, ar an ádhbhar nach maitheann le facharnaimh na h-aitriġe iomlán na péine tuillteann leis an bpeacadh acht athruighthann léithe an fhian fíorfhaidhe dhuit beith aimfeardha nó teamporálta, ar cheann do'n pheacthach a dhúthamh mailleadh le h-ionnfhasann agus le h-umlacht.

Iar sin créadh atá agam le rádh lib acht tairbheanadh dhíbh créadh é cruadhail nó thromdacht na h-aitriġe, agus créadh é fath bhadh dóir a fíneadh dhuit díoghaladh agus fíréantacht Dé do dhúthughadh, má 'r fada nó gearr, má 'r beag nó mór, má 'r buan nó díombuan; agus d'éan focal, créadh é an dom-dhorchamacht agus an doimhfreagarthacht b'oireamhnach a beith idir aitriġe agus peacaidhe an aitriġigh.

Agus atá an tarc so dom mór sin, go mbéidh mé lán-tráthach má thigeann liom tairbheanadh dhíbh 'san ghomhrádh seo, go mbadh dóigh d'aitriġe fhírinnigh beith thrum, agus beith fhreagarthach, oireamhnach i gcomhnuidhe do dhílighidheacha agus d'uimhir na bpeacaidhe.

Chum go dtiubhrainn moill iomchuidh do mo chomhrádh, agus gan na fhuaimhne do ghníor é do dhul ar míorúnughadh, adeirim an chéad uair nach bhfuil a fhior ag duine ar bith go bith-chinnte créadh e an comhall péine ar oireamhnach do'n pheacthach gabháil thíu chum dúthamh

do'n fíréantacht diadha d'éis a fheacaibe do beit maitte aige i fachamaint na h-aithrighe, óir ní féidir leis innsin go puinnteálta créad é méad oifeamhnach na péine teamporálta fo do bí roimhe seo i n-a péin fíorraibe.

'Sé rádh na daille seo, de bhríg cum faideacht agus miorúin na péine fo do thuigsin go foir-líonta, gur cóir aithint ar dtúis cia aca mór nó beag an doilghear croidhe do bíor ar an bpeacadh i dtaobh a feacaibe, mar aon le fior méid na ngrádha do fuair ré agus na cairtannacha atá aige; agus ní bíonn fior na neithe sin ag duine ar bith, agus ní fuil fior ag an Eaglais féin orra, nuair nach foicheann sí gur an gcroidhe. An dara feadh, níor b'fhuláir aithint créad é tromdhacht, mailís, agus gráineamhlacht an peacaidh mharbhtaigh, créad é méad an fuath atá ag Dia do na peacaidhibh seo, an fearg atá air d'á dtaobh, ar an ádhbar go bfuil an dian teamporálta fo, bíodh gur beag í, i n-a fuighidh fós ar feirg fíochuighte an Tighearna, amhail adeir an t-Athal Uilliam de Paris go ró-dhearg-naighte, agus ní tualaing duine 'ran mbith ar na feachtaibh fo do thuigsin go foir-líonta,—*delicta quis intelligit* (Sailm xviii. 13)? Óir cia aga nn le n-ar féidir tromdhacht, ain-mheasardhacht, gráineamhlacht, agus iarmarta náireacha an peacaidh do léir-thuigsin? Cia againn, a Dia, do thuigear comhachta agus cinnteal do chuid feirge,—*quis novit potestatem irae tuae* (Sailm lxxxix. 11)? Cia againn aithnighear iomadamhlacht d'feirge agus do díoghaltais? Agus, d'á bhríg sin, cia againn le n-ar féidir ceart, buidheacht, agus tromdhacht na h-aithrighe críochnamhla do thuigsin, mar aon leis an gcoimh-fhreagarthacht b'oifeamhnach a beith idir an aithrighe agus an peacadh?

Aoeirim 'ran oaia h-áit, cé nać mbíonn fíor foirlíonta ag duine ar bit créad é an trliġe 'n-ar ċóir cúiteamh ar fon an feascaid, d'éir fin, cum nać mbéad an cúiteamh níor luġa 'ná an oibliogáid nó an ceangal díolaidéacta do cuirtear ar an bpeactać, bad ċóir coimh-fhreagartać beit idir an aitriġe agus an peasad. Óir má órduiġear an fíréantać daonna, ar neimh-níd i gcoramhlać do'n fíréantać diaga, pianta contrárda do réir deitbire agus contrárdacta na gcoirtże, agus má daorann an fíréantać agus an dliġe daonna na coireacha ar mó leir na pionóraib agus na pianaib ar mó, ir d'á réir fin do rtiúródtar an fíréantać diaga gan aon athrar.

Aoeirim 'ran trear áit, agus ir iarmairt é do tarrainġim ar an dá fírinne reo do focairiġear, ó nać bruil fíor ag duine ar bit créad é gné agus méid na réine teamporálta ar dual do na peactaċaib gabáil tríte, cum fíréantać Dé do fágail, agus ó atá an t-aitriġeać do dliġeann an feannaid fin, fá oibliogáid ċoin mór agus atá ré comhactać air, é déanamh freagartać d'á coirtib, leanann de fin, gan athrar, gur cóir do'n aitriġe beit mór trom do fíor.

Atáid neite áirite ann, do dliġeann mórán measarádacta agus ceannrdacta, ar ċor gur mó an eagla bad ċóir a beit i dtaob iomarcaide ná uireasbaide fmacta; agus atáid neite eile ann ag ar mó an díoġbáil do tiġeann de beagán 'ná de mórán fmacta; agus ir de'n nádúir fin an aitriġe ċríortamail. Ó atá an aitriġe ċoin ró-fiactanać fo bad ċóir, mar fin, d'á foir-líonad beit tromda, daor-dálać, mar deir Tertullianus, agus i n-ionad í fágbáil do leit foirbeacta nó pléiriúir agus cosgubair an aitriġiġ féin,

bad dóir í aitint le h-oibreacha fmachtamhlachta agus péin-éirice.

Agus go firinneach, má fagtar an oibliogáid nó an ceangal díolaidheachta, do dligfidh a dhéanamh tar éis an bheatha dum thom-dhíoghaltas Dé do bhogadh, do leit toile agus oifeamhnachta an aitheasigh féin, chéad é méad measardhachta, athoimheachta, agus ceannfachta nó neimh-iomarcachta na h-aitheasighe? Agus do réir na flighead seo, do bhéadh ré fachta i dtaobh na bheatha dhéanamhail do rinne ré, le iad d'innsin go fuar, failligheach le beathán sníomharcha doilghis chroidhe d'ardughadh i n-a anam le cur i n-uamhail go bhfuil ré dobhrónach, catuighneach i dtaobh a fheatha dhe, agus má abhann ré beathán coróineach Muire, nó beathán praitmeach do léighead i n-a bhfarradh fin, atá ré dearbhtha go bhfuil a cuid aitheasighe foir-líonta. Agus is cruthughadh bunadharach ar an bhfirinne seo, iomchar agus béarla iliomad críochnaidhe ár n-aimsire, agus is minic dhaoibh iad féin go h-iffeann d'á thaobh, mar aon leis na coimheisiúnóib maithmeacha le nach mian act aitheasighe fuarach do chur ar an bheatha i dtaobh feill-sníomharcha. D'á bhrígh sin, ní fagtar an ceangal díolaidheachta cum thom-dhíoghaltas Dé do dhaonadh agus cum é fágbháil ar choil agus foirbheacht an aitheasighe go h-aonracánta, agus i gcathaoir bheithreamhair na h-aitheasighe má fagtar cúis an Tighearna ar aon mhód cum bheithreamhair agus fiafluighthe an aitheasighe, ní féidir leo a nduaisgadh do dhéanamh go fiúntach muna dtugaid bheithreamhar air mailleadh le cruadhail agus le comhall péine pó-theachtaighthe.

D'á bhrígh sin, dá dóir dúinn-ne umhlughadh do láthair Dé agus a timthire, ár gcolann do fmachtughadh do bí ar n-a thuaillighadh le fólár agus le fáimheacht, ár

n-anam d'úir-írliuġaḋ le doḃrón, do ḃlair an ruġaċar agus an truaġmaireaċt feaċaṁail, óċáidí éifeaċtaṁla na h-aitriġe do ḋéanaṁ anoir de áḋḃaraiḃ gnáiṁeaṁla ár bfeaċaiḋe roiṁe seo, cuiṁneaṁ ar ár n-anam do ċoċuġaḋ agus d'oileaṁain níor mó 'ná ár gcolann, umaiġte agus troscaḋ do ḋéanaṁ go minic, agus finn féin do ċaoineaḋ de ló agus d'oiḋċe. Créad fáḋ na h-uṁlóide sin? Atá ċum go n-onóirṁiṁ Dia le n-ár n-aitriġe le h-eaglá roiṁ an peirsiacul feannaide do ḃíonn orainn,—*ut de periculi timore Dominum honoret*,—agus mar an gcéadna, ċor go mbéaḋ an aitriġe, ar taoiseaċ caṫa do Dia i n-aġaiḋ na bfeaċaiḋe, ag ḋéanaṁ díolaiḋeaċta agus cúitiṁ d'á ḟeirg,—*ut in peccatores ipsa pronuntians pro Dei indignatione fungatur*,—agus fá ḋeoiġ, ċor go gcuirfeaḋ an aitriġe seo ar neiṁ-níḋ tré n-ár smaċtuġaḋ teamporálta féin, na pianta doċraḋa dliġtear d'ár gcionntaiḃ,—*Et temporali afflictione supplicia, non dicam frustretur, sed expurgat.*

I gcuirpteaċt uaṫḃáraiġ na h-aimsire seo i n-a bruilmiḋ agus buirbeaċt ġairg, urċóidiġ, mar aon le macnas aimsiṁaṫaċ móran de ċríoċnaiḋiḃ cealgaċa orra féin, ní leoġraimír, ar a mór, laḃairt ar ḋaoḋáilaċt árra riaġalaċ an Teampaill, agus ar lan moḋ feannaideaṁail le n-a gníomh feaċaiḋe d'aitriġe i n-allóid. An tan laḃramuid orra, féaċtar orainn mar ḋaoine riaḋáine naċ n-aitniġeann fliġte an traoġail, agus do ṫráċtann ar gníomhaiḃ tréigeannais naċ bfuil i n-úráid, agus do naċ dtuġann an eaglais féin a toil ná a deiġ-mear.

Deimniġim go bfuil an eaglais comaċtaċ ar a foirċeaḋal agus a teaġarg d'aċtuġaḋ agus d'iomlaoid i neiṫiḃ áirithe. Ní raḃadar na riaġalaċa so, baineas

leir an aitrige, fiadtanaċ go bit-ċinnte ċum flánuġaḋ an anma; do congḃaḋ go díleas iad i n-aimfirib agus i n-ionaḋaiḃ áirithe, agus níor coimeádaḋ i n-áitiḃ eile ar aon ċor iad. Ins na h-uaimiḃ sin ní faiḃ sé dligeaċ ná lóġa iad do ċeannsuġaḋ. Do bíodar i n-a brionóraiḃ gearrta do lucht frithardaċair agus aḋaltrannair, do lucht comḃaiḋ cuil agus do lucht ceall-arġana, do lucht iodal-aḋarta agus do lucht dún-marḃta, do'n ċléir agus do'n fobal ċoitċeann; óir do bí sé folláin, tairḃeaċ do'n eaglair, do bí an uair sin ag préamhuġaḋ agus ag fás suas, fiaġalaċa borba, cruaḋálaċa do ċeapaḋ agus do ċur i ngnáthaiṁ ċum na creidmeaċa do ḃuanuġaḋ i n-a nduailgiḃ, ċum na tuataí do ċeasġaḋ agus ċum, ní h-é amáin droċ-fomplaí scannalaċa d'aṫ-góiriuġaḋ, aċt fós, ċum peacaiḋe coigilte, rescréideaċa do leaṫuġaḋ.

Do bíodar péarúin pó-ḃunaḋaraċa ag na comairlíḃ agus ag na páraiḃ, do bí ar n-a threorughaḋ leis an Spiorad Naoṁ, leis na dligḋe sin do ċeapaḋ, amail agus atáid ár péarúin féin againn-ne 'san aimsir seo ċum na fiaġalaċa sin do ċeannsuġaḋ. Do meaḋaḋ na fiaġalaċa áirde céadna sin d'aṫ-nuaḋuġaḋ i gComairle coitċinn na Trente, agus do bí an Caiṫolonal onórach Sgriptir mar aon le mórán eile dá mḃrosġtuġaḋ maille le n-a uile ċumaiġ, aċt do ċongaiḃ an Spiorad Naoṁ, ar buan-threoraiḋe ar a Eaglais féin, oibliogáid a gcoimeádta sin fá ċomair na bpeacṫaċ, agus d'órduiġ do na oiréiḃ faoistine na sean-dligḋe sin do léir-tuigsin, ċor go gcuirfiḋir i n-uṁail dá n-aiṫrigeaċaiḃ iad, agus ċor go mbéaḋ a n-aiṫrige ċoṁ fíreaġarṫaċ dá gcionnaiḃ agus do b'féidir a ḃeiṫ.

Ag so na neiṫe atá ar ċumar do'n Eaglais a

déanaṁ. Do cuir rí ar gcúl aitriġe puibliúde agus do ceannruiġ rí aitriġe feicréideach nó foluiġte. Ir mairg dobrónach d'ár radaile agus d'ár reargairead do cuir d'fiadaib uirre an t-athuġad rin do déanaṁ ar a roiṁdeadalaib agus ar a oliġtib. Act cum go dtaiṁbeodainn de comṁrád an Naoṁ-Athar Cyrillus, ag trácht ar iomdar na h-Eaglaire adeir ré: "Ionaṁail fuireann luinge do bíonn i brad ar feadrán faiṁrge nuair bhaidid riad go bruil a long i mbaoġal báidte agus gabann eagla a gcaillte iad, cairtid amach, ciod gur deacair leo é, éadálacha ró-taiṁbeacha, ionnas go dtiocfad leo na h-éadálacha ar fearr 'ná rin, mar aon le n-a n-anmannaib féin do flánuġad agus do fábáil, ir mar rin do'n Eaglair, óir d'athuiġ rí agus do ceannruiġ rí riaġalacha áirithe de'n aitriġe árra, d'eagla an iomfláine do cailleaṁain, agus cum nach nglacfad mórán de na creidmeacaib mío-dóchar i dtaob na fmachta ró-éagṁaṁla ro."

D'á brig rin, níor cóir do duine ar bit fcannail do tabairt do'n Eaglair i dtaob milreachta agus cneartachta na h-aimrire reo againn, mar do rinne *Novatius*. Bad dlighe fearṁach ag an Eaglair i n-allód gan abrolóid ná maitheaṁnar do tabairt do feachtacaib droch-fomplaidacha gan aitriġe do déanaṁ roiṁe; giodad, do-cíonn rí go bruil ré oireaṁnach 'ran aimrir reo abrolóid do tabairt dóib ar dtúir, agus a cur d'fiadaib orra aitriġe do déanaṁ i n-a diaig rin. Níor ceaduiġ an Eaglair i n-allód a bragráirtide ná a mbeatha eaglaire do tabairt tar n-air do fagairtaib ná do luct beatad eaglaire do bí cionntach i gcoirtib canónda gan aitriġe do déanaṁ roiṁe; giodad, ceaduiġeann rí anoir dóib é, óir ir athuġad é reo atá ar cumar dí a déanaṁ, agus nár cóir do duine ar bit milleán do beit uirre d'á daob.

Acht tar éis sin, ní fuil sé ceart a dheidheamhain nach bfuil an aithisi dhíortamhail seo dom chuadhálach do fhíor agus b'oireamhnach a beith. Má tá an Easlais maithmheach ins na neithibh do ghníonn corp na h-aithisi, níl sí maithmheach ná dearmadach i n-aon nídh do ghníonn sprioradh na h-aithisi. Is é sin le rádh, má d'athruigh sí aon chuid de na sean-riaghalachaibh gnátacha, níor athruigh sí tríd sin bríoghmhireacht na h-aithisi. Óir créad é brígh na h-aithisi? Atá a beith trom, daor-dálach agus beith coimh-fhreagarthach, oireamhnach i gcomhnuidhe do ghné agus do thromdhacht an pheacaidh. Acht ní bíonn bríoghmhireacht na h-aithisi iomlán ná foir-líonta le déanamh oibreach umhlachta go puiblidhe, agus ní bíonn brígh agus rubhartaint na h-aithisi foir-líonta i dtaobh í beith ar n-a gnáthughadh i n-allódh do réir na gcanóin seanda. Óir créad é an t-iongantar do béadh ar an uile dhuine de'n aimsir seo, dá mbéadh cúig mbliadhna déag gearrtha amach cum aithisi phuiblidhe a dhéanamh do'n t-é béadh cionntach i n-adhaltranas agus fiche bliadhain d'fear dún-marbtha? Nuair do chaithfeadh sé ar fead ceithre bliadhna de'n aimsir sin fanamhain i bhrad amach ó'n easlais, ceithre bliadhna eile taobh le geata an teampaill, ceithre bliadhna eile gan beith ag éirteacht acht le seanmóir agus le cuid de'n aifreann, go h-aimsir na h-oifrála, agus na trí bliadhna déidheanacha i gcantaireacht agus iomláine an airmhinn d'éirteacht gan Sacramaint Chuirp Chríost do ghlacadh ar fead na h-aimsire go léir? Agus créad é an t-iongantas do chuirfeadh sé oirra dá n-órdóchtaoi 'san aimsir seo do'n t-é béadh cionntach i dtrialacas seanmalach, choitcheann, seacht mbliadhna cum aithisi phuiblidhe do dhéanamh, dá bliadhain díobh sin a chaitheamh i bhrad amach ó'n dteampall agus gan dul isteach ann leis na

creidmheacaib, dá bliadain eile gan beit ag éirteacht acht leis an teagarg críortaide, dá bliadain eile beit ag éirteacht leis an gcantaireacht agus le roinn de'n airfeann, agus an bliadain déideanach beit ag éirteacht le iomfláine an airfinn agus gan Sacramaint Cuirp Críost d'faġbáil an uair sin. Uċ! créad é an t-iongantas do béadh orra, dá n-órdóċtaoi 'san aimsir seo do'n t-é béadh cionntach i leadhar éitiġ do tabairt agus i briadharaibh bréagaiġ, aon bliadain déag cum aitriġe fuibliġe do déanamh, agus cúig bliadna ar son meirge nó ólacáin ġnáthaiġ.

Acht ní bíonn briġ agus rubrtaint na h-aitriġe iomlán leis na neitib seo, acht tuġamaoi fá deara gan a creidheamhain gur cóir do'n aitriġe beit milis, ceannsa, agus do réir toile agus roiṁbeachta an aitriġiġ féin. Ní cóir, ní cóir, adeirim, óir atá sí trom, daor-dálach ó nádúir agus bad cóir í beit freagarṫach i gcomhnuide do na peacaiḋiḃ. Is mian liom péarún na neite seo do tairbeanad díb, do réir Tertullianus. Giḋeadh, atá aitriġe na h-aimsire seo níos ceannsaiġe agus níos luġa go mór-mór 'ná tromaitriġe a laeċe riúd.

An céad fáṫ, ar an ádbar go bruil an aitriġe mar aimsireacht na dtaoiseach-ionaid ag fíréantacht Dé, bad cóir do'n aitriġeach gníomh éigin do déanamh i n-a aġaid féin bad coraṁail leis an nid sin do déanfad fearg Dé i n-a aġaid,—*pro Dei indignatione fungitur.* Atá sé riaċtanach go mbéadh comh-cuspomacht éigin ioir iomcar taoiseiġ-ionaid neac eile agus iomcar an t-é tugann an t-ionad dó; agus ioir an t-é do-beir do neac roinn d'á uġdaráṁ agus an t-é do ġlacann a comhacta uaid. Adeir Íosa Críost le n-a apalaib: "Do beirim comhacta díb, cibé duine d'á maitfid sib

a peacaibe, atáid siad maithe aige, agus cibé peacaibe congbadaoi, atáid siad congbuighe. Ir fíb-re mo comharbaí nó mo biocáirí; ir cuige sin do coig mé fíb. Déarfaid fíb leo, ní h-é admáin go bruil a bpeacaibe maithe aca, acht maithfid fíb dóib iad go feidmeach éifeachtamail, ar cor cibé peacadh maithfid fíb-re dóib ar an dtalamh, béid sé maithe aca, mar an gcéadna inr na flaithearaib, agus cibé peacadh congbadaoi ar an dtalamh, béid se congbuighe, mar an gcéadna, inr na flaithearaib."

Agus do réir Tertullianus 'sí an aithighe ar comharba agus ar taoiseach-ionaid d'fíréantacht Dé, nó, cum sin fearr do cuigfeadh fíb é, ir iad na fagaint ar comharbaí agus ar taoiseacha cata d'ár Slánuighteoir Íosa Críost, agus, d'á bhríg sin, ir dóib ar iomchuibaid féachaint go géar, breathnuighthe i n-a cúis, agus nío éigin do badh choraimil le feirg Dé do cur mar bheithfearthar aithighe ar an bpeacthach. Ó, créad é an nío do déanfadh Dia i n-aghaid na bpeacthach? Do sgriosfadh agus do damnódadh sé iad. Acht ní mar sin do bíos sé dúinn-ne; óir adtaimid é tréir an ughdaráis agus na comhachta d'fág Íosa Críost aginn cum ár slánuighte, agus coimh maith agus atá sé d'fiachaib orainn na peacaibe do léir-chaithughadh; mar sin, badh cheart dúinn breithfearthar aithighe do chéadh do'n aithighidh coimh comhthom agus do b'féidir linn é.

An dara fáth do bein Tertullianus, ar an ádhbar go mbadh oireamhnach, ceart Dia d'onórughadh agus an éagcóir do-ghníthear i n-a aghaid do léir-díol. Acht muna mbéadh an aithighe thromda, daor-dálach, ní onóirfidh agus ní mó bainfidh díoghaltas ar son Dé. Ir nío nó-iongantach é mar do cumhuigh sé cuige féin an díoghaltas do-ghníthear i n-aghaid na ndaoine, agus mar

d'fág fé an díoġaltar do-ġnítear i n-a aġaid féin fá comhair fasramainte na h-aitriġe. Atá an aitriġe feo i n-a iodhaigt acht créad é an iodhaigt? Atá iodhaigt de fgiopaid comh-bhúiġte, buaidheartha, de ċhoide úir-íreal, doilġeaġaċ; agus ní féidir le duine na coimġill fo do beit aiġe gan é féin do fmaċtuġaḋ maille le cruaḋáil agus le foir-éiġean. An féidir do comh-bhúġaḋ fgiopaide beit d'éan buidin le fólár agus le fúgraḋ? An féidir do buaidhreaḋ fgiopaide beit comh-ionann le feargaireaċt agus le taitneamhaċt? Nó an bfuilid doilġeas agus umhlaċt choide im-péidtiġte, oipeamhnaċ do uaill, do díomas agus do fuaraċas? Óir níl 'gan aitriġe acht díoġaltas do baineann duine de féin, agus, d'á bríġ fin, baḋ ċeart í beit borb, óir má bíonn rí lag, cneartaċ, ráth, fólárach, gan peannaid ar bit d'fulang, cionnas ar féidir díoġaltas do ġairm dí. Bíonn an díoġaltas do baineann de duine eile éigceart, éagcóraċ agus daor-dálaċ, borb, mío-ċuibreaċ, agus má bíonn díoġaltas na h-aitriġe le n-a ndíoġaltas Dia gan éigceart nó éagcóir, baḋ ċóir, d'á réir fin, í beit cruaḋálaċ, comhthom.

Tar éis an ċruthuġaḋ fin ní fuil uathbás orm mar thus Naomh Cyprianus roġa de dá nid do feacaḋaib móra mar ċúiteamh do Dia ar fon a bfeacaide .i. bás d'fulang ar fon a gcreidimh agus beit i n-a mairtíreaċaib, nó rud féin do tabairt fuar go h-iomlán d'aitriġe. Má ċuir tú fearg ar Dia, má iompuiġ agus má theid tú uaid, ní mór duit an onóir do bain tú de d'aireas air arís, agus díoġaltas do baint díot féin go díoġraireaċ ar a fon. Ar an ádhbar fin, tóg do roġa de dá nid, mar atá, faideaċt laethe do beathaḋ do ġiorruġaḋ le bás onórach ar fon do ċreidimh, nó do

laeże oo mailliuġaò le tréaòanar fava. "Téiò irteaċ i mainirtir fá riaġaluġaò abbaò éilliòe, ċráiòċiġ," aoeir an Fápa Stiofán le triaċ comaċtaċ áiriże oo bí cionntaċ i bfeill-ġníom éigin, "nó má bíonn beaża aonfacánaċ, nó-ċocaṁlaċ agat, oéan troigaò agur tréaòanar, oéan urnaiġże agur oéarca agur oeaġ-oibreaċa. Ná bí ċoiòċe i mearc cuideaċta grinn agur rúgraiò, óir ní fuil an níò rin oifeaṁnaċ oo ġeacżaċ ċom mór leat; ní mór rárarṁ oo ċaḃairt oo Ḋia inr an mío-ómór oo tuġaò òó. Ní mór go noíoġalaiò o'aiċriġe é agur ċor go noéanfá go taiṁ-beaċ í, ní mór í beiṫ trom, fava."

'Sé an níò ro oo ċuġ oo Naoṁ Isidore de Seville a rád gur cóir rárarṁ fírinneaċ oo ċaḃairt oo Ḋia, ionnar go mbéaò an aiċriġe fírinneaċ mar an gcéaona. Ní fuláir aiċriġe oo ġéanarṁ coiṁ-fheaġarṫaċ oo ġné agur oo ṫromòaċt an ġeacaiò, na oroiċ-ġníomarṫa oo ġaoraò agur oo ġianaò, agur oeora oo fileaò ċom lionṁar agur ċom flúirseaċ agur oo bí rólár oiannn roiṁe reo ag ġéanarṁ geacaiò. Ó! ir breaġ an rárarṁ agur an cúiteaṁ ar ġeirg fíoċṁair an Tiġearna má bíonn an t-aiċriġeaċ rárta le rád go bfuil caċuġaò 7 noilġear croiòe air i ntaob feairg Dé oo broitiġaò i n-a ażaiò, agur a ġeallarṁain naċ otuillfiò ré í fearta. Ó! créaò é feaḃar an oíoġaltair oo ḃaineann an t-aiċriġeaċ oe féin má ġúirġeann ré i n-a anam beaġán o'oibreaċaiḃ noilġir croiòe oo léiġeann ré ar leaḃar urnaiġże nó oo ċualaiò ré i reanmóir. A ċríorcaiòże, atá anoir ag éirteaċt liom, an mbéaò rib rárta le rárarṁ ċom lag, com oearóil, dá 'nóéantaoi éagcóir ainiarṁarṫaċ nó marlaò fuilteaċ oraib? Ó! ir oiròearc an cúiteaṁ oíolaiòeaċta ḋúinn ar ron ár bpeacaiòe aiċriġe oo ġéanarṁ i n-éaoaiġiḃ áilne

purpuir do blaiṫeann de'n truaġaċar agus de'n díomar. Ó! ir briġ do ḋéanann an bean uaral ro do ṫeaċuiġ tré mórḋáil agus tré díomar a h-aiṫriġe comh-ċuromaċ d'á reaċaiḋiḃ nuair ṫiġeann rí cum reirḃire Dé líonta de ṡíoḋaiḃ agus d'éaḋaiġiḃ ġnóil, le n-a ġruaiġ go cuaċaċ, baċallaċ agus 'na trilṫeánaiḃ cíorṫa, lán de ṁlúr deaġ-ḃolaiḋ, le n-a ṡiaclaiḃ do ġlanaḋ agus do ġealaḋ go ró-ċúramaċ, le líġ agus le peinteáil ar a h-aġaiḋ, mar aon le mórán d'órnáiḋíḃ deaġ-ṁaiṫeaċa eile mar an gcéadna. Ó! ir briġ an cúiteaṁ díolaiḋeaċta do ḋéanann an t-aiṫriġeaċ ro le Dia, atá cionntaċ i n-ainṁeaṫarḋaċt, i gcraor agus i ngluṫaireaċt, agus ir briġ baineann díoġaltar de ṫéin an uair do ċuaṫruiġeann ré na ṫeoltа ar ṁilṫe, na h-éirg agus na h-éanlaiṫ ar blaṫa agus ar daṫluaiġe, an ṡíon ar ṫeapp agus ar deaġ-blaṫa ar ṫéiḋiḃ d'faġḃáil. Ir mar ṫeo do-ġní Tertullianus áḋḃaċt de na h-aiṫriġíḃ milṫe ṫeo, nó leir na cainntiḃ ġéapa, gonta do ṁarluiġeann ré aiṫriġe ṫallṫa na ndaoine.

'Sé an tpeap ṡáṫ do ḃeir an t-aṫair céadna, gur cóir do'n aiṫriġe ḃeiṫ mór, trom agus coiṁ-ṫreagarṫaċ do ṁaiḷíṡ an ṫeaċaiḋ do ṡíor, ar an áḋḃar náir ċóir Dia do ċur ar ḋíṫ na ciṫe go h-iomḟlán do bí aiġe ċum pionóir do ṫaḃairt do'n ṫeaċṫaċ i dtaoḃ na ṫéine ṡíorraiḋe; agus d'á réir sin, baḋ ċeapt dó leoir-ġníoṁ nó ráraṁ éigin do ḋéanaṁ leir, ċum na ṫéine teamporálta atá gan cúiteaṁ ṡór d'íoc. Óir ir é sin an éiṫeaċt atá ag na briaṫraiḃ diaṁaia docaṁla ro: *temporali afflictione supplicia aeterna non dicam frustratur, sed expungit.*

Dá ndéanṫaḋ Dia linn do réir coṫruiġṫe a ṡínéantaċta, do léir-scriorraḋ ré an peaċtaċ go

fíorraide; acht dá ndéanfadh fé linn do féir fíor claonta a thócaire, do tabharfadh fé maitheamhnas dúinn. Acht amhail a'r gurab aon nídh amháin an fíréantacht agus an trócaire feo ann-fan, mar fin, ní mian leir pionóir fíorraide do tabairt do'n peacthach ná fór, maitheamhnas iomlán foir-lionta do tabairt dó. Má'r amlaidh fin é, créad do-gní fé? Adhruigeann fé an pionóir ó beit fíorraide cum beit teamporálta agus ir cum an pionóir teamporálta fo do fcrios ceadtar an bheitheamhnas aithrige. Acht níl fé ceart ar aon nhod do'n aithrigeach gan an pionóir foin do cúiteamh go díchealla, meanmnach, agus buidheachas do tabairt do Dia i dtaob a fearg fíochmar do fcaipeadh thé torad fólárach a facramainte.

Atá an aithrige i n-a meodan idir fáir Mic Dé ar taob agus na pianta fíorraide ar an taob eile, agus 'fé an abrolóid tugtar do'n peacthach i gcathaoir bheithheamhnair na h-aithrige ar éifeacht bunadharach ar luaidheachtaib do-chuimrigthe áp Slánuigtheora Iofa Chríoft, do laghuig agus do threabluig an-chomhacta agus uachtaránacht irrinn. Agus bad dheart do'n tráthamh, atá d'fiachaib ar an bpeacthach a tabairt, cúiteughadh ar nhod éigin ar fon athruighte na péine úd irrinn, agus cibé nídh béadh earbadhach iar an mbár agus an fáir feo do dhéanamh fuar.

Créad é éifeacht na mbriathar foin? An bfuil nídh ar bith earbadhach iar mbár agus fáir áp Slánuigtheora? An é nár bain fé ar láimhib an diabail duilleog nó billéad áp bpeacaidhe? An é nár fcrios fé agus nár mhúch fé iad i n-a cuid fola? An é nach bfuil a luaidheachta agus a cuilleamha go do-chuimrigthe? An é nach bfuil comhachta na croire cumarach ar peacaidhe an domhain go coimh-choitcheann do léir-fcrios? Ní

ṙéiṁ linn aṁaċ ar biṫ do ḋéanaṁ de'n ṗonc ro d'ár gcreideaṁ; agus d'á ṙéir rin, créad é an níḋ béad earbaḋaċ ḋúinn iar mbár agus páir Íosa Criosd? Agus créad é ṙáṫ do'n abṫal a ráḋ go ndeabṙna reisean ruar tré n-a bár gaċ níḋ ata earbaḋaċ nó i n-uiṙearbaiḋ oṁainn? Ní móṁ go bṙeagṙóċaiḋ Origener agus Theodoreṫus an ċeisṫ seo.

Táid ḋá níḋ i bráir Íosa Criosd, mar atá, a luaiḋeaċta nó a ṫuilleaṁna agus ionċuiṙiṫeaċt na luaiḋeaċt gcéadna. Ataid a luaiḋeaċta, gan aon aṁaċ, do-ċuimniġṫe, ċor gur leor iad ċum maiṫeaṁnas i n-a bṙeasaiḋiḃ d'faġḃáil do ḋaoiniḃ an traoġail, agus do ṁilliúin raoġal eile ar céadna. Giḋeaḋ, is é ionċuiṙiṫeaċt agus toraḋ na luaiḋeaċt rin do baineann linn uile fá leiṫ nó go rannaṁail, agus d'á briġ rin, baḋ ċeart ḋúinn uile a toraḋ d'faġḃáil. Ní móṁ ḋúinn briġ agus comaċta na briaṫar d'fulaing ré ar ár son-ne d'faġḃáil, ċor, aṁail do flánuiġ a ċroṫ-roiṁ an raoġal go léiṫ, go flánóċaḋ ár gcroṫ-na nó ár n-aiṫriġe agus ár dtréaḋanas aontuiġṫe le n-a ċroiṫ-rin, rinn-ne mar an gcéadna. Agus leis an moḋ rin ḋéanṫamuid-ne ruar i n-ár gcolnaiḃ féin cibé níḋ ata earbaḋaċ ḋúinn iar a bár móṁ-luaiġ rin, agus cuiṁrimid compóṁ ar Íosa Criosd mar do rinneamar a bár taiṁḃeaċ ḋúinn.

Mar rin an é naċ dtugann tú fá deara go n-abṙann Naoṁ Pól, do bí deiṁniġṫe de'n ṙíṁinne, gur fmaċtuiġ ré a ċorp agus gur ṫug ruar é aṁail daoṁóglaċ ċum fcláḃaċta d'eagla é féin do ḋaoṁaḋ d'éis móṁáin do ċeaglaiġ? Níor leor leis mar fulaing Íosa Criosd ar a son, agus níor leor leis mar do ṙil a ċuid fola ar an gcroiṫ ar a son; do ċuiṁ ré fearg ar Dia agus is é rin an níḋ baḋ ċúis dó aiṫriġe ċruaḋálaċ,

ṫrom do ḋéanaṁ, ionnas go nḋéanfaḋ fuas cibé níḋ do ḃí earbaḋaċ ain tar éis a ḃáis sin.

Is iad na trí h-aiṫrigeaċa, Peadar, Muire Magdalén, agus Pól na trí h-aiṫrigeaċa as mó agus as oirḋeirce as a dtáċtann an Tiomna Nuaḋ, agus do ġnáṫuigeadar sin uile tréaḋanas agus fmaċtuġaḋ na colna as fearr a mbeaṫaḋ. Do ċuir Peadar fearg ar an Slánuigṫeoir an uair do ṡéan ré trí h-uaire é, ag ráḋ: "Nil aiṫne ar biṫ agam air"; aċt ní raiḃ milleán aige air nuair do ġul ré go géar i dtaoḃ a loċt; agus, ré mar do ḃíodar a ḋeoraiċe géar, is amlaiḋ sin do ḃíodar flúirseaċ, líonmar, agus 'san uair ċéadna fíorraiḋe, buan, ionnas go noeir an Naoṁ Clement i Leabar na Socruġaḋ do fgríoḃ ré iar mbás Peadair: "An é nár ṁaiṫ an Slánuigṫeoir dó a ainm do ṡéanaḋ? Ní h-eaḋ, óir ní h-é aṁáin gur ṁaiṫ ré dó é, aċt fós, do sinne ré i n-a riaġalaċtóir agus i n-a ċeann é ar an gcoiṁ-ṫionól abrtalda; d'éis sin, ar an áḋbar gur feacuiġ ré, baḋ ṁian leis a aiṫriġe beiṫ coiṁ-ṡreagarṫaċ d'á feacaḋ, agus, d'á brís sin, do ḃíoḋ d'á ċaoineaḋ do fíor."

Is í Muire Magdalén an dara duine. Ní féidir a ḋeiṁniuġaḋ le fírinne an raiḃ sí cionntaċ go feaḋmaċ i bfeacaḋ na neaṁ-ġlaine; aċt is mó an ċoraṁlaċt fíre atá le creideaṁain naċ raiḃ le cur i n-a leiṫ aċt ruaraċar, áro-intinn, gléartaċt agus iomad geana do'n traoġal agus d'á aoiḃneas, loċta atá ġnáṫaċ agus nó-ċoiṫċeann i measc ban uasal agus íseal na h-aimsire seo, agus loċta gur beag an cúiteaṁ do ḋéanaid le Dia d'á dtaoḃ. Aċt ar na loċtaiḃ sin do sinne fisre aiṫriġe tríoċad agus cúig bliaḋna. Aouḃaist Criost léiṫe imṫeaċt i fíoṫċáin, agus do ḋeiṁniġ ré dí go raḃadar a peacaiḋe maiṫte

aici. Do ġaor ré í i n-aġaid bneitheamnar obann dárachtach agus cinn-mire nó diorruigtheachta na bFairisíneach 7 na n-Iúdach. D'onórruiġ ré í le n-a láthaireacht tar éis a eiréiriġe, agus tar éis sin uile, do dhaor sí í féin cum mórán tréadhanair agus mórán oibreach smachtamhail do ġnáthuġadh go críochnamhach, oícheallach, ar n-a h-éadhuġadh féin le saoi-éadach, ag luiġe i leabaid cruaid agus ag ithe piseariach, pónaire agus lus fiadhain. Acht créad é fáth an tréadhanair seo? Atá, iomorro, ionnas go mbéadh a h-aitriġe coimh-fhreagarthach d'á peacaidhibh.

Is é an Naomh Pól an tsear duine. Do ġéin-lean sé Eaglais Dé acht is tré neamh-aithne agus uiresarbaidh eolais do sinne é, mar mhóruiġeann sé féin, agus tré ġnáth labhamhail do bí falsa, bréagach. Do chualaidh sé agus d'fhoġluim sé ó Béal Íosa Críost féin go raibh sé i n-a foitheach toġtha cum a ainm do chaoch-scaoileadh ar fuaid na talmhan go h-uile, agus tar éis sin ní thugann sé fearġaireacht ar bith d'á cholainn. Ní h-é amháin go raibh a sriosaid ag oibriuġadh cum an tSoisgéal do chaoch-scaoileadh agus do dhaingniuġadh; ní h-é amháin go raibh a chroidhe d'á thréidhead le hoilġean agus le hobhrón i dtaobh a peacaidhe féin agus i dtaobh peacaidhe na slainne do rug sé go sriosadálta i n-Íosa Críost; acht fós, níor thug sé fogadh cómhraic ar bith d'á cholainn, —*Nullam requiem habuit caro nostra* (2 Cor. vii. 5). Fulaingeann sé ar gach aon nós, ar an taobh amuigh leis na ġéin-leanamhnaibh cuiridhean i n-a aġaid ar son a chreidimh, agus ar an dtaobh istigh leis an ngnáth-smachtuġadh do-bheir sé d'á cholainn agus leis an mór-thréadhanar do ġnáthuigeann sé,—*Sed omnem tribulationem passi sumus* (2 Cor. vii. 5). Acht créad é an fáth? Atá, mar bhadh mian leis cúiteamh ar son a peacaidhe agus a

aitrige do beit coimh-freagartach dóib. An bruil na h-aitrigidh mora oirdearca fo meallta, a dearbráitreacha, i dtaob a mear go bruil an comh-cuspomadt fo ioir an bpeacadh agus an aitrige riachtanach, agus i dtaob a n-aitrige beit buan, cruadhálach? Nó an fib-fe féin atá meallta? Créad é an freagra ar féidir libh a tabairt dom? Act muna bruil de dáracht oraibh a ráth gurab iad fin do bí meallta, créad é an mear bath dóir dhibh a beit ar bun n-aitrige féin, go dtugann bun fadaile agus bun feargaireacht fá ndeara oraibh i beit com lag-bhiogach, com díombuan fin?

Atá dá nith le machtnamh do déanamh orra 'fan aitrige; mar atá, a riachtanas agus a cruadhail nó a tromdacht, agus admhuigeann an Eaglais go h-iomlán an dá nith seo. Atá an aitrige nó-riachtanach, gan aon athras; ni fuláir i déanamh; agus atá fí tuilte de chruadhail agus de thromdacht. Ni mór do'n aitrige beit corathail ar mod éireachtamhail le taoiseach-ionaid fíréantacta Dé agus ni mór do'n aitrigeach, ag ar adhuig Dia a rian fíorraide cum beit aimseartha nó teamporálta, é do leor-fágam. Agus is é seo urlabra na Scríbne Diadha, Comhairleach an Teampaill, agus na n-Aitreach Naomhta.

Tar éis fin, admhuid cuid de na h-Aitreachaib Naomhta go bruil an aitrige seo i n-a long-port duadhmar nó saothrach, agus mórán eile díob gurab bann deor agus fola í. Act do réir mar do-gnítí-se í, ni mór an saothar ná an duadh díor innte. Ni fileann fib fuil ná deora d'á taoib, act do fuaireadar-se amach secréid nó rúin-diamair nach raib a fíor aca fin, agus gan aon smachtugadh ná foir-éigean do tabairt dóib féin, éirgeann fib suas i nbun

n-aitriġeaċaiḃ o'aon toiġ, o'aon iarraċt, nó o'aon ḃéim; aċt créaḋ é an féarún aitriġeaċa do ġairm ḋíḃ? Ní cóir droċ-úráid do ṫaḃairt do'n focal onóraċ go na h-aitriġe, nuair baḋ cóir ḃur n-ainm féin do ṫaḃairt díḃ, ir é sin, mealltóirighe agus cluicheoirighe mar aḋeir Naoṁ Iorḋáinn gan aon fhleaḋaċas,—*Non paenitentes sed illusores.*

Tugann Naoṁ Ambróis rá ḋeara móráin fóid aitriġeaċ o'iomċáineas an Scríḃinn Diaḋa agus na h-Aitheaċa go ró-ṁinic. Atá cuid díoḃ, aḋeir sé, do ċheirḋeann go nḋéanaid siad aitriġe nuair ḟanaid ó ġnáṫuġaḋ na sacramaint. Agus ir aitriġiġ mealltа iad. I n-ionaḋ a breasaiḋe do smaċtuġaḋ, teiṫid ó na leiġeasaiḃ siaċtanaċa ḋóiḃ ċum gnára o'faġḃáil nó do ṁéaduġaḋ. Atáid droing eile díoḃ le n-ar mian aitriġe do ḋéanaṁ le n-a n-éaduiġiḃ agus le n-a n-órnáidiḃ saiḋḃre agus le n-a ngnáṫ-ḟuarasaḃ. Agus ir aitriġiġ ró-mealltа iad, óir i n-ionaḋ a n-aitriġe do ḋéanaṁ oireaṁnaċ o'á gcionnsaiḃ, congḃaid siad áḋḃar agus ócáidí na breasaiḋe céadna. Atá, fós, droing eile díoḃ le naċ saiṫneaṁnaċ aċt breiṫeaṁnas aitriġe laġ, ceannsa, neaṁ-ḋocaṁail, agus le naċ mait é ḃeiṫ fhreagarṫaċ, oireaṁnaċ do nuiṁir agus do ċáiliḋeaċt a breasaiḋe. Agus cíoċnuiġeann an naoṁ-aṫair go a iompáiḋte leis an gcoṁráḋ so; gurab mó de chíorsaiḋiḃ do connaic sé do ċogain neiṁ-ċionntaċt a mbaistiḋ 'ná o'aitriġeaċaiḃ do sinne aitriġe folláin, maiṫeannaċ iad gnára na sacramainte do ċaillеaṁain,—*facilius inveni qui innocentiam servarint quam qui egerint paenitentiam.*

Cíoċnuiġmís, a uairle, ár gcoṁráḋ, agus bainsimid ar trí neiṫe ċum tairḃe ár n-anma. An céad níḋ, ní mór ḋúinn ár n-aigne o'aṫruġaḋ, agus má

dhreidheadhar go roidhe reo go bhuil bur n-aithrighe iomlán roir-líonta i dtaobh corróin Muire do rádh, i dtaobh éirtheacht le h-airfheann, i dtaobh beagán urnaighthe adhomaire do rádh, agus fós-dhéanca do thabairt uaibh, ná bidhidh mealltha níor mó, agus ná leanaidh bur reachtán níor ria; óir atá ré ceart go mbéadh an aithrighe dom fheagarthach agus ir féidir é i gcomhnuidhe do thromdhacht an pheacaidh, agus, d'á bhrígh rin, ir le h-oibreacaibh gmachtamhla eile do coimh-líonfar í.

An dara nídh cuardaighidh rib féin agus féachaidh an mór de peacaidhibh do rinneadhar, féachaidh ar dhaon bur rúl, ar mhodhughadh bur lámh, ar dhorruighthibh bur gcroidhe, bur miangar agus bur gmuainte, agus fáirríor! ir mór an cirte peacaidhe do-gheobaidh rib ann; agus má dhroduigheann an Eaglair bheitheamhnar aithrighe géar, fada ar ron aon peacaidh amháin, chéadh é méid thromdhachta na h-aithrighe badh dhóigh a dhroduighadh ar ron mórán díobh? Agus chéadh é méid na h-aithrighe badh dhóigh a dhroduighadh má'r dhóigh lib gur feachadhar fearg Dé i dtaobh a rádh go bhuil doilgheas chroidhe orraibh mar chuireadhar fearg air, agus i dtaobh beag-dhian éigin d'fulang do cuireadh mar bheitheamhnar aithrighe orraibh leis an gcagart?

Ó! a fhíol naithreach nimhe (óir ir é reo ainm do-beir Naomh Eoin ar na lúdaighthibh), a fhliocht na naithreach nimhe, cia do mhúin dhíbh fearg Dé do theachain le flighthibh dhomh bocga, dhomh cneartha ro? Ná bidhidh mealltha níor ria, déanaidh torradh fiúntach de'n aithrighe, óir ir leis an aithrighe go h-aonracánta do dhaingneochaidh rib fíréantacht Dé dhíbh féin.

Tá an dara eile de'n treanmóir reo ar iarraidh 'sa Láimh-sgríbhinn.

Ar *Claude Jolie*
Seagan na Connaire, 1769.

Seanmóir a Sé.

Sráid na comharsan.[1]

(Do'n Dara Domhnaċ de'n Carghaor.)

Scitis enim quae praecepta dederim vobis per Dominum Iesum.

Óir ir fiorać dóib na h-aiṫeanta do ṫugar dóib tríd an Tighearna Iosa Criost.

—I Ther. iv. 2.

Do-ṫeir an t-abstal Naomh fós le tuigsin do na Thessalonicenses agus 'na n-ainm-sin do'n domhan uile, ag saoi-leanmhain an tSoisgéil réamh-ráidte gur de na príomh-aiṫeantaiḃ ṫug sé dóib ar Fuláim a Tighearna, Iosa Criost, an sráid comh-cáirdeaċ do ċeangail orra a ḃeiṫ aca dá ċéile; óir tá sé d'ualaċ orainn gan eiseir-ḋealḃaḋ a ḋéanamh idir ċarad agus náṁad, acṫ gaċ n-aon do sráḋugaḋ go fírinneaċ, bíoḋ sular ḃ é an náṁad ar fíoċmaire é; agus fós, gaċ marla agus éigceart i n-a raiḃ sé cionntaċ i n-ár n-aghaidh do ṁaiṫeamh dó ó ċroiḋe. Is ar an árd-aiṫne cruaiḋ seo ar mian liom tráċt i dteaghaisg an lae inniu le h-ughdaraṫ ár dTighearna Iosa Criost; cruaiḋ-aiṫne adeirim, óir tá iliomad amaḋán ar an saoghal comh-ċeannsa leis an noiomg ar ar sráċt Naomh Jerome, ag miniughaḋ nó ag cur gluaire ar Soisgéal Naomh Maṫa, adeir go gcuireas Dia aiṫne doi-ḋéanta orainn an tan d'órduigeas dúinn, ní h-é amháin gan díoghaltas do ḋéanamh ar ár náimhiḃ, acṫ maiṫ do ḋéanamh dóib

[1] Murphy MSS., vol. 42, pp. 168-185.

agus a ngrádúgad go fírinneach. Giúdaí, cum na dia-marluigteoirí cruailligte seo do claoclód díb déanfad díceall ar a tairbeánaí díb go h-atcomair nach é admáin nach bfuil grád do tabairt d'ár náimdib 7 mairt do déanamh dóib i n-aghaidh gach uile do finneadar orainn doi-déanta ionnta féin, iar n-a dtrácdad inr an céad roinn dem' comhrád, acht fós, go bfuilid fiad ceart, céillide, fiacdanach, iar n-a dtrácdad 'ran dara roinn.

An Céad Roinn.

Cum a cruducgad díb, a déarbráithreacha, roi-déantacht na neithe d'órduigear Dia dúinn .i. grád do tabairt d'ár náimdib 7 maitheamh dóib, ní féidir liom fiadnaise níor fearr do tabairt díb ar an nídh seo 'ná aithne bith-cinnte Dé féin; de bríg go bfuil sé uilecheart, ní féidir leis dligthe mí-cheart do cumad ná do cur i bfeidm orainn. Agus an uair nach bfuil aithne 'ran Scríbinn Diadha ar foilséire agus ar fo-tuigse 'ná an aithne ar a dtrácdaim, is follus go bfuil sé d'ualach ar gach n-aon a coimh-lionad. Tá an aithne seo chum fo-tuigse frin, adeirim, nár aontuig Dia miniugad ar bith do déanamh uirre, díod nár órduig sé aithne do choimeád chum minic léithe, mar is follus inr an 23 caibidil i n-Exodus, mar a n-abair sé, "Má theangmálair le bó do comharsan, cuir ar faghdil í, má theangmálair le h-aral an té tug marla duit, ar lár nó creagcaidh fá'n ualach, déan fuirech agus tóg é"; agus inr an 25 caibidil de Leabar na Sean-focal, "Má bíonn ocrar ar do náimh, tabair biad dó, má bíor tart air, tabair deoch dó." Ní chíochnuigear an Eagna Síorraidhe le gach deag-airm do tug uaid inr an

trean-neacht air an bronc ro, acht aoeir fóir, iora Criort linn ingr an nuaidh-neacht: "Cloirtí," ar sé, "gur cóir do duine a cara do sgrádhugadh 7 fuat do beit aige dá náimhe. Giodh, innsim dóibh nach fuláir dóibh bur náimhe do sgrádhugadh, mait do déanamh do'n mhuinntir a bruil fuat aca orraibh agus guide ar lucht géir-leanamhna 7 buaidhearta do cur orraibh; óir muna dtugann sibh sgrádh acht do'n mhuinntir do-beir sgrádh dóibh crédh an dualgar do cuilleann sibh? Nach ndéinid na publiocánaigh féin amlaidh sin? Muna mbeannuigeann sibh acht do bur scáirdibh 7 do bur ndaoinibh muinntearda, crédh an nídh eile do-gnídh sibh? Nach ndéinid na dít-cheimhnighe mar an gcéadna"? (Mata v. 43-47). Ní leor leis sinn do déanamh maitheasa dár n-eascáirdibh, acht fós, is toil leis go ndíbirgeochamaoid gach fuat 7 miorgail ar'ár gcroidhe, cum a lionadh le fíor-cheartugeacht sgrádha. Ag seo mar dus Slánuigthéoir an domhain an sgrádh neamh-choitcheann so an náimhead mar chomharba cinnte do na deisgibail, cum eidir-dealbadh a déanamh idir iad féin 7 gach droing eile de'n cineadh daonna; agus 'na diaidh sin, cum iad d'árdughadh i gcaithéim chomh mór sin go mbéidis i gcuibhe éigin coramhlach le Dia féin agus 'na gclainn toghta ag an Athair Síorraidhe. Agus cum go gcuirfidís na rudhaircí luachmhara seo i ngníomh do choimh-cheangail orra le bagairt .i. go maithfeadh féin do gach n-aon do mhaithfeadh go fírinneach; ag bagairt go ndaorfadh gan truaigh-mhéil gach n-aon nach mbéadh trócaireach ar a chomharsain. Ag seo an nídh do cimid cruthaighte i n-iliomad áiteann de'n neacht nuadh go tonnradhach 'san bhaidh i n-a bruil i mbeathán focal suim gach nídh bhadh chóir dhúinn d'iarraidh. Ní guidheamaoid maitheamh dúinn acht mar mhaitheamaoid do chách. Is uime sin d'fiarruigh

príonnra na n-abrtal de'n Tiġearna cá méid uair do maitfeadh do'n domairgain, nó an maitfeadh feacht n-uaire dó. D'fiafaigh Criost é ag rád nach feacht n-uaire d'órdaiġ do maiteamh act feacht n-uaire fá feacht, 'ré rin le rád, do fíor, agus do tug an fompla ro uaid. "Do bí," ar ré, "rí áirithe ag a raib mórán gabáltuidhe, nó feadmannaiġ le n-ar mian leis cunntas a déanamh. Ar dtúis, tugadh dá láthair aon díob, do dliġeadh míle talaint dó .i. fuim mór óir, agus d'innfeadar a lucht friothálte do'n rí nach raib níd ar bith ag an bfear ro le tabairt dó: uime rin d'órdaiġ an rí é féin, a bean, agus a clann do díol mar fárad i n-a fiacha. An tan do cualaid an duine dona breith an ríoġ teilgear é féin i n-a fiadnaise ag iarraid air go díoġraiseach beagán aimsire do tabairt dó 7 go ndíolfadh go h-iomlán é. Nuair do connaic an rí an t-éagcruth i n-a raib do corruiġ a chroidhe le truaiġ-méil dó ionnas nach é amháin go dtug aimsir dó mar d'iarr air, act gur maith na fiacha go h-iomlán dó. Leis rin gluaiseas go luathgáireach, agus iar n-imteacht dó do carad air fíor-bocdán, ar a raib beagán fiacha aige. Ritheas cuige agus adubairt leis a ndíol gan fuireach. Éiġeas an duine bocht agus iarr air trócaire a déanamh air, ag mídiuġad go ndíolfadh i mbeagán aimsire iad, act níorb' áil leis an bfreitheamh mío-thruaiġ-méileach rin, act beireas air agus cuidhiġeas i ngéidheann lán-daingean é. Iar gclos na mío-thrócaire seo do'n rí ġráfamail réamhráidhte do cuir teachta dá ġairm dá láthair, agus d'éis earmailt pó-mór do tabairt dó tré n-a mío-thrócaire agus a mío-thruaiġ-méil dá déarbráthair bocht, d'órduiġ a ceangal go docht, docraidheach, agus a teilgean gan moill i nduibeagán fíor-cumang. Agus mar rin

do déanfar m'Athair Siorraide lib-re," do rád Criort, ag cur críce ar a comrádh. Leir rin, a dearbráithreacha, muna maithfid rib ó chroide gach olc dá ndéanfar oraib, bidid deimhneach nach maithfid an t-Athair thócaireach aoin-níd díb.

Cum cruthugad eile ro-thuigre a thabairt díb ar foi-déantacht na neithe d'órduigear Dia dúinn, breacfaid mé díb beagán de na romplaib do-beir ár Naomh-Máthair an Eaglais dúinn atá fíor-gaolmhar le ruim mo comrádh. Agus ar dtúis, an rompla ar éireachtaighe agus ar corruighighe díod .i. Iosa Criort, ár dTighearna agus ár Slánuighthoir; féachamaoid créad an cunntar do-beir an ceathrar Naomh-Soisgéalaidhe air; do-cífimid nach raib acht teagarg biothbuan i n-a beathaid ar talamh ar maitheamh dá náimhdib, agus grád do thabairt dóib. Cá méid marla d'fulaing ré ó'n gcineadh daonna ar fead a beathad? Cá liacht diamharlad tugad do'n ainm beannuighthe ion-adhartha? Cá méid strain diabhlaidhe tionnsgnuighead chum a clú do laghughad? Fá deoid, cá méid ionnsuidhe earcáinteamhail thugadar na fairisínigh agus sciobaighthoirí an dlighe ar a threagairt d'aon iarrtacht? Anois, a dearbráithreacha, cionnas do sinne an Rígh uile-chomachtach so díoghaltar ar an muinntir thug marla dó? Ag seo mar do sinne é, ag déanamh maitheasa do-chuimrighthe do'n domhan, ag leighear na n-éagcruaid, ag aith-bheochain na marb, agus ag lionadh na n-lúdaighead díombuidheach le miorbuiltíb do-áirmhighthe a thócaire agus a comachta.

Gidheadh, dá méad agus dá éagramhlacht an foighne agus an charthannacht so, ní chuirid ionghantar ar bith orm an tráth smuainigim ar gach mí-ghníomh do sinneadh ar fead réime a páirte. An tan do-chím an Tighearna uile-

comhaċtaċ, Árd-Mháighistir neimhe agus talmhan, an bhit fíorghairde, do ghabhluigeas an ghuinne le n-a gméideaḋ, as pógaḋ a dheirciobail do ginne feall air agus as gairm go ceannsa caraid de; an tan do ċuimhnigim ar an gcuradh ghóda go ceangailte go dlúth do'n ghoir, d'éis a buailte agus a gciúrghála ar mhoḋ nach ginneaḋ leis an gcoigeaċ ar thuaillidhe bí ar talamh giamh; an tan do-ċím arís an Slánuighteoir ghráḋmhar as cruinniuġaḋ an laoch-neirt do bí aige an tráth sin, as tógbáil a súl suas ċum na bhflaitheas, as árduġaḋ ar a ġuth nach beag fann-mharḃ, agus i n-aoinfeacht leis an bhuth nḋéidheanaċ de'n anáil, as déanamh éigin ar an Athair Ríoghraidhe, mar adeir na h-Aithreaċa naomhta, ċum maithfeaċaḋ iomlán d'fagḃáil do'n dhoinig mallaighthe do ċéad é ins an gcoin uathḃáraiġ diabhlaidhe i n-a shabaḋ cionntaċ, agus as cur ghára neamhċoitċeann i n-áimhe dóiḃ; an tan, adeirim, do gmuainiġeas neaċ ar bith ar na ghníomharthaiḃ iongantaċa so an Tighearna, ir dóiġ liom d'aimhdeoin claonta na colna agus lagaċair ár nádúrta thuaillighthe go mbéid lán de thaise agus de thruaiġ-mhéil agus ullamh ċum maitheamh le deaġ-ghnoidhe gaċ uile agus mí-ghníomha dá urċóidheiġe do b'fhéidir leis an náimhid ar mforgairiġe do ḋéanamh air. Agus, go firinneaċ, ir ghnoidhe iarainn agus anam phráir do bhéaḋ as an té nach leanfaḋ an rompla com-foillfeaċ seo. Acht, a ḋuine ḋona as a bhfuil nún dioġaltais, chéad ar dóiġ leat an tan tairbeanfar duit an níḋ ginne do Dhia, le linn dul ċum báis dó, leis an nghoinig mallaighthe do ċéad é? Chéad an leit-scéal do-béarfaidh uait i ndiúltuġaḋ maithfeaċair do thabairt doḃ' ḋeaḃráiteair? Do b'fhéidir go ndéanfaḋ tú gur le méid an uile do ginne sé ort. Gidheaḋ, fiafraighim díot, ar ċeangail sé go

olúit oo'n ċroiċ tú? Cá bruil an ċoróin ċpíne nó oeilgneaċ oo ċuiġ ré ar oo ċeann? Cá bruil na taiġnġní ċuiġ go oaingean tré oo ċoġaiḃ agur tré oo láṁaiḃ? Cá bruil na reiliḋe oo ċaiṫ i o'éaoan. Má oeiġiġ gur Oia Criorc, agur oá briġ ġin, gur féioiġ leiġ gaċ níḋ ar toil leiġ oo ḋéanaṁ, agur oá péiġ ġin, naċ raiḃ ré ċoṁ oeacaṁlaċ aiġe maiṫeaṁ oá náiṁoiḃ a'ġ ata againn-ne, mo ġneagra orc, gur Oia ġiġinneaċ gan aṁġar Criorc, giḋeaḋ, gur ab é ráḋ na noiaḋaiġí go h-iomċlán, agur ród, gur ab ponc oár gcreioeaṁ é nár ċulaing ár Slánuiġṫeoiġ acc an ṁéio i n-ar ḋuine é, 'ré ġin le ráḋ, gur ab í a ḋaonnacc go h-aonracánaċ le congnaṁ ċoiġ-neargṁar gnáġ oo ġniocnuiġ an cac uaċḃáraċ ro na croiġe, bíoḋ gur i leiṫ a ḋiaḋacta cuiġṫear luaċ a páire agur a oibreaċ; agur ród gur ġiġinne ḋo-ċlaoiḋce oe'n ċreioeaṁ ċéaona gur ċulaing agur go bruaiġ bár ar ár gon ar ṁoḋ go bruil ré oeiṁneaċ go mb'ċéioiġ le gaċ uile ḋuine tré congnaṁ an Spioraio Naoiṁ maiṫeaṁ go h-iomċlán oá náiṁoiḃ, agur an aiṫne reo gnáḋa na comargan oo ċoiṁ-líonaḋ go ġiġinneaċ.

Acc cum naċ mbéaḋ leiṫ-ġséal ar biṫ agaiḃ, a ġniocaiḋce inn an bponc ro, oo b'ċéioiġ liom na mílte rompla caḃairt oíḃ ar ḋaoine laga ro-mairḃeaċa mar ginn féin oo ṁaiṫ iliomaḋ oe ċoiṫeaiḃ ar éagaṁlaiġe ar a mb'ċéioiġ gmuaineaṁ agur cuġ comairceaí neiṁ-ṁeallca ar gnáó ġiġinneaċ oo beiṫ aca oá náiṁoiḃ; acc oe briġ go bruilim oearḃca naċ beag cuio oíoḃ cum ouine ar biṫ ag a bruil mian a anam oo ġáḃáil oo ċorruiġe agur oo ggneagaḋ cum na mór-aiṫne reo oo ċoiṁ-líonaḋ, ní áiṁeoċao acc ġíor-ḃeagán oíoḃ.

Aon nó-oiḋeaṗc oíoḃ, an gnáó ġioċ-ḃuan oo

comhairle Dáibhí an ríg d'athair a céile Saul. Cá liacht am agus iomad i n-ar mbeag an ríg mallughte seo caraid Dé do threasgairt. Giodh, Dia bíog do fíor ag fairge ar a dhoing togta, níor fulaing a neimh-chionntacht do cuitim i líon a námhad; agus Dáibhí i bfad ó bheith i gcomhachtaibh an eachtrannaigh seo, do cuir Dia eirean go minic i gcomhachtaibh Dáibhí. Acht ní h-é amháin nach finne Dáibhí díoghaltar air, acht fós, do comhairle ghrádh fíor-buan dó, ionnas an té dá armáil féin do mhaidhigh gur leig do cuit Saul d'éis báis a dheigh-mhic Ionathan i dtúir an tshuaigh 'sa' gcath, i n-ionad luach-saochair do thabairt dó, gur cuir d'fiachaibh a marbhadh dá láthair. Is trío sin agus gach deagh-rún eile dá raibh aige bhadh choil le Dia fear do réir a dhroidhe féin do gairm de, gairm nach bfuair aon ríg roimhe ná d'á éis i n-Israel.

Féachamaoid, mar an gcéadna, ar an mór-naomh Stiabhna, an céad mhairtíreach, féachamaoid, deirim, cionnas do bí laraidh diadha na caithannacha i n-a dhroidhe beannuighte ag iarraidh maithreachair do'n dhoing míodhúsaidhigh do bí dá dhul dhá báis ag rádh go díograiseach: "A Thigearna, ná cuir an choir seo i n-a leith." Féachamaoid ar an gcuid eile de deirchiobalaibh an Tigearna i bhfior-túir na h-Eaglaise; nach bhfaghamaoid an teagasg céadna uatha? An bhfuil aoin neach díobh do finne díoghaltar ar a náimhdibh, nó an bhfuil aon díobh nár iarr go dúthrachtach learughadh agus flánughadh na muinntire dhuir fíor-bhuaidhreamh orra.

Fá dheoidh, féachamaoid ar na h-ainchíorthaidhthibh féin, cá liacht mí-ghníomh do maithfidh dá náimhdibh. Giodh, do b'féidir go ndéarfadh duine éigin liom nach ar son ghrádha Dé ná de dhuine chreidimh do-ghní siad é. Deirim leat, a chíorthaidhe, gur ab é sin an nídh do

damnóchaid tú ; óir má'r féidir leis an noí-chéidmheach mar gheall ar tabairtear éigin nó beag-luaidheacht éigin eile maitheamh dá náimhid bad dóir go mbad fuirist do gach críochtaighe, ní h-é amháin, maitheamh dá náimhid, acht fós, a Sráidughad go firinneach thé an luach do-cuimhnigthe gheallann Dia dó i n-a taobh. Ádbhar eile, gan amhras, do damnóchar na milte de na críochtaidhibh, laighead an docamhail do-geibhid ag maitheamh ar fon tairbhe saoghalta agus nó-méad an docamhail de-geibhid aoin-nídh maitheamh ar fon Dé ; óir cá méid marla agus tarcuisne d'fulaingimid go foighdeach ar fon saidhbhir bhéidhe an tsaoghail seo an tsáit nach maithfimís an t-olc nó an charaid ar lugha ar bith ar fon Dé.

Monuar ! is bocht an daille seo, a chríochtaighe, is truagh, adeirim, go dtabharfaid duine i n-a céill náduirte ar neamh-nídh maithfeadar dá earcáinidh agus go noiúltóchaid é ar luach do-áirmidhe do-cuimhnigthe Dé, ar a gheallamhnaibh agus ar a bhagairtibh. Anoir, a chríochtaighe, ó cionn fada go bfuil an aithne seo .i. maitheamh d'ár gcomairgneabh agus Sráid tabairt dóibh foi-théanta, ní amháin ar fon Dé, acht fós, ar fon cúigse nó neithe saoghalta, tairbheanfaid mé dóibh go bfuil an nídh seo focrach, céillidhe, riachtanach, ar ar gheallar tráth ins an dara poinn.

An Dara Roinn.

Muna mbéad gur chongaibh Dia ar a láimh féin ceart díoghaltar do théanamh agus go dtug bneithéamhain dúinn ar talamh le n-ar féidir go h-aonfhacánach an ceart fo do chur i ngníomh ; ar an dtaoibh eile dá dtabharfad faoin-chead díoghaltair do gach n-aon fá leith, chéad an beatha nó an fearann do béad againn

ar an raoġal ro? Ní béaḋ, go dearḃta, acc neiṁ, claiḋeaṁ, agur deine i láiṁ gaċ duine. Cia béaḋ deiṁneaċ dá anam? Cia air naċ mbéaḋ faitċear duil amaċ i meaḋón an lae? Óir, fiafruiġim díḃ an bfuil aoin neaċ i nḃur measg ag naċ bfuil náṁaid. Go dearḃta, ní fuil, muna bfuil duine éigin ró-áḋṁarach ann naċ ndearna an t-olc ar luġa ar biṫ ar a gcoṁarsain, nár labair focal ar an trliġe, agus nár ṫug féaċain tarcuisneaċ air, óir níor beag aoin níḋ díoḃ ro ċum náṁaid a ḋéanaṁ. Fiafruiġim díot, a fir an díoġaltair, ar ċuir fearg riaṁ ar do coṁarsain, nó naċ raḃair coṁ ullaṁ ċum buaiḋeartha ċur air agus ataoi anoir ċum díḃreirge a ḋéanaṁ air? Giḋeaḋ, dá dtugaḋ Dia an raoir-ċeaḋ sin duit díoġaltar do ḋéanaṁ ar do náṁaid, ní béaḋ muna dtaḃarfaḋ an ceaḋ céadna do dá náṁaid ort-sa; agus ar an gcoingeall sin cá h-áit i n-a mbéiṫeá cian ó foin? Is dearḃta gur fad ó ṫuitfeá le díḃeirg d'fearg ar. Leis sin, beir buiḋeaċas le Dia do ċuir teora le claontaiḃ agus le cutaċ luċt an díoġaltair, agus umlaiġ tú féin go luaṫġáireaċ fá n-a ḋliġe ċeart, ċiallmar, riaġtanaċ.

Do-ċionn sin, a ṡníomarḋaiḋe, go bfuil sé riaġtanaċ againn ċum sláinte na colna gan rún díoġaltair do beiṫ againn. Giḋeaḋ, is míle mó atá sé againn i dtaoḃ sláinte an anma, óir is d'ár gcreideaṁ é mar a léigmid ag Naoṁ Eoin abrtal 'san dara caibidil i n-a n-abair sé naċ bfaġamaoid maiṫeas ar n-ár gcionntaiḃ muna maiṫeamuid ó ċroiḋe gaċ olc a déantar onainn. Dá brís sin, a luċt an díoġaltair, créad ar aigne liḃ, nó an fonn liḃ maiṫeaṁ go brát? Má'r fonn, is fíor gur díċéilliḋe an níḋ deiġ-ġníoṁ do ċur ar cáirde. An é ar mian leat síoṫċáin do ḋéanaṁ ar uair do

báir? Act, mo léan! ní h-é an t-am é, óir gac a maitrir an tráth rin, ir i d'aimdeoin do maitrir é, de bríg gur ab é eagla breithe fír-chirte Dé do cuireas d'fiacaib an criochcáin bréige seo do déanamh, i nac bfuil act scáil na fír-ríochcána bad cearr duit a déanamh ar sead do aogail agus do fláinte, bíod, inr an am so fein, gur le docamhal ró-mór, nó do b'féidir gur tré eagla na sacramaintí do diúltuigad orit, do-beirinn an maitheacar so ó do béal, agus do chroide an t-am céadna lán de nimh agus de ceilg an díogalthair. Fáiríor! do-címío go laechamhail daoine leigear orra maitheamh dá náimhdib i n-éagcruas ag caradh ar aigne céadna an díogalthair an uair do-gheibid a fláinte. Adeirim leat a beith dom deimheas de breith do damanta agus dá mbéad Dia tar éis do daoine.

Ó, a chríochaidhe, ir cruaig-méileach díombádach an stáid seo luct an díogalthair. Ir díombádach, adeirim, a mbeit ar sead a mbeathad i n-a ndeaghnáimhdib ag Dia, a mbeit i n-adhnann inr na cleachtaib ar contabartaige dá mb'féidir le peacthach a beit. Ní féidir leir an té a díor inr an stáid mallaighte seo sacramaint do glacad gan dia-mharbhad, comaoin do déanamh gan naomh-aithe a tabairt d'fuil agus d'feoil Chríst; ní fuil tairbe dó i lóghad ná i gcomaoin na naomh; gach croghad, gach déirc, gach claon-mharbad dá ndéanann, ní fuil tairbe dó ionnta. Focal an Spioraid Naoimh atá againn leir an níd seo, a dearbhráithreacha, ag labairt i mbéal an abstail, Naomh Pól; dá dtugad (ar sé) a faidhbreas do na bochtaib, dá ndéanad an crábad nó an aithrige ar géire, dá gcraob-saoilread an Soisgéal a'r go n-iompócad na milte cum creidimh, dá ndéanad, fós, na miorbailí ar iongantaige, agus, má deoid, go bfulaingeocad na pianta ar goiridige ag adhráil an

éireoimh, ní fuil focal ar bit dó ann cum na beatad fíorraidhe, de bhríg go bfuil a éroidhe reirgte lán-folamh ó'n gcaiteannacht, do éruailligeal gach deag-ghníomh dá ndéanann.

Atá fompla pó-eaglach, pó-uathbárach ar an nío feo againn i fcair an Teampaill nó na h-Eaglaire ar dír éadad do bí inr an gcathair *Antioch* i bfior-tuir an éireoimh, aon díob *Sapricius* do bí i n-a fagart, agus an fear eile i n-a duine faoghalta. Do tuit amach fearg dom mór rin do beit idir an dír feo nígrb féidir fíogháin do déanamh eatorra. I mbeagán aimrire dá éir rin do gabad an fagart thé adhail an éireoimh. An tan do chualaid *Nicophorus* go raib dá rtiúrad cum ionaid a báir do ghluair fá n-a dáil, agus do theilg é féin dá láthair ag iarraid air go dútrachtach maitheamh dó, agus fíos do déanamh leir ag rád le h-iomad déar: "A mhaighistir Íosa Chríosd, déan trócaire orm-fa an peacthach, ir mire finne an t-olc, ir mire tus an marla, agus, dá bhríg rin, iarr gach ráfamh ar toil leat, óir chéad an rát 'n-a mbéinn-re im' náimhid ag an té d'adhálas Chríosd." Iar rád na mbriathar ro dó, cuireas é féin go h-uthal ar a ghlúinib, acht ní raib maith dó ann. Giodh, ir olc do chuid rin do *Sapricius*, óir ar dteacht do láthair a céarta dó, fiafraighear de'n éroidhe cad é an nío cuirtear i n-a leith. D'innis dó gur mar gheall ar a beit i n-a chríostaidhe agus i n-a fagart, ag rád dá réanfad an creideamh rin, nach é adhain nach cuirfidhe cum báis é, acht fós, go bfagad pathmus agus faidhbreas. "Muna n-iarraid orm acht rin" ar ré, "ceadail go h-éasgaid mé, óir ir pó-fuirir liom rin do déanamh." An tan do connaic *Nicophorus* rin, adhálas go h-árd go mbad chríostaidhe é féin. Leis rin do rugad air agus do

cuireadh cum báis é ar an láthair, agus do chuaidh, gan aithreas, go reilig na bhfláitheas agus na flóirse, do cháill an fasaire mallaighte *Sapricius*. Is le cnit-eaglais agus le h-uaman nó-mhór aoeir Naoimh *Cyprian*, do fcríobh an ftair feo, 'n-a bheicim méid uile agus uiccóide an díoghaltais, an trád nach féidir a múchadh le maithiúeacht féin, mar címíodh i fcéal an trasairt mhíadhmarach dona fo d'fulaing go leor roimhe fin ar fon an cheidimh.

Ar fin, a chíorstaidhe, do-címíodh cad é an t-ainmhidhe do dhéanann fsriosruidh an díoghaltais de'n té ag a mbíonn rí, óir nochtann rí é de gach cáilidheacht daonna dá raibh aige, déanann beathaidheadh cuthach dhe, cuireann cosgadh ar an gcruinne de ghnáth; ní h-ionntaoibh le n-a cáirdibh ná le n-a ghaoltaibh é, ní leigeann easla do neach muinnteardhas ná cumann do dhéanamh leis, de bhrígh nach bfuil fúil aca d'fagbáil uaidh acht marla agus tarcuisne. Ar an dtaoibh eile, an té a mhaitheas dá náthair agus dearmadas gach olc agus mí-ghníomh do rinne air, bíonn i ngrád agus i dtaithneamh ag Iudh a aitheanta, iompuigeas an náthair ar miorbhuiligh dhe a beith i 'n-a sarraid fírinneach aige, ionnas an mhuinntear le n-ar mhian a bhárughadh roimhe fin, ias bheicfin a dheanngadha dóibh, go dtabharraidís a n-anam ar a fon. Is é an maitheadh agus an grád in-mheasta fo sarrthaingeas beannacht Dé orainn go foir-líonta, do dhéanann beatha agus raoghal an duine áthmhar, fuaimneasach, agus a bás neimh-eaglach, beannuighe, agus dá éis fin, do-beir feilb dó ins an mbeathaidh fíorraidhe. Leis fin, a dearbhráithreacha, atá ré fo-thuigfe, fuidhe go bfuil an grád fo ar a dtráctaim focras, céillidhe, fiachtanach. Gidheadh, créad an nídh an grád fo, nó cionnas ar cóir úráid a dhéanamh de.

Inr an ionad ro mealladr urmór an domain iad réin ag rád nad beag neide d'áiride a déanamh cum na h-aidne reo a coimh-lionad; cuid aca aneir gur leor beannacad agur labairt le n-a námaid, agur rin réin le h-eidir-dealugad .i. má bío i gcéim ní bad mó, nó má beannaigid ar dtúr dóib, agur dá réir rin nad bruil d'fiadaib orra labairt le daoinib bocta nó cáire act an té labarrad leo ar dtúr; drong eile aneir gur leor dóib mian beid aca maid do déanamh dá náimdib bíod nad gcuirrfidír an dúil reo i ngníomh go brád; cuid eile coirgear iad réin ó monabar agur aneir nad díogbáil é éirteacd le cád ag tradt go h-olc ar a námaid; drong díob do mearar nad bruil díogbáil dóib gan cár ná trioblóid do beid orra tré mío-ád a gcomarrdan munab iad réin ar cionntad leir; drong a dreidear nad bruil toirmeasg orra díogaltar Dé a guide dá náimdib, an tan nad ndéanaid réin díogaltar orra; rá deoid, tuitid lucd an díogaltair le n-a leid-gréalaib i n-ainbrior dom mór rin go n-abraid do réir na h-aidne rin nárb fuláir dúinn an cinéal céadna gráda a beid againn dár námdib do béad againn dár ngaol agur dár gcomgar, nío nad féidir a déanamh; agur ag cur leir rin aneirid an uair nad féidir a ngrádugad ar an mod ro, ní fuil tairbe i n-a ngrádugad ar aon dor. Ag rin, a dríortaide, iomáide lucd an díogaltair agur na beadad diablaide malluigde do leanaid.

Críochnugad.

Anoir, a déardráitreada, cum an traod-nóir agur na h-uridóide mallaigde reo do dlaoidead agur do cur ar neim-ní gladdmaid focal Dé dár gcongnamh,

aoein inr an scúiseaḋ caibioil de Naoṁ Mała Soiscéaluiḋe: mire bur sCruċuiġṫeoir, bur dTiġearna, bur nDia, bur mBreiṫeaṁ agur bur luaċ-raoċair, agur in gaċ cáiliḋeaċt díoḃ ro fógraim díḃ bur náiṁde do ġráḋuġaḋ. Ag rin le ráḋ mear do beiṫ orra, ár scroiḋe do líonaḋ le sráḋ fíriṁneaċ dóiḃ, agur an sráḋ rin d'foillriuġaḋ le n-ár ngníomarṫaiḃ, labairt go ceannra leo, agur guiḋe orra coṁ luaṫ leir an muinntir do rinne maiṫ dúinn, agur rin, ní h-é aṁáin do'n droing do rtad ó oíc do déanaṁ dúinn, ać fós, do'n droing ag a bruil an claiḋeaṁ tarraingṫe orainn, ar aiṫrir ár n-Ać Siorraiḋe.

Ó! a ċríorcaiḋe dá mbaḋ dóiġ liom go mbéaḋ aoin-neaċ annro gan sráḋ aige da náiṁdiḃ do tairbeánrainn dó cionnar baḋ ċóir dó an aicío conaḃarṫaċ ro do leiġear, ar otúir le féaċain go glinn ar ċroir agur ar ráir Críorc. De ṫaoiḃ eile, do tairbeánrainn dó lám díḃreargaċ Dé ullaṁ ċum caor an díoġalcair do ṫeilgean ar a ċeann coiṁeaċ, malluiġṫeaċ. Arír do tairbeánrainn dó irneann orgailte agur eirean ag riuḃal ar a bruaċ; do guiḋrinn é tré mór-ċrócaire Dé maiṫeaṁ dá náiṁdiḃ, agur do ġeallrainn dó ar an gcunntar go braġaḋ, gan contaḃairt, maiṫeaṁnar in gaċ coir i n-a raiḃ cionntaċ i n-aġaiḋ árd-coṁaċta Dé. Giḋeaḋ, má díúltaiġeann coiṁ-oibriuġaḋ le sráraiḃ an Sriorraid Naoiṁ, agur gur fearr leir a anam do ḋamnuġaḋ 'ná maiṫeaṁ dá ḋearḃráṫair, ir é mo ṁear é gur diaḃal i gcolainn daonna é, agur iodbairt ríorraiḋe d'feirg doi-ċríocnuiġṫe Dé; óir do réir abrcail sráḋaiġ an Tiġearna Naoṁ Eoin Soiscéalaiḋe gaċ n-aon d'fuaċuiġear a ḋearḃráṫair ir dún-ṁarḃṫóir é, agur ir biṫeaṁnaċ do Dia agur do duine, mar a noein: *Omnis qui odit fratrem homicida est* (I Epirtil iii. 15).

A Dia uile-comhachtaigh, iarrfamaoid ort go dúthrachtach an grádh fírinneach fo dár náimhdibh. Iarrfamaoid ort frioftaid na milir-cheannfachta thé n-a maithfeamaoir ó chroidhe a gcionta do cháċ, agus 'n-a ndéanfamaoir maith i n-aghaidh an uilc. Ó cuirir féin an aithne feo i bhfeidhm ofainn tabair dúinn thé do mhór-chrócaire congnamh agus teanntas na ngrádh do gheallair dúinn. Cuimhnigh, a Thigearna, ar an ngeallamhain thugair dúinn thé d'féile do-cuimhnigthe .i. ár gcofta uile do maitheamh dúinn ar fon fiinn do maitheamh dár ndearbhráithreacaibh, A Thigearna tar éir tú féin do ghrádhughadh agus do thaitneamh tar an uile nídh ar an faoghal fo, agus ár gcomhairgin mar fiinn féin ar do fon, tabair an athcuinge feo dúinn .i. a beith ceangailte leat-fa agus leo fin le flabhraidhibh na caithannacta fíorfhaidhe, nídh iarraim oíb-fe agus dom féin. I n-Ainm an Athar agus an Mhic agus an Spioraid Naoimh. Amen.

Iar n-a foilsiughadh le S. Ua h-Ughdair do'n Dochtúir Diadha, Seaghán Ua Murchadha, .i. Earbog Chorcaighe, 1817.

Seanmóin a Seacht.

An Glóir Flaitheamhnais.[1]

(Do'n Dara Domhnach de'n Charghas.)

Domine, bonum est nos hic esse.

Ó! a Thighearna, is maith dúinn do beith annso.

—Mata xvii. 4.

Is mór, a chompána, do théid na daoine ar feachán ó'n tsligidh dírigh cum na glóire fíorghraidhe, do chuireas go dall, amuigheach, gan céill a nodóchas, a gcroidhe 7 a n-anam i dtaithneamh beag gearr an traoghail seo, gan áird nó smuaineadh aca ar Dhia, ar fíorghraidheacht a glóire nó ar beatadh fíorghraidhe a n-anam mar ar cóir. "Is maith," adeir Lucht an traidhbhis 7 na raoghaltacha, "dúinn do beith annso," contráidh do theagasg San Bearnárd adeir go forghailte linn nach maith do beith 'san traoghal so. Is tsiobhlóigheach, buaidhearthach, contabhartach an nídh do beith ins an áit nach bhraghaimid acht díomhaoineas agus buaidhreadh croidhe 7 intinne; ins an traoghal cleasach so, adeirim, atá lán de choitchiabh, de chráidhteacht, de'n uile bochtacht, 7 de buaidhreadh. Tógamaoid, ar an ádhbar so, a cháirde, ár gcroidhthe 7 ár n-intinn suas cum Dé 7 dearcamaid le súilibh na tuigse 7 le lóchrann an chreidimh do tug sé go trócaireach dúinn ar na gnáthánaibh bheágha aoibhne, áilne úd na glóire fíorghraidhe atá aige fá n-ár

[1] Murphy MSS., Vol. 50, pp. 373-390.

gcomhair, an áit a gcúpaigeann an caiteannacht, an ciúineas, an luathgáir 7 an t-iol-gáirdeachas fíorpraide, an áit a reinnteap go fíorpraide le gotaib binne ván molta 7 buidheachair do Dia uile-chomhachtach, an áit, rá deireadh, gan críoch nó deireadh ar a n-éirigeann amach an Solus nó-cumha úd ó Sgáthán na Trionóide, do-gníonn na daoine tré saoghal na saoghal rúgach, beannaighte. Agus abraimir le Naomh Peadar do connaic beagán de glóir Chuirp Chríost ar an saoghal so: "Is maith dúinn do beith annso." Agus ar son nach féidir le cuigse daonna an traoghail móir go h-iomlán méadh, breathacht, gairdeas, mórdacht, 7 glóir tighe Dé, na n-aingeal, 7 na naomh do mhiniughadh mar ar cóir, déanfaidh mé mo dícheall le nídh éigin do dearughadh díbh ar an toirt uafail so na glóire do béar, i mo bagamhail 'na dealgbhuidheadh ag lucht na saoghaltachta do chluinfear é, 'na fólár ag lucht na daonnachta 7 an chrábaidh, 7 'na fárughadh ag proinng na cuireáltachta. Agus mar do fáit Maoire mór, do réir aithne Dé, coimhleoir óir i dteampall Dé, oirneálta le feacht lóchrann, cum solus do tabairt do'n tigh go h-iomlán: "Déanfaidh tú lóchrann," adubairt Dia, "7 cuirfidh tú ar an gcoimhleoir iad ionnar go dtabarfaidhís solus ar an uile thaob uatha:" mar seo do-béarfaidh mé seacht réarúin síor annso, do béarfaidh, mar an oireadh sin lóchrann, oireadh soluis fíorpraide dhuit 7 tuigsiona, 7 do béarfaidh ort beagán de theampall glórmhar fíorpraide Dé, na naomh 7 na n-aingeal d'feicsin 7 do rádh le Naomh Peadar: "Ó! a Tighearna, is maith dúinn do beith annso."

Is é mo chéad lóchrann nó cuirfidh mo chéad smuaineadh ar fhlaitheamhnas na naomh, féile, mórdacht 7 maitheas Dé 7 a cúirte ar a dtáthchann an fáth le h-iongantas

an-mór. Adeir ré: "Is mór an áit í, agus ní'l cnioċ aici; is nó-árd í, 7 is do-ċuimseaċ í." Naċ mór an teaċ 'na bruil an Rig 'na comnuide ag a bruil comaċta gan cnioċ, méad gan tomar, a bruil a cúram ór cionn an uile nid, a fairdbreas do-ċaiṫe, a teaglaċ ór cionn cunntais, gur ab iad a laeṫe an tríonnaideaċt, a bruil a beaṫa gan claoċlód, 7 a bréagṫaċt nó-ġeanamail? Naċ mór an teaċ úd a bruil a ballaí déanta d'ór, a uplár de ċloċaiḃ uairle 7 de ṗéarlaidiḃ, a ṙortaide de ċniortal foillseaċ, 7 'na gcluinteas go fíonnaide fonn molta agus buideaċais? So an teaċ 'na bragtar go h-aoiḃinn an uile fáruġaḋ agus fólár, an uile luaṫgáire go foilḃir, 7 an uile fairdbreas gan earba. So an teaċ, teaċ, adeirim, na glóire do díbreas ó n-a dóirrid, ó n-aballaiḃ 7 ó n-a ġeataiḃ an uile duaidreaḋ 7 trioblóid, an uile fuat 7 iomṫnúṫ, an uile dólás 7 dubailce, 7 'na bruil fnoṫa an aoiḃneasa fíonnaide dá leaṫnuġaḋ féin le fuarlaoidiḃ na glóire ar na naoiṁ. Ó, a ríġeaċt an aoiḃneasa fíonnaide! ionnat ní h-aortar go brát ar an óige, ní caiṫeas an bréagṫaċt, ní fuarais ġeann an gnáḋ, ní lagtar an trláinte, ní laġouiġteas an t-iol-ġáirdeaċar, ní cnioċnuiġteas an beaṫa, mar atá Dia ionnat ó naċ dteartuiġeann nid ar biṫ. Ó, a Tiġearna, baḋ maiṫ dúinn do beiṫ inr an áit seo.

Inr an dara áit, atá mar lóċrann agam mórdaċt 7 dubailce ár Slánuiġteora Iosa Cnioṙt, do tuirling anuas ar na flaiṫir ar foċar a Aṫar Naoiṁta, 7 do glac colann daonda i mbroinn na h-Óige Muire, 7 d'fuarġail le n-a cuid fola an té do ċruċuiġ ré 7 do cailleaḋ leis an bpeacaḋ, cum bealaċ do déanaṁ dó trío gnáide na caṫraċ naoiṁta isteaċ go Sgáṫán na Trionóide. Ó! a compána, goidé an fáṫ gur fiubail

ré thío réagúinib mailíreaca an traogail ro? Goiré an rát gur fil ré na fhocta deora go minic ar fon peacaibe na ndaoine, ar guid ré go dútrachtach ar fon fláinte na n-anam, ar foillrig ré rúin-diamhra na brlaitear dúinn le briatharaib 7 miorbuiltib móra, ar dhouig ré an Easlair Catoilice Rómánach ar an dtalamh, dár minig ré an Scriptiúir naomhta, ag ar fág ré na reacht Sacraimintí dúinn! Goiré an rát a raib ré beo mar deoraibe boct, 7 a bruair ré bár ar chrann na croice noctuigte ioir dír biteamhnach ór comhair an traogail go h-iomlán. Atá, cum geata na glóire do dhuid do peacaibe rein i d'agaid d'forgail duit. "Muna mbéad gur glac ré roirm daonda air rein," adeir Petrur Damian, "ní ragad an duine go brát ruar go glóir flaitheamhnair." Ar an ádbar ro fmuain, a compánaig, chéad mar béar an duine fór ar fon go ndearnad duine de Dia. Dearc ar an luad le'r ceannuig Mac Dé an glóir fíorraibe duit 7 tuigfid tú chéad é méad 7 breágtacht na glóire seo. "Féad," adeir doctúir foglumta, "chéad é méad le'r ceannuig ré í, 7 do-cífid tú, mar ro, chéad an nío do ceannuig ré, ó do corain rí a cuid rola dó. bár 7 páir i gcrann na croire. Goiré, méad mar rin, na beatad úd do bain a beata de Chríort"? Ó! ir mór, breág, glórmhar an beata fíorraibe atá ag Dia rá do comhair i dtig na naomh. Annro ir réidir leat a rád le Naomh Peadar, "Ó! a Tigearna, ir maith dam do beit annro."

Inr an trear áit mar lóchrann le rolur do tabairt duit ar an nglóire fíorraibe, cuirfid mé fíor leoirgníomhartha na naomh i n-a mbeataid ar an traogal ro do bí ró-uatbárach i rúilib an traogail 7 ró-iongantach le fmuainead orra. Goiré an nío nach ndearna riad

le congnamh Spára Dé? Soiné an nío le snúis foilbis, súgach nár fulaing riam? Soiné an raothar nár slac riam? Soiné an chuadháil nach ndeachaid riam tríthe cum buaid do thabairt ar an traoghail, ar an gcolainn, 7 ar an diabal? Soiné an fáth ro? Atá, mar geall ar Dia 7 ar an nglóire fíorfhaide d'fagbáil uaid. Le dóchas a fagbála do thréis na milliúin an raoghal, a faidhbhear, a onóis, a slóis, 7 a pomp. Do lion riam na mainistreabhacha le crábadh, do thréis riam a dtighthe, a dtiomthacha, a gcáirde, 7 a maoin raoghalta. Ó! soiné méid do dhuid iam féin idir chlochaib cruadha, fuara, slafa ar fead an domhain, 7 do lion na fáraighe 7 na cnuic 7 na fléidhte 7 na coillte foltacha, domhcha, uaignidhe, 7 meastar nachrach nithe 7 beithidheach allta, fiochmar, 7 bhfad ó dhaoinibh as déanamh aithrighe, 7 do chaoidheadar iad féin le cómhraidh caola, cruadha, cnáibe, le flataibh géara dhaoighin, le flabhraibh móra iarainn, as fsheadadh fuar ar Dia d'oidhche 'r de ló as iarraidh trócaire 7 slóire air? "I n-a gcuid feola do bí riam beo ar an raoghal," adeir Naomh Aguistín, "acht le n-a gcroidhthibh do bí riam 'na gcomnuidhe i neamh na naomh." Ir riadhnaire do'n fírinne seo Siomon Stilíta do bí 'na seasamh ar fead ceithre fichid bliadhain fá'n aer le frioc, le sneachta, le gaoith, le gréin, 7 le fearthainn ar dorta mhór, árd, chloiche, gan fuidhe, gan luighe, as iarraidh trócaire ar Dia 7 a cuid de'n slóig d'fagbáil uaid. Ir riadhnaire, fós, na milte 7 na milte naomh eile dá raibh na h-úird riaghalta lán, do baineadh fuaim 7 macalla ar na cnocaibh le gáirdibh guil 7 caointe, 7 ar na carraigeachaibh móra as déanamh na h-aithrighe. Ní bhéadfaidh riam mé, na maighdeana beannaighte, na baintreabhacha cháibdeacha 7 na coinfeireoirí naomhta ar fead an uile aora de'n

traogal ó chuchuigeadh é, 7 na mairtirigh glórmhara d'fhulaing bár 7 pionóir le claidheamh, le pleag 7 le croich, le h-iarainn deargha, le beithidheadaibh allta, craobhacha, námhaidheacha, 7 le larrachaibh móra. Nach mar geall ar Dia 7 ar an nglóir d'fhaghbáil uaidh d'fhulaing riad na rianta móra ro? Ar an ádhbar ro, cuirimíd anoir, a compána ar ár noibirt, ornaigh 7 gol doilgearacha ruar chum na bhflaitheas agus, mar adeir San Aguistin, béidh luathgháir 'san tír naomhta ordainn, an áit ar féidir linn a rádh: "Ó! a Thigearna, is maith do beith annro."

Inar an ceathramhadh h-áit fóghanraidh mar dhéimire dúinn le dul ruar chum rolus beag d'fhaghbáil dúinn ar an nglóir fíorraidhe, nó mar lóchrann le raidhbheas na cathrach naomhta d'feicsin, an rann chuinne go h-iomlán do chuchuig Dia ar neimh-nídh. Féach, nach mar geall orrt, a compánaigh, do chuchuig ré na flaithis leathna, an mhór-fairringe ro ór do chionn, an ghrian, an gealach, na réalta, 7 na dúile, leis an órdughadh iongantach le n-a bhfuil riad 'na ruidhe. Nach é Dia do chuchuig an t-ór, an t-airgead, na cloca uairle, 7 na péarlaí, le gach nídh iongantach, uasal, mór-luaigh dá bhfuil ar fead an domhain, fá'n dtalamh, ór a chionn, inar an bhfairrge, nó tarrt timcheall an chlaidhigh? Nár thug ré duit tuigse 7 toil do d'anam, rolus dod' fhílidh 7 blas dod' béal, deir dod' anáil do leigean 7 do tharraing, éirteacht dod' chluasaibh, toibreacha le d'fhuaradh, luibeanna le do leigheas, torta 7 gach uile nídh atá ar an raoghal ro chum do chothughadh? Ó Dia go fírinneach do-geibhídh an uile nídh aca ro inar an traoghal ro, 7 mórán mór de neithibh maithe eile. Ar an ádhbar ro, má tá an oideas rin de chúram aige 'nár dtimcheall inar an ngleann bocht ro na dibeartachta, gidhé mhéid

na neithe maithe úd d'ollmhaighibh ré hur an tír nuaidh do'n mhuinntir do gabh nó do-beir gean ⁊ grádh dó? Má ghnídh ré an oireadh ro de mhaith dá náimhdibh hur an gcabán chráidhte reo Adhaimh, goidé méid do dhéanfaidh ré dá cháirdibh i n-a palás foillsigthe glóire? "San amhail," adeir Naomh Aguistín linn, "is mó atá le teacht 'ná is féidir linn do mhíniughadh, mar do dearbhar na briathra ro an Abstail dúinn: 'ní facca súil riamh,' adeir sé, 'ní chualadh cluas ⁊ ní dhéachadh isteach i gcroidhe duine riamh neithe níos breághtha 'ná na neithe atá ag Dia dá chomhairle na bhfiréan i n-a thigh ghlórmhar féin." So an áit, a chompánaigh, i n-ar mhaith dhúinn beith.

Féachamaoid fós, ar an ordóigh, ar an ngaisgidh ⁊ ar an ngradam do-beidh Dia dá cháirdibh féin ar an saoghal so d'fhóghnamh mar lóchrann dúinn. Nídh chearthaigh riamh ó thruthughadh an domhain, in gach aois de, daoine comhachtacha ins an mbeathaidh ghrianmhálta do chuir chroidhe daoine eile ar lasadh le briathraibh saoibhreacha, neamhda, ⁊ do líon iad le tearc-ghrádh Dé, d'ár umhluigh slata struithe ⁊ corónacha impireamhla na Gréige, na Persia ⁊ na Róimhe le gach nídheacht eile barbardha atá ar fead an domhain. "Atá Dia," adeir an fáidh, "do-iongantach i n-a naomhaibh" (Sailm. lxvii. 36), leis an mbrídh agus na subailcí móra do-beir ré dóibh i measg ceann díoghmhail an traoghail so, i n-aghaidh fóir, na mbeidheadh díochmhar, fiadhain ⁊ diabhal isinn. Is fiadhnaise do'n fhírinne so na naoimh úd do mhúch le n-a naomhtacht na lasracha móra, do chuir na cnuic ⁊ na gléidhte ar a n-áit, do thormuigh na h-aibhneacha, d'ár ghéill an fairrge, na flaithis, ⁊ an ghrian, éanlaith an aeir, ⁊ éigh móra na fairrge. Agus má bí an oireadh sin de ghean ⁊ de ghrádh ag Dia ar na chéadúirídh daonda do bí oílis dó, go dtug ré do daoinibh simplidhe, beaga,

boga, boćta, onóir 7 comhacht com mór rin i measg daoine mór, raibhe, comhachtach an traoghail ro, gcinnidhe an onóir, gcinnidhe an ghlóir nach dtiubhraidh dóibh i Rígheacht na Trínóide ró-naomhta. "Créad do bhéar inr an tír," adeir an doctúir milir-bhriathrach linn, "má tá an oireas rin d'fairringe geana inr an mbealach?" Ní iarrann an ponc ro orm leanamhain air níor fuirde, mar atá gach nídh do baineas leir com follas roiléir rin agus atá an ghrian indiu ór do chomair ar na flaitheasaibh.

Téigmíd ar ár n-aghaidh mar rin 7 féachamaoid ar an reireadh lóchrann le n-a dtuigtear gach ráthadh anma 7 cuirp, gach aoibhneas 7 taitneamh mór do bí ag na naomhaibh i n-a mbeathaidh ar an raoghal ro cum reirbír Dé do dhéanamh, ar thoil, mar ghealladh ar an nghrádh do bí aca air, 7 ar an nodhar do bí aca 'na thócaire, go raibh riadh líonta de rath Dé 7 Dia iontu mar do bíor an teine 'ran iarann dearg do tarrthaingtear amach ar an teallach, 7 leir an trádh do bí aca i nDia dá iomchar 'na gcroidhibh go rinne riadh dearmad de'n traoghal go h-iomlán, dá maitheas, dá onóir, dá aoibhneas, 7 dá pomp, dá dtoil fadr fein, dá dtír, dá gcáirdibh 7 dá ndaoinibh, as dul tarrtha féin ar bárr larrmhaic geana 7 ghrádha Dé as iarrmhaidh an phriomhúin dorcha, dorchadha ro d'fágbháil, 7 eitheóg do thabairt fuar cum na bhfaitheas as cainnt leir na bhriathraibh ro Dáibhídh naomhta le Dia: "Do fághadhar mé nuair do chídhfidh mé do ghlóir." So an cuimhne tus ar phátrúnaibh na mbocht, Naomh Phoinntinan ghlórmhar, a rádh le Dia 'na phiantaibh mórna, cormhadha: "Atá an ghlóir atá as feitheamh orm com mór rin go bhfuil fágtha agam in mo uile fhéin." Seachain, ar an ádhbar ro, a chompánaigh m'anma, a cholann, ir leat ata mé as cainnt, cleasuigheacht 7

líonṫa an ṫraoġail ro; iomċaṙ go foiġneaċ a ḃuaiḋ-ṙeaḋ ⁊ a anṙó; leaṅ loṙġ na naoṁ; ṙciuṙáil, ġlan ⁊ niġ d'anam boċt anoiṙ in oo ḃeaṫaiḋ le oeoṙaiḃ ⁊ le h-oibṙeaċaiḃ na h-aiṫṙiġe fíṙinniġe ionnaṙ go ḋtiucṙaḋ leaṫ a ṙáḋ go binn i níġeaċt na ġlóiṙe fíoṙṙaiḋe na bṙiaṫṙa ro le Naoṁ Peaoaṙ: "Ó, a Ṫiġeaṙna, iṙ maiṫ ḋúinn beiṫ annṙo."

"Bímíṙ ag imṫeaċt," maṙ aoeiṙeaḋ Clann Iṙṙael leo féin i n-aoiṙ ,óiġe Aoin-Mic Dé, "le h-aṁaṙc aṙ Mac Muiṙe, ionnaṙ go nḋéanṙaiḋe ṙúġaċ finn." So an ṙeaċtmaḋ lóċṙann aġainn le h-aṁaṙc an ġlóiṙ Ríoġ na caṫṙaċ naoṁṫa. Do bí, a ċompáṅaiġ, íoṙa Cṙíoṙt i n-a iomċaṙ, ní h-eaḋ aṁáin i n-a áṙṙuiġeaċt, ċoṁ ṫṙócaiṙeaċ, ġeanaṁail, ⁊ ġṙáḋṁaṙ finn, aċt ṙóṙ, i n-a leanḃuiġeaċt, a'ṙ go ḋtaṙṙaingeoċaḋ ṙé cṙoiḋċe na nḋaoine ċum ġṙáḋ do ṫaḃaiṙt ḋó, ⁊ an ṫan do bíoḋ aon ċuiḋ aca ṙaoi ġṙuaim, tuiṙṙeaċ, doḃṙónaċ, do-beiṙeaḋ an ċuiḋ eile de n-a ġcáiṙdiḃ, le n-a ġcṙoiḋċiḃ do ṫóġḃáil, cuiṙeaḋ ḋóiḃ ċum ḋul d'aṁaṙc aṙ Mac Muiṙe na h-Óiġe ⁊, maṙ aoeiṙ Naoṁ Ieṙonimuṙ, leiṙ an neaṙt do bí 'ṙan ḋiaḋaċt i ḃṙolaċ ṙaoi ḃṙaṫ na ḋaonnaċta i ġcṙoiḋe an leanḃáin neaṁḋa, íoṙa Cṙíoṙt, do bíoíṙ, gan ṁoill, ṙúġaċ, ṙoilḃiṙ aṙ ṁoḋ ċoṁ h-ionġantaċ ṙin go nḋéanṙaiḋiṙ oeaṙmaḋ de'n ṫraoġal go h-iomṙlán ⁊ d'oileaṁain, ṙóṙ, bíḋ nó oíġe do ġlacaḋ. Deaṙḃuiġ miniṙṫṙí an ċiṙt féin, do cuiṙeaḋ ċum íoṙa Cṙíoṙt do ġaḃáil, an fíṙinne ro nuaiṙ d'fill ṙiaḋ ṫaṙ n-aiṙ gan é leo ⁊ aṅuḃaiṙt ṙiaḋ náṙ laḃaiṙ ḋuine ṙiaṁ maṙ do laḃṙaṙ an ḋuine ro. Iṙ ṙiaḋnaiṙe ḋam, ṙóṙ, aṙ an bṙíṙinne ro na ṫṙí níġṫe do ċonnaic a ḋaonnaċt, maṙ aoeiṙ Naoṁ Aguiṙtín, ⁊ d'aḋṙaiġ dá ḋiaḋaċt; maṙ an ġcéaḋna, an peaċtaċ puiḃliġe do bí aġ éiṙteaċt go h-aiṙeaċ le n-a bṙiaṫṙaiḃ maṙ do ṫeaġ-

aiṫg ré le glóir naonda neiṫe diadha, mar adeir Paulinus naomhta linn. Do ċruṫuiġ Naomh Peadar fírinne an ċomhráid ro nuair aoubairt ré leis an dTiġearna féin: "Ó! a Thiġearna, cia ċuige a ṫacamuid; agat féin atáid briathra na beatad maiṫeannaiġe." Do ṫaob ré mar ro amaċ mar nár ḃréidir a ṫágaṁ acht nuair do bíod ré ag aṁairc ar a Máiġistir glórmhar, 7 ó méid an tróláir do bíod aige ag aṁairc air nuair do ṫairbeáin ré beagán dá glóire corporda dó ar an fliaḃ, oubairt ré na briathra ro: "Ó! a Thiġearna, is maiṫ dúinn beiṫ annro." Ó! a compánaiġ, má ṫáguiġead go deimhneaċ beagán de glóir Críosd 7 a ġeanamhlaċt Naomh Peadar 7 na daoine, créad é mar aċċuinge, do ṫáróċad ré finn le mórdaċt a glóire, i n-aiḃéis na fíorṫaidheaċta i gcuideaċtain na n-aingeal 7 na naomh, an áit ar ṫéidir linn a rád: "Ó! a Thiġearna, is maiṫ dúinn beiṫ annro."

Anois, a compánaiġ, tug mé fíor duit na locṫainn, readt díob, le n-a dtug mé le tuigsin duit beagán de'n glóir úd atá ag Dia dá do comain. Sanntuigmíd gan fopar i n-ár mbeatáid le Naomh Peadhnárd do beiṫ ar hallaíb an Tiġearna. Siúd ár dtír fuar ór ár gcionn. Siúd an tír do coṫain a ċuid fola d'Íosa Críosd. Smuain go minic uirre, a ċarais; faoċnuiġ 7 fanntuiġ duit féin í le leoir-ġníomhaṁaiḃ; diúltaiġ i gcomhnuide do'n diabal 7 dá oibreaċaiḃ. Glac le h-Íosa Críosd 7 leis na fuḃailcíḃ; cuir fiuan le do ċéadṫaḃaiḃ ainmianaċa, fmaċtuiġ an-toil na colna atá dod' ċaṫraing go tiġ na bfian. Ó! fanntuiġmíd beiṫ ar hallaíb an Tiġearna, an áit a ḃfeicfimíd féile 7 mórdaċt Dé 7 a cúirte, breáġtaċt 7 fuḃailce ár Slánuiġteora, Íosa Críosd, na naomh 7 na n-aingeal, 7 comaċta an ċruṫuiġteora i n-a ċréa-

cúiṁiḋ, an onóir ⁊ an ġaiṁm do-ḃeir ré d'á ċáirdiḃ 'ran traoġail ro, an t-aoiḃneas, fós, ⁊ an ráṫaḋ do bí aca ag déanaṁ reiṁḃíre Dé. Ó! a ċompánaiġ, déanamuir an aiṫriġe, ó 'rí an t-aon bealaċ aṁáin atá againn le dul tríd ċum Mac Muire na h-Óiġe d'feicfin 'n-a ċúirt ġlóriṁar féin, ⁊ ċum doilġeara naoṁta do ṁúrġlaḋ in do ċroiḋe cuir 'na ḋiaiḋ na briaṫra ro eile: "Múrġail ruar, a ḃoċtáin; ⁊c."

I n-Ainm an Aṫar ⁊ an Mic ⁊ an Spioraid Naoiṁ. —Bíoḋ mar fin.

Micheál Ua Longáin, d'aiṫ-ġriḃ, 1819.

Seanmóin a h-Oct.

An Scomaoin.[1]

(Do Dómnaċ na Pailme nó an Iúdair.)

Dicite filiae Sion: Ecce Rex tuus venit tibi mansuetus.

"Innrid d'ingin Sion: féaċ do Rig ag triall ort, lán de milreaċt agus de ċeannraċt." Briathra léigtear ag Maċa Soiscéalaibe 'san t-aonmaḋ caibidil ór cionn a fiche, agus an cúigeamaḋ fann.

Deirim fá deara dá cinéal daoine ag dul isteaċ go folamanta roimh Iosa Criost go caṫair Ierúsalem. Gluaisigid an céad cinéal díob roimhe; fáluigid na bóithre le craoibeaċa glasa, leaṫair a n-éadaige roimhe agus bainid fuaim ar na fréamha le gáirdeaċar cum a cur i n-uimail dó créad é méad a ngrádha agus a bhrómóir dó, agus cad é an luaṫgáir do bí orra roimhe. Loisgeann an cinéal eile tré iomċnúid agus tré miorgair diablaide, an uile fóid meodain agus flige cum a glóire dó lasuigaḋ. Déanaid díceall ar an muinntir a coimeádar cuideaċta dó, do ṫarraing uaid—i n-aon focal loisgid an uile áḋbar agus an uile flige cum a corgaiṫa agus a cur dá coir.

So coramlaċt nó iomáig fírinneaċ an dá cinéal daoine, nó críostaidhe, a tigear cum Iosa Criost do glacaḋ 'san Scomaoin naomṫa ag cuireaḋ nó féarta folamanta na Cárga. Tiocfaid an céad cinéal díob

[1] Murphy MSS., vol. 42, pp. 105-126.

roiṁe ċum cuireaḋ do ṫabairt dó teaċt ċum coṁnaiḋċe i n-a gcroiḋċe, agus ċum riaġluiġṫe ionnta i gcáilíḋeaċt Rioġ. Ullṁuiġio riaṁ go cúramaċ lóirtín anma ḋó le h-aiṫriġe ṡíriunneaċ, le raoiṫoin iomṡlán, le croiḋe-briúġaḋ agus le doilġeas i n-a bpeacaiḋe. Seo í an deaġ-ċomaoin, ar ar mian liom tráċt 'ra gcéaḋ roinn dem' coṁráḋ. Ní ġlacfaiḋ an cinéal eile é aċt le coiṁ-éigean 7 le deacaṁail ró-mór, agus de bríġ go n-óruiġeann an Teampall nó an Eaglais é i bpéin a malluġaḋ agus a ngearraḋ amaċ ó ċomaoin na naoiṁ, nó na gcriortaiḋċe. Leigio riaṁ cráiḃṫeaċt agus diaḋaċt orra féin go roiṁ-imeallaċ ċum a ṫabairt le cuigrin gur ullṁuiġeaḋar iaḋ féin mar do b'oireaṁnaċ ċum na mór-ḃainise sin do ġlacaḋ agus ċum naċ bféaċfaiḋe orra mar ḋaoine earráideaċa malluiġṫe, ar ṁoḋ go nuaiḋ-ċéadaiḋ agus go nuaḋ-báruiġio a Slánuiġṫeoir beannaiġṫe. Ag sin an droċ-ċomaoin ar a dtráċtaḋ 'san dara roinn. Aċt ċum go mb'fearrde ċiocraḋ liom an teagarg so do ċruṫuġaḋ óíb, agus ċum gur móide naċaḋ ré ċum glóire Dé agus leaga anma gaċ n-aon dá bfuil i láṫair, guiḋeamaoiḋ congnaṁ an Spioraid Naoiṁ tré eadar-ġuiḋe na Maiġdine glór-ṁaire Muire, ag ráḋ, "'Sé do beaṫa, a Muire, sril."

An Céad Roinn.

Nuair ġlacaiḋ daoine ar lóirtín áro-ṡlaiṫ no duine onórać, déanaiḋ díċeall an reompa do beiṫ néata glan roiṁe. Cóiriġio é le táirpéiriḋe agus le h-éadaiġe glana, cuiriḋ urraḋ-ṫiġe raiḋḃir ann—i n-aon focal, déanaiḋ an uile níḋ ċum compóiro agus ráraiṁ do déanaṁ do'n duine oiriḋearc sin. A anmanna criortaṁla, ir oiriḋeirce Íosa Criosd, do

leigeann rib oraib do teacht ar lóirtín ċugaib 'ran aimrir beannaighte seo, 'ná rígħe agus árd-flaithe an domhain le ċéile, óir tá a ḟċaċaoir bheiteamhnair ór cionn na n-órd aingliġe go h-uile; atá a ġlóire, a ċumacht, agus a mhórdacht fíorraiġe, neamh-ċríoċnaighe. Leis sin, a ċríostaiġe, créad é an cúram agus an t-imfhíoḃ 'n-ar ċóir dib a beith oraib, cum an t-ionaid, nó an seomra 'n-ar mian lib a ġlacad, do ġlanad agus do sgiomrad, do córuġad agus d'ornáiduġad, 'sé sin le rád, lóirtín dur n-anama, ar mod nach fuláir dib an uile fal, agus an uile falcar do tógbáil ar, 'sé sin le rád, an uile peacad, an uile droċ-ċleachtad, ainmhiana an craoġail agus na colna, le faoistin ġlan, agus le h-aithrigħe fírinneach. Ní leor so. Ní fuláir an lóirtín sin do córuġad agus d'ornáiduġad. Act créad iad na h-ornáidiġe ar éigean do ċur ann? Tá, a ċeardbháitheacha, na fubailcí críostamhla; mar atá, creideamh neamhthar, dóchas láidir, caritannacht dian, geanamnaidheacht mhór, agus umhluigeacht iomlán. Ag sin na h-ornáidiġe iarsin Dia ar an anam ċum coimh-ċeangail agus pórta leis, ċum a ionaid comhnaidhe do ċéanamh ann, agus ċum a ċompánaidhe agus a ċoimleacaidhe dílis do ċéanamh de.

Aithisteach dúinn i Soisgéal an lae indiu, a ċeardbháitheacha, go raib Íosa Críost ar n-a dul isteach go cathair Ierúsalem ar muin asail, gur fiubail ré ar éadaigħe daoine, agus ar chaoidib glasa do leathad roimhe 'ran tsliġiu. Má'r iomáiġ, nó cosamhlacht, dul isteach an tSlánuigtheora go cathair Ierúsalem dá dul isteach i n-anam an duine 'sa sgomaoin naomhta, bad ċóir go múinfeadh fuisim an ċéad dul isteach dúinn créad bad ċóir a ċéanamh cum sinn féin d'ullmhuġad i sgomaisi an dara cinn. Samhluigiu, nó cialluigiu na

h-ainmhidhe éigciallaidhe, do réir bheitheamhnair na nduaidhrí, bruídeamhlacht, claonta, agus ainmhianna an duine. Samhluighid na h-éadaighe ainmhianna an traoghail agus na colna. Cialluighid na géasa, nó na craoibheacha glasa, poimp agus iomarca an traoghail ar fuaraighe agus ar díombuaine 'ná duilleabar na gcrann ar n-a fgaipeadh leir an ngaoith. 'Sé míniughadh an nídh seo, a dhearbhráithreacha, gur mian le h-Íosa Criosd ag tuirling 'san anam dó 'sa gcomaoin naomhta, an uile dúil agus mian mí-riaghalta do dhíbirt ar, go ngrádhaidhe é féin roimh aitheas agus roimh aoibhneas, roimh ghradam agus onóir, roimh fuaimneas agus roimh dhíomhaoineas an traoghail bhréagaigh seo, go ndéanfaidhe iodhaibh dó do chlaonta, do mhaitheas agus do mhaoin an traoghail—i n-aon focal, go ndéanfaidhe iodhaibh dó do'n uile nídh atá contrárdha do fhriothal an tSoighéil.

Ní gan rúin-diamhar, gan toirg, a cuireas an Sgríbinn Diadha síos chomh puinteálta sin go raibh an t-ainmhidhe, ar a raibh Íosa Criosd ag marcuighecht ag dul isteach go cathair Ierúsalem, ceangailte, agus gur fgaoileadar na h-earbail é, cum é feoladh go dtí n-a Máighistir. Nach díth-céillidhe agus nach neamh-éireachtaighe an peacadh 'ná na beathaidhigh nó na h-ainmhidhe ar éigciallaidhe, óir tá sé ceangailte cuibhighthe le n-a chorpa agus le n-a dhroch-chleachtadh. Ní fuláir go fgaoilfidh feighbhighidh an Tighearna é le h-abrolóid agus le maitheamhnas 'na peacaidhe chum a cur i n-oireamhain chum comh-cheangail le h-Íosa Criosd 'sa gcomaoin bheannuighthe. Tá fíor agaibh, a chriosdaidhe, go bhfuil an té bíos cionntach i bpeacadh 'na fgláthuidhe ag an bpeacadh agus ag an diabhal. Dá bhrígh sin, cum filleadh ar Íosa Criosd agus cum a theith fann-fháistheach le n-a dheisciobail 'sa' traoighe agus ins na prío-

léiriúdhe atá aca tré thorad na dea-ghomaoine, ní fuláir éirghe ar an dub-ghláibhéadacht náireach, ghannalach roim le faoiridin glan. Ní fuláir na flaithrai cinneamhnacha do bhreith a chongbhar an peacthach cuibhrighthe agus a thoirmeasgar é ar lear anma a dhéanamh. Níor bh'fuláir an t-uan Cárgha, le n-ar fiorad ár Slánuighthoir i racramaint na h-altóirach, d'ithe ar mod d'áiridhe agus do réir fuirmeacha d'áiridhe. Ar dtús níor bh'fuláir an t-uan Cárgha d'ithe 'ran oidhche agus ní 'ran lá, fíoghar an ghreidimh atá againn, deacamhlach, 'ré rin le rádh, nach fuláir an chomaoin do ghlacadh le ghreidheamh láidir; an céad choinghiall atá riachtanach chum teacht le torad go bórd an Tighearna. Níor bh'fuláir é beith rórta, ní beidhighthe; níor bh'fuláir go ngeobadh an teine fríd. Fíorar an teine ghrádh Dé ionnar chum dea-ghomaoine a dhéanamh, nach fuláir caidhannacht tearaidhe dhian, ghrádh fírinneach do Dhia agus do'n chomharrain gan fuath ná miorghair do beith chum aon duine; nach fuláir fíochdáin agus muinntearadhar a dhéanamh le n-ár náthair. D'órduighead an t-uan Cárgha d'ithe le leithídhe agus le luibe searbha a chiallaighear fhacthughadh na colna. Má'r fonn lib, a ghíorthaidhe, teacht chum na mirtéidhe naomhta ro mar ar dual, ní fuláir díb bur gcéadrad do fhacthughadh, bur bproimp, bur n-uaibhreacht agus bur nghrádh díb féin. Ar fhacthadhar an cholann an fead na h-aimsire beannaighte de'n Chárghar? Ar choimeádadhar an thorghad do réir bur n-acfuinne?

Níor bh'fuláir ag ithe an uain Cárgha chior a chur timcheall na n-úbhann, 'ré rin le rádh, chum dea-ghomaoine a dhéanamh nach fuláir a beith gheanmnaidhe, finn féin d'ionnlad agus do fhiomrad ó'n uile fhal agus falchar neamh-gheanmnaidhe, óir ní féidir le Dhia nó le

h-Íosa Criost Lucht na dúire d'foigneam. Fá deoid, d'ódhuigead an t-uan Cárga d'ithe go tapaid agus le dúthracht. Do bein an Sgríbinn Diadha a éireacht dúinn .i. gur ab é an t-uan foin, an Cárg nó an eiréirge a ciallaigear flige nó bealach. Bad dóigh go mbad bealach firinneach an Cárg, nó an eiréirge seo ó tráth an peacaid go tráth na ngrás, ó beathaid mallaighthe mí-riaghalta go beathaid aingliúil criostamhail; ionnas go mbad dóigh an trlige nó an bealach so do déanamh gan moill, gan cáirde ar domhan.

Is é Íosa Criost i naomh-sacramaint na h-altóirach beatha agus oileamhain ár n-anama. Is beatha firinneach a cuid feola, agus is deoch firinneach a cuid fola. Is é fein a deimhnighear dúinn é ins na foclaib seo a léighimid 'sa seisead caibidil, rann 56, de Naomh Eoin Soisgéalaibh. mar adeir: *Caro enim mea vere est cibus et sanguis meus vere est potus.* Ar so is léir linn go n-iarrann an beatha sprioradálta neamhda foin na coinghill céadna, agus go dtugann na torthe céadna léithe, do réir a nádúire féin i flighid na ngrás, iarrar nó beirear an beatha corporda léithe i flighid na nádúire daonda. Acht cum na beathaid corporda dul cum maitheasa dúinn, atá dá coinghiall riachtanach. Ar dtús ní fuláir dúinn goile beo neartmhar do beith againn cum a dileaghad; 'sa dara h-áit ní fuláir an goile a beith folláin, agus saor ó'n uile aineagal. Má theartuigeann an céad coinghiall uainn, ní déanfaid an beatha dileaghail ar bith; ar mhod nach dtabharfaid cothugad ná oileamhain ar bith uaithe. Má theartuigeann an dara coinghiall uainn déanfaid sí, gan amhar, dileaghail iomphócar í cum aineagail agus falcair, agus i bfad ó chomhfhocaid do dhuine tinn nó bheithe, threasamhócaid

agus múchaid é, agus fós, do b'féidir go dtiocfad a bás de.

Mar an gcéadna, cum fachtamaint beannuighte Chuirp Naomhta an Tighearna dúl cum maitheasa anma dúinn, atá dá coinghealladh riachtanach: an céad coinghealladh ár n-anamna beith beo neartmhar le gráfa na rábála; an dara coinghealladh iad a beith faor ó'n uile aimeasgal, 'ré rin, ó aimhianna an traoghail agus na colna, aicídí friomhadálta contabhartacha. Má tá ár n-anam ar tcáid mharbhtach le dú aon peacadh amháin marbhtach, ní nachadh an comaoin cum rochair ná maitheasa ar bith dó; ní h-é rin amháin, acht déanfaid an aithighe nó eiréighe níor chuadhálaighe agus níor contabhartaighe 'ná roimhe rin mar adeir Naomh Pól linn ins na briathra ro, má tá ár n-anam lag claoidhte leis na dhoichmianaibh a riaghluighear ann, ní béid maitheas ná taighe dó 'ra gcomaoin.

Iarrann an t-abhtal céadna, ag fsníobadh cum na gCoimhdeanach, mar coinghealladh riachtanach cum deaghcomaoine, iad féin d'fhoighidh agus do fsúghadh—coinghealladh atá coimhriachtanach roimh i súilibh an abhtail go ndeimhnighean dé dúinn go mbíonn an muinntir a bíos 'na éaghmais cionntach i bhfuil agus i bheoil íosa Chríosta ag ithe agus ag ól a mbeitheamhnais féin. Acht ní fulaing dúinn a fhios a beith againn créad a thuigeann dé leis an bhfoighidh agus leis an fsúghadh so. Is pointe dár gcreideamh é, fós tá dé fuidhe le coimhdionól beannuighte Trent go bhfuil fsúghadh nó tárdáil fó-riachtanach cum saoisean glan do dhéanamh nuair a bíos duine ar tcáid peacadh marbhtaigh cum gan comaoin naomh-aithreach dia-mharbhaighe do dhéanamh. Acht an leos roimh i gcomhnaidhe? An bhfuil éin-níd eile le déanamh? Nó an iarrann an t-abhtal ar an uile

fóirt reactaig act an tárbáil roin amáin? Ní leor roin, a dearbráithreacha, tá cáir ann a iarrar coingill eile; óir fiafruigim díb cionnar do leomhfad cuirpteoiri agus anfhianaidhe puiblidhe tar éir comhnaidhe fada ina an uile fóirt malluigtheachta agus droichghníomharta, cionnar, adeirim, do leomhfadaoir imtheacht d'aon toirg ó dhaigh beannuighthe na faoiridine go bóthar an Tighearna? Leir fin créad a dhalluighear duine dá gcrúdughadh féin go firinneach? Dhalluighean, a dhearbráithreacha, nach fuláir do duine tar éir fad-comhnaidhe do dhéanamh i bpeacadh agus i malluighteacht, tornughadh le beatha nuadh do leanamhain, cur fuar go h-iomlán do na cleachta malluighthe earráideacha 'na paidh ré múchta, báidhte le cian d'aimsir, an uile fhiocair agus ócáid peacaidh do feachaint, comharthaí firinneacha aithrighe agus eiréighe grioghadálta do thabairt uaidh, péidheach agus fíochdáin do dhéanamh le n-a náthair, coimh-líonadh do dhéanamh do réir acfuinne i gcuid agus i gclú na gcomharsan,—' n-aon-focal, teacht chum beith 'na nuaidh-chréatúir tar éir an trean-duine do chaitheamh de leir an aithrighe.

Ar roin uile, a chíorthaidhe, ir follus chum deaghomaoine a dhéanamh agus le teacht le torradh go bóthar an Tighearna nach fuláir do duine beith glan orrnáideach. Tugaidh aire freisialta do'n dá focal ro a dhalluighear mórán. Adeirim ar dtús nach fuláir a beith glan, 'ré fin, nach fuláir a beith raor ó'n uile peacadh marbhtach ar a dtugamaid tráth ghrád na ráthála nó tráth na neamh-chionnta, learuighthe le h-aithrighe firinneach; ní fuláir dhó ráfarm do thabairt uaidh ina gach droich-ghníomh dá ndearna ré roimhe sin, 'ré fin, ráfarm agus comhlíonadh do dhéanamh ina gach níth do fuair ré, nó do bí aige go neamh-dhírtheanach, ráfarm a dhéanamh i gcuid

agus i gclú na gcomharsan, fíochdáin agus péidteach a déanamh le n-a earcáirde go fírinneach agus ó chroídhe, agus muna raib ré i n-acfuinn nó i gcoinneall na neithe seo do choimh-líonadh, ní fulair dó, an cuid ar luga de, a beit ar aigne a gcoimh-líonadh com luath a'r ir féidir leis; cuirim leis seo nach fulair dó a beit cuigrionach, eolgarach go leor i bhríomh-pointí a chreidimh, i bhríomh-dualgais a fhligeadh beathadh agus fin i bréin chroch-comaoine naomh-aithirighe do déanamh. Tugaid fá deara chéad aneirim, a déarbháithreacha; má tá fib i n-aineolas nó cionntach i n-aon mhilleán de'n tsórt so, ní lia faoisdin agus comaoin do-ghnídh fib 'ná dia-mharbhadh, ar mhod go bfuil ré d'ualach oraib tar éis eisséirge ar an aineolas sin faoisdin gheineamhlta do déanamh agus fin ar fead na h-aimsire do finneadar comhnaidhe ann; gan sin níl fádáil 'nduit gcionn. Bhfuilim go bfuil ré d'oibliogáid orm fearamh ar an bpointe seo de bhíg go bfuil fíor agam go bfuil mórán daoine 'san aineolas tubaistheach míadódhamhach so, i ar an ádhbar sin, ar an gcarán díreach go h-ifrionn.

'Sa dara h-áit, cum deagh-comaoine a déanamh ní fulair a beit ornáideach, 'sé fin le rádh, a beit lán de fhubhailcíbh chiortamhla; mar atá, cheideamh, dódar, caithannacht, umhlacht, meagardhacht, geanmnaigheacht agus mar sin, a ghnídear suas an tsáid sona sin ghráda na flabhla. I dtaobh na gcoinneall eile ar fiachtanach, i dtaobh na colna, atá 'fíor ag an uile duine nach fulair a beit ar céadlongadh ó theadóin-oidhche amach, 'sé sin, gan éin-níd d'aithe ná d'ól mar oileamhain, mar leigear, ná ar mhod ar bith eile. Airír go mbaid ceart do duine é féin do chórughadh go néata, glan do réir a acfuinne agus a fhligeadh beathadh. Tá 'fíor ag an

uile duine, mar an gcéadna, nach fulair teacht cum na comaoine naomhta le modamlacht, le h-urramh agus le fómór mór-mhór, le h-eagla coimh-mheargta le dánacht agus le dian-dúil coimh-ceangail le h-Íosa Criost. Ag sin, a chíorthaidhe, na coingill bad ceart nó bad dóigh do duine a tabairt leis go bórd an Tigearna. Cuardaighidh sibh féin ar an ócáid seo. Sgrúdaighidh bur gcroidhe agus bur gcogcubair. Féachaidh an raibh na coingill beannuighte seo agaibh 'san aimsir d'imtigh tarabh, nó an bhfuil sibh ar aigne dícheall do dhéanamh a mbeith agaibh ar so suas. Iar dteacht cum comaoine dhíbh, atá sé deimhneach cum so a dhéanamh nach fulair do duine duadh agus trioblóid go glacadh air; agus fós coimh-éigean do dhéanamh air féin. Gidheadh, ar an dtaobh eile, atá an rochar agus an tairbhe tarrthaingeochaidh sibh ar an gcomaoin, le í a dhéanamh ar dheagh-thráth, do-aithrighte, do-chuimhnighte, óir is í an deagh-chomaoin maith ar mó agus ar tábachtaighe dob' féidir libh d'fagbáil ar an saoghal so. Is urradh nó geall í leis an mbeatha fhíorraidhe. Do-beir sí iomadamlacht grása agus tiodlaicthe beannuighte orainn. Lionann sí sinn le neart agus le meanmna cum ár ndualgais do coimh-lionadh, cum searaimh amach go cróga i n-aghaidh gach cathughadh agus buaidhreadh dá gcuirtear orainn, agus cum buadh a bheith ar náimhdibh uile ár sláinte fíorraidhe. Baineann sí ár dtaitneamh de'n traoghal, dá maitheas, agus dá maoin bhréagaigh, dá onóir agus dá ghradam, dá aiteas agus dá aoibneas. Neartuighean sí sinn 'nár laighe, cuireann compórd orainn 'nár mbuaidhreadh, cuidighean linn 'nár dtriobhlóidibh, agus 'nár n-éagcruas. Soillsighean sinn 'nár ndoighthear, agus 'nár n-aineolas, agus, níor mó 'ná sin go léir, coimh-ceanglann go h-imheadhónach sinn le h-Íosa Criost ar

mod nac mbíonn ionainn i gcáilíocact act aon fearra leir.

'Sé ár Slánuigtheoir beannuigte féin a múineas an firinne compórdamail reo dúinn 'ra tSoirgéal mar a n-abrann sé: *Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem, in me manet et ego in illo.* "An té iteas mo cuid feola agus ólas mo cuid fola, comnuigeann ionam-sa agus mise ann-san" (Eoin vi. 57). Ó, a maitheas agus a trócaire do-aitirtte Dé. Ó, a féile gan teora! Ó, a caitcannact do-cuimrigte! Ar so, a dearbráithreacha, is fusas an muinntir a déanas deag-comaoin d'aicin; óir má'r fíor, ó'r fíor gan contabairt, go dtigeann an Slánuigteoir cum comnaidte ionnta tré deag-comaoin a déanamh, ní bíonn malairt riaghlacha ná smaointe aca act riaghlacha agus smaointe Íosa Críost féin. Labraid riad mar é agus gníomhuigid riad mar é. Féachaid, a chríostaidte, an bruil an nid mar so dá bus dtaob-sa agus do cídid rib go glinn, roiléir firinne a noubairt lib. Anois, a dearbráithreacha ionmuine, tar éis maitheasa agus toraid na deag-comaoine do tairbeánad díb, is mitid nid éigin a rád lib ar an droc-comaoin, agus a tairbeánad díb créad é an fuat agus an gráin bad ceart dúinn a beit uirri,—nid ar ar gealladar tráct 'ra dara roinn.

An Dara Roinn.

Cibé ar bit flige 'na nglacaim an droc-comaoin, ni feicim innte act súr eagla agus uathbáir; agus cum fíor nó folus beag éigin a tabairt díb uirri, ní fulaing é d'aitrir díb cionnas adeir an Spiorad Naomh

féin uirri 'ran Sgríbinn Diaoa. Múineann sé duinn ar dtús go n-iceann agus go n-ólann an té glacar an comaoin ar droc-stáid, a bheiceamhar féin, 'sé sin le rád, a damaint fíorraide féin. 'Sa dara h-áit, go ndéanann é féin cionntach i bruil agus i bfeoil Íosa Críost. 'Sa tríomad h-áit go nuaid-céasann agus go nuad-bádhuigeann an Slánuigtheoir gradhmar .i. a Dia agus a Fuasgaltóir. Créad ar uachbáraige 'ná sin, a chríostaidhe? Nach leor é cum sgannrad agus cnit-eagla a cur orainn agus a cur d'ualach orainn dícheall do déanamh gan cuitim i dtubairt ná i míodócar com mór roin. Ar dtús icann agus ólann an peactach a glacar an comaoin ar droc-stáid a bheicheamhar agus a damaint fíorraide féin. *Qui manducat et bibit indigne iudicium sibi manducat et bibit, etc.* (1 Cor. xi. 29). An dtuigeann sib, a deardháichreacha, éisteacht na bfocal roin? Créad a ciallaigear nío d'ithe nó d'ól? Ciallaigeann ár mbeatha agus ár n-oileamhain do déanamh de, ciallaigeann, adeirim, é d'iompód 'nár mbrígh agus 'nár substaint féin, óir iompaigeann an beatha caithimid i bruil agus i bfeoil, agus déanann suas roinn ár gcolna. Mar an gcéadna, ciallaigeann duine d'ithe agus d'ól a bheicheamhair féin, é d'iompód 'na substaint féin agus cum a beith 'na roinn díbir dá dolainn go nádúrta; agus ar nór nach féidir le duine an beatha nó an oileamain a caitheann sé do sgaramaint leis tar éis a díleagála, mar an gcéadna, nuair a bíonn sé de tubairt agus de mío-áid ar duine a bheicheamhar d'ithe le comaoin diamharluigtheach, ní féidir leis, as labairt go coitcheann, é féin do tharraing uaid, 'sé sin le rád, gur nó-déacair dó a déanamh; nór nach fuláir míorbail ó Láimh Dé uilecomhachtaig cum a tabairt tar a air.

'Sa dara h-áit, an peactaċ a glacar comaoin ar droċ-ṫáid, déanann sé é féin cionntaċ i bruil agus i breoil Íosa Críosd do ṫuaillius̄aḋ. Níl amṫar ar domṫan ná gur coir nó-uaċbárać neiċe coiṫeasġa ar bit do ṫuaillius̄aḋ, óir 'sa' traoġal so féin do ċídeann sib go nóis̄ṫear agus go loiscṫear an muinntir a bíos cionntaċ i ngoid soiċeaċ coiṫeasġa, i mbriṫeaḋ nó i sobáil teampall agus i n-earráidíb eile de'n tsórt soin. Act dá mbéaḋ duine ċom malluis̄ṫe sin agus sacramaint beannuis̄ṫe na h-altóraċ—na h-Aḃlanna beannuis̄ṫe sá n-a bruil corp ion-aḋrais̄ṫe Dé agus duine—do ċur sá n-a ċosaib nó do ċaiṫeam 'sa múnlaċ, siarsuis̄im díb cad é an pionós nó an bár do ċeapsaḋ sib dó? Ar a son soin tá sé cinnte gur mó an masla do-beir an té glacar an ċomaoin ar droċ-ṫáid d' Íosa Críosd, 'ná sin go léir, de bris̄ gur mó suaṫ an tSlánuis̄ṫeora beannuis̄ṫe d'anam nó do ċoscuḃar truaillis̄ṫe le corṫa déirceamla 'ná do neiṫiḃ saoġalta dá sráineamlaċt. I n-aon focal, cad é an gráin agus an t-uaċbár do Dia, ṫoḃar an uile glaine agus an uile naomṫaċta, é féin d'feicsint i mbéal truaillis̄ṫe le briaṫra barbarḋa, le mionna agus le móide, le malluġaḋ agus le diamasluġaḋ, b'féidir ar ċeangain truaillis̄ṫe le monaḃar agus le cúl-ċainnt; i ngoile mío-órduis̄ṫe le neart meisge agus póitseaċta ata 'na seamlas agus 'na ċarn-aoilis̄, lán de bréantas, de sainnt, de díoġaltas agus de'n uile loċt dá sráineamlaċt agus dá déirceamis̄e, ar suaṫmaire leis 'ná uaim lán de dreoiṫeaċt agus de bréantas. Ó créad é uaċbár agus sráineamlaċt na droċ-ċomaoine! Siarsuis̄im díb-se an féidir a samail do ċlos gan criṫ-eagla agus uaċbár? Ar a son soin, tá so uile, sáirsiot, sírinneaċ.

'Sa tríomaḋ h-áit, an peacṫaḋ a glacar an ċomaoin ar ḃroċ-ṫráṫo nuaiḋ-ċéarann agus nuaḋ-báṫuiġeann ré Íosa Criosṫ, 'ré sin, tugann ré an marla céadna ḋó, agus déanann é féin ċoṁ cionntaċ agus dá dtaiṁnġéalaḋ ré an aṫ-uair do ḃroiċ é. Cia ċreidfeaḋ go muna mbéaḋ go ndeiṁniġeann an Sgríḃinn Diaḋa ḋúinn é? Ar go ir léir linn go n-aṫ-nuaḋann an peacṫaċ leis an ḃroċ-ċomaoin naoṁ-aiṫiseaċ, dia-marluiġṫe sin páir agus peannaid Mic Dé go h-uile ar an áḋḃar go ndéanann cailleaṁain agus ceilg-méiṁleaċ ar Íosa Criosṫ ar nós lúḋaṁ, buaileann ré ar an gcluasr é, gaḃann de ċnaṁ-treilí 'na éadan, gsiúrṫálann é, cuireann coróin deilgneaċ ar a ċeann agus taiṁnġéalann an aṫ-uair do'n ḃroiċ é. Ir é an peacṫaċ féin a ċoiṁ-líonar an ciomna uaṫḃáraċ truaiġ-méileaċ sin ar ṁod gur féidir linn a rád go dána mar aon leis na Doċtúiri Naoṁṫa gur cionntaiġe an ṁuinntir a glacar an ċomaoin ar ḃroċ-ṫráṫo 'ná na lúḋaiġ do ċuir Íosa Criosṫ féin ċum báis, de ḃrígh gur tré ainḃfior do cuireaḋ ċum báis é. Deiṁniġeann Naoṁ Pól ḋúinn dá mbéaḋ aiṫne aca air, naċ gcuir-fidís riaṁ ċum báis é. Sidéaḋ, na ḃroċ-ċriosṫaiḋṫe aoṁálar gur ab é Íosa Criosṫ a nDia, a máiġistir agus a n-áiro-ḃreiṫeaṁ; creideann siad go ḃruil sé láiṫreaċ i sacramaint na h-alṫóraċ, aḋrann agus onórann é 'sa tsacramaint céadna, agus ar a son sin marluiġeann siad a fearsa nó-naoṁṫa ar an mod ar truaiġleánta ar ar féidir cuiṁneaṁ. Níor ċuir na lúḋaiġ ċum báis é aċt aon uair aṁáin aċt cuireann na ḃroċ-ċriosṫaiḋṫe ċum báis é ċoṁ minic a's a glacaid an ċomaoin ar ḃroċ-ṫráṫo. Do ċuir na lúḋaiġ ċum báis é nuair a bí sé féin ullaṁ ċum báis d'fulang ar son an ċinid daonda; agus cuireann na ḃroċ-

Criortaiote cum báir é 'na staid glórmair do-marbta agus nuair bad ceart dóib a adradh agus fómór a tabairt dó.

Ní féidir cuimneamh ar doir an méirligh agus an tréatúir lúdar, eargaine agus dít an dinid daonda, gan cnit-eagla agus uathbár. Act fiafruigim díb nach bruil na criortaiote a glacar an domadin ar staid feadaid maird dom dionntad leir an tréatúir mallugte sin nó fós, nior dionntaighe, óir 'sé baramail agus breitheamnar mórán de na h-Aitheacha Naomta nár dheid lúdar gur b'é Iosa Criost Mac Dé nó má dheid, gur mear sé go raorsad sé é féin ó n-a námaid gan mórán thiobloide ná duaid. An áit n-a nodéanaid na droc-criortaiote cailleamain agus ceilg-méirleach ar an té adhálar siad a beit 'na Dia, 'na dhuthaigtheoir, agus 'na áird-thighearna aca, nár dóir go mbéad eagla orra go nodéanfaide an díoghaltar céadna orra do sinnead ar an gcealgaire agus an méirleach sin? Tá 'fíor agaib uile, a criortaiote, gnéad d'éirigh dó, agus gnéad an dríoc d'imtigh air. Ag so mar d'éirigh dó. Do thuit sé i n-éadócar iomlán, do dhoc é féin le neart buile, do néab agus do sgoilt a chinde, do sgéithigh a ionadar ar, agus d'imtigh a anam go fíor-íochtar ifrinn.

Gnéad í mar dhíc í seo do theitheobal an tSlánuighteora? Déanann Dia go mó-minic díoghaltar 'sa traogal so ar an muinntir a marbuighear agus a thuaillighear fuil agus seoil Iosa Criost le pionós agus le sgiúrsaí raoghalta; mar atá, cailleamain buidne, mío-chú, cinneas, anacra agus báir obanna thuaigh-méileadha. Seo an nid d'aithir Naom Pól do na Coirintianadha agus, fáirior, a tuiteas amach go mó-minic 'nár measg-na ar son nach gcuirimid suim ná

mocuġaḋ ann. Giḋeaḋ 'ré rionóir atá ceaṙta, gearṙta amaċ do'n droċ-ċomaoin cruaḋ-ċroiḋeaċt, calcuiġteaċt, agus neaṁ-aiṫriġe. I n-aon focal, damaint fíorṙaiḋe, óir iompuiġeann an droċ-ċomaoin innte féin fá leiṫ goiṁ agus uiṙóiḋ, móṙán de na coṙta ar uaċḃáraiġe agus ar gṙáineaṁla, óir ir díombuiḋeaċar 'ra gcéim ar áirde droċ-ċomaoin do ḋéanaṁ, de ḃriġ go nḋéanamaid úṙáid de'n ṁaiṫeaṙ ar mó ar féiṫiṁ le Dia do ḋéanaṁ ḋúinn ar an raoġal ro ċum an ṁarla agus na h-uiṙóide do ḋéanam ḋó ar mó ar féiṫiṁ le duine do ḋéanaṁ. Ir coir ċoṁ uaċḃáraċ roin í, a ċriosṫaiḋe, naċ cualaċar riaṁ a raṁail, de ḃriġ go ngaḃann sí de ċlaiḋeaṁ i gcroiḋe a caṙad, a fir póṙda, a deaṙḃráṫar, a díonuiġteoṙa, a h-aṫar ioṁṁuin ceannṙa. I n-aon focal, ir í coir ar malluiġte ar an doṁan í, de ḃriġ go n-ionnṙuiġeann sí i bpeaṙṙain Ríġ na Ríġte, Áiṙd-Diġeaṙna an uile níḋ, agus uġdaṙ an uile beannuiġeaċta. De na coṙta dia-ṁarluiġeaċa ir í seo ar gṙáineaṁla, de ḃriġ go dtṙuailliġeann sí an níḋ ar beannuiġte 'ra gcreideaṁ. Ir coir dia-ṁarḃaċ í, de ḃriġ go nuaḋ-báruiġeann sí Íosa Criosṫ aṫá 'na Dia fíṙinneaċ. Uċ! créad é uaċḃár, uiṙóiḋ, agus gṙáineaṁlaċt na coiṙe sin. Créad é an ċriṫeaglа, an t-anṙaḋ agus an t-uaċḃár baḋ ċóir díḃ a ḃeiṫ oṙaiḃ, a ṁuinnṫiṙ úd 'na naiḃ ré de ṁío-aḋ cuiṫim i gcoir ċoṁ h-iomaṙcaċ, ċoṁ gṙáineaṁail sin? Ar a ṙon roin go léir, ná déanaiḋ aiṫriṙ ar an malluiġteoir cuiṙiṙe lúḋáṙ. Ná cuiṫiḋ i n-éaḋóċar. Tá cṙóscaiṙe Dé do-ċuimṙiġte, dá ṁéid agus dá eaṙṙáidiġe ḃuṙ gcoṙta. Ir ceaṙt díḃ góṙ, fúil a ḃeiṫ agaiḃ le maiṫeaṁnaṙ d'faġḃáil ionnta ar ċoinġeall go nḋéanṙaḋ siḃ féin gaċ uile níḋ ar ḋual díḃ. Giḋeaḋ, ná déanaiḋ moill ar doṁan na meoḋain do ċur i

ngníomh ar mhaitheamh cum díoghaltais agus feirge Dé do chur air gcúl atá air an mbuille cum tuitim oraibh.

Ní h-uathbhásaighe a nuabhramar go dtí seo ár gcoimh agus urchóid na droch-chomaoine 'ná na neithe eile a fhiolmhuighear uaithe agus a leanar í, óir do-beir trí gnéithe báis léithe go ró-mhinic, bás corporda, mar atá, anbhás, nó bás obann, bás fhriomhadhalta, mar atá, cailleamhain na subhailcí nuadha, naille intinne, chuadchroidheacht iomrán, fuath agus mío-thaitneamh do neithe fhriomhadhalta, claontacht cum an uile fhóirt urchóide agus malluighteachta, agus rá dheoidh, an bás fíorfhaidhe. Dúnann rí an domhain i n-aghaidh thiócaidhe Dé, déanann rí an aithighe, nach mór, doi-dheanta, an cuid ar lugha de, ró-eachtrannach, ró-dheacamhlach le déanamh; acht 'sé an nídh ar phionnrabhátha leanar uaithe go gcoimcheanglann rí an té bíos cionntach innti le phionnsa an domhadhain. Is é Íosa Criost féin adubhairt é, ag labhairt ar Iúdhás (bhí cóir a thuigfinn do'n uile dhuine do dhéanadh aithis air na h-easpáidibh agus 'sa mhalluighteacht 'na haibh sé cionntach): "Atá aon 'ndhur measg, ar Slánuighteoir beannuighte, atá 'na diabhal"; ionnas gur féidir a rádh le fírinne go mbíonn an té glacann an chomaoin air droch-staid, rósta, coimh-cheangailte leis na fhriomhaidibh ifrionda, agus, dá bhrígh sin, roinn-fháistineach leo 'na n-urchóid, agus 'na gcruadh-mhuinéalaighe, 'na bruach do Dia uilechomhachtach—i n-aon focal, 'san uile dhroch-cháilidheacht d'aistrigh iad ó a beith 'na n-aingilibh cum a beith 'na nuabhalaibh. Ar do is furasa an mhuinntir a dhéanar droch-chomaoin d'aithin tar cách, óir ar mbeith dóibh d'aon náduir leis na diabhalaibh, nó fós 'na nuabhalaibh i bhreathain, ní féidir leo a dhéanamh acht oibreacha an

diabail agus na friorai mallughte; nó ag labairt níor cinnte, is é an diabal oibriughear ionnta agus a cuiridheas leo ar mhó nach gnátach 'na mbéal acht briathra barbartha, mionna agus móide móra, eargaine agus mallughadh, bréaga agus éitheach, monabar agus cúl-cainnt. Tá a gcroidhe lán le falcar an peacaidh, a n-intinn agus a smaointe tógtha suas go h-iomlán le h-iomadamlacht de churbóirí agus de neithe mío-chlúmhla, náireacha. I n-aon focal, tá a mbeatha go h-iomlán i mío-órdughadh iongantach, truaigh-mhéileach.

Sgrúdaighidh fíb féin, a chiortaidhe, ar an ócáid seo, agus féachaidh cionnas do chaith fíb dhur mbeatha go nuige seo. Féachaidh chéadh adeir dhur gcogcuibar féin lib air. D'féidir go noéarfadh fíb liom go bfuil an níd seo fóghnach; mo chreach nach maith ré ghnách! Acht, fáirrior, níl ré acht fó-ghnátach agus fó-choitcheann mar is follus cum a beith fárta deimheach de. Bíodh 'fhior agaibh go bfuil dá chinéal dia-mharluighte ann. An céadh chinéal déantar thé urchóidh, an dara cinéal thé mearbhall agus thé ainbfhior. Is follus go mbíonn an muinntir a glacar corp naomhta an Tighearna go fearach ar dhroch-tráth cionntach i ndia-mharlughadh thé miorgail agus thé urchóidh. Is díobh-so an muinntir úd a bíor deimheach iadh féin a beith ar tráth fheacaidh marbhtaigh agus a tigear go clár na comaoine gan faoisdin do dhéanamh, níd, fáirrior, atá fó-choitcheann; is díobh-so an muinntir úd ar ar eitigeadh an abrolóid, agus a tigear ar a fon foin go dána, diablaidhe go bórd an Tighearna, a chuireas amach níor mionca 'ná ar dóigh le daoine é. Agus fá dheoidh, is díobh-so an muinntir úd a geibear an abrolóid acht a ceileas a bpeacaidhe 'sa bhaoisdin, a chuireas bréig-mhóid nó a ceileas gnéidh-

comarcaí éigin aitriġeas cinéal agus nádúir an peacaid. Giodeád, ir iad daoine ar mó bíor cionntaċ 'ran nuia-marluġad uṁcóideaċ ro, na h-aitriġeaċa bréagaċa a déanar faoi roin ġlan, act naċ n-aitriġeann a mbéara, naċ noéanann aitriġe ar bit, naċ feaċnann riocair nó ócáidí an peacaid, naċ bruil, adeirim, i n-aigne coiṁ-líonad do déanaṁ i gcuid ná i gclú na gcomarran 'ná fiocċáin do déanaṁ le n-a náṁaid—ro iad, a ċríorcaidċe, an muinntir ar mó bíor cionntaċ 'ra nuia-marluġad uṁcóideaċ ro.

Teilgimíd rinn féin inniu, a ċríorcaidċe, i bfiadnaise áir Slánuigteora, agus impidimíd air gan bár a tabairt dúinn ar an tráid ġráineaṁail rin, abramaoid d'éan-ġut: "A Tigearna agus a Íosa Criosd, fleasctamaoid rinn féin 'do láṫair, aṁálamaoid rinn féin cionntaċ, agus iarramaoid maiṫeaṁas ort 'ran uile marlad ġráineaṁail a tugamar duit agus duit' cuid fola, agus duit' cuid feola fíor-uaisle ó tionnscnad an tsacramaint beannaiġte rin na h-altóraċ. Toirmisg orainn, a Tigearna, agus coisg rinn ó tuitim go brát i miosoṁtún agus i dtubairt coṁ móṁ roin, tabair bár a céad uair dúinn. A Slánuigteoir, ná leig dúinn teact i ngar duit' clár beannaiġte gan a beit glan, oireaṁnaċ do réir d'oiread agus d'órdaiġte dúinn. Cuir d'ualaċ orainn teact cuige leis na coinġill beannuiġte ar fiaċtanaċ dó, le cosgcubar glan gan teiṁeal, le h-anmanna cuillte de'n uile fubailce, le dian-dúil coiṁ-ceangail leat, ionnas naċ bruiġimíd ár mbár ann, 'ré rin ár mbár nó ár noamaint fíorfaide; act 'na aġaid rin, go bruiġimíd ár mbeaċa ann .i. ár mbeaċa fíorfaide do réir do ġeallaṁnaċa mórda féin dúinn. An nío atáim ag iarraid díb-re agus

dom féin. I n-Ainm an Athar agus an Mhic agus an Spioraid Naoimh. Amén.

Ar na fgríobadh le Seagan ua h-Ugdair do'n Doctúir Diadha Seagan ua Murchadha, earbog Corcaige ag Maiftir na Manach i gCorcaig. 1817.

Sirim beannacht an léigheora.

Seanmóin a Naoi.

Páis 7 bás ár dTiġearna.[1]

(Aoine an Ċéasta.)

Christus dedit semetipsum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate, et mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum.

"Do ċoinbin Criost é féin ar ár son, ionnas go bruaġlóċaḋ sé sinn ó'n uile olc, 7 go nglanfaḋ sé sinn mar pobal nó-ċaiṫneaṁaċ 7 mar lucht leanaṁna dó féin." Briaċra póil Abstal 'san dara caibidil de'n eipistil ċum Titus, fann a ceaṫairdéag.

IS ionġantaċ, uaṫbárach, a ċáinde, an taisbeánaḋ adeir an fáiḋ Isaias do fuair sé féin ar Dia mór na n-uile ċomaċt: *Vidi Dominum sedentem super solium excelsum et elevatum . . . Seraphim stabant super illud: sex alae uni et sex alae alteri: duabus velabant faciem eius duabus velabant pedes eius et duabus volabant.* "Do-ċonnaic mé," adeir sé, "Dia 'na suide i gcaṫaoir áinde, aoibinn, agus an t-ómo ainglide dá ngoirteap Seraphim ar an gcaṫaoir 'na timċeall, sé sgiaṫáin ar gaċ ainġeal díob, dá sgiaṫán díob sin as folaċ a ġnúise agus a aiġde, agus dá sgiaṫán as folaċ a ċos, agus gan comnuide orra aċt dá molaḋ agus dá onórugaḋ" (Isaias vi. 1-2). Nuair do-ċonnaic an fáiḋ beannuiġde seo sin, adubairt sé leis féin: *Vae mihi, quia tacui, quia vir pollutus labiis ego sum* (Isaias vi. 5). "Is maiss dam-sa naċ bréadaim laḃairt ná Dia do molaḋ

[1] Murphy MSS., Vol. 83, pp. 99-145.

de bhíg nach bfuil mo béal glan." Agus an tan tug ré an marla dó féin deirtear go dtáinig aingeal dá ionnruige agus caor dearg i mbéal teanncaire aige i n-a láimh, agus d'iompuig ré an caor irtig 'n-a béal, ar mod go ndearna ré dionghálta é cum Dia do molad.

A cáirde ghráidhe, do-címid-ne an Dia céadna úd inniu, Iosa Criost, ár Slánuigtheoir. Ní 'na fuide i gcathaoir glóraimh atá ré, act i n-a fearaim ar trí tairngíb i gcrann na croice. Ní fgiathain aingeal do-cím ag folcad a ghúire agus a aigte, act é lán de fmugairdib na gceirtearnach niamblaide, malluigte, 7 cóta amadáin air ag folcad a cuirp agus a cos, ag gabáil 'na ball magairt agus fonnóide tré cathair nóir Ierúsalem, agus an cóta fin ag teangbáil rá n-a coraib, dá leagad ar a béal agus ar a fróin i lathaig 7 i lábán na fráide. Ní fogar ainglide do-cluinim ag teacht i n-a timcheall ag rádh: "Ir naomhta, naomhta, naomhta ainm an Tigearna, Dia na fluag," act fuaim 7 bruscarnach alt cuirp mo Slánuigtheora dá tarmaing ar cuibreach a bréagh agus a bréitheach leir an fíneadh tugad air i gcrann na croiche. 'Sé nídh do-cluinim urlabra na n-órd ag bualad bara, cora, agus troigthe mo Slánuigtheora ag an g-cineadh lúdaigeach ag rádh gan fstad: *Tolle, Tolle, crucifige eum* (Eoin xix. 15). "Tóg, tóg, croch, croch, buail, buail, raob, raob, marb, marb an bitheamhnach." Ní coróin glóraimh do-cím rá n-a ceann, act coróin fpine .i. dornán mór de dheilgnib géara ag pollad a cinn go cnáimh agus go h-inchinn. Ní h-é an tairbeánadh a fuair Peadar, Séamar, agus Eoin ar Sliab Tábor, an áit a dtáinig Maoire agus Eilias 'na gceann, agus do connacadar ár Slánuigtheoir lán de dhealradh agus

de glóire. *Et resplenduit facies eius sicut sol, vestimenta autem eius facta sunt alba sicut nix . . . . Et ecce vox de nube, dicens: Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui: ipsum audite.* "Agus do lonnruig a aġaid mar an ngréin 7 do déineadh a cuid éadaiġ bán mar an sneachta . . . . . Agus féachaid, táinig guth ó neamh ag rádh: 'Is é seo mo Mhac dílis do ródhaitchiġeann liom; éistidh leis-sean'" (Matha xvii. 2-5). Do-chím inniu, ní h-é dealluman na glóire nó na gréine i n-a ġnúis, acht dath an ġuail agus é 'n-a chnocaibh dubha agus gorma. Ní h-é Maoise ná Eiliah do-chím ag teacht 'na timcheall, acht bitheamhnaċ ar gach gualainn de 7 eisean mar thear bitheamhnaċ i n-a láir nó eatorra istigh. Do-chluinim é féin go truaiġ-mhéileach, bocht, ag gol ar an Athair fhiorfhaidhe agus ag iomchaoine fá n-a fágbáil go brónach 'n-a aonar ar mhod go gcualaidh neamh 7 talamh an sceadach chuaidh cháidhe do leig sé ar, ag rádh: *Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me.* "A Dhia! Ó! a Dhia, cséad fá'n tréig agus ar fhéin tú mé inniu i n-aimsir mo phiaċtanair agus mo dhoġnainne" (Matha xxvii. 46). Ní chluinim guth an Athar ag teacht ór a chionn dá aomháil mar Mac dó féin mar do sinne ar Sliabh Tábor; acht is é nídh do-chluinim inniu ar Sliabh Calbari ag an g-cineadh lúdaiġeach: *Vah, qui destruis templum Dei, et in triduo illud reaedificas, salva temetipsum; si Filius Dei es, descende de cruce.* "Fuch! Fuch! fút a bitheamhnaiġ, nach tú adubairt go leagfá Teampall Dé agus go g-cuirfeá suas arís i dtrí laethe é? C'áit a bhfuilid do comhachta anois? Sábáil tú féin, a bochtáin. Tuisling ar an g-croich sin, má tá comhachta Mic Dé agat" (Matha xxvi. 40).

Do-chím an ceathair-dúile mar aon leis seo ar

:mocnuigad, na carraigeacha ag fcoltad, na cuirp marba ag éirge ar tuambaibe, agus an faogal uile i n-aoin meall ceoig agus deataig le h-uachár fá bár agus fá fáir mo Slánuigtheora, ar mod gur féidir liom-fa a rád mar dubairt an fáid Isaiar: *Vae mihi, quia tacui, quia vir pollutus labiis ego sum* (Isaiar vi. 5). Mairg dam-fa, darab éigean beit im' doct de brig nach dtig liom fcairi fáire mo Slánuigtheora do cur i gcéill! Is mór do béad d'feidm orm an teanchair úd do cáinig fá déin Isaiar do teacht cugam, do glanfad mo béal ful nachainn do cuardugad na neithe feo romham, go fpeirialta de brig nach bfuil fior agam cia ar a dtiubrad m'agaid indiu ag iarraid congnaimh grád. Ní h-ionntaoid dam, dar leat, an t-Athair neamhda do tairbeáin an oideao rin de dhoch-agaid dá Aon-Mac, gé gur doirt fé allar fola i n-a fiadhnaife, agus gur guid fé é trí h-uaire 'fan ngáirdin ag iarraid cailig na fáire do cur tairis: *Pater mi, si possibile est, transeat a me calix iste.* "A Athair, má'r féidir é, deonuig an cailig feo do cur tharm" (Matha xxvi. 39). Agus nior b'áil leis aon focal furtacha do thabairt dó. Is deacair dam agaid do thabairt ar an Mac féin, óir ní fuil duine ar bith ar mó atá i bfreidm furtachta 'ná é féin, 7 gan é dá fagbáil. Ní furar dam agaid do thabairt ar an Sriorad Naomh le h-acmuinn d'iarraid air, óir ir é furtacht tug fé do'n dara pearfain de'n Trionóid: *Nec cogitatis quia expedit vobis ut unus moriatur homo pro populo et non tota gens pereat* .i. "Is córa aon duine amháin do cur cum báir 'ná cáid uile do dhamnugad" (Eoin xi. 50). Is deacair dam agaid do thabairt ar na h-aingil, óir ní fuil riad féin acht ag gol agus ag gárdha agus ag gairm coimirce. Is mó-annamh taobuigear feanmóiridhe

ar bit Muire Máthair féin inniu mar ar gnáth ar uairib eile, de bríg gur deachair athcuinge d'iarraid ar mnaoi boicht mar í ar tórramh a h-Aoin-Mic. Ní raib Muire aghaidh riamh go dtí an uair i n-ar céadaibh é acht i n-a h-eochair le h-aghaidh foighidheach óir-chirte na ngrás d'fhorgail, mar aderir an buabhall milis-bhriathrach San Bearnard: *Nihil nobis Deus voluit dare nisi per manus Mariae transveniret.* "Níor b'áil le Criost aoin tiodhlaicthe do leigean cughainn acht tré láimhibh na Maighdine Muire." Maire, ní fuil riachtanach aghaidh inniu leis an eochair seo, mar deir an Bearnard céadna. *Quia clavus penetrans factus est clavis reserans.* Do rinneadh eochair de na tairngthibh do buaileadh i gcoraibh agus i lámhaibh mo Shlánuighthora agus de'n tríleagh le'r forgladh a thaobh agus do leigeadh óir-chirte na ngrás béal ruar trá'n raoghal; ar mhodh, mar leat, ní fuil eochair de riachtanach againn; óir nuair bhritear arc nó córna ní fuil eochair de riachtanach ar aon duine cum aoin níodh dá bhfuil istigh ann do bhuain ar. Maire, do bhriseadh córna cuirp an Choimhdeadh inniu. Níor fágadh aon ball slán 'ran arc naomhtha seo na ngrás .i. Criost, ár Slánuighthoir, mar aderir Israel 'ran chéad chaibidil: *A planta pedis usque ad verticem capitis non est in eo sanitas* (Rann 6). Atáid ná grágha béal ruar ar mhodh, mar leat, nach bfuil riachtanach aghaidh le Muire mar eochair, gidheadh, d'aimhdeoin a noubhairt mé, ní leigfidh mé dhíom aghaidh do thabhairt orthu inniu, a Mhuire, de bríg mar nodhigh, nach noiultóchaidh tú rinn trá impidhe do chur ar t-Aoin-Mic grágha do dheanamh orainn agus trá chuiniughadh deor le d'Aon-Mac milis do chaoineadh; agus, dá bhrígh sin, leigimis uile sinn féin ar ar nglúinibh, agus abhramaoir fáilte an aingil Gabriel do Muire: *Ave Maria, etc.*

Christus dedit semetipsum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate, et mundaret sibi populum acceptabilem sectatorem bonorum operum. "Do thiarbir Críost é féin ar ár son, ionnas go bruighfidís sé sinn ó'n uile olc, 7 go nglanfadh sé sinn mar fhobal só-thaitneamhach, agus mar lucht leanamhna dó féin" (Titus ii. 14). Is mó an mear, a dáithe, bíos ioma daoine glice nó cuíonna ar an intinn le n-a dtugann duine tiodhlacthe nó tabhartais uaidh, 'ná an mear bhadh dóigh do beith ar an níodh féin; de bhríghe gur mó an buidheadhas do bhéadh ag an uile duine cuíonna nó céilleadhe ar thiodhlacthibh dá laighead do gheobadh sé le deaghthoil nó le deaghaghaidh, 'ná ar bhfonntar dá mhéad do gheobadh sé go dúltuighthe nó go searachtach. Dá bhríghe sin, níor leor le Críost, ár Slánuighthe, a dtug sé de thiodhlacthibh fiadh do'n chineadh daonna ó thosach chruthuighthe an domhain go dtí an lá 'n-ar sineadh ar chrann na croise céadna é, gan a bhás 7 a bheatha do thabhairt ar ár son; agus d'eagla go sílfidhe nach le deaghthoil nó le deaghaghaidh do bhéarfadh sé a bhás ar ár son, d'fhógair an bolltcaire beannuighthe, Dochtúir na gCineadhach agus fearmónthuidhe na Fírinne .i. Pól, as rádh de ghuth árdh, mór, folus-ghlan: *Christus dedit semetipsum pro nobis.* "Do thiarbir sé é féin ar ár son de dheoin a chroidhe 7 a intinne," amhail a déarfadh sé go soiléir: "An bhfuil a fhios agaibh, a fhíol Ádaimh, céadh é an t-ádhbar ar theith Críost do'n Eigipt 7 nár fhulaing sé an bás ar bhur son nuair do bhí an Ríghe Iomhaidh dá iarraidh sul d'fhágh sé a chliabán nó a chrios ceangail? An bhfuil a fhios agaibh céadh é an t-ádhbar nár fhulaing sé do na phionnraibh nó do fhríobhnóiribh an phobail a ghabáil 7 a mhionca do chuireadar chuige? Aon ádhbar amháin go gcinealálta do

bí aige leir: *Nondum venit hora mea* (Eoin ii. 4); de bhríg nach dtáinig an uair ar mhiad leis bás d'fhulang. Gidéadh, innsin,—*Sciens Iesus quia venit hora eius, ut transeat ex hoc mundo ad Patrem* (Eoin xii. 1),—do bí a fhios aige innsin go dtáinig an uair ar mhiad dó bás d'fhulang, flaitheamhnas d'orgladh, agus an cineadh daonna, do bí le h-uchd an domain cuilleadh agus ceithre míle bliadhan, do leigean isteach. Dá bhríg sin, ionnas gur mhór dhuit m-buidheachas ar Chríost aneir pól: *Dedit semetipsum pro nobis.* "Do thoirbir sé é féin de dheoin a chroidhe agus a intinne ar ár son." Ó! a cháirde, is aidhbhéil méad an ghrádha so agus na trócaire do thairbeáin ár Slánuighthe oúinn 'san toirbirt naomhta so do sinne sé air féin do láimh a náimhad ar ár son, óir i n-aimsir na toirbirte seo do bí a fhios aige go maith go g-coimh-líonfadh sé gach aithe agus imdheargadh, gach marla agus gach mío-mhodh, gach páis agus gach pianódh dár seanm-práidheadar na fáidhe do theangmháil dó, mar anmuigear sé féin as Lúcás Soisgéalaidhe: *Ecce ascendimus Ierosolymam, et consummabuntur omnia quae scripta sunt per prophetas de Filio hominis.* "Féachaig, atáim ag dul go h-Ierúsalem innsin go dtiocfadh bhriathra an fháidh isteach dom' thaobh-se" (Caib xviii. Rann 31). Do chuir sé, dá bhríg sin, beirt de na h-abstalaibh cum na cathrach ag rádh an cáirde d'ullmhughadh roimhe féin agus an suipéar déidheanach.

Aneir an t-Athair naomhta Bonaventura gur fan Chríost amuigh, an fead do bí siad sin istigh, as caint le n-a Mháthair, as rádh mar seo: "A Mháthair ró-mhilis, ní fuil amhras agam-sa 'san méad d'fhulaingir ar mo son le trí bliadhna déag ar fichid i dtíoraibh fuara, coimhgheadha, as teitheamh liom ó áit go h-áit, dom' dhíon ar inghreidim, ar bhuadhairt, ar liontaibh agus ar cheal-

gaib mo náṁad; dá brígh rin, ní fuilim-re comh díombuidheach rin nach aomhuighim méad na h-oibliogáide do chuir tú orm. Anoir, a Thuime agus a Mháthair, bíodh a fíor agat go dtáinig an uair do réir dola m'Athar 'n-ar cóir dam-ra bár agus páir d'fhulang ar son na h-Adhamh-chloinne. Do-chíthí tusa, dá réir seo, mise i mbárrach ar athrach cuma agus ceangailte mar bhitheamhnach le páraibh pó-phighne, cruadha, caola, cnáibe, go leor dorn dá mbualadh orm; corróin fhíne ar mullach mo chinn agus mé dom' chéasadh mar rógaire. 'Na diaigh seo chífidh tú marbh mé idir do dhá láimh féin, agus gan comhacht agat fuirtheacht ar bith do thabairt dam. Dá bhrígh rin, ar an ádhbar gurab é seo mo chomhrádh déidheanach leat, tabair dam do theannacht, agus guidhim tú ar ucht m'Athar beith foighdeach agus do thoil do chur do réir dola m'Athar, rá bár d'fhágbáil dam-ra ar son an chinidh daonna." D'fhreagair Muire é ag rádh: "A Mhic mh'anma agus mo chroidhe, a dhalta m'uchta agus áilleáin mo fhúil, agus a fhúigh mo chiodh, d'umhluigh riamh do do Mháthair; a compánaigh agus a chuideachta, ir thuagh liom-ra an rioct rin i n-a mbéidh tusa. Ní réidir, a Mhic na ngrás, go bhfeicfidh na fúile seo agam-ra tusa ar do fhíneadh i gcrann na páine agus tairngidhe ceann-ghalbha ag péabadh do ball, agus tabairt anoir bár dam fuil do-chíthear rin. Agus de bhrígh go bhfuil fíor méad do chumair agam, fuargail an cineadh daonna ar fhlighe éigin eile, agus gan do bár do thabairt agus mo bár-ra mar aon leat. Má órduigh an t-Athair neamhda do bár ó'n tríonnaidheacht mar dhíolaidheacht ar son cionta na ndaoine, fágh bár gan pian, gan céasadh, gan chrochadh."

D'fhreagair Íosa í ag rádh: "Ní fuil amhras, a Mháthair, gur órduigh Dia mo bár, agus ionnas go

gcoimh-lionfainn a toil, go bfagad an bár ar thuailcigte fuir féidir do nádúir d'órdughadh; agus fós, ionnas go gcuirfinn méad mo ghráidh ar an duine i gcéill, go bfulaingeochaidh mé an bás ghráineamhail seo ar a son go foighdeach. Dá bríg sin, a Mháthair mhóthilir, bíodh an fhoighde ór cionn an uile fhubhailce agat-sa, an níodh atá de phiachtanas go mór orm cum na h-aimhirse atá romhat." "A Mhic mo chíoch," ar sí, "ní mise a béas go brách contráirde do toil an Athar fhíorfhaidhe, agus ó'r é a toil-sean do bás mar dhíolaidheadh ar son cionta na nduaine, déanaim-se, mar an gcéadna, oifráil ar do chorp daonna go toiltheanach do réir tola Dé; gidheadh, a Mhic na trócaire, is é do ghráidheas mo chroidhe go fmior an feoil dhiadha sin agatsa as a dtug Dia le h-oibhriughadh an Spioraid Naoimh foirm dheagh-mhaireach in mo bhroinn 7 a dtug mé oileamhain, beidh dá phianadh ar mhodhaibh éagsamhla im' fhiadhnaise as an gcineadh lúdaigheach; agus, dá bríg sin, ionnas go bfagainn pian mar aon leat, iarraim d'athcuinge ort, ar ucht a nveapna mham do d'oileamhain, mé féin d'fhulang páise mar aon leat i gcrann na páise. Ní féidir nach mbéidh na tairngidhe le bpoillsean cuca, láidir fós, cum mise do chéasadh mar an gcéadna! Ní féidir nach bfagaidh mise áit i n-éinfeacht i gcrann na páise! Ní cuidhe duit, a Mhic na foillse, an té d'iomchair tú naoi míosa 'na bhroinn go noiúltóchtá i fád aon uair amháin i gcrann na páise do' choimheadt."

Iar gclos na mbriathar sin do Chríost do chuaidh faighead an doilghir do bí aige fá n-a Máthair go croidhe ann, 7 as fileadh na súl le cruadh uimpe adubairt: "A Mháthair mhóthilir, as seo an t-am agam-sa beidh as cuall do coimh-líonadh tola m'Athar, agus de bríg nach féidir liom an athcuinge dheidheanach sin do thabairt, 7

fór, nár órduig m'Athair dam act mé féin amáin do éagrad ar fon an duine, tabair dam do beannacht, agus de bhíg nach féidir liom 'ran gcroic, ó'n fíneadh do-béarfaid na tairngidhe orm, cromadh leo dúgat-fa, tabair dam do fóg mar aon le do beannacht." Do thóg an Maighdean glórmhar a rúile fuar dum an Airdrígh, 7 dus a beannacht dó, dá fágsadh le n-a croidhe, ag rádh: "Go mbeannuighthear dú ó'n Tríonóid, a Mhic, agus bíodh cuimhne agat orm-sa 'ran gcroic, 7 ní théigfead-sa tusa go brách."

I ndiaidh an comhrádh thuaig-mhéilig seo do ghluair sé le n-a dheisciobluibh dum na cathaoir ag rádh: *Desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscum antequam patiar*;' sé sin le rádh, "Is mór an dúil atá agam an cáisg seo d'ithe lib sul má fulaingeochad" (Lúcás xxii. 15).

Díodh a fhior agaibh, a cáirde gráidhfa, go raibh gnáth 'ran aimsir seo ann uan cásga do mharbadh agus dul go teach a gcaithidhe é, 7 le linn imtheachta do'n chineadh lúdaigheach i dtalamh na h-Eigipte fuil an uain do chuimilt d'urranaibh 7 d'fár-dorsaibh an tighe; 7 do ghealladh sé féin go dtiocfadh sé an oidhche céadna ag rádh: *Percutiam omne primogenitum in terra Aegypti ab homine usque ad pecus.* "Ní fágfaidh mé aoin chéidh-gein d'fear ná mhnaoi ná d'ainmhidhe ar fud na h-Eigipte uile gan marbadh" (Eccodor xii. 12). *Erit autem sanguis vobis in signum in aedibus in quibus eritis: et videbo sanguinem et transibo vos.* "Béidh an fuil seo an uain mar comharta ar bun dtighthibh-se, 7 an uair chifead-sa an fuil, aithneochad gurab í sin bun n-áit-se agus racad tharaibh gan díoghbáil do dhéanamh díbh" (Eccod. xii. 23). Ní raibh 'ran bhuil nó 'ran uan so, a cáirde, acht fíoghair, de bhrígh gurab é chiallaighead sé an t-Uan

naomhta neamh-urchóideach seo, Iosa Criost, ár Slánuigtheoir, dá ngoirtear Uan 'san Sgriptiúir ag Eoin: *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccatum mundi.* "Féachaid Uan Dé, féachaid an té a tógar peacadh an domhain" (Eoin i. 29). Do táinig do tógbáil peacaidhe an domhain. Do marbadh imdhu mar uan cárga é; agus is é chiallaigear clann Israel do bí i nDaoirre agus i mbruid ag Pharó, fiol Adhaimh do bí i nDaoirre agus i ngeibleadh a bpeacaidhe ag an diabal, 7 do ghell fé féin .i. Dia, go dtiocfadh fé go h-Eigipt ag déanamh díoghaltais an traoghail do orra. Ní raib aoin níodh díobh seo i bfolach ar Iosa, óir do bí a fios aige go maith gurab é féin do marbhóchaidhe imdhu mar uan cárga, de bhrígh mar adeir fé féin: *Non veni solvere sed adimplere.* "Ní do bhiread an peachta táinig mise, acht d'á choimh-líonadh" (Matha v. 17). Dá bhrígh sin dubairt fé: *Desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscum antequam patiar.* "'Sé m'fhonn an cáirg seo d'ollmhughadh i nbur measg 7 i nbur g-cuideachtain ful fulaingeochar mé an fháir" (Luc. xxii. 15).

Ionnar, a cáirde, go mbéadh fios fhaire na fáire agaibh cuigid, iar n-éirghe ó'n fuiréar do Iosa, ár Slánuigtheoir, gur ghlac uirge 7 gur nigh corra na n-abhtal uile, 7 i n-a diaidh sin gur beannuigh arán 7 go dtug dóibh é le n-a ithe .i. faghamaint a chuirp féin; 7 dhug fé do lúdhar é féin mar chách, gé go raib fios aige nach raib fé ghlan chuige; agus mar nach raib fios an uilc ag cách níorbh' áil leis a bhaist mar Fhéadtúir ag diúltughadh a chuirp naomhta do thabairt dó; agus mar nach raib feirean ullamh ghlan dó, mar badh dhleacht dó, do chuaidh an diabal isteach ann ar an mball 'n-ar chaith fé é. Ní dearna Dia d'foillsiughadh ar a olc acht ag ráidh go gceineamhlta: *Amen, dico vobis quia unus*

vestrum me traditurus est. "Deirim liḃ go ḃfuil duine i ndur mearg do ḃraiṫfear mire do'n ċineaḋ lúdaiġeaċ" (Maṫa xxvi. 21). Do ġlac gaċ aon aca uaṁan móir agus uaċḃár ag páḋ fá leiṫ: *Numquid ego sum, Domine?* "An mire é, a Tigearna? Fá ḋeoiġ, duḃairt an tréatúir lúdár le faiṫċeas go n-aiṫneoċaiḋe ar a ḋuċt gurab é féin do ḋéanfaḋ an fealL: *Numquid ego sum, Rabbi? Ait illi: Tu dixisti.* "'An mire an té seo, a Máiġirtir?' D'freagair Criort é ag páḋ: 'Deir tú mar sin é'" (Maṫa xxvi. 25).

Ar an áit seo do ġluair Iosa 7 na h-abrtail go gairdin Getremaní, agus do ġlac tuirse mór 7 eagla é ag páḋ: *Tristis est anima mea usque ad mortem.* "Trom, tuirseaċ, doḃrónaċ, atá m'anam go dtí an bár" (Maṫa xxvi. 38). Do ġlac an ċolann daonna criotnuġaḋ mór roim méad na páire do bí fá n-a ceann, 7 do ċuir allas sola ói. Agus iar mbeiṫ do Iosa ag urnaiġe i ḃrad, 7 an tóir ag riṫ ċuige, dus sé aġaiḋ ar an Aṫair neaṁḋa, ag páḋ go truaiġ-méileaċ boċt: *Pater mi, si non potest hic calix transire nisi bibam illum, fiat voluntas tua.* "A Aṫair, má tá naċ féidir do'n ċailís seo gaḃáil ṫairm gan mé d'ól airte, go ndéantar do ṫoil-sa" (Maṫa xxvi. 42). Nior ḃ'fada i n-a ḋiaiġ sin go dtáinig lúdár agus an cineaḋ lúdaiġeaċ leis, dá ṫaḃairt mar ḋoṁarṫa ḋóiḃ air tar ċáċ, gurab é Iosa an té dá dtiuḃraḋ sé féin póg. Ó! a tréatúir ṁalluiġte, céard é méad do ḋánaċta, póg do ṫaḃairt do'n té ḋíolair leis an náṁad ar deiċ briġinne ar fiċead! Ó! a duine ḋiabLaiḋe, cad é méad do ḋíombuiḋeaċair, Mac Rioġ neimhe 7 talman, do bí 'na Máiġirtir 7 'na Ḋionuiġteoir agat leis an brad seo, an té do niġ do ċorp agus dus a fuil agus a feoil féin duit fá gné aráin agus fíona, ag páḋ:

Hoc est corpus meum. "Is é seo mo corp-sa" (Mata xxvi. 26) do bhaith agat le póig cealgaig mío-rúnaig ag rád: *Quemcumque osculatus fuero, ipse est, tenete eum.* "Cibé duine dá dtiubhrad-sa póg, ag sin an bitheamhnach 7 beirid air" (Mata xxvi. 48). Ann seo do fuagadar na laochrainn ar Mac Dé, ar sgáthán na n-aingeal, ar áilleán Muire Máthair. Do ceangladar le práinib caola, cruaidha, cnáibe, é, cuid aca dá bualad le doirnib, cuid eile aca dá bhúgad le preabaib, cuid eile ag tarraing a fuilt agus a fionnfraid, 7 gurab é ar comhrád do gach aon aca: *Ah! Insidiator! Ah! Mage! Ah! Samaritane!* "Ó! a shoc-duine! Ó! a mheallthóir! Ó! a Samaratánig! Anois, tá tú againn, go deimhin do-bhéarthar díolaigeacht dúinn i ngach nid dá ndearnais go h-éigceart i n-aghaid an reachta."

Ó! a Áird-Rígh neimhe agus na cruinne go léir, is agat fein amháin atá fíor céadh é méad na péine d'fulaing an Mac thócaideach an uair seo; ar mhod an shonas bad dílse dó ar domhan .i. na h-abrail, gur theitheadar uaid, an uair táinig bradach Chíosd ireach ar Sheadar: *Amen, dico tibi, quia in hac nocte, antequam gallus cantet, ter me negabis.* "Amen, adeirim leat go réanfaid tú mé trí h-uaire roimh glaodach do'n choileach anocht" (Mata xxvi. 34). Breathnuigid, a cháirde, méad na péine d'fulaing an Mac thócaideach! Ní h-é sin amháin, act iar dteacht do Lázar Annar do bí 'na áird-fhionnsa, do buail fear de'n chineadh lúdaigeach dorn air do chéad go croidhe é, rá chonn mar adubairt ré leis an bhfionnsa ceist do chur ar an muinntir do bí ag éirteacht le n-a theagasg go laethamhail agus gan ceist do chur air féin. Ó! a Áird-Rígh na cruinne, is foigheach d'fulaing tusa seo cé gur chéad ré tú go cnámh ag rád go cruin macánta: *Si male*

locutus sum, testimonium perhibe de malo: si autem bene, quid me caedis. "Má labhair droch-fuo, tabair fiadhnaise ar an droch-fuo, acht má labhair deagh-fuo, cad é an fáth gur buailir mé" (Eoin xviii. 23)? Do bain an phionnta Annas cuigrin ar na briathraibh seo Chríost, agus de bhíg nach bfuair coir báir air, do chuir uaidh féin é go Caipheas—fear eile de phionntaíb an phobail. Díoh a fíos agaibh gur go docamhlach do cuireadh é rá déin Caipheas, ar mhoi nach raibh rian ná cuibheas, dar leat, 'ran gcéad péin do bí air feach mar do bí anoir ag teacht cum an dara duine le n-a feicsin. Nior b'é seo an bheitheamh thócaiseach leis an nduine mbocht do connaic sé ar coirte anma, acht, ar an mball, fiadhnaise d'iarraidh i n-a aghaidh. D'éirgeadar beirt d'fiadhnaisibe bréige ag dearbhughadh go nduibairt Críost: *Possum destruere templum Dei et post triduum reaedificare illud.* "Is féidir liom Teampall de do mhilleadh 7 é do chur ar bun i gceann trí laethe arís" (Mata xxvi. 61). Nior leor leis an mbheitheamh tioránta so sin gan é féin do chur ceiste air, ar b'é Mac Dé é? D'fheagair Críost gan mhoill ag rádh: *Amodo videbitis Filium hominis sedentem a dextris virtutis Dei et venientem in nubibus coeli.* "Deirim lib go breicsidh sib mise ag teacht de dheaf láimh m'Athar ag déanamh bheitheamhnais ar dheoraib 7 ar mhairb" (Mata xxvi. 64). Do phreab an bheitheamh tioránta ag rádh: *Blasphemavit, quid adhuc egemus testibus? Ecce nunc audistis blasphemiam. Quid vobis videtur?* "Do sinne an mealltóir seo dia-mharbadh. Créad ar fiachtanas fiadhnaise feasta? Créad aneir sib leis" (Mata xxvi. 65-66)? D'fheagair an coirte mío-choingiallach é ag rádh: *Reus est mortis.* "Tá sé cionntach, do thuill sé a bháthadh." Tá sé tigthe, ar

an mball, gan truaġ, gan taire, gan trócaire! Do ġabadar de feiliġe i n-a éadan air agus de dóirnib i n-a ceann ag rád: *Prophetiza, quis est qui te percussit?* "A Biteamnaiġ, do rinne tú Mac Dé díot féin, tarngair cia buail tú" (Lúcás xxii. 64). Iar mbeit dóib mar reo go meadón-oiġce do ceangladar do colmuin cloice é, 7 do rġiúrġáladar gan moill é.

Dearbuiġeann San Ieróm nać féidir d'aon duine dár ċruċuiġ Dia méad na péine d'fulaing an Mac trócaireać an oiġce rin do ċur i g-céill nó go dtiġiġ ré féin lá an breaċamnair déideanaiġ: *Passio quam Dominus ea nocte sustinuit nunquam perfecte cognoscetur nisi in die iudicii.*

Ar maidin rinneadar comairle a ċur ceangailte ċum árd-uaċtaráin na mbreitheamhan uile .i. Píolát. Iar gcloir do Píolát gurab ó'n nGailili táinig ré do ċuir ré uaid féin go h-Iorruaid é, do bí 'na ríonnra i gcúige na Gailili. Ní raib act mear amadáin ag an bfear reo ar Iosa 7 dus ré rá dearna orra cóta bán amadáin do ċur air agus a ċur tar ais go Píolát arís. Ó! a Árd-Ríġ an domhain, ir truaġ an baile reo ar d'Aon-Mac trócaireać! Ó breitheamh go breitheamh, ó dinnre go dinnre, ó ċoirte go coirte, gan truaġ, gan trócaire ag aon díob leir an truaġán bocht, act méadugad péine ag gać aon díob dá ċur air. Iar dteaċt do láċair Píolát, do mear Píolát nár b'féidir dó féin breit an báir do tabairt air nuair nać bfuair ré coir báis i n-a leit, agus ionnas go leigfidís an cinead Iúdaiġeać uaċa é, d'fiarfuiġ ré cia aca do béad raon Iosa nó Barabbas. Díod a fiar agaib go raib gnár 'ran aimsir rin ann duine éigin de'n buidin do béad irtiġ leigean amać i n-onóir na cárga. Do bí an fear so dá ngoirtí Barabbas 'na

nóġaipe, 'na rgriobadóir 7 'na ġabuide. Do mear Pioláit gurab é Iora d'iarrfadaoir do faorad agur Barabbar do croċad, agur adubairt: *Quem vultis dimittam vobis, Barabbam, an Iesum qui dicitur Christus.* "Cia aca ar mian lib go rgaoilfinn ċugaib? Barabbar nó Iora dá ngoiridear Criort" (Maċa xxvii. 17)? D'freagair riad-ran go h-árd, ag rád: *Tolle hunc et dimitte nobis Barabbam.* "Croċ an fear reo agur leiġeam Barabbar ar" (Luc. xxiii. 18). "An é bur dtoil bur Rig féin do ċur ċum báir?" ar Pioláit. D'freagair riad ag rád: *Non habemus regem nisi Caesarem.* "Nil aon rig againn ach Saeżar" (Eoin xix. 15). Do ċlaon Pioláit le h-eagla an rioġ talmaide 7 ċuġ ré breiteamnar báir ar Áird-Rig neime 7 talman ag rád: "*Accipite eum vos, et crucifigite.*" "Ag reo díb an biteamnaċ agur cuirid ċum báir é" (Eoin xix. 6). Ó! a bruaċra malluiġte, le'r tliġeaḋ Mac an Aṫar rioġraide, ir mairġ béal ar a dtáinig rib! Ó! a bruaċra diablaide, le'r daorad an ripéan i n-éagcóir, ir mairġ teanga do labair rib. Ó! a bruaċra neam-ċrócaireaċa, le'r glacad Saeżar do roġa dar Iora, ir mairġ intleaċt do rmuain rib!

Do ġluaireadar gan moill go cnoc Calbarí, áit d'áiride do bí aca ċum croċ-daoine do ċur ċum báir, agur an croċ dá h-iomċar ag Criort, cé nár b'furar dó é, nó gur fánuiġeaḋ, rá deoiġ, fúide é. Do cuireaḋ annrm iomċar na croide ar duine áiride do caraḋ orra 'ran trliġid, agur ní ar maide le Criort, ach le h-eagla go braġaḋ ré bár fúide rul rá breicfeaḋ an doman dá céaraḋ go h-árd innte é. Níor leor rogan coróin rpine do ċur ar a ċeann agur éadaċ maġaid purpair. Ní péarlaide ná cloċa uairle do bí 'ran ġcoróin ro mar baḋ ċuibe do coróin mic rioġ do.

beit innte; ní fcertear fíoghóa tugaó i n-a láim có mar baó ghnáit le mac áiro-fhionnra, act gar giolcaighe, agus các uile ag magaó faoi ag páó: *Ave, rex Iudaeorum, et dabant ei alapas.* "'Go mbeannuighear duit, a Rígh na n-lúdaigeac,' ⁊ tugadar palltóga dó" (Eoin xix. 3). Breathnuighid, a cáirde, méid na péine d'fulaing Íosa ar feaó na h-aimfire feo, dá marbughaó agus dá imdeargaó leis na fluaighthibh ar an uile thaob d.e, ag teacht 'na coinne le n-a mbuillíbh, le n-a n-urcharaibh ag páó: "An é feo an mealltóir? An é feo an bitheamhnac? Do rinne fé Mac Dé de féin; cridcaid, céadaid, faobaid, marbuighid é."

Iar dteacht go h-áit na croiche dóibh do tochail cuid aca an talamh 'n-a gcuimhne an chroch 'n-a fearamh. Do bí taithneamhe péid ag cuid aca. Do bí úimh le bualaó na dtaithneamhe ag cuid eile. Do cuireadh Mac an Athar fíorraide i gcrann na páire agus taithnge i n-a láimh dheis ar cheann dí, agus mar nár fhoich an lámh clí muirtir an dara taithnge 'gan gceann eile leis an gcrabaó do rinne fé le méad doilghis na láimhe deire, do tharraingeadar le córaíb caola, cruadha, í go muirtir an dara taithnge, agus mar an gcéadna le n-a coraib; ar mhod nár fhágbadar alt ná péit ná cuirle 'na corp nár faobadar, ⁊ nár bhaineadar ó chéile. Ó! a chríochnaighe chroidhe, féach a cuma! Ó! a chríochnaighe nach truagh leat Mac Dé ⁊ duine gan cnut, gan ghéimh, gan gné, gan glaine. *Ecce homo.* "Ag feo an duine" (Eoin xix. 5)! dá céadaó ar fon peacaighe na cruinne. *Ecce homo.* "Ag fo an duine" dá céadaó ⁊ gan aon trnáit uime! A Mhuire, atá fá dhun an bile, ag fo do chéid-ghein cloinne, labair fuil marbthar é uile. Éirt anoir, a fobail chríochnamhail, le h-uall-dubaó na mná thoicte. "A dalta m'uchta ⁊ a áilleáin mo fúil, ir

truaġ liom-ra an rioċt rin a bruilir i m'fiaḋnaire
voo' loc ⁊ voo' lán-maiḃaḋ ⁊ voo' ċorġaire ⁊ voo'
ċarraing ó ċéile ġan vaċ, ġan ġéim! Ó, a ċompánaiġ
ġnáḋaiġ! An tú ataá ann ar aon ċor? Má'r tú, ní
aiṫniġim tú. Muna bfeicinn féin voo' ċur 'ran rioċt
rin, ní ċreiḋfinn ġur tú ataá ann ó'n rioċt rin 'n-ar
ċuireaḋar an ċeiṫearn mallaiġṫe mío-ṫrócaireaċ tú.
C'áit a bruil vo blát nó vo ġéim? C'áit ar ġaḃ vo
ḋaċ nó vo ḋealḃ, a ċaomṫaiġ ⁊ a ċéile? C'áit a
ngeoḃaḋ fearḋa? Ní vaingean vam aon áit i
v'éaġmaiġ. Ir mire an bean boċt agur an Máṫair
millte, ġan aṫair, ġan máṫair, ġan fear, ġan inġean,
ġan mac, ġan valta, ġan compánaċ. Uċ! Uċ! Ón!
a Aṫair neamḋa, ó nár féaċair vo v'Aon-Mac, ir
truaġ nár féaċair vo'n mnaoi boiṫt ⁊ ġan a cráḋ ar
fav. Ó, a Mic milir, naċ tú ċruṫaiġ neamṫ agur
talamṫ agur vo ċuir a bruil ionnta ⁊ eatorra ve
ċréaṫúirḋiḃ? Naċ tú ceann na n-aingeal ⁊ na
noaoine, ⁊ tú anoir i gcrann na páire ġan mirneaċ?
Ir truaġ an t-aṫarraċ ro v'éiriġ ḋuit inoiu a ġnúir
áluinn, oirḋeirc, vo ċleaċt beiṫ i m'uċt-ra, ataá ag
vealgaiḃ rpíne vá pollaḋ go h-inċinn: na cluara
v'éirtiġeaḋ leir na briaṫra úv an aingil: *Benedictus qui venit in nomine Domini.* 'Ir beannuiġte an ṫé
ṫig i n-ainm an Tiġearna' (Maṫa xxi. 9), agur v'éir-
tiġeaḋ gaċ nóiméaḋ leir na h-aingil ag ráḋ: 'Naomṫa,
Naomṫa, Naomṫa, ainm an Tiġearna, Dia na rluaġ';
ataáiḋ inoiu ag éirteaċt le 'Tóg, tóg, croċ, croċ, raob,
raob, buail, buail, marḃ, marḃ an biṫeamnaċ'; an
béal baḋ mire 'ná an mil, ġan ve ḋiġ aige aċt vom-
blar agur pínéagra; na láṁa láiḋre le'r b'féiḋir an
voṁan móp vo ċlaoiḋ i nóiméaḋ uaire, iaḋ vá bpollaḋ
go teann; an corp vo b'áilne 'ná an ġrian níor vuiḃe

'ná gual gabann 7 'na cnocaib duba ó lámaib laoraann! Uc! a Mic m'anma, do chéig d'Adair féin cú! Do ceit do deirgiobail uait! Níl bean do finte ná do caointe agat. Mairg, dá maireadh lóreb, ir cormail go mbad chuag leir an bail reo ar a dalta féin agus ar mo Mac-sa!" *Quis est homo qui non fleret, Christi matrem si videret in tanto supplicio?* Cia an duine nach gcaoinfeadh Criost do béad ag éirteacht leir an Maigoin nglórmair ar an gcainnt reo rá bun na croice, agus gur ab é congnam dóláir do bí aici ó'n gcineadh lúdaigeach beit dá braicsin ag cur éadaig magaid amadáin air agus ag imirt a cuid éadaig féin le h-urcar oirle! Ó a Mádair na roillse, ir bocht doghrainneach do gléar 7 ní h-iongnad tú ag rád na mbriatar úd ag an brád leremiar: *O vos omnes qui transitis per viam, attendite, et videte si est dolor sicut dolor meus!* "Ó! a lucht friubail na fligead tugaid dá bur n-aire 7 féachaid go glinn an bruil doghrainn ar domhan ar mó 'ná mo doghrainn-se" (Thrathna ler. i. 12)? Ní cáinig rin, a cáirde gráda, agus ní chocraid go deired an domain thuag ar mó 'ná an Maigdean glórmar inniu. Ar dá ádbar, ar tuir rá 'n-a céid-gein cloinne d'oil agus d'altrom rí féin agus í i dtaob leir mar cloinn; an dara h-ádbar, nior fulaing an céid-gein cloinne reo aitir, imdeargad, marla, mío-mod, rian ná rionór nár fulaing rire mar an gcéadna; óir mar adeir an fealltram: *Anima est magis ubi amat quam ubi animat.* "Ir mó bíor an Chroide 'ran gcorp i n-a mbíonn a gráid 'ná ran áit a mbíonn ré féin ar iomcar." Dá brig rin, ar méad gráda Muire ar a céid-gein cloinne, gur mó bí a h-anam ann 'ná innte féin!

Do chráid doghrainn Muire íora mar gach níd eile,

agus ċuġ ré claonaḋ ar a ċeann 'ran ġcroiċ ag rád: *Mater, ecce filius tuus* (Eoin xix. 26)—"A Máṫair ró-ṁilir, ve bríġ go bruil riog méro do ḋoilġir agam, ag ro ḋuit mar ṁac agus mar ḋalta Eoin, mo ḋeirġiobal ġráḋaċ féin, do ġráḋuiġ mé riaṁ tar ċáċ agus do ḋéanraiḋ m'ionaḋ-ra ḋuit fearta." Do ċlaon aríf ar Eoin do bí 'na fearaṁ ór a coṁair ag rád: *Ecce mater tua* (Eoin xix. 27)! "A ṁic, ní fuil agam le rád leaṫ aċt ġur rin í do ṁáṫair annrin, agus ve bríġ go bruil riog agaṫ riaṁ méaḋ a cúraim ionnam-ra, ṫéin-ṗe cúram fearta 'na timċeall rin agus ṫéin m'ionaḋ-ra ḋí agus mo ḃeannaċt lib!" 'Na ḋiaiġ reo ċuġ ré aġaiḋ ar a Aṫair neaṁḋa ag rád go truaiġ-ṁéileaċ boċt: *Pater ignosce illis quia nesciunt quid faciunt* (Lúcáf xxiii. 34). "A Aṫair ṫrócaireiġ, maiṫ ḋóiḃ reo," 'ré rin, "maiṫ do'n ṁuinntir reo aṫá dom' ċur-ra ċum báir, ve bríġ naċ bruil fior aca créaḋ aṫáiḋ ḋá ḋéanaṁ;" ionann rin le rád, "A Aṫair ṫrócaireiġ, ní doḋ' ġuiḋe mar ḃreiṫeaṁ aṫáim ag iarraiḋ do ḃrortuiġṫe ċum oiġealtair do ḋéanaṁ ar m'earcáiroiḃ; aċt táim doḋ' ġuiḋe mar Aṫair lán de ṫrócaire, ionnar go mbaḋ ḋeonaċ leaṫ, ar uċt milreaċta an anma ro agam-ra, an ċoir reo do ṁaiṫeaṁ ḋóiḃ; ir mó mo ċion-ra ar fláinte na noaoine, agus ir uairle liom mar aṫċuinge é 'ná mo ḃeaṫa féin. Dá bríġ rin, a Aṫair ṫrócaireiġ, ir mó an meas ir córa ḋuit do ḃeiṫ agaṫ ar an ġcaṫċannaṫ do-ḃeir orm-ra mo ċuid fola do ḋortaḋ go fonnṁar ar a fon 'ná ar an olc rin. *Dimitte ergo illis* mar naċ maiṫteaṁ an ċoir nó go noéinteaṁ leoir-ġníoṁ 'ran ngoid. Féaċ ġur ġoideaḋ toraḋ an ċrainn ċoirmeargṫa i bFarraiṫeaṁ; féaċ mar éirig annrin mire inoiu mar ḋoraḋ crainn na croiċe! Glac rin mar fáraṁ agus mar leoir-ġníoṁ

inr na fean-fiaċaib fin." Ó! a Mic na ngrás, ir aiúbéil méad do ċaiṫċannaċta an tan atá tú ag iarraid maiṫeamnair do'n muinntir do ċuir 'ra fiocht fin tú agus gan de ṫruaġ aca fin duit-fe act ag méaduġad do féine gaċ traċt! Ó! a Luċt aontuiġṫe na nuiabal, naċ breiceann fiḃ na dúile boḋra, balḃa ar ċlaoċlóḋ rá bár Críost, agus fiḃ-fe amáin neamṁotuiġteaċ? Féaċ an claoċlóḋ! *Velum templi scissum est in duas partes, terra mota est et petrae scissae sunt et monumenta aperta sunt et multa corpora sanctorum qui dormierunt surrexerunt.* "Féaċaiḋ, do finneaḋ ḋá ċuid de ṁullaċ an teampaill go talaṁ, do ṁaoṫuiġ an talaṁ féin ċun briste, do fgaoiltead na carraigeaċa d'oifglaḋ na tuambaí agus d'éiriġ mórán de ḋaoiniḃ marḃṫa" (Maṫa xxvii. 51, 52). Ór a ċionn fo *tenebrae factae sunt super universam terram* (Lúcás xxiii. 44), 'fé fin, do bí an domhan go léir lán de ċeo agus de ḋoraċadar; agus ir é ċiallaiġeas an doraċadar fin go raiḃ na dúile uile lán de náire agus d'aiṫméala fá'n éagcóir do finneaḋ ar a gcruṫuiġṫeoir agus annfoin do ċonnacadar méad na h-éagcóra do finneaḋ air. Níor leig náire ḋóiḃ iad féin do ṫairbeánaḋ act iad féin d'folaċaḋ le h-úrḋuḃaḋ na gréine. Má ṫairbeánadar na dúile boḋra, balḃa an oifead fin de lionnduḃ agus de ċaṫuġaḋ rá bár Críost gur cuireaḋ culaiḋ ḋuḃ agus liḃré cuma orra féin, créad baḋ ċóir ḋúinn-ne do ḋéanaṁ de bríġ gurab ar ár fon do céaraḋ é agus naċ ar fon na nduile mboḋar mbalḃ. Aoeir Naoṁ Ieram, *Omnis creatura compatitur Christum et solus homo non compatitur.* "Ní'l créatúir ar bit naċ raiḃ truaġ aige do Ḋia act an duine amáin," agus gur ar fon an duine d'fulaing fé an méad fo do ċíonn fiḃ. Ó! a ḋuine iffeannḋa, i mór do ḋall an

diabal do tuigre, ir mór do ṡtop ré do ċéadaḋ naċ féidir leat tuaiġ do beiṫ agat d'Íosa do céasaḋ i ġcrann na páise agus d'aiṁdeoin a bruil dá déanaṁ air ġurab é ar comṁáḋ dó ar do ſon *Sitio* (Eoin xix. 28); 'ré rin go bruil tart ar Íosa de bríġ ġurab é ar tart ann, mian neiṫe do béaḋ ſuar fliuċ. Uime rin adeir Cyrillus ġur de na pianaiḃ ar ġéise d'fulaing Criost 'ran ġcroiċ an tart corporḋa. Ní h-ionġnaḋ ro agus an méad do ċuir ré d'allus fola de aġ iomċar na croiċe agus a beiṫ nocṫuiġṫe innte go h-árd le teas ġaoiṫe agus ġréine! Ó! a Ṫigearna, mo ċeirt ort créad é an éaġcaoine do ġníḋ tú ar pianaiḃ an béil aṁáin agus ġan ball de'n ballaiḃ ſaor ó péin. Óir do réir tairbeánta Briġide Naoṁta do buaileaḋ cúig míle agus ceiṫre céad agus deiċ mbuille agus trí ſiċid de ſgiúirse ort, ar ṁoḋ naċ dtuigim créad an t-áḋbar naċ ngearánann tú na baill eile ċoṁ maiṫ agus ġearánann tú an béal! Créad ar naċ dtuigeann tú, adeir Criost, ġur le déanaṁ ſioċa i bpeacaḋ Áḋaiṁ do ġlac mire an ċolann daonna, agus de bríġ ġur le h-ainmian agus le mí-ṁeasarḋaċt an béil agus na teangan do ṫáṁla rin ní neiṁ-ionġantaċ mire dá éaġcaoine mar ṫobar ar ar ſil ġaċ uile olc dom' ionnſuiḋe. Áḋbar eile, de bríġ go bruil pian agus céasaḋ na mball eile roiléir ro-ſeicſiona aġ ġaċ aon mar adeir Isaiar, ſáiḋ, 'ran céad ċaibidil, *A planta pedis usque ad verticem capitis non est in eo sanitas.* "Níl aon ball slán ó ṫráċt a bonn go mullaċ a ċinn ġan pian, ġan treaġaḋ" (Rann 6), ġidéaḋ, atá pian an béil agus na teangan i bfolaċ agus d'eagla go ſilfiḋe go mbéaḋ an oiread rin aṁáin ſaor ó pian agat, 'ré rin do-beir ort a ráḋ go bruil tart ort! Ó! a Ṫigearna, ir ionġnaḋ liom méad do ṫarta agus ġur domblas do

deoc! Ir iongnad liom méad do tarta agus nac cuimhin leat, an uair do tug Fioláit bheitheamhnar báir ort, gur cuireadh corróin fpíne i mullac do cinn! Ir iongnad liom nár coirg na fpoca fola do bí ag tuitim in do béal do tarc! Ná bíod iongnad orraib, adeir Criort, óir ir minic mé dá innrin díb nac fáil iongantair cócaireacht ar bit dá nvearnad ar mo corp-fa, ag pollad mo láimh, mo cor agus mo cinn, mar do tarngair an fáid Dáibid: *Foderunt manus meas et pedes meas et dinumeraverunt omnia ossa mea* (Sailm xxi. 17, 18). Cár bfuláir na ceithe fpoca fo do leigean amach do glanad an cinid daonna? Cár bfuláir na ceithe fpoca fo do dortad do tabairt leoir-gníomha do na fubailcidib cairdinéalta ionnar nac mbéad impearán eatorra? *Misericordia et veritas obviaverunt sibi iustitiam ut in pace sint* (Sailm lxxxiv. 11). Ir deimhin, a dáirde, má'r mian liom labairt ar céill fád-fúnda ail focail feo, *Sitio*, gurab é thom-fláinte na n-anam é; mar adeir Naomh Aibirtín: *Sitio salutem animorum*; tá tarc dur gcreidimh orm agus ir mó atá ré dom' goin 'ná mo rian réin. Ó! a chíorcaide choide, ná tiéig an Dia céadna fo imdu air níd ar bit. Féach ar a liacht cnead agus créacht air ar do fon! Féach na cúig míle ceithe céad agus na trí cneadacha agus trí ficid d'fulaing ré imdu dod' faorad-fa ar geibeann na ndiabal. Glac leir imdu agus adhnuig. Má tá fplannc céille ionnat do-béarfaid tú grád dó ar fon a comaoine.

Dearbuigim duit, a caraid, dá mbéad intleacht agus teanga a dtáinig agus a dtiocfaid de fíol Adaimh agam ar an láthair feo, nac dtiocfad liom an ficeamhad míle cuid do comaoin Chíorc ar an té ar úir-írle annfo imdu do dug i gcéill; agus, a caraid choide,

ó'r níb é do ċuaiḋ ór cionn tuiġre agus inċleaċta duine d'ḟairnéir, iarraim ort do ḟúile ranntaċa, raoġalta, colnaiḋe do ḃúnaḋ i ríoċċáin na fola ríor-uairle le n-ar fuarġlaḋ riḃ, bur púile creiḋiḿ agus coinriair d'orġlaḋ. Tugaiḋ aon aṁarc aṁáin leo ar ḟriorún ouḃ, doirċa tiġe irrinn. Féaċaiḋ a liaċt leoṁan ann, a liaċt driaġún craor-orġailte, ciocraċ, conraḋaċ do bí le h-aġaiḋ bur dtuarġain; teine naċ féidir do ṁúċaḋ agus sneaċta naċ féidir do leaġaḋ i gceárdaċa tiġe irrinn! Féaċaiḋ a liaċt rian agus rionóir eile naċ féidir do ċur i n-ónduġaḋ mar adeir Iób: *Ubi nullus ordo sed sempiternus horor inhabitat.* "De bríġ naċ bruil ann aċt gráin agus uaċbar fíorraiḋe" (Iób x. 22). Tógbaiḋ bur púile ó irreann agus tugaiḋ aon aṁarc aṁáin leo ar Ċríort, ár Slánuiġteoir, i gcrann na páire; Féaċaiḋ a corp creáċtnuiġte, taob-ḟorġailte dá bur raoraḋ agus dá bur ráḃáil ar ċraoraiḃ, ar leoṁanaiḃ agus ar ḋriaġúnaiḃ diabluiḋe tiġe irrinn. Féaċaiḋ na h-uirro ag bualaḋ na dtaimngiḋe agus na taimngiḋe mar mneoin ag dul i gcorr Ċríort dá bur raoraḋ agus dá bur ráḃáil ar ċéadċaiḃ agus ar ġaiḃ-niḃ tiġe irrinn; agus ir deiṁin, a ċáirde muna nglacaimío truaġ dó agus rinn féin d'ḟilleaḋ ó loċtaiḃ 'na bruilmío gur míle mó an céadaḋ do béar-raimío air 'ná mar ċimío inoiu ó'n gcineaḋ lúdaiġeaċ! Ir mó, gan aṁras, a ċríorcaiḋe, ċéadaḟ tú é le gaċ aon ḟeacaḋ marḃtaċ do ḋéanann tú; 'ré rin uaḃar, rainnt, drúis, tnúṫ, craor, ḟearg, agus leirge, 'ná an méad atá ré ag raġḃáil, ar ṁoḋ naċ dtugaimío fliġe ḋó ar ḟéaċain go grinn ná go trócaireaċ orainn!

Ir meara leir_méad ár nuiomburdeaċair rá marla d'ḟulang ar ár ron_'ná an méad rionóir atá ré ag

fagbáil, mar adeir Naomh Aibirtín. Ná bímíd, dá brígh seo, díombuidheach, agus smaoinimíd gurab é do chuid i n-urradhar ar ár son; an uair nár b'féidir linn féin ár saoradh, do shaor Iesean sinn agus do thug díolaidheacht le n-a chuid fola 'nár bpiachaibh! Ó! a charthannacht ór dhonn gach carthannachta agus a ghrádh do fáruigh gach grádh, óir cá bfuil grádh ann ar mó 'ná duine do thabairt anma ar son a charad?—*Maiorem charitatem nemo habet quam ut daret animam suam quis pro amicis suis* (Eoin xv. 13). Mairg, ir mó 'ná sin carthannacht Chríosd, óir nuair bíomar 'nár n-eascáinidh aige do thug sé é féin ar ár son, agus do bhuir an cairt do bí ag an ndiabal ar ár n-anmannaibh agus do cheangail do'n chroich í. Ó! mo thruagh géar an daoirse so do béadh ar chroich-earrach agus gé go raibh an t-earrach go h-olc ní luighfidhe do chuir seisean éigin maith innte d'eagla go dtiocfadh an mainghaire meabhlach, cealgach, mío-rúnach .i. an diabal, agus go mbéarfadh sé chuige féin í.

Siúd an cnoc 'na bfuil an riopa saidhbir cortagach; siúd an cnoc 'na bfuil earraidhe an domhain dá ndíol i n-airgead indiu! A charaid chroidhe, téanam ar an gcnoc so Calbairí, agus do geobair gach earrach dá bfuil d'earbaidh ort. Má'r corróin atá d'féidhm ort, siúd í an chorróin fhine ag dul go cnámh agus go h-inchinn i gCríost, tóg féin agus cuir ar do cheann í, agus gealluim duit gur míle mó do luach-saothair ar a son 'ná dá gcuirfeá corróin fhoghda ort 'na mbéadh féarlaidhe agus clocha uairle go talamh. Má'r hata cheartuighear uait nó éadach cinn ar bith eile, siúd é án púicín ar fhorra agus an cheithearn diabhlaidhe ag gabáil de bharaibh agus de dhóighibh air ag rádh—*Prophetiza nobis quis est qui te percussit!* "A bhitheamhnaigh, innir

dúinn cia do buail tú!" (Mata xxvi. 68). Má'r aibío atá uait nó gúna mór-luaig ar bit eile giúd é an cóta amadáin rá Criort agus é dá leagad ar a béal agus ar a aġaid i latair na gniáide agus déan éadaċ cuirp de. Má'r glac mór ċubaid atá uait giúd é an gar giolcaige agus cáċ uile ag gonomaid gaoi ag gád: *Ave Rex Iudaeorum, et dabant ei alapas* (Eoin xix. 3). Má'r criog atá uait, giúd é an gópa caol, cruaid ag gárgad a ċuid gola ioir ġeoil agus leaċar! Má'r biad nó deoċ atá de dít ort, giúd é an biad blagda agus an deoċ ġíor-ġláinte .i. a ġuil agus a ġeoil! Má'r geomna codalta ar mian leat d'ġaġbáil, giúd é an geomna géid agus an dorar orgailte .i. daod iorga ar n-a dollad leir an gleag! Má'r díol truaige atá uait, cá bruil díol truaige ar mó 'ná ár Máċair boċt ar dórnaṁ a h-Éin-Mic agus a céid-ġein cloinne; agus Mac Rioġ dá ċnoċad gá ġoid ubaill 7 naċ é féin do ġoid é aċt mire Áduṁ 7 mo ġean-aċair Áduṁ eile. Má ċeartuigeann nior mó de'n earnad go uait, bíod ġíor agat naċ bruil deired le h-earnaidib an ċnuic seo go brát.

Bíod ġíor agat gurab uime d'ġulaing Criort an méad go inoiu ionnar go mb'ġéidir leir an nío, do ċeannuiġ gé féin go daor, do bronnad ort-sa i n-airge agus gan de díolaigeaċt aige dá iarnaid ort aċt aṁáin gnáid ríornaide do ċabairt dó dá ċionn. Fiarfruigim díot, a ċara ionṁuin, dá mbronnfaide an méad earnaide atá i Lonndain nó i bPairis ort, dar nodig, ir mór an gnáid do béad agat do'n ġrionnga do béarfad an bronntanar sin duit agus bad duine díombuideaċ tú, gan aṁrar, muna mbéad. Maire, cad é an gnáid ar cuibe duit do ċabairt d'Áiro-Rig nime agus talṁan atá ag bronnad, ní h-é aṁáin earnaide

Lonnoain nó Pairir ort nó neite beagá, fuarada, faoiltha, ro-caithme eile, act flaitheamnar Dé atá fíorraibe, do-caitte agus do cuaid ór cionn tuigse an domain d'foillsiughadh.

'So an earrad nár malairt Muire Máthair, nár malairt an gaduibe 'ran gcroic. Féach, dá brígh sin, ar Muire; féach oilfeacht agus deagh-chroibe Coin le'r fágbad taob leis í. Féach aithrige an gaduibe 'ran gcroic ag rádh le Criost: "Cuimhnigh orm-sa, a Mic Dáibhidh, nuair do thocfair id' Rioghacht" (Lúcás xxiii. 42). Muna mian leat fómpla do ghlacadh de'n muinntir seo, féach umhla, úir-ífleacht, foighide agus boithe an tSlánuighteora féin! Tá sé bocht i gcúig cáraibh inniu. Ar dtúis tá sé bocht i muinntir, óir do theitheadar na h-abstail uaidh. Tá sé bocht i gcáirdibh, óir nil aon duine aige do labairtheadh focal ar a shon. Tá sé bocht i n-éadach, óir do raobadh ar a chuid éadaigh é agus do cuireadh éadach magaidh amadain air. Ta sé bocht i mbiadh agus i noigh, óir nil aige acht domblas agus sínéagsa. Fá deoigh, tá sé bocht i nduthaigh, óir nior fágbadh leithead a dá bonn ar urlár na croise aige nó gurb éigean a dá coir do chur fá aon taisnge amháin i gcrann na páise. Uch mo thruagh! mo thruagh! mo thruagh! mo mhile truagh! Mearamaoid-ne sinn féin do beith bocht agus a focaireacht agus a focamhlacht do geibhmid an raoghal ad' tharrac-sa. Uch! mo thruagh! Nach dtuigimid an méad so d'fuilingir ar ár son agus gurab é ar rún dúinn-ne i nduaid an mheid seo tú do thréigean ar neithibh fuaradha, ro-caithme an traoghail seo!

Cia againn nach ndéarfadh gurb olc an rogha do rug an cineadh lúdaigheach, nuair do diúltadar do Chriost agus do ghlacadar leis an mbitheamhnach Barabbas. Is

mearṁa rinn-ne go mór 'ná an cineaḋ lúḋaiġeaċ, óir ir mearṁa an peaca ḋ 'ná Barabbar agur 'ré an peacaḋ do beiriḋ-ne de roġa. Ní h-áil linn Dia, ácc uabar, rainnc. Ní h-áil linn Dia ácc meirge, máċair na n-olc, caillearṁain na h-aimrire, long-briseaḋ na ġeanmnaiḋeaċca, cúir agur deiseaḋ gaċ mí-ġnim. Ní h-áil linn Dia agur aoiḃneas ríorraiḋe ará dá orráil dúinn, ácc ár n-antoil ḃréagaċ, ċlaoin-ṁeaḃlaċ, ċubaiscead ċarraingeas rinn i mearg na noiaḃal malluiġċe bíor as friċeálaṁ agur as freasdal na briain noo-ḟulangċa dúinn an ceaḋ ṁairreas Dia as caiṫeaṁ na glóire.

Ó! a ċríorcaiḋe ċroiḋe, ná creig do Slánuiġeoir féin ar nío ar biṫ. Féaċ a liaċt cneaḋ agur créaċt air ar do ron. Féaċ na cúig míle ceiṫre céad agur na trí cneaḋaċa agur trí ficiḋ, d'ḟulaing ré inniu doo' ḟaorraḋ ar ġeiḃeann an diaḃail! Glac leis cé go bruil ré marḃ i gcrann na páire; ar a ron rin, tig leis tusa d'aiṫḃeoḋaċain le n-a ġníomraiḃ ó unċóid cnainn Parraiṫis.

Ó! a ḋuine ḃoiċt, an é ar mian leat-sa beiṫ uaiḃreaċ, sannsaċ, drúisreaċ, cnúċaċ, craorac, seasgaċ, leisceaṁail, agur eisean uṁal, úis-íseal, coisḃeartaċ, ġeanmnuiḋe, foiġseaċ, neaṁ-srasaṁna 'san méad so d'ḟulaing ar do ron. Ó! a ḋuine ḋiabluiḋe, an é ar mian duit beiṫ go searġais as gaḃáil do ċuid earraiḋe agur éaduiġ umat agur eisean ór do ċoṁais gan aon tsnáiṫe uime 'na ball rómpla as an gcineaḋ daonna! Ó! a ċroiḋe ar cruaiḋe 'ná an ċruaiḋ, créad an t-áḋḃar naċ maoċuiġeas tú as feicsin na sola síorruairle dá dortaḋ i gcrann na páire? Ó! a ċroiḋe ar cruaiḋe 'ná an ċloċ, créad é an t-áḋḃar naċ ngoileann tú as feicsin na mball mbeannuiġċe .i. corp

agus lámha ár dTigearna dá dtollad leis na tairngíb maola? Ó! a Chroide ar meara méine 'ná an nadair nithe, créad an t-ádbar nach bfuil truagh agat dá ceann glórmhar atá fá'n gcoróin fhine agus do'n caoib aol-dathaig do-cí tú iar n-a tollad leis an fleagh tar éis a báis i gcrann na páise.

Do bí nór nó gnár aca an uair seo gan corp marb ar bith do beith i n-áirde aca Dia Sathairn, do bí 'n-a dhomhnach, agus atá fór ar congbáil aca fin. Ó! a Chríostaide, nach truagh leat, mar aon leis so, an corp beannuighte úd do Slánuighteora dá leagad anuas i n-ucht Muire ag méadughad a pian níor mó 'ná aon nídh dár fulaing duine riamh, mar is follus ar a bhiathaib féin 'nuair connaic sí an taire marb idir a gilgéagaib. *Heu! Est-ne hic Filius meus? O Mi Iesu, quale reduxerunt peccata hominum?* "Uch! An é seo mo Mac-sa? Ó! a Íosa, créad é an fiocht foin ar a gcuireann peacaide cloinne Adaimh tú? Ó! a Íosa, an féidir cionta fíl Adaimh do beith dom throm fin gur fiú iad Mac Rígh neimhe agus talmhan do dárughad ar a son? Ó! a naduire mo fúl agus áilleáin do Mháthar, cionnas ar féidir liom a ráidh fearta go mbéidh mé beo agus tusa marb im' fiadhnaise. Is maith nach raib 'san domhan aon duine ar a dtabharfaide an dorgaire fin, acht tusa amháin, a ghnúis álainn oiridheasa! Is mór an t-idir-dhealbadh so dím indiu ort seach mar do connaic mé roimhe seo ort 'san mBeithil. Bad mhór ádhbar mo luathgháire 'san mBeithil, is mór ádhbar mo dhoilgis indiu i n-Ierúsalem! Bad foillsreach, dealladhaighteach m'ionad comhnuighte 'san mBeithil; is tuirseach, dobrónach m'ionad fuighte indiu fá dhun na croide agus mo Mac mín, álainn, milis, marb idir mo dhá láimh. Uch! mo mhíle truagh nach marb mar aon leat atáim fuil do-

ciúread mé tú ag dul marb uaim 'gan tuamba!" Ó! a Críosdaide chroide, nach truag leat Muire rá 'n-a h-aoin-gein cloinne! Dá breicfeá bean uasal ar dórnaim a h-aoin-mic agus é d'éis a chocta i n-éagcóir, dar nóig, bad chuaid do chroide nó do-béarfá congnam deora di agus í 'na h-aonar. Is cruaid, dá brig sin, do chroide muna ngeobaid tú truag do Muire, bainrigfean na n-aingeal agus na n-abstal! Glac truag di, dá brig sin, agus ná goillid ort ar an gaogal go duad ná docar dá bragain ar son Dé.

An mearann tusa, a Críosdaide, dorad na páirte d'fagbáil gan duad, gan docar, gan ingreim? *Nonne oportet Christum haec pati et ita intrare in gloriam suam?* "Féad gurab éigean do Chríost an méad go d'fulang ionnas go braigtefa-sa an beatha maithannach" (Lúcás xxiv. 26). Ná mear, dá brig sin, gurab ar olc leatsa do baineas Dia do clann nó do maoin gaogalta díot; ní h-ead, ar aon chor, act do dearbad d'foigde, mar adeir Basilius: *Non ad mortem iniicit tela in nos sed ad salutem.* "Ní cum báis do caitear Dia a saighide linn ar uairib act cum sláinte," de brig nach comairtaide feirge iad act comairtaide grádha, mar adeir Solam: *Quem enim diligit Dominus corrigit,* "An té ghrádas Dia 'sé a ghortuigeann sé" (Sean-fáidhe iii. 12), 7 mar adeir San Aibirtín: *Nemo potest in utroque saeculo, hic et in futuro, gaudere.* "Ní féidir le h-aon duine flaithead Dé tall agus i bfus, ní féidir leis an áit tall do fealbugad gan an áit i bfus do tairguidhiugad," 7 mar adeir Críost, "Ollmhuigid rib féin fá comair an uile ingreama, an uile buaidhearta agus an uile chroblóide, óir is leis go agus ní le n-a malairt do geobaid rib flaithearnas Dé."

Is mór do daoinib ar an gaogal go agus ní mian

leo aon níd d'fulang ar fon Dé. Ní h-é admáin gan aon níd d'fulang ar a fon, acd ag cearadt ar Dia ing gad doilgear beag dá dteangmaigeann dóib, ag rád go péadad, ainbfiorad, má 'fé a adair nó a mádair, a mac nó a ingean do geobar bár. "A Dia, créad do rinnear-fa ort nó créad é an trean-mallacd atá im' diaig nad bfuil i ndiaid mo leitéid eile." Ó! mo thruag tú, a duine boicd. Nad mearann tú go ndéantar toil Dé i n-aimdeoin do neamh-foigde-re? Nad mearann tú gur tré fómpla d'fágbáil agat ar doilgear d'iomdar go foigdead atá Criost indiu i gcrann na páire? Féad air, a chíortaide chroide, agus gé go bfuil ré marb indiu i gcrann na páire, ar a fon rin, tá ré 'n-a Dia thócairead agus béid go fíorraide 'n-a Dia agus 'n-a duine. Iar n-eiréirge dó ó marbaib agus ionnar go dtiocfad linn-ne an t-eiréirge do déanamh leir ó'n mbár, ó gad peacad 'n-a bfuilmíd, guidmíd é go dúthractad fá braon dá fráfáid do hortad i n-ár gcroidib agus fá leac-oidid na loct atá ar ár gcoinriar do fgaoilead; guidmíd é fá dorad na páire agus anmanna na ndaoine do leigean ó glafaib na ndiabal malluigte!

Ó! a Mic na h-Oige glaine, tríd impide do Máthar ná tréig finn agus ná leig finn i ngeibeann na ndeamhan acd furtuig finn ó n-ár ngnaif, agus treoruig finn cum na beatad fíorraide, an níd do guidim-re óib-re agus dom féin!—i n-Ainm an Athar, agus an Mic, agus an Spioraid Naoimh. Amen.

An t-ochtmad lá de Meadón Fógmair, 1740.

Seanmóir a Deic.

ar eiséirge an Tigearna.[1]

(Domhnach Cásga.)

Iesum quaeritis Nazarenum, crucifixum; Surrexit, non est hic.

Iosa ó Nasaret céasta atá sib d'iarraidh; d'éirig sé, ní fuil sé anseo.—Marcus xvi. 6.

1S luaidhéireach mo shéal duit inniu, a chompánaigh, agus ir fonn luaidhéire, moltas, agus buidheachair ar cóir do'n uile dhuine do sheinm go húgach do chluinsear é; d'éirig an Tigearna go sirinneach ó bhás, do chuir an cineadh lúdaigeach cum báis, ionnas, mar d'fhasgail sé sinn ó bás ár bpeacaidhe le n-a bás, go dtiubhradh sé beatha na nglár le n-a eiséirge ó bás dúinn. Má'r-mór an doilgeas do bí ar Muire, Máthair Dé, agus ar na h-abstalaibh má bás an Tigearna, ir mó 'ná sin go mór an t-iolgáirdeas do bí orra má n-a eiséirge ó bás, agus mar ar cóir do'n uile dhuine chráibhteach a n-eisiom-pláir do leanamhain 'san tuirse agus 'san dubhrón má bás Éin-Mhic Dé, ir cóir dóib beit húgach, foilbir leo má n-a eiséirge; ar an ádhbar, do an t-am 'n-ar chuir eiséirge ár dTigearna ár gcreidemh 'n-a fuidhe, lér dhaingnig sé ár nodhcar, agus lér méadaig sé ár gcaithannar. Ir iomda rúin-diamhair mór dorcha 'san tSoisgéal do nach n-iarrann néarún orainn acht do chreidemh le h-ionganntar, acht ir iomda rúin-diamhair

[1] Murphy MSS., vol. 50, pp. 254-269.

eile ann atá com foiléir, fo-tuigfe fin nac féidir do duine ar bit, muna bfuil a croide níor cruadha 'ná an cruaid, fmuaineadh orra gan a beatha do leafugad. Agus, ionnas go dtuigfeá mé go mait ar an gcurróir feo, do-béarfaid mé fior duit 'fan céad cuid de'n comnáid fo ar méid luatgáire na féile feo; agus, 'fan dara cuid tairbeánfaid mé cionnas mar ar cóir dúinn le h-eiréirge ár dTigearna ó marbaib eiréirge do déanam leir ó bás ár bpeacaide.

Níl féil d'féiltib an Tigearna 'fan mbliadain ar mó luatgáire 7 ar faoire ó dólás ar bit 'ná an féile feo eiréirge an Tigearna. Má cuir na h-aingil agus na daoine, na flaitir agus an talam gnúir foilbir fúgad orra féin an oide do rugad Slánuigteoir an domain agus mar do feinnead go binn dán molta agus buideadair do Dia, níor éartuig, ar a fon fo, ádbar doilgir ó'n fólás fo mar do rugad é ar mod com bocc foin, nac raib áit le fagbáil ag a máthair i n-a gcuirfead rí a ceann irtead le n-a breit act frábla dorcha, falach, i n-aimfir feasa agus fneachta. Má b'ádbar luatgáire an lá do gairmead an t-ainm luatgáireach Íofa Criort air, bad doilgeafad an t-amarc féachain ar a cuid fola ag filead leir an timcheall-gearrad. Ir ádbar iolgáirdir do'n Naoim-Eaglair adrad agus tabairtair na dtri nigte do Rig an domain, ní gan fmúit, gan buaidread, ar a fon fin, do bí an faogal fo an t-am aroubrad le Muire agus le h-Íofep go mbéad iomuaid ag iarraid an leinb le n-a cur cum báir. Ir mór an t-iolgáirdeas do finnead inr na flaitir an tan do bairtead Criort le h-Eoin i fruit Ordanán, agus do bí fé com mór foin gur foillrig an t-Athair fiorraide é do beit 'n-a Mac aige féin: "So mo Mac grádach" (Mata iii. 17); gidead, an uair

do chuaid ré do'n fáraċ do chuir an diabal a líonta 'n-a ruide gaċ taob de, do chráid ré agus do buaidir ré é, agus an uair do buaḋaḋ le Críost ar an ndiabal, d'imtig an diabal uaid (Mata iv. 11). Is mór an féile an lá do h-aiṫ-ḋeilbeaḋ an Tigearna, an uair do ċairbeáin ré a gnúis ċom roillsiġeaċ leis an ngréin le glóir a ċuirp. Níor mhair, ar a fon so, an luaṫgháir so i bfad do na h-abstalaib, mar do ṫráċt ré leo, gan mhoill, ar a fáir do bí aige le fulang ar son an ċinid daonna. Is luaṫgháireaċ, mórḋálaċ do glac pobal Ierúsalem Íosa Críost le gáir mholta agus iolgháirdis cúig laeṫe roim an bráth d'fulang dó; giḋeaḋ, do b'éigean dó imṫeaċt uaṫa 'n-a ṫosgaḋ mar ní raib le fagbáil aoin-neaċ do béarraḋ cuireaḋ dó. Do marbuigeaḋ agus do cráḋaḋ agus do sciúrraḋ é 'san ċaṫair céadna. Fá ḋeireaḋ, má bí Críost luaṫgháireaċ ar a fuiréar déiḋeanaċ le n-a ḋeisciobalaib an tan do ċug ré a fuil agus a feoil féin mar biaḋ ḋóib agus mar ḋig, ní raib ré gan mío-fáraim mar geall ar an dtréaṫúin lúḋar do bí ar a bórd. So amháin an féile, lá eiréirge an Tigearna, do ḋíbreas uaiṫi an uile ḋoilgeas agus dólás, an uile gruaim agus smúit. D'éirig an Tigearna go fírinneaċ, do rug ré buaḋ le n-a bás ar an uile bás, do ċloiḋig ré an diabal, do fáruig ré an raogal agus d'fuasgail ré na daoine. Do bí luaṫgháir ar na flaiṫeasaib agus ar an dtalaim, mar aṫbeir an Naomh-Eaglais, i lá eiréirge Críost. Do bí luaṫgháir ar na h-aingealaib, ar Muire, ar na h-abstalaib, agus ar na trí Muire .i. Maigdelen, Cléofa, agus Salóme. Do bí luaṫgháir ar an raogal mór go h-iomlán, ar an ngréin, ar an ngealaig, ar na réaltaib, ar na dúilib, agus ar chréatúirib an domhain uile, mar d'éirig a gcruṫuigṫeoir ó bás, agus go freagarṫa

do fáiltiġ Luaċġáin Muire an uair seo iolġáirdear an traoġail go h-iomflán. "Is í an céad duine," adeir Naomh Ambróg, "do connaic é agus do chreid sí." "Éirigh suas, deirdhriġ ort, a ċarad milis, do ċuaid an geimhreadh anois tart, agus d'imtiġ an cith agus do ċuaid sé i leaċ-taoib, do-ċíteadh bláċa ar an bhfearann" (Cant. ii. 10-12). "Éirigh suas," adubairt an Mac le n-a Máċair Muire, "stad fearta ó dheoraib an doilġeasa, croith díot an uile thuirse agus dobrón, ná caoin níos fuide bás d'Aoin-Mic Iosa, iompuiġ d'ornaċa doilġeasa i n-a nglóiriubh binne, do ċaoineadh i n-a sungaeil, do thuirse i n-a ról. Anois, a Máċair milis, do ċuaid geimhreadh cruaid, géar, fearb mo fáire tart, d'imtiġ sneaċta, cloċa-sneaċta, agus stoirm teann, láidir na briantа mór lér brúġad agus lér céasad mé, agus do táinig glóir dom' Ċair neamhda, earrach glórmhar m'eiréiriġe; réaċ, a Máċair chumha, ar an sliocht daonna so atá liom agus d'fuasgail mé le mo bás ó bás, réaċ ar do sinnsir, ar Ádhamh, ar Éabha, ar Abraham, ar Isaac, ar Iacób, ar Iosef, ar Dáiġ síġ, ar d'Ċair agus ar do Máċair, Ióachim agus Anna, ag déanamh adhraċa agus onóra dhuit mar bainriosġain na bhflaitheas agus an talaimh. Réaċ, a Máċair na naomhtaċta, ar gaċ bláth nó-bheáġ, glórmhar d'fár ar gaċ áit i n-a raib creáċta in mo chorp. Bí go rúgaċ luaċġáireaċ, a Máċair na h-óġaċta, réaċ naċ glórmhar do Mac inniu ag éirġe a marbaib, teann leo' chroiche mé, tabair pós agus bratáil dom." Is réidir leis an uile anam cráibteaċ do chreideamh gurab é seo comhrádh nó a leitéid eile do bí ag Críost le n-a Máċair an tan do tairbeáin ré é féin dí tar éis éirġe ó bás an tsear lá dó. Acht cionnas do labair Muire le n-a h-Aon-Mac an uair seo. Níl amhras agam gur labair

ṙí leir leir na briaṫraiḃ reo: "Féaċ, ir oear ṫú, a Mic ġráḋaiġ, agur ir breáġ, cumṫa ṫú. Ó! a Mic, ir ṫú mo Mac ró-mhilir aṫáim o'ḟárgaḋ lem' ċroiḋe ioir mo ḋá láimh. An ṫú an ṫé úo oo marluiġeaḋ go truaillíġṫe agur oo cuireaḋ ċum báir ṫí laeṫe ó ḟoin? An ṫú an ṫé úo oo ċonnaic mé noċtuiġṫe, ṙinte, céarta 'ran ċroiċ, io' ċriaċar poll ioir beirt róġairí ór comair an traoġail? Ó! créaḋ é a ġlórmhaire oo ċairbeánar ṫú ṫú féin oom inoiu! Ó! cao é an t-aoiḃneas oom' ḟúilib an t-aṁarc ro oo-ġeiḃim ar m'Aon-Mac féin, Iora Criort? Créaḋ na péarlaiḋe ró-ḟoillreaċa ġlórmhara rin, a Mic, oo-ċím in oo ċoraiḃ agur in oo láṁaiḃ, agur oo-beir rolur ċom iongantaċ, mór roin uaṫa? Goiḋé rin agat io' ṫaoḃ agur io' ċroiḋe oo ḟárluiġear rolur agur breáġṫeaċt na gréine?" Mar reo oo bí comráḋ agur luaṫġáir Muire le n-a h-Aon-Mac féin, tar éir éirġe ó ḃár oó. Agur ionnar go otiocraḋ linn ráilte oo ċur roiṁe le croiḋe glan i lá ro n-a h-eiréirġe, ir cóir ḋúinn ar otúir eiréirġe oo ḋéanam le h-aiṫrigġe ó ḃár ár bpeacaiḋe. O'éirig Criort, a ċompánaiġ, ar an otuamba i n-a raiḃ ré ṙinte ar ṫeaḋ trí lá mar ḋá mbéaḋ ré, oar leat, 'n-a ċoolaḋ. "Oo ċooail mé agur oo ġlac mé mo ṫuan agur o'éirig mé" (Sailm iii. 6).

Anoir iarrann Criort orr éirġe ṫuar leir ar tuamba bréan, bṫocaċ, ṫalaċ oo ṗeacaiḋe leir an aiṫrigġe. Ó! ir ṫaoa aṫá ṫú, a ḃoċtáin ḃoiċt, io' ċoolaḋ i n-uaiṁ oo ṗeacaiḋe, ir miṫio ouit eirġe ar an otrom-ṫuan mór roin aṫá orr ionnta. Naċ gcluineann ṫú Naoṁ Pól ag gáirdiḋe leat agur ag iarraiḋ orr éirġe gan moill: "Éirig, a ṫir aṫá io ċoolaḋ. agur éirig ó ṁarḃaiḃ" (Epher. v. 14). Ir iomḋa bliaḋain oo ċaiṫ ṫú go macnaiṫeaċ, rúgaċ, le rainnt,

le orúir, le tnúd, le díomar, le craor agus le leirge; ir mitid duit éirge ruar ar an leabaid mairbdaig rin na breacaide mór do rinne tú i n-aghaid Dé agus d'anma féin. "So an uair agat," adeir Naom Pól leat, "le h-éirge ruar ar do codlad." Mar d'éirig Criort, do Slánuigtheoir, ar an dtuamba 'n-a raib rinte, ir cóir duit éirge a ruan do breacaide, agus mar d'éirig ré go firinneach, tá ré ag iarraid ort éirge leir go firinneach i n-aimrir beannuighte na Cárga ó bár do breacaide go beataid na ngrár. Ó! créad an faillige atá tú a déanamh? Créad an moill atá ort? Sgrúid, a charaid, go dícealladh do rian-breacaide nó do coinriar, forgail do béal do'n adair faoirtine, aitrir dó do breacaide, teilg amach an lucht deamhan agus diabal atá i gcroide d'anma. Croit do chroide le croide-brúghadh, tóg leat na rad-dála agus na leirge, éirig amach ar uaimh na noudhailci le deoraib agus le h-oibreacaib na h-aitrige firinnige, agus cuir romhat gan luige innte go brád arír.

Le fáinne an lae, Dia Domhnaig, d'éirig Criort ó mairbaib, mar adeir ré féin le béal an fáid, "éireochaid mé go moch" (Sailm lvi. 9). Mar rin, ir cóir duit, a compánaig, gan ruireach i brad id' codlad in do breacaidib, act éirge go moch, ir cóir duit éirge go moch arta. Mar d'éirig an Tighearna ar maidin go moch, mar ro, ní go mall act go moch ir cóir duit éirge ar do breacaidib. Ó! ná cuir ó lá go lá, ar cáirde d'eiréirge ó bár do breacaide go beataid na ngrár; ná cuir go nuige d'aoir árra an gnioma uaral ro; ná h-abair: "Déanfaid mé aitrige i mbáireach nó i gceann bliadna nó i ndeireadh mo laethe," act déan anoir go moch agus go garta i ar an ádhbar, mar adeir an Sriptúir, "an té do gnídh faire go moch cum Dé do

geobaid ré é." Ir é rin, má beir tú agaid go moc ar Dia leir an aitrige, do-geobaid tú grádha agus trócaire go furus uaid, act má cuireann tú ar cáirde i do b'fréir go gcuirfead ar gcúl ó thócaire tú agus nac dtiubrad Dia ré na h-aitrige duit. Ar an ádbar rin, a compánaig mo chroide, ó tá an aimrir neimcinnte ná cuir leat d'anma ar cáirde.

Do bí eiréirge Críost iomrlán; níor fág ré aon cuid de réin i n-a diaid ingan tuamba; mar feo, ir cóir duit eiréirge beit iomrlán; níl mait duit éirge ar aon feadad amáin muna n-éireodaid tú ar do feadaidib go h-iomrlán; ní béarfaid Dia maiteamnaid duit i n-aon feadad amáin muna n-iarrfaid tú maiteamnaid i n-éinfeacht air in do feadaidib go h-iomrlán. Do tug Críost eiriomplair duit. D'éirig ré réin ó bár le n-a ballaib go h-iomrlán; mar fo déan, a compánaig, eiréirge iomrlán ó bár do feadaide ar mod nac breicfid tú diabal ar bit le feadad marbtad dá luigead i feilb chroide d'anma. Ó! na h-abair: "Ní béid mé ar meirge go brát, ní cionntócaid mé le mírógad nó neamh-rógad coidche, ní gcoigrid mé níd ar bit go brát, act ní réidir liom maiteamnacar dom' náimdib." Ó! ná déan mar rin, a boctáin boict; "teit óu' feadaidib uile," adeir an Spiorad Naom leat, "mar do teitfeá ó agaid nathrac nimhe;" bíod gráin marbtad agus fuat náimdead agat ar do feadaidib uile mar nac bruil maid duit éirge ar an bfeadad nó ar aon feadad aca, muna n-éireodaid tú arta uile i n-éinfeacht, agus má fágann tú aon feadad amáin id' diaid gan aitrige do déanam ann, béid feilb i gcomnuide ag an nodabal ar d'anam.

"Críost ag éirge ó marbaib ní bruigid ré bár agus ní béid comacta ag an mbár nior mó air" (Rom

vi. 9); agus mar nár fill ré tar air ar an áit ar ar éirig ré, mar ro, éirig go fearrach, a compánaig, cum na h-aitrige, ar mo nach bruigid tú bár nior fuide le brireadh na n-aiteanta; ná fill go brách ar an aitliogan, ná fín tú féin fearta i n-uaim bréan bronach do feacaibe. Glac comairle Naoim Coin: "Ná déan peacadh nior fuide ar eagla go n-éireochadh nior measa duit" (Coin v. 14); go noiltóchadh Dia gnára do tabairt duit nó trócaire do déanadh ort, ar eagla go bruigtheá bár in do feacaidib agus go racchá i lorg mullaig do cinn go tig na brian. "Mar éirig Criost ó marbaib le glóir an Athar, mar ro riubalamaoir i nuaideacht beatha" (Rom vi. 4); mar do h-at-nuadhadh Criost go h-iomlán i n-eiréirge ó bár, agus nach bruil ré nior fuide fá flait ag an mbár, ag piantaib, ag boichteacht, nó ag cráidteacht ar bit, act breág, glórmar, roillreach, luathgáireach, garta, agus líonta lán de na rubailcíb uile, ir coir duit éirge ruar ar aibéir do feacaibe, gúna donncha dub na noubailcí, agus aingeal daol-dub dath-gránna an diabail do dídirt uait agus brat roillreach na rubailcí do tarraing ort. "Má'r mian lib follamain na Cárga do déanamh mar ar cóir," mar adeir Naomh Ambrós linn, "ir cóir díb imirce maith glan claoidteach do déanamh ó na dubailcíb cum na rubailcí. Má bí tú, a compánaig, go nuige ro tabairte do'n peacadh marbthach nó do leanmain de ceann ar bit aca, diúltuig dóib mar do diúltóchtá do'n diabal; grsúr, nig, agus glan d'anam boct ó falachan do peacaibe leir an gcroidhe-brúgadh firinneach agus le faoistin glain i n-aimsir beannuighte na Cárga, mar adeir aithne na h-Eaglaise ort; mar do ruair Criost beatha nuadh le h-eiréirge, adeir Naomh Bearnard, do-beir ré cuireadh dúinn cum beatha nuadh

do beit againn. Féach go grinn, a compánaig, ar Criost ag éirge inniu ó marbaib agus má'r mian leat beatha na nGrár d'fagbáil ó uaigh na beatad, éirig suas go firinneach leir ó bár do peacaide. Éirig go moch, go luath, go h-iomlán, go fearmach, ar mod nach dtuitfeá coidce arís ins na peacaidib céadna, agus, fá deoid, éirig ar múnlach do peacaide, ionnas go riubalfá le beataid nuad tré bealach na rubailcí anoir ar an raogal ro, agus go dtiubrad Dia do cuid de'n gliór duit an lá déideanach. Ionnas go gcuirfead Dia an criod maith ro ar do beataid abair anoir Paidir agus Abé Maria.

Criod.

Seanmóir a h-Éin-Déag.

urcóid an tSaoġail.[1]

Atá dream mór daoine ins an traoġal 'san aimsir so chaitiġeadh sin ar curtum fallsa an traoġail gur ró-deacair dóib maireachtain gan cuid dá gleachtadh leanmhain. Ní fuil sé dhualiġthe duinn teicheadh ó'n traoġal, acht tá sé dhualiġthe duinn diúltuġadh dá sliġtib malluiġthe, ní h-é amháin na peacaidhe sganallacha puiblidhe do thuilleann marsa an traoġail duinn, acht sor gach nid atá bun ór cionn le dhiúġadh Dé. I mearc na ndaoine seo atá i ngrádh le mío-ádh an peacaidh agus an traoġail tá cuid dioḃ atá tabarthach d'onóir agus do mhóir-mhear agus a gcroidheacha ceangailte le gach nid tabarthadh gradam saoġalta dóib; cuid eile tabarthach d'imirt mailíse agus fallsachta ar a céile; cuid eile i ngrádh le rúgadh agus le caiteamhaimsire diomhaoin na colna; cuid eile dioḃ gan de ġlór i n-a mbéal ó mhaidin go dtí an oidhche acht Dia agus Muire dá ndearbhuġadh, diabal agus deamhan agus gach mionna eile dá mhalluiġteacht, gan d'eagla roimh dhioġaltas an Tiġearna acht comh maith a'r nach mbéadh Dia ar neamh ná sian i n-ifreann; i n-aon focal tá an uile dream nach bruil i ngrádh le Dia ag déanamh malluiġteachta léigin do thuillsear sor dóib sianta doirġe loisgiġeacha go siorraidhe má saġann siad bár

[1] Murphy MSS., Vol. 8, pp. 273-286.

ı n-a bṙeaċaıḋıḃ—níḋ aṙ ṙó-ḃaoġalaċ ġo bṙaġaıo, oo ṙéıṙ cıṙt-bṙeıṫeaṁnaıṙ Dé. Anoıṙ, aoeıṙım lıḃ aṫá annṙo oo láṫaıṙ, oá noéanṙaḋ ṙıḃ beaġán maıṙḃne aṙ an ṙaoġal, oo-ċíḋṙeaḋ naċ bṙuıl ann le ṙeıcṙın aċt malluıġṫeaċt, cama-ċleaṙaıġeaċt, claḋaıṙeaċt, bıṫeaṁanṫaċt, maṙḃuġaḋ oaoıne, meıṙġeoıṙeaċt, oıaḃlaıṙeaċt, mıonna móṙa, ġaıṙṙeaṁlaċt, bṙıṙeaḋ ṙaoıṙe, móṙ-ċúıṙ ⁊ onóıṙ ẏṙl, aġuṙ an ṙíoṙ-beaġán aṫá aġ ṫréıġean na noṙoıċ-ċleaċtaḋ ṙo, ṙá ḋṙoıċ-ṁeaṙ an ṫṙaoġaıl, ġan aon ṁeaṙ oo ṙéıṙ an ṫṙaoġaıl aṙ aon ouıne aċt aṙ ṙeıṙḃíṙeaċ an oıaḃaıl aṫá óṙ cıonn lıḃéıl na boıċṫneaċṫa. Maṙḃnuıġıḋ aṙíṙ maṙ oo ḋṙuċuıġ Dıa an ṙaoġal ċum úṙáıoe an ouıne aġuṙ an lá céaona ċeaṙ ṙé an ċéaḋ beıṙt, ġuṙ bṙıṙeaoaṙ a ḋlıġe aġuṙ oo ṙınneaoaṙ coṁaıṙle an oıaḃaıl; ġuṙ ḃáıḋ Dıa an ooṁan ı n-a ḋıaıġ ṙın oo ḋeaṙġaıḃ ṙeaċaıḋe na noaoıne aġuṙ ṙá ḋeıṙeaḋ ġuṙ b'éıġean oá Mac ṙéın Íoṙa Cṙíoṙt ṫuıṙlıng anuaṙ ı ġcolaınn oaonna aṙ an ṙaoġal ṙo, ċum go nġlanṙaḋ ṙé le n-a ċuıo ṙola ṙmúıt an ṙeaċaıḋ oe anamnaċaıḃ na noaoıne, aġuṙ ċum go n-oṙġlóċaḋ ṙé na ṙlaıṫıṙ oo bí ḋúnta ı n-a ġcoınne ı oṫaoıḃ na bṙeaċaıḋe ġcéaona. Ṫaṙ éıṙ ġaċ maıṫeaṙa oá noeaṙnaıḋ ṙé ınṙ ġaċ aon ṙóṙt ṙlıġeaḋ oo'n ouıne, tá ṙıoṙ aġaıḃ ṙéın ġuṙ ṙó-ḃeaġ an buıḋeaċaṙ oo ġaḃann ṙé leıṙ. Ní luaıṫe ṫaġann caınnt ı n-a ṫeanġaın 'ná ṫuġann ṙé oṙoıċ-ṁeaṙ oo Dıa leıṙ an ṫeanġa céaona ṙın oo ṙuaıṙ ṙé ċum é ṙéın oo ṁolaḋ. Ní h-aon ıonġantaṙ ṙó-móṙ an leanḃ beag oo ṫaḃaıṙt maṙla oo Dıa, maṙ ní bíonn a ṁalaıṙt oe ċéıll aıġe, aċt ıṙ ıonġnaḋ ṙó-móṙ go mbéaḋ aon aṫaıṙ aġuṙ aon ṁáṫaıṙ ċoṁ ṫall ṙın a'ṙ go leıġṙıoíṙ oá ġclaınn ı oṫoṙaċ a ṙaoġaıl aıṫṙıṙ oo ḋéanaṁ aṙ an oıaḃal, ıomṙóḋ ı ġcoınne an Tıġeaṙna aġ bṙıṙeaḋ a

dlige agus a riaghail naomhta. Ní déanann an t-athair ná an máthair rin aon rgím dá gclainn do thabairt dum reirbíre Dé. Ní h-é ar meara leo acht ir fearr leo iad féin do tógaint 'n-a n-oitríochán gan eolas ar Dia ná orra féin. Ir cuma leo é acht go mbéadh biadh deoch agus éadach agus iad i gcomhair maireachtain dóib féin le linn iad a beit i n-aoir rir nó mná dóib, roinnt beag Béarla do beit aca do déanrad a ngnó dum gabáil trío an raoghal, agus gan an oireas leir an bPaidir agus leir an *Ave Maria* aca mar ar cearr, cé gur clirte bíonn teanga aca dum Dia do thabairt mar mhonna, nó mionna éigin eile láimh le beit dom dona. Ná mealltar rib a chríorthaidhe, ní le beatha de'n trórt ro do raghaid rib ruar an bóthar caol, cumang do thiallar go Parrthas; agus deimhnim díb gur ab é bóthar leathan irrinn atá rib a leanmhain gach am do déanann rib na neithe ro d'aithrir mé díb. An druighean rib go rathadh rib go Parrthas i draoib rib féin do choirreacan ar maidin agus 'ran oidhche, a'r paidir nó dó do riar le ruda rata deithir, teacht annro ar maidin Dé Domhnaigh mar d' eadh ag moladh Dé. Cad é an fórt molta do thugann an muinntir reo do Dia do pitheann annro irteach mar a béadh rgata gabhar, dá gcaitheamh féin ar a leat-ghlúin go minic, agus an faid bíd riad ag tiomáint an phaidir nó dó rin tárrta iad ag bhiollacadh thall a'r i bur, annrin, cúpla futhal dá n-ordódh do tharraing le deithneas ar chlár a n-éadain agus imtheacht amach an doras, annrin ag reanchur ar an raoghal nó ar lochtaidhib na comharran; i n-a diaidh rin, aimrir an airrinn an bhiollacadh céadna thall a'r i bur orra, ag ruathadh paidreacha gan cháibteacht trí n-a mbéal; tar éis an airrinn do beit críochnuighte pit a baile nó go dtí chuinniughadh éigin puiblidhe—áit a

ġcaiṫiṫ riaṫ an lá aġ ól aġur aġ imirt, i ġuiṫeoireaċt aġur i mbarbaraċt, srl. Diṫiṫ lán-deimneaċ ciṫiṫ ġo mbíṫ riaṫ ro aġur móran eile ṫá ṡórt i láṫair an aifrinn, naċ mbíonn ṫá ṫairḃe aca aċt an oireaṫ leir an muinntir aṫá in Searáinn nó i n-oileán éigin an-imċian eile. Aṫeirim leo ro ġur ait aṫá riaṫ aġ caiṫeaṁ a raoġail; cuirim i ġcáṙ ġo bruil riaṫ anoir óġ, láiṫiṙ, ṙláinteaṁail, ar a ṙon ṙin ní ġlacṙaiṫ Dia aon leiṫ-ṙgéal uaṫa ġan aiṫriġe ċeart ṫo ṫéanaṁ. An ṫuine uaral ná ísteal, an ṫuine raiṫḃir ná an ṫuine láiṫiṙ ná an ṫuine boċt, an t-eaġlaiseaċ ná an tuaṫa, ní ráḃálṙar iaṫ ġan an aiṫriġe.

Cionnar ar ṙéiṫiṙ leir an muinntir reo ṫul ġo ṙlaiṫir Dé ġan an aiṫriġe, naċ tréiṫeann rtar ar a tteanġain aċt aġ ruaṫaḋ briéaġa aġur búrúinn trí n-a ċéile, iaṫ lán ṫe niṁ ṁiorġairiġ aġ traċt ar loċtaiṫiḃ a ġcomarṙan, iaṫ ġo h-árṫ-ċainnteaċ, móṙ-ṫálaċ, lán ṫ'átar an uair aṫeir riaṫ ṙocal mío-ḃanaṁail, neaṁ-ġlan i láṫair cuiṫeaċtan aġ ṫéanaṁ ġrinn orra ṙéin, aġur naċ ṙráṙálaiṫ ṙaġairt ná briáiṫre, ṫuine muinnteartá ná náṁaiṫ, ṫuine briaġ ná ġráṅṫa, an ṫuine riaġalta ná an ṫuine raoġalta ġan ḃeiṫ ṫá ngearrtaḋ aġur ṫá marḃuġaḋ i n-a ġcreiṫeaṁain.

Cionnar ar ṙéiṫiṙ leir an muinntir reo ṫul ġo ṙlaiṫir Dé naċ nṫeir rairiṙ ná cré maiṫionaċa ná oiṫċeanta i n-a mbeaṫaiḋ, ġan beann ar airfeann, ġan beann ar ṫrorġaḋ, ġan beann ar ṙaoirṫin, ġan beann ar ṫéirc ṫo ṫéanaṁ aġur móran eile, aġur ṙór tóġann a ġclann mar a ḃéaḋ conairt ġaḋar ġan múineaḋ, ġan eolar, ġan ṫeirċréiṫ, ġan ṙior aiṫeanta a ġcreiṫiṁ, ġan aiṫne ar Dia ná ar Muire aca. Cionnar ar ṙéiṫiṙ leir an muinntir reo ṫul ġo ṙlaiṫear Dé aṫá lán ṫe ṫaiḋḃre, ṫe ṁailíṙ, ṫe ṙainnt, ṫe ṫrúiṙ, ġan ṫúil ar

aon rud act ite agus ól, agus éadaighe faighearta neamh-coitcheanntach, fuilt 7 compóid lá agus oidhche. Oighlaidh dhuine fuile mar ar cheart agus tuigidh fá ndearna dá mbéadh tinneas fiadhach oraibh aon treachtmhain amháin, chéad an pionós do béadh oraibh, chéad é liacht duine nach inneoradh rib dó é, ag féachain an mbéadh aon leighear ag aoinne díbh, nó fós, dá mbraithfeadh rib toradh eitinne nó tinneas éigin eile do bheith oraibh chéad é an trioblóid do béadh oraibh le h-eaglas roimh an mbás; do loingeochadh rib comhairle dochtúiridhe gan mhoill dhum rib do leighear dá mb'fhéidir é ó'n ngalar sin.

Sin galar sgriobhadálta ar mheabhra 'ná bás do thabharfadh bás fíorbhaidhe i n-irrionn dhíbh, a'r cá bhfuil an dúthracht sin bhadh cheart díbh do bheith oraibh ag dul go dtí dochtúiridhe Dé, 'fhiadh foin na faghart, ag iarraidh leighis. Ó! ní fuil aon chaitheamh i n-a dhiaidh aghaidh, ir fearr lib fuireach mar atá rib ar eaglas go gcuirfeadh na fagaisc d'fhiachaibh oraibh bhur nodhoic-chleachtadh thréigean má'r maith lib rib féin do leighear, agus n-a thaobh foin ag cur an tséil i bhfadh nó go mbíonn an t-ochar dó-dhainnréasach dá dheireadh a'r nach mbíonn ré i gcomhachtaibh an domhain aon mhaith do dhéanamh díbh, muna ndéanfadh Dia amháin míorbhailte, níth nach gnáthach leis ar a leithéid sin de fheachtaibh i ndeireadh a raoghail.

Gabaim-se orm féin a rádh, nach ndéanfadh rib leis an dochtúir raoghalta imtheacht a bhaile uaibh agus teacht an uair béadh an bár ag sgroghaoil lib agus rib do leighear annsin. Do b'fhada gheobadh uaibh é. Agus béidh de dhánuighecht ionaibh fuireach i n-achrann i nglasaibh ag an diabhal ar fead bhur raoghail, tinneas marbhthach ar bhur n-anamnacha agus gan dúil aghaidh leighear do lorg nó go mbíonn rib ag dóighrib an bháis.

Ní ḟuil móṙán le ḟeicṙin inṙ an tṙaoġal acc oliġe agus clampaṙ, ḟeall agus mailís, mionna móṙa agus neim-diaḋantacc, agus gan aon eagla aṙ an muinntiṙ aṙ cionntaiġe inṙ na neiṫiḃ ṙeo ṙoim díoġaltaṙ ná teangan. Do-ċímío ṙiṙ a'ṙ mná bṙeáġta uairle ag imṫeacc i n-a gcóiṙtíḃ lán d'onóiṙ agus de ċaiṫṙéim ṙaoġalta, meaṙ agus creideamain móṙ ṙá n-a gcomaiṙ ag an ṙaoġal. Ó! ní ḟuil de meaṙ ag Dia oṙṙa acc an oiṙeaḋ le piaṙtaiḋiḃ na talmain, maṙa bṙuil gsím a n-anama ḟáḃáil oṙṙa. Agus ṙóṙ i mearc na coiṫ-ċeannṫacca ṙéin, lucc eolaiṙ agus taḃaiṙt ṙuaṙ i bṙoġluim, ṙiṙ láiḋṙe, cumaṙaċa, ciallmaṙa do ṙéiṙ ṙioṙ an tṙaoġail ṙeo, agus ṙóṙ mná inṙ an ṙliġe céadna, maṙa bṙuil ṙiaḋ ag déanaṁ leaṙ a n-anama do b'ḟeaṙṙ dóiḃ a beiṫ i n-a gcloiċ nó i n-a maiḋe 'ná beiṫ i n-a noṙoiċ-ċṙíoṙtaiḋċiḃ. Atá ṙé doṁ ṙíoṙ a'ṙ atá Dia aṙ neaṁ aon duine 'n-aṙ dug Dia ciall dó nac ndéanṙaiḋ aiṫṙiġe i n-a ḟeacaiḋiḃ maṙḃtaċa nac bṙaġaiḋ ṙeilb i bṙlaiṫiṙ Dé go bṙáṫ. Adéaṙṙaḋ a lán againn atá gan eolaṙ ceaṙt a n-anama: "Atá Dia láiḋiṙ, gṙáṙamail agus atá Máṫaiṙ maiṫ aiġe, a'ṙ náṙ leiġiḋ Dia go mbéaḋ ṙé doṁ daoṙ oṙainn agus aḋeiṙ na ṙaġaiṙt é." Is ṙíoṙ go bṙuil Dia tṙócaiṙeaċ, agus muna mbéaḋ, go ṙguabṙaḋ ṙé de'n talaṁ gan ṁoill ṙinn. Doṁ luaṫ agus do ṫuiteamaṙ inṙ an ḟeacaḋ maṙḃtaċ, do ṫiomáinṙeaḋ ṙé ṙíoṙ go h-iṙṙionn ṙinn, maṙ do ṙinne ṙé leiṙ na h-aingliḃ i dtoṙaċ an tṙaoġail. Ná tuigeaḋ ṙiḃ, a ṙíoṙtaiḋṫe, go meall-ṙeaḋ na ṙaġaiṙt aṙ aon duine 'n-a mbaġṁóċaḋ aiṙ ag altóiṙ Dé. Ní deiṙ ṙiaḋ acc ṙíṙinne ċeaṙt. Ní h-áil leo na bṙiaṫṙa ṙeo do ċloṙ adéaṙṙaḋ leo a locṫaiḋe do ṫṙéigean. Déaṙṙaḋ ṙiaḋ leo ṙéin: "Daṙ ndóiġ, ní ḟeacaḋ maṙḃtaċ a beiṫ pléiṙiúṙda cuideaċtaṁail, ní

peacad marbtach ár nodtain d'ól, ná foinnt de'n oidche do daitheamh as imirt cártaide, ní peacad marbtach fud beag guidheoireachta do déanamh an uair nach mbíonn drochchroide as duine." Ní peacad marbtach leo aon fud acht duine do marbad nó robáil do déanamh. Seo mar adeir go leor de dhroichchríortaidtib; ní chreidfead riad aon duine acht a dtuairim féin. Deir riad nach daorfar aon duine fuair bairtead na h-Eaglaise, acht cum foinnt beag purgadóireachta d'fagbáil. Dá mb'fíor sin ní béad aon phráidinn le faoisdin do déanamh, ná Corp Chríost do glacad, ná paidir ná cré do rád, ná dul go dtí an t-airfeann. Do béad ré coimh maith dúinn a beith i n-ár mbaitheamhnachaib, i n-ár nduinmarbtóiríb, i n-ár meirgeoiríb, i n-ár gcladdairidib díomhaoine le beith macánta, ceannsa, deagchomplach agus diadanta, agus do béad na flaithis le fagbáil ag na drochdaoine coimh maith leis na deagdaoine. Do fuair Críost bár ar son an domhain le céile agus is deacair a rád go ndamnódad ré aon duine. An lá fuair Críost bár ar chrann na croise do dug ré breitheamhnas damanta ar daoinib agus níor fgaoil díob ó foin. Do faor ré beagán eile d'iarr párdún air agus do finne aithrige. Is mar seo fós do damnuigeann ré an dream peacamhail nach ndéanann aithrige, agus faorann ré na daoine fínéanda do threigeann an peacad agus do tugann fágaim dó ann. Adeirim lib-se, a chríortaidhe, ciall do beith agaib agus gan aithrí do déanamh ar an faogal. Créad é an tairbe do daoinib an traogail do beith fádad, lán de faidbread agus de compórd, lán de faogal agus de flaithe má fagann riad bár i n-a breacaidib; béid mío-fortún fíorfuaide orra, béid teinte teoga, pic agus fuib dá lorgad go brád, béid diabail dá gcrádad a'r dá

ɣcıaraḋ, béıṫ teanċaṙċa ṫá ṙtṙacaḋ, ıaṫ ṫá múċaḋ le bolaıṫṫıḃ bṙéana, ṙalann teıne ṫá ċımılt ṫe ċneaṫaċaıḃ a n-anama. Aṙ an ṫtaoıḃ eıle nı ṙéıṫıṙ a ınnṙın méaṫ ṙonaıṙ agus compóıṙṫe, méaṫ onóṙa agus ɣlóıṙe na muınntıṙe ṫo ṫéanann aıṫṙıɣe agus ṫo ɣeıḃeann báṙ naoṁṫa. Cṙéaṫ an ṫıoɣḃáıl ṫo ṫuıne beıṫ boċt, ṫealḃ, ɣan móṙán compóıṙṫe ná ɣláıntе ınṙ an ṫṙaoɣal ɣeo má ḃıonn ṙé ɣo ɣlóṙṁaṙ, ɣo móṙṫaċ agus ɣo ṙıoɣaṁaıl ınṙ na ɣlaıṫıṙ ɣo ṙıoṙṙaıṫe. Is ɣaṫa ó ḃaıle ṫo ṫéıṫeann móṙán ṫaoıne ı ɣcontaḃaıṙt a ɣcaıllṫe aɣ ıaṙṙaıṫ ɣaıṫḃṙıṙ an ṫṙaoɣal ɣeo ṫa ċaıṫeann ɣıaṫ ṫ'ɣáɣaınt ı n-a ṫoıaıṫ an lá ṫéıṫeanaċ. Seo ɣaıṫḃṙeaṙ na ngṙáṙ le ɣaɣḃáıl ınṙ an mḃaıle ɣan contaḃaıṙt, ɣan ɣɣeıṁle, agus ɣaıṫḃṙeaṙ na bṙlaıṫeaṙ ı n-a ṫıaıɣ ɣeo, agus ṙéaċaıṫ cṙéaṫ é laıɣeaṫ na ɣuıme ṫo cuıṙteaṙ ċum é ɣaoċṙuɣaḋ. Nı ɣuıl aon ṫṙaoċaṙ aṙ ṙéıṫıṙ a ṫéanaṁ ṫo'n ċolaınn naċ ṫéanṫaṙ ṫí, aċt ṫéanṫaṙ ṫeaṙṁaṫ ıomṙlán ṫe'n anam. Do-ċuala ṙıḃ ɣo. mınıc naċ ṙéıṫıṙ le h-aon ċlaınn ɣaṫ, ṙonaṙ, ná ṙéan ṫo ḃeıṫ oṙṙa an uaıṙ a ḃıonn ɣıaṫ eaɣuṙṙamaċ ṫṙoıċ-ṁeaɣaṁaıl aṙ a n-aṫaıṙ agus aṙ a máṫaıṙ. 'Sé Dıa na ɣlóıṙe áṙ n-Aṫaıṙ ɣo léıṙ agus an Teampall Catoılıceaċ Rómánaċ áṙ Máṫaıṙ. Aṫá ṙeo ċoṁ ṙínnneaċ ṙın agus aṫá Dıa aṙ neaṁ,—an té naċ mḃéıṫ uṙṙamaṁaıl ómóṙaċ ṫo ṫlıɣe Dé agus an Teampaıll, naċ mḃéıṫ uṙṙamaṁaıl ṫá Aṫaıṙ a'ṙ ṫá Máṫaıṙ, nı béıṫ ṙonaṙ ná ṙéan ṙıoṙṙaıṫe aıṙ, aċt uıṙeaṙḃaıṫ na bṙlaıṫeaṙ agus mallaċt Íoṙa Cṙíoṙt. An té naċ nṫéanann obaıṙ Dé anoıṙ aṙ ṙeaṫ a beaṫaṫ nı baınṙıṫ ṙé ṙóɣṁaṙ na ɣlóıṙe ɣo bṙáṫ ı bPaṙṙaṙ. Is ṫóıɣ ɣo ɣcloıṙeann ṙıḃ ṫaoıne ṫá ṙáṫ: "Is ṫeacaıṙ ṫúınn ṫoṙnuɣaṫ ṙóṙ aṙ aıṫṙıɣe ṫéanaṁ, ṙınn-ne aṫá lán ṫe ṙláıntе a'ṙ ṫ'óıṙe. Cáṙ ḃeaɣ ṫúınn ıomṙóṫ an uaıṙ

do béad tonn dár n-aoir tarainn. Cár mór dúinn roinnt de fólár an traoghail a beit aghainn dom maith le daoinib eile. Daoine eile adeir dá mbéad aon fgím eile orra fo atá ag déanamh aithrighe mar atá orra féin, nach pairdeadha bad mhaga leo. Daoine eile adeir dá mbéad leanbaide i n-a gcúram orra agus cúram ciora agus cána mar atá orra féin, gur beag d'fonn aithrighe a béad orra. Daoine eile adeir nach mbíonn aon duine ag déanamh aithrighe acht daoine díomhaoine gan cúram, agus, dá mbuailfead an fhaghal dóib féin a beit mar iad, go ndéanfadaoir aithrighe."

Anoir, le fud beag fcúidéir do déanamh ar an muinntir feo, ir dall diabhlaraċ é a n-aighne agus a dtuigfin, dom maith a'r gur ċeart dorad do thabairt do gach cúram agus obair fhaghalta roimh leat a n-anama. Gliadaid ciall, a fean-fheacthaċa, frib-fe, a daoine aorta, cuimhnighid ar bhiadhantaib bur n-óige, mar do ċait frib iad; cuimhnighid ar liaċt bur bpeacaide ó foin, liaċt fhaoire do bhrir frib, liaċt mionna do thug frib, liaċt meirge do bí oraib, liaċt neamh-fuime do finne frib i leat bur n-anama. Má tá frib focair fcúidéarta anoir gan mórán dúile ing na droiċ-ċleaċtaib feo, an féidir lib a rádh le firinne gur finne frib aithrighe fór ionnta? Cuir i gcár gur finne frib fhaoidin fuar, fhailligeaċ ionnta, ar a fon fin ir baoghalaċ díb ag coirte an ċirt. Sib-fe do bíor bliadain nó b'féidir níor fia gan fhaoidin, an uair do téidheann frib i bfiadhnaife an tfaghairt, ní bíonn mórán le h-innfint agaib má'r fíor díb féin é. An té fhagad gach aon treaċtmhain ċum fhaoidine, ir fuide béad ré ag déanamh fhaoidine 'ná go leor agaib-fe tar éir bur mbliadhna nó leit-bliadhna. Má fiafhuigeann an fhagart díb an mbíonn frib ag guidheoireaċt, déanfaid frib go ndéanann

ṙiḃ ṗoinnt ṁóiḃ anoiṙ a'ṙ aṙíṙ agus an uaiṙ ṙin ṙéin ġuṙ ab iaḋ ḃuṙ ġclann do ċuiṗeaḋ d'ṙiaċaiḃ oṁaiḃ é nó duine éiġin eile aṙ ṙuaiḋ ḃuṙ dtiġe. Má ṙiaṙṙuiġeann ṙé óíḃ an mbíonn ṙiḃ paiṙiúnta, bṙéaġaċ nó cúl-ċaiṁneaċ, déaṙṙaiḋ ṙiḃ ġo mbíonn ṙiḃ anoiṙ agus aṙíṙ, aċt naċ mbíonn aon uṙċóiḋ i nḃuṙ ġcṙoiḋe aṙ an am céadna, maṙ ṙeo aġ taḃaiṙt leiṫ-ṙġéal cam uaiḃ agus aġ déanaṁ neiṁ-níḋ de ḃuṙ bṙeacaiḋiḃ do ḃíonn b'ṙéidiṙ ċoṁ móṙ le ṙliaḃ nó ċoṁ iomadaṁail le ġruaiġ ḃuṙ ġcinn. Taṙ éiṙ an ṙóṙt ṙaoiṙdine ṙeo do ḋéanaṁ, naċ aṁlaiḋ ṗiċeann ṙiḃ amaċ i dteanntа a ċéile aġ ṙeanċuṙ aṙ an ṙaoġal agus ġan de ċaṫuġaḋ oṁaiḃ aċt ċoṁ maiṫ agus dá mbaḋ ṙġéal ṙiannaiḋeaċta do inneoṙaḋ ṙiḃ. I n-aimṙiṙ an aiṙṙinn ṗiċṙiḋ ṙiḃ iṙteaċ annṙoiṁ ċum an aiṙṙinn, ġlacṙaiḋ ṙiḃ comaoin i ndeiṙeaḋ an aiṙṙinn, agus aṙ an nóimeint taṙ éiṙ beannaċta an tṙaġaiṙt, ṗiċṙiḋ ṙiḃ a ḃaile i bṙeiġil ḃuṙ nġnóṫa ṙaoġalta, a'ṙ ġan buiḋeaċaṙ do ġabáil le Dia, ná móṙán cuiṁniġṫe an ċuiḋ eile de'n lá aṙ an taḃaṙtaṙ do ṙuaiṙ ṙiḃ; agus i n-a diaiḋ, an ċuiḋ aṙ ṙia de, i ġceann lá nó dó, iṙ ṙiḃ na peaċtaċa céadna aġ déanaṁ na ġcleaċtaiḋ ġcéadna. Seo, adeiṁim, an ṙóṙt aiṫṙiġe do déanann uṙṁóṙ an tṙaoġail. An féidiṙ a ṙáḋ ġo bṙuil ṙí ġo ceaṙt déanta. Tóġaiḋ-ṙe a ḋaoine óġa, ciall aṙ beaċaiḋ ṙṙaideaṁail na ndaoine aoṙta ṙeo. Atá ḃuṙ ṙliġe féin ġo ṙó-ḋona ġan eaġla ná ġṙáḋ Dé, le bṙiṙeaḋ ṙaoiṙe le mionnaiḃ móṙa agus meiṙġe, ġuṙ coṙaṁla ṙiḃ ġaċ aon Doṁnaċ le daoiniḃ ṙiaḋáine ġan péaṙún, ġan ṙcúiḋéaṙ 'ná le daoiniḃ cṙíoṙtaṁla ciallmaṙa. Iṙ dúċṙaċtaiġe an cion agus an cúṙam atá aġ an maṙa timċeall an cé tóġann é agus do ċuġann ġreim le n-iċe ḋó, 'ná atá aġaiḃ-ṙe do'n cé do ċṙuċuiġ ṙiḃ aṙ neaṁ-níḋ, do ċuġ ciall agus meaḃaiṙ

oíb, do chuig flaithe agus faoghal oíb, agus fós fuair bár ar chrann cruaid fcannalach na croice le gnáth oíb, agus cum an gnáth fo do méadughadh oíb, d'fág a cuid feola agus fola mar beatáid do bur n-anamnacha. Acht fáirfior, is fó-beag an tairbe do mórán agaib-fe iad fo d'fágbáil agaib, mar is fó-annamh do tagann fib dá nglacad, agus an uair annamh fin féin, is fó-baoghalach gur nimh do déanann riad oíb, do deargaib bur noiod-faoisdine-fe, agus laighead an cáis do bíonn orraib díoghaltas Dé do cuilleamh. Ní fuláir dúinn go léir méad na foighe atá ag Dia linn d'aomáil dá méid é ár gcuirpteacht. Is fada ó foin do cuilleamar a mallacht. Dímíd deimhneach gur do deargaib ár bpeacaide atá an faoghal ag iompódh 'nár gcoinne,—fearúntaí na h-aimsire teacht contrálta dá nádúir, cinneas ag fear feanguis i measc na gcriostaidhe, agus an bár gach aon lá ag fgiobadh na noaoine óga de'n traoghal com maith leis na daoine aosta. Gach cruadhtan, géis-leanmhain, bochtanacht, anró, agus cniobloídí faoghalta do tagann orra, is iad ár bpeacaide ar cúis fá ndearna leo. Leis sin, a chríostaidhe, glacaid gnáth dos na peacaidhib fearta le h-eagla roimh bheithéamhnas an Tighearna; fmuaintid nach bruil le faghbáil acht síos-beagán de dheis-chríostaidhthe. Ná mealladh an faoghal sib, agus ná cuisid go faghaid gach aon do-gheibeann ceart na h-Eaglaise ar uair an báis go flaithis Dé. Dídid deimheach gur ab iomda duine 'n-a deistean go leor aisfeann le n-a n-anamnacaibh, agus 'n-a mbíonn a n-ainmneacha ar liost na marbh ag an fagart cum beith ag guidhe leo, atá ar a fon síos i n-ifrionn ar fiudhadh i gcoinne loisgtheach, agus ní fábálfadh aithighe an domhan an t-anam do-gheibeann bár gan aithighe ins an bpeacadh marbhtach.

Atá an aiṫriġe ċoṁ ṁaċtanaċ aġainn aġur do bí an bairteaḋ an uair a ṫuġaḋ finn. Dá brağaimíṫ bár gan bairteaḋ aon treiliḃ inṫ na flaiṫiṁ ní brağaimíṫ; mar an gcéadna, má ṫağaimíḋ bár gan aiṫriġe, ní ṁúṁálta Dia do beiṫ ar neaṁ 'ná gur ab é irrionn ṫíoṫ ár n-árur ar feaḋ na ríoṁraiḋeaċta. Leir sin leigimíḋ dinn ár noiṫ céille, sguiṁimíḋ d'obair na mallaiġteaċta, glanaimíḋ anoir féin sinn féin ó ṫalaċar ár breacaiḋe, ná tuġaimíḋ éirteaċt dóiḃ ná do'n ṁuinntir seo aṫeir linn naċ baoġal dúinn. Smuainimíḋ ar gaċ ar ġaiḃ na naoiṁ trío ag déanaṁ aiṫriġe, ar ṫulaing na mairtíreaċa. Smuainimíḋ ar a liaċt feasr agus ban breáġta do ṫréigeann an saoġal agus do téiḋeann isteaċ i mainistreaċaiḃ ag teiċeaḋ ó'n bpeacaḋ ag iarraiḋ na ḃflaiṫeas do ṫaoṫruġaḋ dóiḃ féin. Is aca so do bíonn an ċiall agus ní againn-ne, cé naċ é sin aṫeir an saoġal leo. Aċt lá an sgeiṁle agus an breiṫeaṁnais déiḋeanaiġ 'seaḋ béiḋ siot againn go léir cia h-iaḋ luċt na céille agus na h-aiṫriġeaċa síoninneaċa, agus gur ceann de trí náiṁḋiḃ an anama an saoġal so. Dá brí sin, naċ mairg do ċreidfeaḋ cad aṫéarfaḋ an saoġal i dtaoiḃ na h-aiṫriġe. Ní mear dúinn an diaḃal 'ná a feinḃíriġ má déanaimíḋ a gcoṁairle. Is ró-ṁór díoḃ inṫ an saoġal so.

Má tá fonn ḃur leara oiaiḃ-se seaċnaiḋ iaḋ cé gur deacair díḃ é go minic, luċt na sníde agus na mailíse, agus is cuid de feinḃíreaċaiḃ an diaḃail iaḋ; luċt na gaḋaiḋeaċta agus na mionna móra, luċt na mbruiġean agus na meirge, luċt na barḃaḋaċta agus an éiriġ, luċt na taiḋḃre agus na pompe agus móran eile naċ ḃfuil mé d'áireaṁ. O! is ró-ḃeag de ṫaiġ-diúiṁiḋiḃ an Tiġearna le feicsin, agus an beagán

beag do-címíd díob go leor díob dá mealladh ag an diabal agus dá dtarraingt ifreann i n-aghann i líontán-aib an fheasaid. Ó! ir amhlaid atá an saoghal mar do béadh margadh i n-a mbéadh daoine ag dul ag díol 'r ag ceannach ann ó maidin go dtí an oidhche, 'ré sin le tuigsin, na daoine a beith ag díol a n-anamnacha agus an diabal ag tairgsin orra agus é dá bhaghdil ar fuaraccar beag saoghalta.

Ní mire a rádh le síninne go bruil ceo draoidheacta nó sgamal éigin trom dá fógrt ar meadhair agus ar tuigsin na ndaoine, an trlighe 'n-a gcreidheann siad an síninne do ghaob-sgaoil Mac Dé agus 'n-ar cuir ré réala a cuid sola leir na sochlaibh céadna. Aimsir an báir 'sead ciódh an peacadh méid a dhailleacta, agus béid ré nó-dheidheanach an uair sin. Acht sib-se, a chíorthaidhe, iarraim oraibh ar son Dé gan beith ag déanamh moille níor sia leir an aithighe. Tornuighidh léithe anoir agus déanaidh í ó chroidhe, ní go fuar, sraidheamhail rá dhó inr an mbliadhain, acht gach aon lá ar fead dhur saoghail. Déanaidh taithighe de'n saoithin glain, cuirid teora le nDhur gcomhairlibh malluighthe, ná déanaidh aithrir fearta ar flighthibh an traoghail, déanaidh anoir féin comhairle Dé agus leanaidh í go dtí an bás, a'r do-gheobaidh sibh páirdún in gach ar dhéin sibh go dtí anoir ar choinneall gan caradh aisír ar na droich-chleachtaibh, agus an beatha fhíorraidhe i n-a diaidh seo. Amen.

Seaghan ua Dreadha, fear an aith-ghríobhtha, 1818.

Seanmóir a Dó-déag.

Toradh an Chuirp agus imtheacht an Anma.[1]

Pulvis es, et in pulverem reverteris.

Ir luaithreán tú agus iompóchaidh tú i luaithreán.

—Gen. iii. 19.

Nuair do ghaoilfeas, a chompánaigh, an bás an ceangal prin atá idir d'anam agus do chorp, fínfear é seo gan mhoill, ní mar chorp feasta le muirn acht mar chonablach thruaillighthe, gan bhrígh, gan mhothughadh, le claon-fhuarachaidhe agus ní fada go mbéidh sé chomh ghránna, chomh uathbhárach prin leis an gcuma do thiocfar air gur doilgh do'n té ar muinntearbha d'fhág tú id' dhiaidh ar an ghaolghal so, amharc air ná dhuirdim leis. Dá dteilgfidhe corp cait, capaill, nó gadhair, ar an machaire, i n-aimsir tearbaigh, do bhéadh sé chomh ghráineamhail, fuathmhar prin gan mhoill, ag an fúil agus ag an fhróin, go gcaithfeadh lucht siubhail an bealaigh, a fhróna do thoradh agus deifir do théanamh ar amharc an chonablaigh prin, ó mhéad an dhroch-bholaidh do bhéadh air. Nach ar an gcuma gcéadna so, muna mbéadh ar chuma níor measa, do bhéadh corp an duine gan anam, dá mbéadh sé i n-a chorp impirne an domhain?

Chéad an níodh ar cúramaighe ag daoinibh an traoghail seo 'ná corp a síogh nó a dtigheadhna? Ar an dtaoibh

[1] Murphy MSS., Vol. 50, pp. 326-338.

eile, créad an nío ar cruailligte 'ná an corp céadna tar éir báir? Cá bfuil an uair reo an mórdact nó an caitréim? Cá bfuil an t-uġdarás, an onóir, nó an pomp do bí aige ful fgar a anam leir? D'imtiġ riad mar an fgáil, mar nac mbéidír ann riam. I n-a diaid reo gléarfar rochraid duit ód' daoinib muinnteartha agus bí riúráltas gur ró-beag de'n ġlóir nó de'n traidbreas do bí agat do cuirfear leat inr an talam· "Ná bíod eagla orc" adeir an fáid "nuair do-ġnícear duine fairdbir agus nuair do méadócar ġlóir a tiġe; ar an ádbar, nuair d'imteodaid ré, ní béarfaid ré an t-iomflán agus ní racar a ġlóir fior leir" (Sailm xlviii. 17, 18). I n-a diaid reo, tocaltar an talam duit agus ní faġann do corp boct act amáin a react nó a h-oct de thoiġtib d'uaiġ i n-a gcuirfear é. Dá mbéiteá id' fiġ nó id' impire an domain faiġtear finte tú i gcuideactain cnámha na marb eile ar dearmad go deifead an domain. An muinntear do connaic an bainfiogan bfeáġ comactach Ierabel i n-a beataid ag ftiúrad na fiogacta go cumarac agus do connaic i tar éir a báir, nuair do tarfaing, do réir toile Dé, na maorlaí a corp i n-a fioraib ar a céile agus nár fáġ riad i n-a nidaid dí act cnámha an cinn agus bárr na lámh agus na gcor, lán d' uactár doubairt riad: "an í reo an Ierabel úd" (4 Rioġ ix. 35, 36)? Agus gac duine do ġab an bealac céadna agus do connaic í adeirfidír arír le h-iongantar mór na bfiadfna céadna. An í reo, adeirfead gac aon, an bainfiogan comactach Ierabel do ftiúir an fiġe go glic agus a raib beacta agus bár ar a láimh?

Anoir téidmíd irtead le n-ár fmuaineab i n-uaiġ fiog na Fiannce nó na Sagran nó na baintiġearna ar bfeáġta ar a raib eolar againn i n-ar mbeataid agus

a ċonnaiceamar go minic i nglóir agus i bpoimp. An tan do-ċíṁíṁíd an an-ċuma ġránna do béaṡ oṁra le h-uaċbár móṁ aṡéaṁṡaimíd na briaċra céadna úd nó a leiṫéide eile; an í reo an leṡabal úd? Cá bṡuil anoir an aġaid bneáġ úd ṡúgaċ ṡoilbir? Cá nḋeaċaid na rúile bneáġṫa úd do beiṫeaḋ buaḋa ar ċroiḋċiḃ na nḋaoine roiṁe reo agus do ċṁoċnuiġeaḋ le ṁéide aṁáin na gluaiġte? An é an conablaċ ro an coṁp oṁálta, uaṡal, luaċṁar, neaṁṁar úd do ċonnaic mé roiṁe reo? Cá bṡuil an teanga líoṁṫa, ṡoġlumṫa do ċuir ṡmaċt ar na gluaiġtiḃ agus do ṡtiúir na ṡíoġaċta le briaċraiḃ aṁáin? Cá bṡuil anoir ṡuilt óṁ-buide an ċinn? Cá bṡuil an ċoṁóin óir nó na ġáinní? Cá bṡuil anoir na braic nó na cuilceaċa móṁ-luaiġ? Cá nḋeaċaid an ċúirt agus na ġáṁaí? Cá bṡuil anoir na ṡéarṫaí, an ceol, an ṡróṁ, agus an imirt? Cá bṡuil anoir an treilg agus gaċ aoiḃneas eile do ċonnaic mé ag na daoiniḃ móra ro an lá ṡá ḋeiṫeaḋ? Ó, ní raiḃ aċt ṡgáil, dar leat, ionnta ro uile. Do ċuaid riaḋ ċaṁainn mar an gceo nó mar naċ mbéidíṡ riaṁ ann, agus ní ṡuil anoir le ṡaġbáil ar a ṡon aċt luaiṫneán, cnuṁóga, cnáṁa, ṡalaċar agus bréantar. Cuiṁniġ, ar an áḋbar ṡin, Ó a ḋuine, gur cṁaḋ tú agus go n-iomṡóċaid tú i luaiṫneán.

Anoir, a ċompánaiġ, ó ċaiṫeas tú do ċoṁp d'ṡágbáil ṡá ḋeiṫeaḋ 'ṡan uaiġ, ṡéaċaimíd cionnar mar ionnṡuiḋeas an t-anam i n-a h-aonar, noċtuiġṫe ċum an traoġail eile. Tomnóċaid an ċréatúir boċt, uaṡal ro ar a ṡuḃal ċoṁ luaṫ agus do ṡgaoilṡeas amaċ ar an gcoṁp í ċum ṡíoġaċta nuaiḋe, coiṁiġtiġe i n-a bṡuil aer, talaṁ, agus áitneaḃ coigcríoċaċ, lán de ḋliġe, de béaraiḃ, agus de ġráraiḃ nuaḋa. Cṡéad do ḋéanṡaid sí, a ḃoċtáin ḃoiċt, nuair do-ċíṡiḋ sí i

réin i n-a h-aonar inr an réigiún nuaḋ ro, atá lán d'uaċḃár agur de rgáile an ḃáir? Créad mar do ḋéanraiḋ rí i réin do fáḃáil inr na gleannraiḃ móra, doirċa, diamaire úd ar na diaḃlaiḃ ag a mbéid a gcraogaċa gránna, fuilteaċa, náṁdaċa orgailte, réid le n-a rlogaḋ ruar munar cuill rí le leoir-gníoṁ-arṫaiḃ i n-a beaṫaiḋ ḋoṁ fada a'r do bí rí i n-a corp ar an faogal ro, guide na naoṁ agur cumdaċ na n-aingeal do beiṫ aici an uair reo? Ir uaṫḃáraċ an bealaċ atá aici le dul trío, aċt níl ré níor fairde ná níor giorra 'ná an tríorraideaċt. Aċt ir uaṫḃáraiġe 'ná rin go mór an breiṫeaṁnar ar gnáṫ le Dia do ḋéanaṁ inr an áit reo, atá i n-a breiṫeaṁ ró-géar, ċeart. Táid na diaḃail ró-gnóṫaċ, náṁaideaċ, agur níl agat aċt aon nóimead aṁáin, ar a rearann ríorraideaċt d'anma, ríorraideaċt, adeirim, na gloire, ríorraideaċt na brian. Agur an Dia úd atá inr na flaiṫir, do ċruċuiġ tú agur d'fuarġail go daor le n-a ċuid rola i gcrann na croiċe tú ir é béarrar breiṫeaṁar damanta nó fáḃála ort, do réir d'oibreaċa maiṫe nó olca; agur an uair reo, ní éirtrid ré le guide ná le deoraib; ní fáḃálraid raidḃrear na cruinne go h-iomlán tú. An uair reo, d'uairle, do ċéim, ná do ċaiṫréim, ní ḋéanraid riad maiṫ ḋuit aċt do rianta do ṁéadugaḋ, má'r breiṫ damanta béarrar ort, mar adeir an t-Eagnaiḋe go gcaiṫrid tú rúil ar ron rúile, riacail ar ron riacaile, láṁ ar ron láime, agur cor ar ron coire do ṫabairt uait (Deut. xix. 21). Ní táinig rmuaineaḋ, dá luiġeaḋ, ro' croiḋe ariam agur níor imṫig briaṫar díoṁaoin ar do béal ar feaḋ do beaṫaḋ ar an faogal ro, naċ dtiocfaid do láṫair le cur ort, agur caiṫfid tú cunntar do ṫabairt ionnta do'n breiṫeaṁ fíorraiḋe lá an breiṫeaṁnair (Maṫa xii. 36).

Ó ċaiṫṁimiu, maṁ ṡin, an cunntaṁ cṁuaiṁ ṡin do ṫabaiṁṫ uainn inṁ na briaṫṁaiḃ diomḋaoine, maṁ adeiṁ ṡíṁinne an tSoiṁṡéil linn, ṡoiḋé an cunntaṁ naċ ṡcaiṫṁimiu do ṫabaiṁṫ uainn inṁ na peacaiḋiḃ maṁḃṫaċa do-ṡníṁiu ṡo laeṫeamail? Cionnaṁ maṁ do ḃéiṁ ṡé ag luċt an uaḃaiṁ, na ṡainnte, an aḋaltṁannaiṁ, agus na oṁúṁe; ag luċt na tnúṫa agus an ċṁaoiṁ; ag luċt na neaṁ-ḟoiṡde, na feiṁṡe, agus na ṡuaṫa; ag luċt náṁdaċaiṁ agus ṡadaiḋeaċta agus na mionn móṁ? Má'ṁ aṁ éiṡin do ṡáḃálṡaṁ, an uaiṁ ṡeo, an ṡíṁéan, maṁ adeiṁ Naoṁ Peadaṁ linn, cá ṁaċaiḋ an duine míċeaṁṫ agus an peaċtaċ? (1 Pead. iv. 18). Cṁéad an ṁeagṁa do-ḃéaṁṡaimiu uainn an tan iaṁṁṡaṁ cunntaṁ oṁainn i n-áṁ mbeaṫaiḋ, i n-áṁ ḃṁoṁtún, inṁ an intleaċt, inṁ an aimṁiṁ bṁeáṡ do ċaiṫeamaṁ ṡo diomḋaoin, agus i ngaċ ócáid maiṫe do ṫuṡ Dia dúinn aṁiaṁ ċum leaṁa áṁ n-anma do ḋéanaṁ? Ó, cṁéad ṁéad ataá anoiṁ aṡ ḋéanaṁ peacaiḋe ṡan ṁoṁaḋ, maṁ naċ mbéaḋ ṡé i n-aṡaid Dé nó naċ mbéaḋ ann aċt dia cloiċe nó maiḋe aṡ naċ mbéaḋ uṁlaḃṁa, moṫuiṡeaḋ ná éiṁteaċt,—do ḃéiḋ lá an bṁeiṫeamnaiṁ ḋéiḋeanaiṡ óṁ comaiṁ an bṁeiṫiṁ ḟíoṁṁaiḋe Iosa Criosd, lán de náiṁe agus d'eagla, nuaiṁ do-ċíṁiu óṁ comaiṁ a ṁúl an caṁnán duḃ, diabluiḋe de'n ṁéad peacaiḋe do ṁinneadaṁ aṁiaṁ agus Iosa Criosd ṁá bṁaṫ feiṁṡe agus díḃfeiṁṡe, ṁéiḋ ċum bṁeiṫeamnaṁ do ṫabaiṁṫ oṁṁa. An tan do ḃéiṁ 'ṡan mbaṁa aṡ Iosa Criosd, éiṁeoċaiḋ an t-aiṁṡeal malluiṡṫe ṡin na láiṁe cléi ataá aṡaṫ, ṡuaṁ iḋ' aṡaiḋ agus ḋéaṁṡaiḋ ṡé óṁ comaiṁ do ṡúl ṡo dána le Mac Dé maṁ ṡeo: "Ní ṡéidiṁ leaṫ, a bṁeiṫiṁ ṁó-ċeiṁṫ, ṡan an t-anam coiṁṫeaċ ṡo do ḋamnuṡaḋ aṁ an áḋḃaṁ baḋ liom-ṡa í ṡo nuiṡe ṡeo maṁ ṡeall aṁ a ṁoiċ-ṡníomaṁṫa ṡéin. Is ṡíoṁ ṡo ṁaiḃ ceaṁt aṡaṫ-ṡa,

mar ir tura do chuchuig coramhail leat féin í, acht ir liom-sa anoir do baineann rí mar do chéig rí tura, mar do glac rí liom-sa iu' ionad. Do mharluig rí tú. Do tug rí gean dom-sa. Do cuir rí suar duit. Níor congaib rí d'aicéanta. Ní déarna rí do coil. Do cuir rí suar duit agus dod' comhairle. Ní raib do gráð ná gráð na comharsan ariamh i n-a choide. Do-rinne rí gach nió d'iarr mise uirri com fada a'r do bí rí i n-a corp. Mo béasa agus mo lorg-sa do lean rí go díomhaó, díceallach, ag tabairt an uile fáraim do'n dolainn do taitnig léite. Mar sin ir liom-sa ó déarc í cum beit i n-a compánaó agam go síorraide i dtig na brian. Ir síor" adéarsar an diabal le h-Íosa Criost, "ir tú do chuchuig í, d'fuargail i gcrann na croise le do cuid fola í, cum na glóire síorraide do tabairt dí. Ir tú do tug ó bár go beatáid í, ó luige go neart, ó péacaó go gráða. Ar a son sin do chéig rí tú agus do tug rí mod, urraim, agus umlacht dom-sa. Nár iarr tú uirri trorgaó, déise, na h-urnaigte do déanamh le n-a cuid de'n glóir do saothughaó dí féin? Níor tug rí áird orra. Do bí rí maineasctnaó i gcomnuide agus díomaoin. Do bí rí uaibreach, ranntaó, loctaó, uallach iomarcach. Do bí rí i n-a méirdreig, i n-a rótaire, i n-a ceardbach. Mar sin, ó déarc ir liom-sa anoir í. Adraim tú," adéarsar an diabal le h-Íosa Criost, "cum cearc do déanamh dom anoir do réir an bheitéamhnair do rinne tú féin, nuair aoubairt tú leir an gcineaó lúdaige: 'Tugaid a cearc féin do Shearar agus a cearc féin do Dia' (Mata xxii. 21). Tabair mar sin, an anam bhocach, falach ro dom-sa, mar ir liom do baineann rí anoir le cearc." Tar éis na pléideála cruaide seo do clos do'n anam bocht, ór

coṁaiṙ a Cṙuṫuiġṫeoṙa aguṙ a Slánuiġṫeoṙa, má'ṙ é bṙeiṫeaṁnaṙ oo béaṙṙaṙ uiṙṙi imṫeaċt ṙíoṙ i noiaiḋ a cinn go ṙíoṙ-íoċtaṙ iṙṙinn, le n-a beiṫ óá loṙgaḋ aguṙ óá óóġaḋ i gcuiveaċtain na nveaṁan i láṙ na laṙṙaċ lán-ċṙaoṙaiġe naċ mṁċtaṙ go bṙáṫ, Ó, cṙéaḋ an cṙiocṫnuġaḋ uaċbáṙaċ oo ṫiocṙaṙ uiṙṙi an uaiṙ ṙeo? Cṙéaḋ oo ṫéanṙaṙ an boċtán boċt nuaiṙ oo ṫṙéigṙiḋ Ḋia í? Cṙéaḋ aoéaṙṙaiḋ ṙí aṙ a ṙon ṙéin? Cá haċaṙ ṙí? Ó, cṙéaḋ an gáiṙveaċaṙ oo béaṙ aṙ a náiṁḋiḃ an ṫan ṙin! Ó, cṙéaḋ an luaṫġáiṙ oo béaṙ oṙṙa nuaiṙ oo-ġeoḃaiḋ ṙiaḋ ṙeilḃ uiṙṙi aguṙ oo béaṙ ṙiaḋ óá ṫṙiaċaḋ leo go ṙeomṙa aguṙ go noċaí na bṙianṫa ṙíoṙ-ṙaiṫe—an uaiṙ oo ṫiocṙaṙ bṙiaṫṙa an ġáiḋ iṙteaċ aoeiṙ, aġ caiṫṫ aṙ náiṁḋiḃ an anma: ṙéaċ an lá aṙ a naḃamaṙ aġ ṙeiṫeaṁ, oo ṙuaṙamaṙ aguṙ oo ċonnaċamaṙ é (Tṙiaṁna Ier. ii. 16). An uaiṙ ṙeo cuiṁṙeaṙ cṙíoċ aṙ aoiḃneaṙ an ouine. Ḋúnṙaṙ nó oṙuiveaṙ le h-eoċaiṙ na ṙíoṁṙaiḋeaċṫa ġeaṫaí ġlaiṫeaṁnaiṙ Ḋé i n-a aġaiḋ aguṙ oiṙġeoiṫaṙ ṙoṙaiġiṙ iṙṙinn óá, áiṫ i n-a mbéiḋ ṙé óá ġianaḋ ċoṁ ṙaoa a'ṙ béiḋ Ḋia i n-a Ḋia.

A ċompánaiġ, ó tá ġaċ níḋ óá nveaċtuiġ mé ḋuiṫ ṙó-ġíṁneaċ, veaṙc i n-am go cṙíonna oṙṫ ṙéin, ċoṁ ṙaoa aguṙ oo-béaṙṙaiḋ Ḋia ṙé na h-aiṫṙiġe ḋuiṫ, aguṙ ġlac coṁaiṁle an ṫé oo-ġinne aḃcóiḋe ve ṙéin aṙ oo ṙon, ṙuḷ a ṫiocṙaiḋ ṙé ċum bṙeiṫeaṁnaiṙ oo ṫaḃaiṙṫ oṙṫ. Ṙéaċ, aoeiṙ Mac na ṫṙócaiṙe, naċ ġcaḷcṙaiḋ ḃuṙ ġcṙoiḋḋe nó naċ ġcuiṁṙiḋ ṙiḃ uaḷaċ ṫṙom oṙṙa le h-iomaṙca ṙóiġ aguṙ meiṙġe aguṙ cúṙaim an ṫṙaoġaiḷ ṙeo, aguṙ go ṫiocṙaiḋ an lá obann úo oṙaiḃ (Lúcáṙ xxi. 34), aguṙ naċ bṙaġaiḋ aṙ ṙon an ṁéiṫ oo ṙaoċṁuiġ ṙiḃ, aċt an uaiġ aṁáin. Tuġaimíṙ ṙinn ṙéin i n-am oo na h-uṁnaiġṫiḃ go oíċeallaċ, oo'n ṫṙoṙgaḋ go cíocṙaċ,

do'n déirc do déanamh go fonnmhar cum buaidh do bheith ar na trí earcáirdibh úd atá romhainn ar an mbealach go tig Dé,—ar an faoghal, adeirim, ar an gcolainn, ar an diabhal. Smuain anoir go minic ar an mbás ionnas go bruighteá anoir agus ar uair do bháir, gráfa agus trócaire ó'n té d'fuiling bás agus páir ar do fon i gcrann na croice. I n-ainm an Athar agus an Mhic agus an Spioraid Naoimh. Amen.

Iar n-a gcrafadh anoir inr an mbliadain 1819 cum áráide an tigearna earbuig i gcorcaig, le mícheál ua longáin.

Seanmóir a Trí-déag.

An breitheamhnas déideanach.[1]

Cum autem venerit Filius hominis in maiestate sua, et omnes angeli cum eo, tunc sedebit super sedem maiestatis suae.

An tan do thiocfar Mac an duine i n-a mhórdhacht féin, agus a aingle uile leis, an uair sin suidhfid sé ar chathaoir a mhórdhachta féin.

—Matha xxv. 31.

Goidé mar ar féidir liom-sa do beith ábalta, a compánaigh, le h-oirnéaltacht bhiathar, téarmaí fealltha nó diabhachta, cum an lae uathbháraigh seo an bhreitheamhnais déideanaigh do mhíniughadh duit inniu; an lae déideanaigh aoibhinn, mar do béar sé 'n-a ghníomh déideanach ag an mbeathaidh daonna 'san nGleann Boct so na noeoir agus 'na céad coincéim aici cum na fíorphaidheachta. Mar do dearbhann go forghailte an fáidh **Malachias** dom nach féidir le neach smuaineadh mar ar cóir air. "Cia le'r féidir," deir sé, "smuaineadh ar lá teachta an Tighearna; agus cia fheasóchar le n-a beith ag amharc air" (Mal. iii. 2)? Goidé an nídh, dá mhéid, ar féidir liom-sa, atá 'mo theachtaidh Boct, ainbhriathach, do ráidh nach mbíonn ró-bheag, simplidhe, úir-íreal do chathaoir an bhreithimh, do mhórdhacht a theagasg do roimh a cúirte, do thuisme na gcoirthe, do ghéire an bhreitheamhnais agus do fhíorphaidheachta na briathra? Ó! goidé an díle deor do b'féidir a réabadh amach ar mo shúilibh, nó

[1] Murphy MSS., Vol. 109, pp. 269-294. Vol. 50, pp. 343-373.

na h-ornaí tuma fuaim do déanamh in mo cliab, nó an tornann agus an mac-alla do ciocrad le briathraib do déanamh amad ar mo béal, le n-a dtiocrad fearbadar an lae reo na reirge do tabairt le tuigre duit, do cuaid doi-chíocnuigte, in mo baramhail, ór cionn tuigre daonna an domhain go h-iomlán? "Cia le'r féidir," adeir an t-árd-file,[1] "carcairt agus tórmaidead doilgeargada na h-oidhe úd do mhinugad nó le n-a dtiocrad le deormaib an doilgeargha do déanamh coimhionann leo?"

Cá bruil mé d'iompód, Ó a Dia agus a duine fíre, má geibim ar an uile taob mé féin claoidte le fuaimnead amháin ar uamadaib bréana, fíormaide, ar fúgmairíb doimhne, dorcha irrinn, ar do breitheamhnar nó-géar, déideanad, do-mhinigte? Má tig riad innti ór mo comair na cargaideada gan leit-ghéal, na cionntada gan cáirde, an bheitheamhnar gan at-gairm, na piantа fíormaide gan fuarglad, an doilgear gan fólár, na croidadóiri fuilteada; craorada, falada, gan truaig, na priorúin bréana, dorcha gan crích, gan deiread, goidé ar féidir liom-sa do rád ar gad cuid aca so? Ar cruthuigead nío ar bit agam ó thús go deiread an domain, fós ag labairt ar na créatúirib gan mothugad, nad corghóchar le h-uathbár an lae reo? Nad mbéid na gárda ag na flaithib? Nad dtuitfid na réalta? Nad mbéid an t-aer agus na réagúin ag ornaide? Nad mbéid an talamh ar éin-chuid le cruid-talmhan ag preabad agus an fairrge ag at le tonnaib craorada, dealga? Nad

[1] VIRGILIUS, l. ii. l. 361, 2:—

Quis cladem illius noctis, quis funera fando
Explicet? Aut possit lacrymis aequare labores?

mbéid na cnuic agus na gléibte ag damhrad agus na beathaidig éigcéillidhe rá dolg reirge le fíoch i d'aghaid, a Peacthaig? Nach mbéid na dúile mí-ghléarta agus an raoghal mór go h-iomlán ar bárr larrtach id' timdeall an uair do thocfar Mac an duine i n-a mhórdacht féin agus a aingle uile leis? An uair seo, mar adeir Naomh Eoin, béid a fúile mar larrair teine i n-a dheann le reirg leis an traoghal, agus a dóta chroitte le fuil, agus imdeochaid amach ar a béal clairdeamh fhaobhach líomhta de dá fhaobhar (Tairb. xix. 12, 13, 15), ionnas go sgriosfaid ré leis peacthacha uile an domhain; agus fos an t-am do fuidfid ré i gcathaoir a mhórdachta féin. So curpóir m'eagla, fos cúis mo dhoilgheara, fos ádhbar mo ghnid-eagla. Cia, mar sin, le'r féidir smuaineadh ar an lá fos teachta an Tighearna? Goidé an t-éadan, ar an ádhbar so, a compánaigh peacthaigh, le n-a bruighid tusa agat féin do theacht i láthair coimdeach ór comhair an bheirthi do mharluigh tú dom minic sin i d'beathaid. Béid, adeirim leat, a ghnúir níor pianamhla dhuit an lá so 'ná pianta ifrinn uile. Goidé mar do thocfar tú tlisgte i láthair an té atá rá éideadh reirge agus díbreirge i d'aghaid, lag, anbfann, gan bhríg i láthair mílid chródha, uile-chomhachtaigh; agus caillte i bhriathnaibe Dé nach féidir a ghuide nó a fharugadh mar gheall ar do dhroich-beathaid. So na puinc ar a dtráctfaid mé leat inr an gcomhrádh so.

Cia le'r féidir fearamh ór comhair an bheirthi chomhachtaigh, mhí-fhárta so mar do peacuigheamar i n-a aghaid ar feadh an fhaid sin d'aimsir? Má labhramuid ar an aimsir i n-ar thoruigheamar le mí-fharughadh do thabairt dó, do toruighead na lochta i n-a aghaid an uair do thoruigh an raoghal do beith; má's ar uimhir ár bpeacaidhe do labhramuid, Ó! do chuaid siad thar thar

áireamh. Má'r ar nádúir na bpeacaide do-ghnímid, Ó! ní fuil ré le fagháil an té le n-a dtiocfaidh nádúir mhalluighte do chuir síos duit. Má'r ar thuaillfeadh an té do-ghníodh an ghníomh malluighte, uch, fáirsiom! finn na créatúirí bochta, mío-thaitneamhach do thuaillfeadh ár n-anam féin leis in gach am agus gach uair dá ndéanamuid é; agus muna nglanamuid finn féin leis an aithrighe ó fhalachar ár bpeacaide, le gnúis uathbháraigh, fearghaigh do chluinfimid, i lá an dochaidh agus an cheoigh, na bfiadhna go ar béal Dé: "Do mheas tú, a dhuine mí-chirt, go mbéimn-re comh-chomhaimil leat; éireochaidh mé id' aghaidh, mar adeir an fáidh, agus cuirfidh mé do peacaide féin id' aghaidh" (Sailm xlix. 21). Tuig, a compánaigh, nach ndéanfaidh Dia dearmad deidh' dhroich-fhlighthibh an lá déidheanach, ach go gcuirfidh sé do peacaide uile id' aghaidh, peacadh ar peacadh, marbhtha agus fo-lódhtha, agus go gcrúfaidh sé do beathaibh le comhar a thuigse do-chíochnuighte nach féidir a mheallad, le n-a ghéir-cheart nach féidir a airtpiughadh, agus le n-a bheithéamhnar déidheanach nach féidir a lochtughadh.

"Cuirfidh mé," adeir Dia leat, "do peacaide id' aghaidh." Ó! a bochtáin boicht, cuimheochaidh an bheithéamh fíorfhaide, an lá go, ar gach aimsir bheagh, taitneamhaigh do chaith tú go díomhaoin amhail ar feadh do beathadh, ar lochtaibh d'óige agus d'aoise, ar ghníomhartaibh falacha do cholna, ar do dhroch-thuaintibh le gach bhiathar díomhaoin dá dtáinig amach ar do béal amhail. Cuimheochaidh sé ar do mío-nádúrthacht leis ar fon gach tiodhlaicthe do thug sé duit agus gach nídh d'fhulaing sé ar do fon, ar do dhánacht mío-náimhigh ór a chomhairle, ar an neamhfhuim do rinne tú de gach congnamh agus gairm dá dtug sé duit chum leas d'anma do dhéanamh agus fós, ar gach dí-mheas dá dtug tú amhail ar beathaibh na ndaoine

rubailceac. Ní cheidim, a Boctáin boict, go bfuil tú com oícéillide rin a'r go mearrá tú féin do beit com naomhta leis na h-abrtalaib, leis na fáidib, le h-aitpeacaib naomhta an tsean-peachta nó an peachta nuaid. "Cia againn," adeir Naom Sréagóir, "le n-a otig beacta na n-aitpeac do cuaid romainn do leanmain nó do fárugad?" agus má bí siad so, mar do bíod, ar aon chiod amáin eagla agus criagail an uair do smuaintoír ar na briathraib úd an fáid le n-a n-abrann Dia go gcuingid ré do peacaide id' aghaid, goidé mar do béar tusa, a Deoraide Boict, i ló an chunntais. "Sgrúdfaid mé," adeir Dia, "Ierúsalem .i. na daoine naomhta, le lóchrannaib" (Soph. i. 12); agus má sgrúdann Dia com oícealladh roin na fisidin .i. muinnteir Ierúsalem, cia do béar fábálta i mBabilon .i. i gcathair na Loct? Goidé do déanfar na cabáin .i. na peactaig má bionn na colamain agus na ceoil .i. na naoimh dá gcratad an lá so le h-eagla agus le criagal. Ó, goidé méad de fubailcíb do-cífear an lá so i n-a ndubailcíb, nuair tógfar brat na mealltóireachta díob. Goidé méid d'eiriompláidib atá i bfolach anoir fá fúcóig na lúbairneachta do béar an uair seo fuagartha amach mar sgannradha náimhdeacha. Ó, goidé méad de ghníomhartaib an cinid daonna do-cíthear dúinn-ne anoir do beit naomhta, beannuighte do tiocfar i láthair an lá so coinneal-báidte, diablaide, malluighte. An uair seo do tiocfar briathra lób naomhta isteach le n-a ndearbann ré dúinn go mbéid brat náire agus uathbáir ar an muinntir ó bonn go bathair as a raib fuath ar Dia, an uair do-cífid siad ór a gcomhair an breitheamh fíorraide fá coig feirge 'n-a n-aghaid, agus ór comhair a rúl na peacaide uile do rinne siad 'n-a aghaid.

"Do tug mé an t-anam foin duit id' éiadh," adéarfaid Dia leat an lá fo, a Doctáin Doicit, "comh-coramail le mo nádúir féin, agus do finne tusa í, a duine mhalluighe, comh-coramail leir an ainmhide bhúidheamail. Do finne mé do chorp bheag fgiamhach deir-mhín cum do beith mar árus comhnuide ag chéadúir dom uafal le d'anam agus do finne tú a unfairc i múnlach falach do pheacaide. Do tug mé duit, cum cúraim do glacad id' timcheall, phionnra de phionnraíb ainghle mo chúirte agus nior tug tú áiro air; do chuir tú fuar dá comhairleachaib agus do mharluigh tú é. Do tug mé ar chéadúirib an aeir, an uirge agus an talaimh do cochuigad, ag déanamh an uile feirbíre duit do cáinig leo, agus do diabluigh tú iad uile cum earonóra dom. Do tug mé na milte agus na milte leighear duit in mo fachtamaintíb naomhta cum chéachta d'anma do leighear agus ní dearna tú úráid ar bit mar bad coir díob cum d'fuarghluighe ó fladhraíb do peacaide agus ó na piantaib fíorraide. Do tuirling mé anuar ar focrar m' Achar Neamhda i mbroinn na h-Oighe, mo Máthair Muire, ag glacad colna daonna agus do doirt mé mo chuid fola i gcrann na croice ar do fon; agus ar a fon fo ní fuair mé uait acht marla agus chéadúireacht im' aghaid. Cá méad uair do buail mé gcatai do chroide cum dul irteach ann, reilb do glacad air, agus a beit i n-a árus comhnuide agam, agus do díbir tú uait mé? Cá méad uair do labair mé i gcluair do chuigse agus d'intinne cum do chur ar flighid do fádála agus do diúlt tú éirteacht liom? Nach minic minic do chuir mé an t-achair faoiroine agus an feanmónaide ag cainnt leat cum grabta do tabairt duit go gcaitheá rá deireadh teacht cum cunntair, an lá fo, liom, agus do bí tú ag frigeadh agus ag magadh fúta? Nach minic

minic d'fonáil mé congnam mo ghára agus mo chócaire ort agus do dug cúl leo? Míle agus míle uair do mhaith mé do peacaide duit, agus na milte agus na milte uair d'fill tú ar an aithliogan arís. Nach minic minic do glac mé le gach geallamain mhaith dá dtug tú dom, agus do bhrir tú gan mhoill iad, do cuaid tú ar air id' focal liom agus do tuit tú in gach locht do táinig leat do déanamh. Do leig tú na h-aradnacha le d'antoil dom mío-náireach, maranamail rin ag peacughad im' aghaid mar nach mbéinn mar Dia, acht mar Dia maide nó cloite ag nach mbéadh uplabra, mochughad, nó éirteacht dum ceart do déanamh ort. Do marluigh tú go truailligthe mórdacht mo pearran diadha, mo chócaire doi-chíochuighte, agus mo cheart doi-mhínighte. Do bhrir tú gan forar mo dhighead. Níor congaib tú m'aitheanta. Ní raib mo ghrádh ná grádh do comharran mar bad cóir id' chroidhe. Ní raib acht creideamh agus dóchas marb gan foirm na cartannacta agat. Do rinne máighirtheacht ar m' foighe le do ghníomharaib diabhlaidhe fgannalacha i gcomhnuidhe ar fead do beathad. Do bí tú malluighte de m'ainm gan forar. Do dug tú fgannail do m' eaglais le do dhroic-eirriomphláireacaib, agus do cuir tú an phláigh agus an conach ar an raoghal go h-iomlán le diabhlaidheacht do beathad. Ó, anoir a chréatúir mhalluighte, fhanntaigh, uaibhrigh, lochtaigh, uallaigh, iomarcaigh, do táinig an uair i n-a bhroillreochaid mé do'n domhan go h-iomlán gháireamhlacht do peacaide im' aghaid. Ar fead na fíorghaidheacta béid mé im' náimad forgaílte agat, agus tré raoghal na raoghal iomcharóchad tú ualach do peacaide i dtigh na bpian." Ó, an uair reo béid do peacaide mar chliab teine dod' lorgad. "Cuirfid tú iad," adeir an fáid, "mar bácúr iarainn teine i n-aimrir do ghnúise" (Sailm xx. 10). Ir é rin,

mar adeir San Aibirtín, cuirfid tú iad ar laraḃ go h-inṁeaḋónaċ le coinriar a mallaiġeaċta féin; agus mar adeir an Béal Óraḋa, má tá neaċ ar biṫ eagarṫa le céill agus tuigfe, do b'fearr leis an té seo, go dearḃṫa, teine iffrinn d'fulang 'ná fearaṁ ór coṁair Dé. Ní fuil inn an teine fíorṁaiḋe, má ċuirimid i compráid leis í, aċt móir; ní fuil i ngneamannaiḃ ilḃiartaċa, craoraċa, fuilteaċa, falaċa iffrinn, ná má fmuaintear orra, aċt póga milfe, deaġ-blasta; ní fuil i fgiúirfíḃ fíorṁaiḋe tiġe na briain i gcompráid leis aċt ceol, frórt, agus fólár; agus fá deireaḋ, ní ċualaid cluas ariaṁ, ní faca fúil agus ní deaċaid iftead i gcroiḋe daonna ariaṁ, rian ar mó 'ná an rian do béar ar na peaċtaċaiḃ i ló an bhreiṫeaṁnair ó'n aṁarc teintriġe do-ġeoḃar riaḋ ar ġnúir fearġaiġ, uaṫḃáraiġ Dé nuair aḋéarfaid fé leo: "Imṫiġid uaim, a daoine malluiġte, ċum na teine fíorṁaiḋe; ní féidir liom bur bfulang níor faide ór mo ċoṁair ó ġráineaṁlaċt bur gcoiṁde."

Ó, a ċompánaiġ, cia le'n féidir fearaṁ ór coṁair Íofa Críoft an lá fo gan a chroiḋe do réaḃaḋ le fgannraḋ? Cia an t-uċt naċ bfléargfaḋ le cloigint na mbriaṫra fo ar a béal? "Cá bfuil do ṁée do rinne tú duit féin? Éirġeaḋ riaḋ agus fáḃálaidir tú i n-aimrir do ḋoġruinne 7 do deasra" (Ieṙem. ii. 28)? "Cá bfuil do faidḃreaṙ i n-a raiḃ do chroiḋe agus d'anam níor mó 'ná i nDia? Cá bfuil do ġlóir, d'onóir, agus do foirm do rinne ċoṁ dí-ṁeafaṁail rin ar do ċoṁarfain tú? Cá bfuil do ċáirde do threoruiġ go tiġ na h-imeaṙḃa, an daṁna, agus na róiteaireaċta tú? Cá bfuil d'uairle? Cá bfuil d'aṫair agus do ṁáṫair do rinne uaiḃreaċ áiro-intinneaċ tú? Cá bfuil an óige, an neart, agus an

trláinte? Cá bfuil na dée uaibreacha eile do rinne tú id' cuingre mire dom minic rin id' beathaid? Feiceam an rábálfaid riad tú anoir"? Ó, an uair seo, a bodtáin boicd, cuirfid Dia tú féin id' aghaid féin, mar aderr San Aibirtín linn, agus an t-amharc nár mian leat d'fagbáil ort féin ná ar do pheacaidib id' beathaid, do-geobaid tú ort féin agus orra roin i lá an bpeitheamnair déideanaig é ór comair Dé, na n-aingeal, agus na naoim, ór comair fíl Éaba agus Ádaim agus diabal ifrinn go h-iomflán, agus béid an t-amharc ro nior rianamhla duit 'ná teine chaorach ifrinn. Béid ré dod' lorgad agus dod' caitheamh gan críoch do dul ort go brát. Do-cífid tú, mar aderr Doctúir na Trionóide, do bréantar féin, ní h-ionnar go leagfad tú tú féin acht go mbainfead larad arat.

Anoir, a compánaig, ó cuala tú uaim goidé mar tá Dia mío-fárta linn, féachamuid goidé mar tairbeánar ré é féin rá éideadh feirge i n-aghaid na bpeacthach an lá ro. Éirig ruar, a firinne, agus réab amach ar roigde, mar aderr Tertullianus ag cainnt le firinne Dé. "Do bíod mé i gcomhnuide im' dort, agus do bí roigde agam," aderr Dia, "go nuige an lá ro." Anoir, a compánaig, 'n-ár mbeathaid tá geatairde na trócaire forgailte againn, agus claideamh faobrach feirge Dé gan tarrthaing, acht an lá ro dhuidfear geatai na trócaire i n-aghaid luct an mí-chirt, agus tarrthaingfid Dia amach an claideamh faobrach úd an dá faobar, ionnar go gcorgfhócad ré leir peacthaig an domain uile i nGleann Iosafat, an áit 'n-a n-iompócaid gnúis aoibinn Dé i n-a gnúis feirge, a ceannfacht i n-a fíoch, a ghrád i n-a fuath, a chuineas i n-a stoirm uathbáraig agus a mhaitheas i n-a feirg theintrige; an áit i n-a rgreadfaid amach an t-Uan ceannra

mar leomhan feargaċ, i n-a mbéiḋ a fúile geanamhla mar ċaorla teintriġe i n-a ċeann, a ċeanga ċaiṫneamhaċ mar ċlaiḋeamh faoḃraċ ag gearradh; an áit i n-a mbéiḋ a ġlór milis mar ṫóirneiġ uaṫḃáraiġ, a lámha cumṫa mar fgolba nimhe agus a ḋeilḃ go h-iomfláin i n-a h-uaṫḃár agus i n-a péin níor ġéirge 'ná larrfaċa fíorfraiḋe ifrinn ag na peaċtaċaiḃ aṫéarfar an lá fo le Día na bruaṫra fo lób: "D'iompuiġ tú ċum ḃeiṫ cíoránta ḋom" (lób xxx. 21); agus an uair feo le h-éaḋóċar iompóċaiḋ an peaċtaċ i n-a mheall feirge i n-aġaiḋ Dé agus i n-a aġaiḋ féin. "Do-ċífiḋ an peaċtaċ," aḋeir Dáiḃíḋ naomhṫa, "agus béiḋ fearg air, agus béiḋ ré ag gaḃáil dá fiaclaiḃ ar a ċéile le báinidhe agus claoiḋfear é; a mhian ní fuiġfiḋ ré go bráṫ" (Sailm cxi. 10). Do-ċífiḋ an drong mallaiġṫe daonnaċt ár Slánuiġṫeora an uair feo, giḋeaḋ; ní feicfiḋ fiad a ḋiaḋaċt dá dtaḃairt ċum na glóire. Do-ċífiḋ fiad dá bfianaḋ é mar bheiṫeamh ceart mar ġeall ar a noifoiċ-ġníomhartaiḃ. Do-ċífiḋ fiad é, ní mar ċarraid, aċt mar náṁaid forgailte, agus fá ḋeireaḋ mar an néal do ṫeofuiġ an fobal Ḋaḃraċ tríd an muir ruaid do bí roillfeaċ ar ċaoiḃ clainne Iſrael agus dorċa ar ċaoiḃ Pharao agus a fluaiġte. "An ġlóir atá ag na naomhaiḃ, ní fuiġfiḋ fiad agus ní feicfiḋ fiad í," aḋeir an Béal Óṁḋa, "agus an méad d'feicfiḋ fiad í, le bárr péine dóiḃ féin do-ċífiḋ fiad í." Cia, mar fin, le'n féidir fearamh ċum ḃeiṫ ag aṁairc ar Íofa Críofd an lá fo?

An Tiġearna, a ċompánaiġ, mar ċarraid agus mar aċair trócaireaċ fgiúrann ré finn anoir inr an mbeaċaiḋ feo le comhaċta a méir aṁáin. Ar an lá fo tairbeánfaiḋ ré a lámh go h-iomlán agus a comhaċta i n-aġaiḋ na bpeaċtaċ agus ní ḋéanfaiḋ trócaire

oppa. Chiló Lacedaemón an tan do pinneaḋ bpeiteaṁ ar an bpuiblideaċt de, do ċuip pé cpuinniuġaḋ ar a teaġlaċ go h-iomplán, ar a mnaoi, ar a ċloinn, ar a luċt gaoil, agus ar a cáipoiḃ uile, agus le malaiḃ cpoma agus le gnúip doipċe duḃaipt pé na bpiaċpa po leo: "Ó'n lá po amaċ meapaiḍ gup tpaimpéap díḃ mé. Go nuige po do bí mé map ċapaid agus map aċaip agaiḃ, acc ó'n lá po 'n-a ndeapnaḋ bpeiteaṁ díom, do-geoḃaid piḃ map bpeiteaṁ géap ceapt ar bup ndpoiċ-gníomaipteaiḃ mé, map naċ mbéaḋ cuid agam díḃ apiaṁ." Ó, a ċompánaiġ, pmuain anoip go minic in do beaċaid ar na caoipteaiḃ teimpiġe do teilgpeap píop ar na peactaċaiḃ le n-a leitéid piúd eile de bpiaċpaiḃ ar béal Dé lá an bpeiteamnair. "Adeipim liḃ," adeip Íopa Cpíopt, "ní aiṫniġim piḃ" (Maṫa xxv. 12). "Níop aiṫin piḃ mé i n-aimpip m'foiġde nó mo ṫpócaipe. Níop ċongaiḃ piḃ mo dliġe, ní deapna piḃ mo ċoil. Ar an ádḃap po, ní aiṫniġim piḃ i n-aimpip bup piaċtanaip nó bup dtpioblóide, agus tpéigim piḃ agus toipḃiġim piḃ i lámaiḃ na ndeaṁan agus na ndiabal tpé faoġal na paoġal." Béid, a ḋeapḃpáṫaip ḃoiċt, na bpiaċpa po Íopa Cpíopt .i. ní aiṫniġim piḃ, map adeip an Béal Óipḋa, ag na peactaċaiḃ an lá po níop do-fulangṫa agus níop géipe agus níop tpuime 'ná teine uile iffinn. Goidé, map pin, do ḋeanfaid tú, a ċompánaiġ? Tá, taḃaip d'aġaid ar an aiṫpiġe. Déan map ar cóip í agus béid tú fáḃálta an lá po.

Téidmid ar ár n-aġaid agus féaċamuid goidé map do pinfeap Día a lám amaċ an lá po i n-aġaid na bpeactaċ. "Taipḃeánfaid mé," adeip Día, "an lám po agus mo ċomaċta, agus béid a fíop aca gup ab é ar ainm dom an Tiġeapna" (Ieiem. xvi. 21). So an lá i n-a dtaipḃeánfaid Día comaċt iomplán a láime

do'n traogal mar nár tairbeáin ré amail roime. Goidé ro adeir tú, a Caraid? Nár tairbeáin Dia comhacta a láimhe do'n traogal an uair do díbir ré ar gáirdín Eden finn ingr an nGleann Bocht ro na nveor (Gen., Cath. iii.)? An uair d'forgail ré toibreacha na bhlaithear agus do báid ré an raogal le díle (Gen., Cath. vi., vii.)? An uair do tug ré ar an talamh rgoiltead agus lucht na rainnte do fhogad ruar i n-a chraor dorcha doimhin? An uair do rgiúir ré an Éigipt (Ecr., Cath. vii., Ghl.)? An uair do báid ré Pharao le n-a fluaigtib ingr an muir ruaid (Ecr. xiv. 28)? An uair do rgrior ré le ceathannaib teine na caithreacha (Gen. xix. 24, 25)? An uair do loirg ré go h-iongantach muinntear Aaron (Leu. x. 2)? An uair do cuir ré rá faobar an clairdim nach mór threab Benjamin (Bhreit., Cath. xx)? An uair do cuir ré cion cloca fneachta ar na Chanaanitear (Ior. x. 11)? An uair do finne ré luaithreamhán i n-aon oidhe amháin d'arm Senacherib .i. de cúig míle a'r ceithre fichid a'r céad míle fear (2 Mach. viii. 19)? An uair do cuir ré fluag leomhan irteach go Samaria agus do rgrior ré le mathgamhnaidib fíochmara buachaillí do-ceannra na tíre úd (4 Rioġ ii. 23, 24)? An uair do rgiúir ré go minic minic an domhan go h-iomrlán le gorta, le plágh, le cogad, le crioch talmhan? An uair do cuir ré ifreann trid a chéile, agus do díbir ré phionnra an dorchadair ar feilb an t-raogail reo? Nior tairbeáin Dia, mar adeir San Lúcár linn, leir an méad ro uile acht comhacta a mhéir amháin. Tá méar Dé anntro, adeir ré, "agus má'r i méar Dé do díbrim na diabail, gan contabairt táinig rioġacht Dé cugaib-re,"—*porro si in digito Dei eiicio daemonia, profecto in vos venit regnum Dei* (Lúcár xi. 20); ar an ádbar, mar adeir Philo Eabhrach

linn: "Ní féidir leis an saoghal mór go h-iomlán a lámh d'iomcar" (Beatha Maoire). Le comhacta na láimhe seo tligfid sé na seachtaig uile i ló an bhreitheamhnais, agus "an uair sin aithneochar," adeir Dáibhí, "an Tighearna ag déanamh bhreitheamhnais (Sailm ix. 17).

Cia le n-a dtig smuaineadh ar lá teachta an Tighearna nach féidir a fhágubháil mar gheall ar peacaidhibh an chinidh daonna mar ar féidir anois le guidhe agus le deoraibh na h-aithrighe fíre, an tan atá sgota na trócaire dá leathnughadh féin le suaraoidhibh na ngrádha ordaighe agus toilbheacha chéachta Íosa Chriosd forgailte cum foighide togta na ngrádh do dhéanamh dhínn. Is féidir anois, a chompánaigh, an t-Uan ceannsa do fhágubháil nó do mhaoidhiughadh mar do-beir sé féin le cuigse dhúinn leis na bhiathaibh seo an fáidh: "Ná guidh mé ar son an fobairt seo, agus ná tar im' aghaidh" (Ieremh. vii. 16); agus le Maoise adeir sé mar so: "Leig dom ionnas go larfad m' fearg" (Ecs. xxxii. 10); ar a dtuigtear gur féidir fearg Dé do bhaogadh i gcúrsa na beatha so; acht i lá an bhreitheamhnais, mar adeir an Béal Órdha, ní sgáthálfaidh sé neach ar bith, agus ní foghnóchaidh sé le guidhe chéadúna ná le guidhe fós a Máthar Muire, acht adéarfaidh sé le h-ionghnadh an domhain go h-iomlán mar so: "Goidé an fáth ar féidir liom beith trócaireach duit" (Ier. v. 7). "Ó, a dhroing mhalluighte," adéarfar Dia, "goidé an nídh ar féidir mo chorrughadh nó mo chlaonadh cum maitheamhnas do thabairt dhíbh? Cia le'r féidir an sgiúrsa do bhaint ar mo láimh? Cia le n-a dtiocfaidh larfacha m'feirge do mhúchadh. Goidé an t-ádhbar, mar sin, le'r féidir liom trócaire do dhéanamh orm"? Is iomda sliighe agat anois, a chompánaigh, io' beatha le d'anam do ghlanadh agus do fhábháil. Tá Muire Máthair Dé ag guidhe a

h-Éin-Mic féin i gcomhnuide air do fon agus ní mian leis a diúltad, acht an lá úd ní tiubhraid an gealach glórmhar úd solus uaithe. Guideann anois na naoimh ar do fon agus éisteann Dia leo, acht an uair úd béid siad i n-éinfeacht leis an mbreitheamh, agus adéarfaid siad mar so leis: "Is ceart tú, a Tighearna, agus is cearr do bhreitheamhnas" (Sailm cxviii. 137). Cuimnigeann na h-aingil anois orainn, acht an lá úd adéarfaid siad i n-ar n-aghaid mar so: "Do leigeadar-san Babilon agus ní fuil sí slán, tréigimíd í" (Ieremi. li. 9). Labhann anois ar ár fon fuil án Slánuigheora Íosa Criost ins na saoghalaibh naomhta nior géire 'ná sgread Abel i n-aghaid Cáin, acht an uair úd cuirfear ar úráid na saoghalaidh: Goidé an t-ádhbar, mar sin, le'n féidir le Dia trócaire do thairbeánad do na peacthaibh an lá so? Do-beir an Béal Órda freagra annso, agus adeir sé nach bfuil a fios ag Dia goidé an péarún le n-a dtiocfad leis trócaire do dhéanamh an lá so. So an níd do tug ar an bpriomhra mór úd na h-Eaglaise, .i. Peadar Damianus péabad amach i sgnoicht gola ag smuaineadh dó ar an lá so teachta an Tighearna agus a rádh: "Goidé do dhéanfamuid ór comhair mórdachta breithimh dhoilh mór so"? Goidé an leith-sgéal ar féidir leat do thabairt dó an lá so má tig tú coimheach i n-a láthair? Goidé an cosnamh ar féidir leat do dhéanamh ar do fon féin? Nach dtug tú cúl leis an aithighe? Nár chuir tú suas do na subhailcibh? Nach ndearna tú iodhbairt de'n anam agus de'n chorp foin agat do'n diabhal? Nár cheil tú do pheacaidhe ins an bhaoisdeoin le náire nach raibh ort nuair do-rinne tú iad? Ó, a chompánaigh, foillseochtar do'n domhan go h-iomlán iad an lá so le do thamnugad síoraidhe.

Béid tú cuirtea inr an mbarla an lá ro ór comair an bpeitim. Béid an coirce mór 'n-a fuide ort cum d'fuagaint amac coirteac. Béid na naoim agur na h-aingil id' aghaid. Béid diabail irrinn an lá ro i láthair ag cur id' aghaid mar do déactuig mé duit ceana im' comhnáid ar imteact an anma. Béid tú féin id' aghaid féin. Béid chéatúnú an domain go h-iomlán dod' fuagaint coirteac, agur iarrfaid riad ar Dia ceart do déanamh ort; an nío do déanfar nuair adéarfaid ré: "Bidid ar riubal, a daoine malluigte, cum na teine fiorraide" (Mata xxv. 41).

Ag ro an breit nac féidir do gairm go h-athartach binnre. Uch! ir annro do béar an truaig ag lucht na mallacht agur béid luathgáir i n-a ionad ar lucht na mbeannacht an tan adéarfar Criort: "Tigid, a lucht na mbeannacht, agur glacaid seilb ar an ríoghacht d'ullmuigead rá nDun gcomair ó thorugad an domain" (Mata xxv. 34). Smuain anoir, a compánaig, go minic id' beathaid ar gach nío dá nduibairt mé leat ó thús go deiread an chomnáid seo, agur déan an aithrige in am ionnar go dtiocfad glan i láthair an lá ro, agur cum ro do déanamh, smuain go minic ar fáir do Slánuigtheora Iosa Criort do réir an léiginn seo do-beirim síos duit annro i ndeiread an chomnáid seo.

Ir i bFarrtar do rinne ár sinnsear Adam an céad peacad do réir na Sgriortúire agur i ngáirdín Getsemini do tionnsgain Iosa Criort an fáir d'fulang. Ir ion-tuigse gurab géar an tsrúdad agur gurab iomlán neith-déanmadach bad mian leis an Athair síorraide fágbáil ó n-a Aon-Mac i bpeacaidib an cinid daonna, mar ar foillsiodar ar an bráir. Do tionnscnad i ngarraide i mar ar i ngarraide do rinnead an céad peacad. I ngarraide

Ġetremini o'fág Íosa a deisgiobail, agus do cuaid uirċar cloiċe uaċa, agus o'íslig ar an talaṁ, agus do rinne urnaiġċe ag ráḋ: "A Aṫair, má'r féidir é, cuir ṫarm an ráir." Ar breicrin an uair seo gaċ puinc fá leiṫ de'n ráir i gcáṫán na diaḋaċta o'Íosa Críosd, do ċriocnuiġ an ċolann daonna ċoṁ mór sin ar ṁod naċ raiḃ áit i n-a gcuirfiḋe rinn bioráin ó ṁullaċ a ċinn go tiáċt a ḃonn nár fil allar fola le n-a ċorp, aṁail o'foillsiġ Íosa Críosd do ċiúr ban-naoṁ .i. Elisabet, Brigita, agus Meclisef, ar foillsiuġaḋ ḋóiḃ gaċ puinc eile de rúin-diaṁraiḃ na ráire, agus ṫáinig aingeal ó flaiṫeaṁnas dá ionnsuiḋe ag taḃairt coṁ-fuscaċta ḋó ag ráḋ: "Fuilingeoċaiḋ tú ráir." A Aṫair ċrócairiġ, ir iongantaċ an ċoṁ-fuscaċt an ráir só, ráir coṁ rianaṁail sin agus gaċ ponc dí coṁ do-fuilingṫe, cruaḋálaċ go bruiġeaḋ ré healuġaḋ a anma agus a ċuirp le ċéile, gur ab é ar coṁ-fuscaċt doo' Aon-Mac go bfuilingeoċaiḋ an ráir ċéadna. Aċt, ar ṁear rúin-diaṁra na mbriaṫar ro, do-ġeiḃṫear amaċ nár b'féidir áḋbar luaṫġáire agus iolġáiridir baḋ mó 'ná ro o'faġḃáil. Ó'n am ro fuar ní fuil créaṫúir i bflaiṫeaṁnas, ar talaṁ, nó i n-ifreann naċ leigfiḋ ar a nglúinib iad féin ag umluġaḋ, ar gclor ainm Íosa dá ráḋ,— "baḋ tú Ríġ na ríġṫe agus Tiġearna na dtiġearnaí (Tairb. xix. 16), ar a dtiocfar duit breiṫeaṁnas do ṫaḃairt ar beoḋaiḃ agus ar ṁarḃaiḃ le faoġal na faoġal." Ins an ngarraiḋe ṫáinig na faiġdiúiri do ġaḃáil Íosa Críosd agus dá bualaḋ, agus do leagaḋ go minic ċum talaiṁ é ó'n ngarraiḋe go teaċ Caiḟar, an t-árd-fasair. Do gaḃaḋ de feilíḃ 'ran éadan air. Le barraiḃ agus le doirneaiḃ do bualaḋ air; tarraingeaḋ ar ṁullaċ a ċinn é. Mórán

ornaóa do rinne croidhe mo Slánuigheora, Íosa Críost. Uch! mo thruaigh, ir neimh-iongantach mo Thigearna do rádh na mbriathar úd: "Do dún-brúghadh mo chroidhe." Uch! Uch! ní raibh annsa acht níd nach mór gan ruim nó gur cuireadh na raighdiúiri réamh-ráidhte do rgiúrráil mo Thigearna, Íosa Críost, tar éis a fadhbha agus a noctta ar a cuid éadaigh, gach cúpla díob fá read agus trí fórt rgiúrri i n-a láimh leo; ó thús, rgiúrri lán de dhealgaibh gur gearr agus gur tholl a chroiceann agus gur tarraing a cuid fola. An dara reacht, córdaidhe caola cnáibe agus rocaí iarnaidhe ar a gceannaibh gur gearr a cuid feola agus leathair araon. An treas reacht, rlabraí iarnaidhe dá rgiúrráil ionnas gur leadradh agus gur rgoradh a cuid feola 'na timcheall agus gur leigeadh ar fileadh an t-iomflán dí. Do buaileadh air an uair seo cosmhuil a'r cúig míle builli de rgiúrríbh. Tar éis na rgiúrrála do cuireadar bhrat purpuir uime agus córóin de rpionáinaibh lán de dhealgaibh rá n-a ceann ar éigean, ar mhodh go ndeachaidh na dealga do bí uirri trío feoil agus leathar a cinn, gur doirt a fuil rá n-a fúilibh, agus thug riad rlat cuirgthigh i n-a láimh mar comharda rtiúrtha, agus 'read adeirid: "Dia do beatha, a Rígh na n-lúdaigheadh" (Matha xxvii. 29). An tan do ruaradh a cuid fola agus do theacht i lúib an bhrait purpuir thángadar i n-a timcheall agus do rgrios an bhrat de mar aon le n-a cuid feola agus leathair, ar mhodh gur léir a ailt agus a cnámha gan feoil, gan leathar ag a bholadh. Annsa do fiorad rádh an fáidh 'ran tsailm: "D'áirmheadar mo chnámha go h-iomflán" (Sailm xxi. 18). Do bí ar corp mo Thigearna Íosa Críost an uair ro níor mó 'ná cúig míle chéadh. Rá deoidh, do ghléradar croch dó 'n-a raibh dá throigh déag innte ar fad

agus ré troigte in gach beangán dí, troig in gach ceathramhain de'n mhaide ar tairne, agus do cuireadar an croc so ar gualainib mo Tigearna Iosa Criost dá h-iomcar go cnoc Calbarí, gur nocht na cnámha i n-a gualainn i otrí áitib. Annsin do ríneadh Iosa Criost 'san gcroic agus do buaileadh tairnge ceann-garb le carún tríd chroide a dearnainne i gcionn beangáin de'n chroic, agus iompuigeadh an croc i n-a mullach air nó gur bárruigeadh an tairnge 'san otaob eile de'n chroic, agus gur tarraingeadh an lámh eile le córda cnáibe go roice an ceann eile de'n dara beangán, agus gur ceanglaodh le tairnge eile í mar an gcéadna. Do tarraingeadh na cosa le córdaíb cnáibe go ceann íochtarach na croice, agus do ceanglaodh iad le tairngíb reamhra ceann-garba, mar an gcéadna, ar mhod gur dío-gsaoileadh a ailt agus a baill ó céile, ionnas go mbadh foilér so-faicsiona gach ball dá ballaib agus gach cnám dá cnámaib dealuighe ó céile. Annso do fiosaidh bruachna ár Slánuighteora Iosa Criost ag Dáibí an ríg: "Do pollaodar mo lámha agus mo cosa, d'áirmheadar mo chnámha go h-iomlán" (Sailm xxi. 17, 18).

Tuig, a compánaig, ar an gcomhrádh so, gid gur fúgadh tú anoir, gur ab géar nimheadh atá Iosa Criost inniu ag fulang ar son do peacaide. Tá fuil a cinn ar fileadh fá n-a fúilib i n-éisic na n-amhasc mailíneach do sinnir ar an gcomharsain agus ar a maoin le do fúilib uncóideacha, agus fuil a cinn fá n-a cluasaib i n-éisic monabair agus sgannail na comharsan d'éirtir le do cluasaib. Domblas bad feirde 'ná gasann ag dul i n-a béal i n-éisic na naom-aitir do sinnir, agus gach sgannail dá dtugair do'n chomharsain, agus gach ait-iomrádh mí-dlisteanach dá ndearnair le do béal

agus le do cheangaid. Croidhe a dá dhéarnainn do pollad le tarrácar agus do ghreamuighead le tairngíb fheamha ceann-gharba iarnaidhe do chrann na croice céarta i n-éinic na glacaireachta mailíghe do rinnir le do lámaib ar cuid do comharran, ar mhaoi, ar inghin nó ar cailín do comharran. Chroighe a cor do pollad, mar an gcéadna, agus a ngreamughad do chrann na croice i éinic gach riubail mailíghe mí-dhligheanaigh dá ndearnair le do coraid. A chaob do forghlad le fleigh fó-ghéir agus a chroidhe do gcoiltead gan choigil i n-a chliabh i n-éinic gach intinne mí-dhligheanaighe agus gach púin díoghalthair dá raib riamh agat ar iomchar id' chroidhe. Tuig, a compánaigh, go dtug Íosa Críost grádhugad do'n Athair ríoghraidhe in gach ball dá ballaib in gach peacad dá ndearnair le gach céadfad dod' chéadfadaib arnamh, agus go bhuil a dá láimh gharbha ag feitheamh ar do bharáil ionn a lámha, agus a chorp ghreamughte agus gnaidhm agus barrós fó-chruaidh orra ag fuireach leat nó go dtigthea dá ionnsuidhe. Tabair d'aghaidh air gan mhoill, a compánaigh. Smuain go minic ar phár agus ar bás Íosa Mhilir. Ghreamugh dó i gcrann na croice. Déan an aithrighe i gcomhnaidhe id' peacaidhib. Déan grádh agus lón de na deighnímharthaib id' beathaid, agus árdóchaid riad tú ar dheargláimh Chríost lá na reilge,—nídh ara mbe d'iarraidh dhíb-re agus dom féin. I n-ainm an Athar, agus an Mhic, agus an Spioraid Naomhtha. Amén.

Ar n-a sgríobad do Phroinnsias Ua Donnabáin.

Muinntir Bhriain agus Nuallain, Sráid Nassau.

This book should be returned to the Library on or before the last date stamped below.

A fine is incurred by retaining it beyond the specified time.
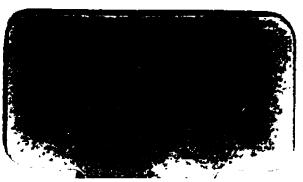
Please return promptly.